

TÜRKİYE'DE KIRICI (HACKER) KÜLTÜRÜ

Ufuk Eriş

DOKTORA TEZİ

İletişim Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. A. Halûk YÜKSEL

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kasım 2009

TÜRKİYE'DE KIRICI (HACKER) KÜLTÜRÜ

Ufuk Eriş

DOKTORA TEZİ
İletişim Ana Bilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. A. Halûk YÜKSEL

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kasım 2009

DOKTORA TEZ ÖZÜ

TÜRKİYE'DE KIRICI (HACKER) KÜLTÜRÜ

Ufuk Eriş

İletişim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kasım 2009

Danışman: Prof. Dr. A. Halûk Yüksel

Bilgisayar korsanı, sanal alemin askerleri, dijital hırsızlar, elektronik sınırların öncüleri vb. adlar ve yakıştırmalarla medyada boy gösteren kişiler genel olarak kırıcı (hacker) kültürü içinde yer almaktadırlar. Tanımlama ve yakıştırmaların çeşitliliğinden de anlaşılacağı üzere, kırıcılığın tanımı üzerine bir bulanıklık süregitmektedir. Dünyada 1960'ların başına tarihlenebilecek bu alt kültürün günümüze geldikçe birçok şekillerde yeniden ve farklı biçimde tanımlandığı görülmektedir.

Kırıcılar ve yaptıkları en temelde bilgisayar kültürünü etkilemektedirler. Yaptıkları kadar bu yaptıklarının tanımlanması ve anlamlandırılması da bilgisayar kullanımı ile bilgisayar ve İnternet kültürünü doğrudan etkileyecektir. Kimdir bu kırıcılar, yaptıkları neden bu kadar önemsenmektedir, nasıl bir anlayışları vardır, yaptıklarının anlamı nedir, bu yaptıklarını neden yapmaktadırlar, soruları bilgisayar ve İnternet teknolojisi bilgi toplumunun temeli sayılırken, bu teknolojiye özgü bir alt kültür olmalarından dolayı daha da önem kazanmaktadır.

Türkiye'de de gün geçtikçe medyada kırıcılarla ilgili haberler artmakta, Türk kırıcıların eylemleri ve yaptıkları hem ülke içinde hem de uluslararası alanda duyulmakta görülmektedir. Türk kırıcılar kimdir, ne yapmaktadırlar, neden yapmaktadırlar, kırıcı kültürünü nasıl algılamaktadırlar, bu kültürü nasıl kendileştirmektedirler, Türkiye'de kırıcı kültürü nasıl bir yönelim içindedir?

Bu soruları cevaplandırmak için, kırıcılık odaklı sitelere üye olan Türk kırıcılardan 258'üne çevrimiçi anket uygulanmış ve 18 elit Türk kırıcı ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

ABSTRACT**HACKER CULTURE IN TURKEY****Ufuk Eriş****Communications Major****Anadolu University Institute of Social Sciences, October 2008****Advisor: Prof. Dr. A. Halûk Yüksel**

The people who appear in media under titles as computer pirate, soldiers of virtual world, heros of digital frontier etc., are generally considered as members of hacker culture. As one can understand from the titles there is a confusion and ambiguity on the meaning of hacker culture. This culture which can be dated to 1960's in the world, defined and redefined several times in years.

Hackers and their actions affect computer culture on a fundamental level. Making sense of who they are and what they do will also affect the Internet and computer culture. In this sense the questions like; who are they, why their actions are considered so much important, what is their point of view, what is the meaning of their actions, why do they do that, matters much more on account of being a subculture peculiar to Internet and computer technology, while those new technologies are considered as the base of Information Society.

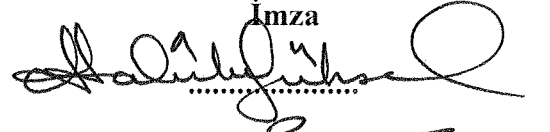
In Turkey, hacker related news are on the increase in media, actions of Turkish hackers and reflections of this actions echoes in media frequently on national and international level. Who are Turkish hackers, how they perceive the hacker culture, what are the tendencies and what are the projections for Turkish hackers for years to come?

For answering those questions, an online questionnaire applied to over 258 Turkish hacker culture participants who are subscribers to some hack focused Internet sites, adding to this semi structured interviews have been made by 18 elite Turkish hackers.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ufuk ERİŞ'in "Türkiye'de Kırıcı (Hacker) Kültürü" başlıklı tezi 23 Kasım 2009 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, İletişim Anabilim Dalında Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

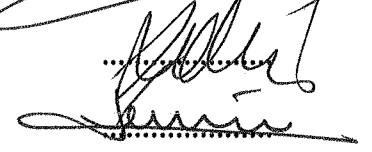
Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Ahmet Haluk YÜKSEL

İmza

Üye : Prof.Dr.Nadir SUĞUR

Üye : Prof.Dr.Şahin KARASAR

Üye : Prof.Dr.Deniz TAŞCI

Üye : Doç.Dr.Erhan EROĞLU

Prof.Dr.Ramazan GEYLAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu tezin ortaya çıkma sürecinde bilgilerini, ilgilerini, anlayışlarını ve yönlendirmelerini asla esirgemeyen; her şeyden öte koşulsuz güvenleri ve destekleri ile yaptıkları yaşamsal katkıları için başta Prof. Dr. A. Halûk YÜKSEL olmak üzere, Prof. Dr. Nadir SUĞUR'a, Prof. Dr. Deniz TAŞCI'ya, Prof. Dr. Şahin KARASAR'a ve Doç. Dr. Erhan EROĞLU'na bir akademik hayat boyu şükranlarımı sunarım.

Ayrıca, açık yürekli katılımları ile bu tezin gerçekleşmesini doğrudan sağlayan tüm kırıcılara; verilerin kodlanması aşamasında saatlerce özveri ile çalışan Latif Koşu, Erge Yeksan ve Kerem Kosova'ya, tüm zor zamanlarımda yanımda bulduğum sevgili dostlarım Tarkan Oğuz, Mestan Küçük, Figen Ünal, Cem Şenol ve Elvin Keskin'e; tez çalışmamda ve umutlarımda bana verdiği destek için sevgili Edibe Betül Karbay'a da çok teşekkür ederim.

Son olarak, hayatımı yaşanılır kılan ve bana olan inançlarını asla yitirmeyen iki meleğe, anneannem Müberra Yılmaz ve annem Ayşe Yılmaz'a duaları ve her şey için teşekkür ederim.

Eskişehir, 2009

Ufuk Eriş

ÖZGEÇMİŞ

Ufuk ERİŞ

İletişim Anabilim Dalı

Doktora Programı

Eğitim

Yüksek Lisans	2002	Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Lisans	1998	Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema Ve Televizyon Bölümü
Lise	1994	Eskişehir Anadolu ticaret ve Meslek Lisesi, Bilgi İşlem Bölümü

İş

1999-2002	Araştırma Görevlisi, Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, Eskişehir
1998-1999	Yardımcı Yönetmen, Yeni Yapımlar Yönder Film Şirketi, İstanbul
1996	Stajyer, TRT İstanbul Televizyonu, İstanbul

Yayımlar

- “Çevrenin ve Mekanın İletişime Etkisi” **Kurgu Dergisi**, **18. sayı**, s. 311-324, 2001
- “Hail To The King: Construction of Group Identity of Turkish Players in Online Games”
Communication In The Millenium Uluslararası Sempozyum, Mayıs 16-18 2007,
Indiana Bloomington School of Journalism, Indiana, USA, 2007

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: 14 Nisan 1976, Eskişehir Cinsiyeti: Erkek

Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ÖZÜ	ii
ABSTRACT	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaçlar.....	9
1.3. Önem.....	10
1.4. Varsayımlar.....	10
1.5. Sınırlılıklar.....	10
1. 6. Tanımlar	11
1. 7. Kısaltmalar	11
2. YÖNTEM.....	12
2.1. Araştırma Modeli.....	12
2.2. Çalışma Kümesi.....	12
2.3. Verilerin Toplanması ve İşlenmesi.....	13
2.4.Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	14
2.5. Güvenilirlik (Trustworthiness) Çalışması.....	17
3. İLGİLİ ALAN YAZIN TARAMASI.....	22
3.1. Bilgi Çağı.....	22

3.1.1. Post Endüstriyel Toplum.....	25
3.1.2. Joho Shakai.....	28
3.1.3. Yeni Ekonomi.....	32
3.1.4. Üçüncü Dalga.....	37
3.1.5. Ağ Toplumu.....	42
3.1.6. Bilgi Toplumunun Eleştirel Kökleri	47
3.1.7. Küreselleşme ve Bilgi Toplumu	51
3.1.8. Bilgi Toplumu ve Neo Liberalizm yada Yeni Muhafazakarlık	55
3.1.9. Bilgi Toplumu ve Teknoloji	59
3.2. Üstatlar, Korsanlar ve Eylemci Hacktivistler.....	63
3.2.1. Kırıcının (Hacker) Anlamı.....	63
3.2.2. Kırıcılığın (Hackerdom) Tarihi Başlıca Olaylar.....	69
3.2.3. Üstat.....	71
3.2.3.1. Kırıcı Dili: Jargon File	73
3.2.3.2. Kırıcı (Hacker) Etiğinin Kökeni	75
3.2.3.3. Kırıcı Yasaları	80
3.2.4. Korsan	82
3.2.4.1. Kırıcı Kültürde Siberpunk Tarzı	83
3.2.4.2. Kırıcı Kültüründe Kötü Çocuklar Suçlu Alt Kültür	86
3.2.4.3. Muhalif Bir Yapı Olarak Alt Kültür	98
3.2.5. Eylemci Hacktivist	104
3.2.5.1. Modern Dünya ve Özgürlük	105
3.2.5.2. Kendi Çocuklarını Yiyen Modernizm.....	108
3.2.5.3. Yeni Toplumsal Hareketler.....	118
3.2.5.4. İnternetin Muhalif Potansiyeli ve Hacktivism	122
3.5.6. Türkiye’de Kırıcılık.....	133
4. BULGULAR VE YORUM	141
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	182
EKLER	
- Ek 1 Çevrimiçi Anket.....	187

- Ek 2 Çevrimiçi Anket Kodlama Cetveli.....	194
- Ek 3 Görüşme Örneği MacRulz ile Görüşme	199
KAYNAKLAR.....	235

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Tümevarım Yaklaşımı Veri Çözümleme Süreci.....	16
Tablo 2. Ortalama Görüş Birliği.....	19
Tablo 3. Cohen's Kappa Katsayı Tablosu	20
Tablo 4. Fleiss Kappa Katsayısı Tablosu	21
Tablo 5. Enzensberger'in Kitle İletişim Araçlarının İki Yönlü Kullanımı	126
Tablo 6. Türkiye Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Oranları	133
Tablo 7 Takma Adlar ve Taşdığı Anlam	141
Tablo 8 Takma Ad Seçme Nedeni	144
Tablo 9 Yaş	145
Tablo 10 Cinsiyet	146
Tablo 11 Meslek	147
Tablo 12 Gelir Düzeyi	148
Tablo 13 Eğitim Düzeyi	149
Tablo 14 Kendini Tanımlayışı	150
Tablo 15 Kendisiyle İlgili Düşünceleri	152
Tablo 16 Kendisi İçin Hack Ne Demektir	153
Tablo 17 Kendisine Göre Cracker Kimdir	155
Tablo 18 Script Kiddie'yi Nasıl Tanımlıyor	156
Tablo 19 Lamer'ı Tanımlayışı	157
Tablo 20 Kelimelerin Türkçe Karşılığı var mı?	158
Tablo 21 Hack Nedir?	159
Tablo 22 Nekadar Süredir Hackle İlgilendiği	161
Tablo 23 İlk Kez Hack ve Hacker Kavramlarıyla Karşılaşması	162
Tablo 24 Hackle İlgilenmeye Başlayışı	163
Tablo 25 Hackle İlgilenme Nedeni	164
Tablo 26 Yaptığı Hacklerden Örnekler	166
Tablo 27 Hack Grubuna Üye Olmuş mu	169
Tablo 28 Hack Grubundan Çıkmış mı	270

Tablo 29 Türk Hackerları İle Yabancı Hackerlar Arasındaki Farklar	171
Tablo 30 Hack yaparken zarar vermiş mi	172
Tablo 31 Zarar Verilmesi Meşru Görülen Hedefler	173
Tablo 32 Hack Suç mudur?	174
Tablo 33 Hack Etik Olabilir mi?	176
Tablo 34 Hack Kültürü Üzerine Takip Edilen Yayınlar	177
Tablo 35 Gazete Tercihleri	178
Tablo 36 Müzik Tercihleri	179
Tablo 37 Siyasal Görüşleri	181

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Cinsiyete Göre Bilgisayar ve İnternet Kullanımı	134
Şekil 2. Bilgisayar Yoluyla Dolandırıcılık ve Bilgisayar Yoluyla Sahtecilik Yüzdeleri ...	136
Şekil 3. Lisans Hakları İhlali ve Yasadışı Yayın Yüzdeleri	137
Şekil 4 Takma Adlar ve Taşıdığı Anlam	141
Şekil 5 Takma Ad Seçme Nedeni	144
Şekil 6 Yaş	145
Şekil 7 Cinsiyet	146
Şekil 8 Meslek	147
Şekil 9 Gelir Düzeyi	148
Şekil 10 Eğitim Düzeyi	149
Şekil 11 Kendini Tanımlayışı	150
Şekil 12 Kendisiyle İlgili Düşünceleri	152
Şekil 13 Kendisi İçin Hack Ne Demektir	153
Şekil 14 Kendisine Göre Cracker Kimdir	154
Şekil 15 Script Kiddie'yi Nasıl Tanımlıyor	156
Şekil 16 Lamer'ı Tanımlayışı	157
Şekil 17 Kelimelerin Türkçe Türkçe Karşılığı var mı?	158
Şekil 18 Hack Nedir?	159
Şekil 19 Nekadar Süredir Hackle İlgilendiği	160
Şekil 20 İlk Kez Hack ve Hacker Kavramlarıyla Karşılaşması	161
Şekil 21 Hackle İlgilenmeye Başlayışı	162
Şekil 22 Hackle İlgilenme Nedeni	164
Şekil 23 Yaptığı Hacklerden Örnekler	165
Şekil 24 Yaptığı Hacklerin Sebepleri	167
Şekil 25 Hack Bilgisini Edindiği Yollar	168
Şekil 26 Hack Grubuna Üye Olmuş mu	169
Şekil 27 Hack Grubundan Çıkmış mı	170
Şekil 28 Türk Hackerları İle Yabancı Hackerlar Arasındaki Farklar	171

Şekil 29 Hack yaparken zarar vermiş mi	172
Şekil 30 Zarar Verilmesi Meşru Görülen Hedefler	173
Şekil 31 Hack Suç mudur?	174
Şekil 32 Hack Etik Olabilir mi?	175
Şekil 33 Hack Kültürü Üzerine Takip Edilen Yayınlar	176
Şekil 34 Hack Yaparken Kullandıkları Yöntemler.....	177
Şekil 35 Gazete Tercihleri	178
Şekil 36 Müzik Tercihleri	179
Şekil 37 Siyasal Görüşleri	180

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problemine, amaç ve alt amaçlarına, varsayımlar, sınırlılıklar, önem, tanımlar ve kısaltmalar bölümlerine yer verilmiştir.

1.1. Problem

Son yıllarda, bir sitenin kırılması, Internet'te kredi kartı yolsuzluğu, sistemlere sızılması, virüsler, yeni programlar, kişisel bilgisayarlara saldırılar, hakları korunan programların izinsiz kullanımı, veri tabanlarına izinsiz erişimlerle ilgili ya da açık kaynak kodu hareketleri, elektronik oturma eylemleri, uluslararası kurumların sitelerinin bloke edilmesi vb. haberleri yoğunluk kazanmıştır. Bilgisayar korsanı, sanal alemin askerleri, dijital hırsızlar, elektronik sınırların öncüleri vb. adlar ve yakıştırmalarla medyada boy gösteren bu kişiler genel olarak kırıcı(hacker) kültürü içinde yer almaktadırlar. Tanımlama ve yakıştırmalardan da anlaşılacağı üzere, kırıcılığın tanımı üzerine bir bulanıklık süregitmektedir. Dünyada 1960'ların başına tarihlenebilecek bu alt kültürün günümüze geldikçe birçok şekillerde yeniden tanımlandığı görülmektedir.

Kırıcı kültürü de bilgi toplumundaki birçok bulanık tanımdan biridir. Yaptıkları nasıl değerlendirilebilir? Suç mu işlemektedirler, elektronik alanı iskâna mı açmaktadırlar, siber alandaki tekellere karşı mücadele eden kahramanlar mıdırlar (Levy, 1984), seslerini siber alanda duyuran yeni toplumsal hareketlerin eylemcileri midirler? Elbette bu sorulara çeşitli cevaplar verilmiş ve verilmeye devam etmektedir. Toplumsal kabul hedefi için bu cevaplar çatışmaktadır.

Kırıcılar ve yaptıkları en temelde bilgisayar kültürünü etkilemektedir. Yaptıkları kadar bu yaptıklarının tanımlanması da bilgisayar kullanımı ile bilgisayar ve Internet kültürünü doğrudan etkileyecektir. Kimdir bu kırıcılar,

yaptıkları neden bu kadar önemsenmektedir, nasıl bir anlayışları vardır, yaptıklarının anlamı nedir, bu yaptıklarını neden yapmaktadırlar, soruları bilgisayar ve İnternet teknolojisi bilgi toplumunun temeli sayılırken, bu teknolojiye özgü bir alt kültür olmalarından dolayı daha da önem kazanmaktadır.

Türkiye’de de gün geçtikçe medyada kırııcılarla ilgili haberler artmakta, Türk kırııcıların eylemleri ve yaptıkları hem ülke içinde hem de uluslararası alanda duyulmakta, görülmektedir. Türk kırııcılar kimdir, ne yapmaktadırlar, neden yapmaktadırlar, kırııcı kültürünü nasıl algılamaktadırlar, bu kültürü nasıl kendileştirmektedirler, Türkiye’de kırııcı kültürü nasıl bir yönelim içindedir? Tüm bu soruların cevapları medyada, siber alanın ticari girişimcilerinin açıklamalarında ya da kanun yapıcılar tarafından üretilen kanunlarda bulunabilir. Fakat kendileri, medyada çıkan birkaç röportajı saymazsak bu tanıma toplum önünde katkıda bulunamamaktadırlar. Bir olguyu tanımlamak, takdir edilir ki en çok o olguyu gerçekleştiren kişilerin hakkıdır.

Bu olguyu tanımlamanın önemi ve işlevi nedir sorusunun cevabı, bilgi toplumu denilen durumun, kendi kendisini gerçekleştiren bir kehanet gibi olan yapısından kaynaklanmaktadır. Televizyon ile ilgili çalışmalar yarım yüzyılı aşan bir süredir devam etmesine rağmen doygunluğa ulaşmış değilken, bilgi toplumunun temelinde yer alan bilgisayar ve İnternet teknolojilerinin ve bunların şekillenmesine katkıda bulunacakları toplumun nasıl bir yer olacağı, içinde yaşayan kişilerin nasıl yaşadıkları, ürettikleri, tükettikleri ve en önemlisi nasıl algıladıkları ile ilgili olacaktır. Bu algılamaya katkıda bulunacak her çalışma bir yandan da bu yeni toplumun şekillenmesine katkıda bulunacaktır.

Birçok tanımlanmaya ve anlamlandırmaya muhtaç olgunun yanında kırııcı olgusunu tanımlamaya katkıda bulunmanın önemi nedir sorusunun cevabı ise kırııcıların ideolojileri, anlayışları, yaptıkları ve davranışlarının, varolan birçok yapıyla çatışma içerisinde olması, bunları sorgulanır hale getirmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, kırııcılar, bilgisayar ve İnternet teknolojilerine en

temelde ve tarihsel süreç olarak başından beri büyük katkılar yapmışlardır. Hem teknoloji ve bilgi hem de kültür olarak bu teknolojilerin temelinde önemli bir etkileri vardır. Castells(2001), kırıcı kültürünü, İnternet kültürünü oluşturan katmanların temelinde göstermektedir. Daha genel olarak her yeniliği insan evrenine katmak için, içinde yaşadığımız ve gerçeklik adını verdiğimiz sembolik kumaştaki boşluğu semboller ve anlamlandırma ile örerek yeniden üretmek doğrudan hem kültürel hem de siyasal bir boyut taşımaktadır. Çünkü iktidar ilişkileriyle doğrudan bir ilişkisi vardır. Her yeni teknoloji ve bu teknolojinin anlamlandırılması ve kullanılması, bu teknolojiler üretim araçları ise, büyük toplumsal değişimlerin nüvesini özünde taşımaktadır.

Bu çalışma en temelde teknolojinin toplum içerisinde kültürel biçimlenişi üzerinedir. Bu genel sorunla ilgili kuramsal açıklamalar, toplum, kültür ve teknoloji açılarından tarihsel süreç içerisinde yapılmıştır. Genellikle sorun bu kavramlardan diğer ikisinin kalan kavram içine çökertilmesi ile çözümlenmiştir. Oysa karşılıklı bir ilişkiden bahsetmek de mümkündür.

İnsanlar araç yapabilen canlılardır. Sorunlara çözüm üretirken doğaya doğal olmayan bir yapıntı(artefact) katarlar. Bunu toplumsallaştırırlar. İnsanlık tarihinin her dönemini teknoloji açısından ele alıp değerlendirmek ve sınıflandırmak mümkündür. Cilalı taş devrine bu ismin verilmesi o dönem teknolojisi ile ilgili bir durumdur. Karl Marx'ın Felsefenin Sefaleti(1992) adlı eserinde, yel değirmeninden feodal beyler, buhar makinesinden burjuva beklemesi doğrudan bir ilişkiyi açıklamaktan öte teknolojinin bu durumları koşullandırması ile ilgilidir. Teknoloji doğrudan bir yapıyı ortaya çıkarmamakta ama onun koşullarını oluşturmaktadır. Fatih Sultan Mehmet'in çağ açan çağ kapayan bir padişah olduğu söylenir. Ortaçağı kapatıp Yeni Çağı açan Fatih Sultan Mehmet'in kendisi değil ama kullandığı büyük toplar yani teknolojidir. Toplar kaleleri aşabilmenin yolu olmuştur. Kaleler ise şehir devletlerinin ve o dönemdeki siyasal durumun sağlayıcılarıdır. Savaşlarda bu kaleler büyük bir koruma sağlamakta ve küçük krallıklar, şehir devletlerini bu yolla bir iktidar altında toplamak güç olmaktadır. Bu teknoloji sayesinde artık şehir devletleri

halinde bölük pörçük bir yapıda olan Avrupa, kaleleri aşabilecek ve bu temelde egemen ulus devlet, kapitalizm için koşulları sağlayacaktır. Bu koşulların anlamlandırılması ve tanımlanması sonucunda bir iktidar yapısı gündeme gelmektedir. Bir başka deyişle, teknolojinin bir yeni çağı oluşturması değil ama koşullandırması demek, potansiyel olasılıkları gerçek yapabilmenin yollarına ulaştırması demektir.

Bir teknolojinin üretimi ve yayılması toplumdaki iktidar ilişkilerinden bağımsız değerlendirilemez. Toplumdaki iktidar ilişkileri, toplumsal güçlerin teknolojinin üretiminden, yayılmasına ve kullanımlarına kadar olan süreci kendi çıkarları doğrultusunda anlamlandırıp, tanımlayıp, kabul ettirmek için büyük bir sembolik çatışmanın savaş alanı haline getirdikleri kültürel alanda da devam etmektedir. Çünkü anlamlandırmanın iktidar ve güç ile doğrudan bir ilişkisi vardır. İnsanlar belli çerçevelerde düşünürler; sözde-kendilerince normal, olması gereken ve doğal tanımları vardır. Bu tanımların dışında kalanlar marjinal, ütöpik, uzak durulacak şeylerdir. Popüler katılımdan uzak tutulan nesne ve düşüncenin etkili olması olası değildir. Burada, iktidar sembolik alanda normal, olması gereken ve doğal olanın tanımını yapma gücüne sahip olduğunda Gramscici bir anlayışla hegemonyayı oluşturmuş ve insanları kendi rızalarıyla boyun eğme durumuna getirmiş demektir.

Fakat bahsedilen süreç; verili, sabit, değişmez bir durum değildir. İktidar, hâkimiyetini her seferinde yeniden tesis etmek zorundadır. Her seferinde sözü burada önemlidir. Yeni, henüz tanımlanmamış ve sınıflandırılmamış her teknoloji, nesne, düşünce böyle değerlendirilebilir. Her seferinde toplumsal güçler arasında bu sembolik mücadele yeniden başlar ve biter. İçinde yaşanan çağ bu açıdan çok verimli bir çağdır.

Özellikle ikinci dünya savaşından sonra batı toplumlarında bazı değişimler gözlenmiştir. Ekonomide, toplumsal yapıda ve kültürel alanda; yeni teknolojilerin ortaya çıkışıyla ivmelenen dönüşümler başat hale gelmiştir. Bu dönüşümler üzerine gözlemlerinden yola çıkanlar içinde yaşanmakta olan

“durumun” eski durumdan farklı olduğunu ifade etmektedirler. Risk toplumu, post endüstriyel toplum, post modern toplum, ağ toplumu, bilgi toplumu gibi isimler altında bu yeni durumu tanımlama ve anlama çabaları görülmüştür.

Yukarıda bahsedilen sembolik iktidar durumu için, bir başka sembolik çatışmanın bugün de yaşandığı gözlenmektedir. Ortaya çıkan gelişmeleri tanımlamak ve anlamlandırmak çabası toplumsal aktörler ve güçlerce neredeyse bir çatışma düzeyine yükselmektedir.

Bu açıdan bakıldığında içinde yaşanılan çağın bilgisayar ve İnternet tarafından ortaya çıkarıldığını söylemek doğru olmayabilir. Bilgisayar ve İnternet bilgi çağının doğrudan ve tek faili değildir ama bilgisayar ve İnternet olmasaydı bilgi çağının da ortaya çıkmayacağı açıktır(Castells, 2000). Bu yeni teknolojilerin toplumsal hayatta, siyasette, ekonomide, kültürde, gündelik yaşamda radikal değişiklikler yaptıkları gözlemlenebilmektedir. Aslında bunlar yeniliklerdir. Varolan yapının, normalin, doğalın, olması gerekenin sınırlarını zorlayan öyle de olmayabileceğini hatırlatan “yeniliklerdir”.

Bilgisayar ve İnternet bilgi toplumunda başat iki teknolojidir. Ekonomiden kültüre politikaya kadar toplumsal olarak gittikçe artan oranda bu teknolojilere bağımlı olunmaya başlanmıştır. Toplum bu teknolojilere dayanmaya başlamıştır. Barajlardan, trafiğe, savaşıardan, vergi sistemine kadar bilgisayarın kullanılmadığı veya bu teknolojiye bağımlı olmayan işlev neredeyse kalmamıştır. Bu açıdan bilgisayar ve İnternet’in birer teknoloji olarak kullanımlarının tanımlanması anlamlandırılması da büyük önem taşımaktadır

Teknolojilerin üretimi de yayılması da elbette iktidar yapılarının dolayımıdadır. Ama bu teknolojilerin kullanımlarında da bazı kısa devreler, farklı kullanımlar, sembolik meydan okumalar görünebilir. Buna iyi bir örnek, yarım yüzyıldır varolan ama sürekli farklı anlamlandırmalara maruz kalan Kırıcı (hacker) alt kültürüdür.

Bilgisayarların etkin kullanılmalarının ilk zamanlarına rastlayan 1960'ların başında, MIT gibi üniversitelerde bazı gençler, teknolojiyi olması gerektiğinden farklı biçimlerde de kullanabilmeye başlamıştır. Önceleri bu zeki gençlere, yaptıkları şeyler iktidar yapılarıyla çatışsa bile, kıskançlıkla karışık bir hoşgörülle yaklaşmıştır. O dönemlerde kırııcı olmak, sorunlara çabuk ve yaratıcı çözümler bulabilmek, çok iyi program yazabilmek gibi özelliklerinden dolayı gurur duyulacak bir şeydir. Kavramın ortaya çıktığı zamanda içinde değerlendirildiği söyleme bir isim vermek gerekirse, teknoloji aşığı söylemi denebilir.

Bilgisayar ve Internet'in bir teknolojik buluş olmaktan ticari bir unsur olmaya doğru evrildiği dönemlerde, kırııcıların etik kodları ticari anlayışları zorlayıcı bir hale gelmiştir. Bilginin özgür olması, her sisteme kesintisiz erişim gibi istekleri artık hem devlet hem de ticari iktidarların çıkarlarına ters düşmektedir. Bu çerçevede kırııcılar tüketici kullanıcılardan farklı olarak üretici kullanıcılardır. Örneğin, Linus Torvald tarafından ortaya çıkarılan Linux işletim sistemi özgür yazılıma bir örnektir. Bazı kırııcılar, ticari şebekelerin üretim tarzlarından farklı bir üretim tarzı ile programlar üretmektedirler. Programlarını başkalarının kullanımına, test etmesine ve değiştirmesine izin vermektedirler. Oysa ticari şebekeler açık kaynak kodlu yazılım yerine, herhangi bir müdahaleye izin vermeyen kapalı kaynak kodlu programlar üretmekte ve bunları üzerinde çalışılıp geliştirilmek üzere değil tüketilmek üzere satmaktadırlar. Burada teknoloji aşığı söylemin, üretim ve paylaşım anlayışı ile ticari anlayış ve bilgi kontrolünü elinde tutmak isteyen devlet anlayışı çatışmaktadır.

Bilgisayar ve Internet yukarıda belirtilen süreçte önem kazanmaya başladıkça ve ticarileştikçe kullanımların sınırlarını zorlayan bu insanlar sembolik iktidar açısından da sorunlar yaratmaya başlamış ve tanımları teknoloji aşığı parlak gençlerden, elektronik vandallara, suçlulara hatta terörist tanımlarına doğru uçlaştırılmıştır (marjinalleştirilmiştir). Artık kırııcılık suçlu söylemi içinde sunulmaktadır. Buna ek olarak, kırııcı kültürünün muhalif yanı,

yeni toplumsal hareketlerde de karşımıza çıkmaktadır. Kırıcı alt kültürünün, elektronik oturma eylemlerinden, karşı güçlerin sanal ortamdaki varlıkları olan sitelere düzenlenen saldırılara kadar geniş bir yelpazede siyasallaşabildiği görülmektedir. Hatta buna hacktivizm adı verilmektedir. Bu durumda da kırıcı kültürü suçlu kültürünün üzerine temellendirilerek, muhalif, anarşik, toplumsal eylemci olarak yeni toplumsal hareketler söylemi içinde değerlendirilmektedir.

Hangisi kırıcıdır sorusunun aslında bir tek cevabı yoktur. Bir bakıma kırıcı bunların hepsidir, hem bir üstat, hem bir korsan, hem bir eylemci... Bunlar zamansal olarak sıralanabilseler de dönem olarak bir söylem tamamen bitip bir başka söylem başlamamaktadır. Söylemlerin her üçü de başlayıp azalarak ya da çoğalarak devam etmektedir. Söylemlerdeki değişim aslında kırıcıların kendilerinin dönüşümünden çok içinde değerlendirildikleri bağlamın değişmesiyle ilgilidir.

Kırıcı nedir, kimdir, ne yapar sorularına kitle iletişim araçlarından, ticari güçlerden, devletten ve muhalif kanattan cevaplar verilmektedir. Bu cevaplar kültürel alanda bu olgunun tanımlanması konusunda çatışmaktadırlar.

Bu sorulara cevap vermek neden bu kadar önemlidir sorusunun bir olası cevabı ise Castells'in Internet kültürü değerlendirilmesinde görülebilir. Castells(2001) Internet kültürü çalışmasında, Internet kültürü için dört düzey saymakta ve bunlardan birinin de kırıcı kültürü olduğunu söylemektedir. Bu düzeylerin birbirlerine karşılıklı olarak varoluşsal biçimde bağlı olduklarını belirten Castells biri olmadan diğerinin olamayacağını ileri sürmektedir. Castells'e göre Kırıcı kültürü, içinde yaşadığımız çağın teknolojik koşullarını sağlayan yapının ortaya çıkışındaki bir temel kültürdür.

Diğer yandan toplum gittikçe yeni teknolojilere bağımlı ve dayanır hale gelmektedir. Böyle bir durumda yeni teknolojiler toplumun yönetilmesinde, yönlendirilmesinde ve işlemede önemli araçlar haline almaktadırlar. Bu teknolojilerin nasıl işlediği konusunda ise toplumun gözlükleri gittikçe

buğulanmaktadır. Bilgi güçtür. Hiçbir iktidar bu gücü paylaşmak istemez. Yazı teknolojisi sayesinde insanlar kayıt tutabilmiş ama yazmayı ve okumayı bilmeyenler için ancak soru sormak ve yazmayı ve okumayı bilenlerin-yönetenlerin cevaplarına güvenmek yolu açık bırakılmıştır. Bir şekilde yazmayı ve okumayı bilen-yönetilenler bu yapıya bir tehdit oluşturmaktadır.

Teknoloji ile ilgili yeni ne varsa tanımlama ve anlamlandırma çabalarına destek vermek, bu teknolojilerin koşullandıracağı geleceğin oluşumunda da katkıda bulunmak anlamına gelmektedir.

Kırıcı kültürünün ortaya çıktığı ülkeler için durum böyledir ama teknoloji transfer eden merkez ülkeler, çevre ülkelere yalnızca teknoloji transfer etmemektedirler. Aynı zamanda teknoloji ile birlikte bu teknolojinin nasıl anlaşılacağı ve kullanılacağı ile ilgili değerleri de transfer etmektedirler.

Küreselleşme ile artık coğrafi sınırlar bir sorun olmaktan uzaklaşmaktadır. Kültür de daha rahatça ülkeler arasında akmaktadır. Hâkim kültür kadar alt kültürler de küreselleşen dünyanın ağlarında dolaşmaktadırlar. Alt kültürler de transfer edilebilmektedir. Ortaya çıkış koşulları ve şimdiye kadar gözlenen yapıları ortaya koyulmuş olan alt kültürlerin, çevre ülkelerde alımları ve kullanımları farklı olabilir. Böylece yukarıda bahsedilmiş olan teknoloji, iktidar, anlamlandırma sorunu daha çetrefil bir hal almaktadır. Çevre ülkelerde alt kültürler nasıl ve kimlerce anlaşılakta, kullanılmakta, mahsuslaştırılmakta ve hangi işlevleri görmektedir? Bunların etkileri neler olabilir?

Bu sorular Türkiye özelinde de geçerlidir. Türkiye'nin bilgisayar ve İnternet teknolojisi ile tanışması çok uzun bir geçmişe dayanmamaktadır. Fakat uluslar arası tabanda, kırıcı kültürü içerisinde göz ardı edilemeyecek bir yerde durmaktadır. Kırıcıların sıralamasının yapıldığı bir uluslararası sitede ilk 50 içerisinde 19 adet Türk kırıcı bulunmaktadır. Ulusal medyada kırıcılarla ilgili haberler son üç yılda gittikçe yoğunlaşmıştır.

Bahsedilen iktidar, anlam ve teknoloji sorunu içerisinde Türkiye’de kırılcılığın nasıl ve kimlerce anlaşıldığı, kullanıldığı, mahsuslaştırıldığı ve nasıl bir işlev gördüğü, bunun etkilerinin neler olabileceği önem taşımaktadır.

1. 2. Amaçlar

Bu araştırmanın temel amacı, kırıcı alt kültürünün muhalif potansiyelini anlamak ve Türkiye’deki kırıcı alt kültürünün varolan durumunu, kendilerinden yola çıkarak değerlendirmektir. Bunun için aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- Türkiye’deki kırıcı kültürünün varolan durumu nedir?
- Türk kırıcı kültürü üyeleri kimdir?
- Demografik özellikleri nelerdir?
- Kırıcı kültürü içinde kimliklerini oluşturmalarında hangi kültür, alt kültür, siyasal düşünce ve değerler etkin olmaktadır?
- Kırıcı kültürüne üye olma sebepleri nelerdir?
- Kırılcılar neden gruplara üye olmakta ve neden ayrılmaktadırlar?
- Ne yapmaktadırlar?
- Türk kırıcı kültürü üyelerinin hangi kırma türlerini uygulamaktadır?
- Hangi tür Siteleri kırmaktadırlar?
- Ne tür etkinlikler göstermektedirler?
- Neden yapmaktadırlar?
- Türk kırıcı kültürü üyelerinin güdülleri nelerdir?
- Türk kırıcı kültürü üyeleri için “öteki”(ler) kimdir? Neden?
- Hangi kültür, alt kültür, siyasal düşünce ya da değerler “öteki”(leri) oluşturmalarında etkendir?
- Kırıcı kültürünü nasıl algılamaktadırlar?
- Türk kırıcılara göre kırıcı tanımı nedir?
- Kırılcılığın etik kodları nelerdir?
- Kırıcı kültürünün toplumsal işlevi hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

Yapılan alan yazın incelemesinde konu ile ilgili çalışmaların sayıca yetersiz olduğu gözlenmiştir. Bu araştırma Türkiye’de Internet kültürü/alt kültürleri alan yazınına katkı sağlayacaktır.

1. 4. Varsayımlar

Görüşme yapılan ya da araştırmanın çevrimiçi anketini cevaplandıran kişiler, eğer kendilerini kırıcı alt kültürü içerisinde tanımlıyorlarsa kırıcı kültürü katılımcısı olarak kabul edilmişlerdir.

Kırıcı(hacker), çökertici(cracker) ya da acemi(lamer) gibi tanımlamaların hepsi kırıcı kültürü içerisinde değerlendirilmiştir.

1. 5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, kırıcı alt kültürünü kültürel ve toplumsal boyutlarıyla araştırmakta ve teknik boyutunu doğrudan ele almamaktadır.

Bu araştırmaya katılan kırıcılar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile sınırlıdır.

Ele alınan konunun içerisinde katılımcıların yasalar önünde suç teşkil eden davranışlarını da ifade etmeleri gereği doğabildiği için, kişileri bulmak, görüşmeye razı etmek, görüşmedeki sorulara cevap almak oldukça güç olmuştur. Bu açıdan bazı katılımcıların adları ve takma adları gizlenmiştir.

Bu alt kültür içerisinde rekabet üst düzeydedir. Bazı gruplar, elektronik posta, telefon ve mesajlaşma programları ile karşıt oldukları grup araştırmada anılacaksa kendilerinin yer almak istemediklerini belirtmişlerdir. Bu açıdan araştırmada yer alan bazı gruplar ve sitelerin isimleri de gizlenmiştir.

1.6. Tanımlar

Hacker(Kırıcı): Özelde, bilgisayar ve bilgisayar ağları gibi sistemlerin içsel işleyişlerinin derin bilgisine sahip olmaktan zevk duyan kişi(Jargon File, 2003).

Cracker(Çökertici): Bir sistemde güvenliği kıran kişi(Jargon File, 2003)

Phreaker(Telefon kırıcı): Telefon hatları üzerinde kırıcılık yapan kişi.

Lamer(Acemi kırıcı): Kırıcı kültürüne yeni dahil olmuş, acemi.

Nickname: Takma ad.

Open Source Movement(Açık kaynak Hareketi): Kaynak kodları açık olan programları yazan ve paylaşan, programcı kırıcıların oluşturdukları hareket.

Data: Veri

Information: Enformasyon, Malumat

Knowledge: Bilgi

1. 7. Kısaltmalar

BAİ: Bilgisayarla Aracılanmış İletişim(Computer Mediated Communication)

ÇN: Çevirenin Notu.

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

MIT: Massachussets Institute of Technology

OSM: Open Source Movement(Açık Kaynak Hareketi)

PAZ: Permanent Autonomus Zone(Kalıcı Özerk Bölge)

TAZ: Temporal Autonomus Zone(Geçici Özerk Bölge)

YTH: Yeni Toplumsal Hareketler

2. YÖNTEM

2. 1. Araştırma Modeli

Karasar (1995, s. 76), araştırma modeli için: “Araştırma amacına uygun, ekonomik olarak verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesidir” demektedir. Tarama ve deneme olmak üzere iki araştırma modeli söz konusudur. Karasar(1995, s. 77), tarama modelini: “Geçmişte ya da hala varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan...” diye tanımlamaktadır. Ayrıca bu modelin, “Ne idi?, Nedir?, Ne ile ilgilidir?, Nelerden oluşmaktadır?” gibi sorulara cevap arayan araştırmalar için uygun olacağını belirtmektedir.

Bu açıklamalar doğrultusunda, bu araştırmada, amaçlar gereği nitel araştırma yaklaşımı tercih edilmiştir. Araştırma modeli olarak da tarama modeli benimsenmiştir.

2. 2. Çalışma Kümesi

Bu araştırma, bir alt kültür grubu üzerine yapılmaktadır. En temelde bir kültürü anlama, açıklama çabasıdır. Bu alt kültürün anlaşılabilmesi için başvurulacak iki kaynaktan birincisi üyeleri bir başka deyişle kendisini bu kültürün içinde tanımlayan bireyler ve ikincisi o üyelerin buluşup etkileştikleri, kültürün maddi ve manevi unsurlarını üretip paylaştıkları yerler olan Internet siteleridir.

Burada bir amaçlı örneklem söz konusudur. Yahoo ve Google arama motorlarında “Turk hacker, hack..” kelimeleri arandığında ortaya çıkan sonuçlarda en sık tekrarlanan ve göze çarpan siteler belirlenmiştir. Daha sonra bu sitelere girilip sitelerin önerilen linkler bölümlerinden de diğer sitelere ulaşılmıştır. Ayrıca bir Türk kırıcı, Desertsun(2005) ile yapılan Internet görüşmesinde site isimleri elde edilmiştir. www.turk internet.com sitesinde

“Türk Hackerlar” yazı dizisinde(Seçen, 2003), kendisiyle ropörtaj yapılan bilişim güvenlik uzmanı Ferruh Mavituna’da site isimleri belirtmiştir. Bu siteler arasında, siteyi oluşturan çekirdek grubun etkinlikleri, bilgi düzeyleri ve hit(siteye her bir giriş) sayıları ile tarihsel durumları göz önüne alınarak çevrimiçi anketin yayınlanacağı siteler belirlenmiştir.

Açık uçlu sorulardan oluşmuş çevrimiçi anket söz konusu sitelerin katılımcılarına uygulanmış, yarı yapılandırılmış görüşmeler ise kültürün içinde bilinen tanınan, tavsiye edilen kırıcılarla gerçekleştirilmiştir. Bu kişilere ulaşmak oldukça güç olmuştur. İki yıl süre içerisinde bu alt kültür katılımcıları ile çevrimiçi, yüz yüze ve telefon kanalıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler sonucunda, zincirleme ya da kartopu olarak adlandırılabilen yöntem ile görüşülecek kişilere ulaşılmıştır. Görüşülen kişiler üst düzey kırıcıların Türkiye’de “iki elin parmaklarını geçmeyecek” sayıda olduklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, zincirleme-kartopu yöntemi ile kişilere ulaşılmış, ulaşılan görüşme yapılan kişiler başka kişileri tavsiye etmiştir. Eylemlerinin bir bölümü suç teşkil eden eylemler olduğu için bu kişilere ulaşmak oldukça güç olmuştur. Bazı kırıcılarla güven tesis edebilmek, sorulara yanıt almak ve bir başka kişiye yönlendirilmeyi istemek altı ay sürmüştür. Tavsiye edilen isimler tekrar etmeye başladığında görüşmeler tamamlanmıştır. Bu yol ile 18 Türk kırıcıya mesajlaşma programları, yüz yüze görüşme ve telefon ile ulaşılmıştır.

2. 3. Verilerin Toplanması ve İşlenmesi

Bu araştırmada, nitel araştırma yaklaşımı içerisinde açık uçlu sorulardan oluşmuş çevrimiçi anket ve yarı yapılandırılmış görüşme yöntemleri veri toplama yöntemleri olarak tercih edilmiştir.

Kullanılacak birinci yöntem açık uçlu sorulardan oluşmuş ankettir. Anadolu Üniversitesi İnternet sunucusunda sağlanan yer ile bir çevrimiçi anket hazırlanmıştır(Ek 1). Kırıcıların buldukları sitelerin forumlarında bir anket bölümü vardır. Bu bölümlere araştırmanın anketinin adresi gönderilmiştir.

Anket yaklaşık bir yıl süre ile yayında kalmıştır. Ankete katılanların sayısı 258 kişiye ulaşmıştır. Bu anket ile demografik özellikler, bilgi düzeyleri, kırııcı kültürü konusundaki fikirleri, eylemleri gibi bilgiler edinilmiştir.

İkinci yöntem olan yarı yapılandırılmış görüşme, kültür içinde tanınan bilinen ve zincirleme yöntem ile tavsiye edilen daha üst düzey kırııcılar ile yapılmıştır. Bu kişiler ile çevrimiçi ve (olabilirse) yüz yüze görüşme yapılmıştır. Burada kişilere ulaşma yöntemi kartopu örneklemeye benzetilebilir. Bu kişiler aynı kültürün içinde oldukları için birbirlerini tanımaktadırlar, görüşme yapılan kişinin referansı ile diğer kişiye ulaşılmaktadır. Ya da alt kültür içerisinde adı sıkça geçen kişilere araştırmacı doğrudan ulaşmış, onların tavsiyesi ile de başka kişilere ulaşılmıştır. Bu açıdan buradaki zincirleme ya da kartopu yönteminde, bir tek kartopu yerine birden fazla kartopu ya da zincir söz konusudur. Toplam iki kırııcı yüz yüze görüşmeyi kabul etmiş, diğerleriyle ise telefon ya da mesajlaşma programları aracılığı ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşülen kırııcılar arasında; Türkiye'deki büyük bir telekomünikasyon şirketinin veri tabanlarını ele geçirmiş olanlardan, Türkiye'deki köklü bir bankanın sistemine girerek yakalanan ve Türkiye'de kırııcılıkla ilgili ilk cezalandırılan kişilere; çok yüksek sayılarda yabancı siteleri çökerten ve uluslararası bir kırııcı sitesindeki sıralamada üst sıralarda bulunanlardan, Bill Gates'in elektronik posta adresini kıranlara, Türkiye'deki büyük bir İnternet portalını çalışmaz hale getirenlerden, siyasal amaçlı protesto için site kıran grupların liderlerine kadar çok farklı türde kişiler yer almaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme ile, Türkiye'de kırııcılık kültürünün tarihi, olup bitenler, genel durum, yapılanlar, kırııcıların bilgi düzeyleri, düzenlemeler hakkında kırııcıların görüşleri gibi bilgilere ulaşılmıştır.

2. 4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Verilerin çözümlemesi için; veriden, sık rastlanan, baskın, anlamlı temaları ortaya çıkarmak amacını güden fenomenoloji, (grounded theory),

söylem analizi gibi nitel yöntemlerin ortaklaştıkları bir yöntem olan tümevarım yaklaşımı, çözümlene yöntemi olarak belirlenmiştir.

Tümevarım yaklaşımı:

1. Büyük veri dökümlerini özet formatına sokmak
2. Araştırma amaçları ile veriden elde edilen bulgular arasında açık bağlar bulmak, bunları geçirgen(transparan) biçimde başkalarına da sergilenebilir ve savunulabilir ve araştırmanın amaçlarına uygun hale getirilmesini sağlamak
3. Text içindeki süreç ya da deneyimlerin yapısı hakkında bir model ya da bir kuram geliştirmek için kullanılmaktadır(Thomas, 2003).

Bir tümevarım analizinin çıktısında, verileri özetleyen, bir çatı ya da model içinde anahtar temaları ve süreçleri barındıran kategoriler bulunmalıdır. Bu kategorilerin oluşturulması için beş basamaklı bir süreçten geçilecektir.(Thomas, 2003):

1. Ham veriyi hazırlama:
Gerekirse ham veriyi ortak bir biçime getirmek(örn. Fon büyüklüğü, marjinler, sorular ya da önemli görüşmeciler yorumları gibi...) ve her ham veri dosyasının yedeğini almak.
2. Metnin derin okuması:
Metin hazırlandıktan sonra, ham metnin derinlemesine okunmasıdır. Böylece araştırmacı içeriğe tanıdık olur ve metindeki detayları ve temaları anlar.
3. Kategorilerin yaratılması:
Araştırmacı kategorileri ya da temaları belirler. Üst düzeydeki ya da genel kategoriler araştırma amaçlarından da çıkarılabilir. Daha alt düzey ya da özgül kategoriler ham verinin çoklu okunmasıyla ortaya çıkar. İlk kodlamada bu kategoriler anlam ünitelerinden ya da özgül metin segmentlerinde kullanılan kalıplardan(phrase) çıkarılabilir. Kategorileri yaratmak için birçok süreç kullanılabilir(örn. Kelime işlemci kullanmak). İşaretlenmiş metin segmentleri her kategoriye kopyalayıp yapıştırılır ya da özel yazılımlar da kodlama sürecinde, büyük metin verilerini işlemekte kullanılabilir.
4. Çakışan kodlamalar ve kodlanmamış metinler

Genelde kabul edilen niteliksel kodlama kuralları iki durumda farklılık gösterir. Biri, bir segment birden çok kategoriye girebiliyorsa, ikincisi, önemli miktarda metin her hangi bir kategoriye yerleştirilemiyorsa. Bu durumda kodlama ve kategoriler yenilenir.

5. Kategori sisteminin süregiden revizyonu ve artırılması

Her kategori içinde alt konular, (çelişkili bakış açıları ve yeni iç görüleri de içerecek şekilde) aranır. Kategorinin özünü ya da çekirdek temasını taşıyan uygun alıntılar seçilir. Anlamlar benzer ise kategoriler bir alt kategori altında bağlanabilir ya da kombine edilebilir.

Sonuçta sekiz kategoriden fazla kategori varsa süreç tamamlanmamış demektir. Böyle bir durumda kategoriler birleştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Bir tablo içinde özetlenecek olursa süreç şöyledir:

Text verisinin başlangıç okuması	Özgül bilgi segmentlerinin tanımlanması	Kategoriler yaratmak için bilgi segmentlerinin etiketlenmesi	Kategorilerdeki çakışmaların indirgenmesi	En önemli kategorileri işe koşan bir model yaratma
Birçok metin sayfası	Metnin birçok segmenti	30-40 kategori	15-20 kategori	3-8 kategori.

Tablo 1. Tümevarım Yaklaşımı Veri Çözümleme Süreci

Verilerin işlenmesi sürecinde, yarı yapılandırılmış görüşmelerin ses kayıtları kağıda dökülmüş daha sonra yarı yapılandırılmış sorulara karşılık gelecek şekilde cevaplar sıralanmış ve tema ve kategoriler belirlenmiş çözümlenmesi yapılmıştır.

İnternet üzerinden uygulanan çevrimiçi anketin sonuçları da Anadolu Üniversitesi sunucusundan alınmış ve bu veriler çözümleme yapılacak bir metin yapısına sokulmuştur. Bu metin yapısı içerisinde kuram çerçevesinde ve verideki ifadeler doğrultusunda kategoriler oluşturulmuştur. Fazla sayıdaki bu kategoriler verilerin defaten okunması sonucunda daha az sayıdaki genel

kategorileri indirgenmiştir. Bu kategoriler doğrultusunda bir kodlama çizelgesi hazırlanmış (Ek 2) bu çizelgeye göre kodlayıcılar verileri kategorilere göre kodlayarak sayısallaştırmıştır. Kodlama işlemi, yüksek lisans öğrencileri Latif Koşu, Kerem Kosova ve Erge Yeksan tarafından gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen sayısallaştırılmış veriler SPSS programına aktarılmış ve bu program aracılığı ile işlenip yorumlanmıştır.

2.5. Güvenilirlik(Trustworthiness) Çalışması

Nitel araştırma yaklaşımı içerisinde geçerlik güvenilirlik anlayışı nicel araştırmaya göre farklılıklar göstermektedir. Bu açıdan nicel araştırmadaki güvenilirlik(reliability) ve geçerlik (validity) kavramları yerine güvenilirlik (trustworthiness) kavramı önerilmektedir.

Araştırmanın güvenilirliği açısından da Del Siegel(2005)'in önerdiği yollardan: Farklı kaynaklardan karşılaştırma(triangulation), iş arkadaşlarından değerlendirme alma(peer debriefing) ve katılımcıların kontrol etmesi(member check) kullanılmıştır. Bunun için veriler, anket ve yarı yapılandırılmış görüşme olarak farklı iki yöntemle toplanmıştır. Çalışma arkadaşlarından geri bildirimler alınmış ve katılımcıların kendi ifadelerini ve araştırmayı kontrol etme, müdahale etmelerine olanak tanınmıştır.

Bunun ötesinde kodlamalar üç kodlayıcı tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kodlayıcılara veri bloğunun başından ortasından ve sonundan yüzde onluk bir örneklem (1-10, 125-134, 249-258 sayılı anketler) alınarak otuz örnek eş zamanlı olarak kodlayıcılar tarafından kodlanmıştır. Nitel araştırmalarda genellikle kodlayıcılar arası tutarlılık için görüş birliği formülü kullanılmaktadır. Buna göre görüş ayrılığı/(görüş ayrılığı+görüş birliği)*100 formülü kullanılmıştır. Kodlayıcılar arası tutarlılık için kodlayıcıların eş zamanlı kodladıkları 30 anket her biri 34 soru üzerinden toplam 1020 soru etmektedir bu toplamın içerisinde 94 soru üzerinde görüş ayrılığı saptanmıştır. Bu formüle

göre de görüş birliği ya da kodlayıcılar arası genel tutarlılık %91 olarak bulunmuştur. Bu formül nitel araştırmalarda genellikle kullanılan bir uygulama olmasına rağmen tek tek sorular üzerindeki kodlayıcı tutarlılığını ayrıntılı biçimde görmeye olanak tanımamaktadır. Bu nedenle ayrıca Ortalama Görüş Birliği Yüzdeleri her bir soru için hesaplanmıştır. Burada kodlayıcı çiftleri bir biri ile karşılaştırılmış ve genel bir ortalama her bir soru için alınmıştır. Sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Ayrıca aynı kodlayıcılar arası tutarlılık uygulamasından elde edilen veriler üzerinden SPSS programı kullanılarak Cohen's Kappa katsayısı sorulara göre hesaplanmıştır. Daha güvenilir ve detaylı bir istatistik olmasına rağmen Cohen's Kappa'nın da sınırlılıkları vardır. SPSS programında Crosstabs altında bulunan Kappa kat sayısı hesabı ancak iki kodlayıcı arasındaki tutarlılık hesaplanmasına olanak tanımaktadır. Bu durumda nitel araştırmalarda genelde uygulanan yöntem, 1. ve 2., 1. ve 3., 2. ve 3. kodlayıcılar arasında kappa sayılarını bulmak ve bunların ortalamasını almaktır. Böylece her bir soru için Cohen's kappa katsayısı elde edilmiş olur. Her bir açık uçlu soru için kodlayıcı ikilileri ve ortalama kappa katsayıları aşağıda yer almaktadır.

Kodlayıcılar arası genel tutarlılık yüzdesinden daha ayrıntılı ve güvenli ayrıca her bir soru için katsayı sağlasa da Cohen's kappa katsayısı ancak iki kodlayıcı arasındaki tutarlılığa doğrudan bakabilmekte ve en son noktada bir ortalama alınarak bulunmaktadır. Bu sebeple her bir açık uçlu soru teki için üç kodlayıcıyı hesaba katarak hesaplama yapabilen Fleiss Kappa katsayısı kullanılmıştır. Fakat SPSS programı bu katsayı için herhangi bir çözüm önermemektedir. Bu nedenle elde edilen veriler bu katsayıyı hesaplayan bir Internet sitesine CSV (comma seperated) dosyası olarak upload edilmiş ve çıkan sonuçlar alınarak aşağıda verilmiştir.

Aşağıda sırasıyla Ortalama Görüş Birliği Yüzdesi Tablosu, Cohen's Kapa Katsayısı Tablosu ve Fleiss' Kappa Katsayısı Tablosu yer almaktadır.

Ortalama Görüş Birliği Yüzdesi Tablosu

Sorular	Görüş Birliği Yüzdesi	Pairwise pct. agr. cols 1 & 3	Pairwise pct. agr. cols 1 & 2	Pairwise pct. agr. cols 2 & 3
1	87.778%	86.667%	83.333%	93.333%
2	83.333%	76.923%	92.308%	80.769%
9	82.222%	86.667%	83.333%	76.667%
10	84.444%	90%	80%	83.333%
11	90%	93.333%	86.667%	90%
12	91.111%	90%	96.667%	86.667%
13	86.667%	83.333%	86.667%	90%
14	93.333%	100%	90%	90%
15	77.778%	80%	73.333%	80%
17	97.778%	96.667%	96.667%	100%
18	86.667%	83.333%	86.667%	90%
19	83.333%	83.333%	80%	86.667%
20	100%	100%	100%	100%
23	100%	100%	100%	100%
24	93.333%	93.333%	93.333%	93.333%
25	91.111%	90%	93.333%	90%
26	95.556%	100%	93.333%	93.333%
27	86.667%	83.333%	90%	86.667%
28	91.111%	86.667%	96.667%	90%
29	80%	90%	76.667%	73.333%
30	95.556%	100%	93.333%	93.333%
32	100%	100%	100%	100%
33	97.778%	100%	96.667%	96.667%
34	100%	100%	100%	100%

Tablo 2. Ortalama Görüş Birliği

Cohen's Kappa Katsayısı Tablosu

Sorular	Ortalama Cohen's Kappa	Pairwise CK cols 1 & 3	Pairwise CK cols 1 & 2	Pairwise CK cols 2 & 3
1	0.853	0.839	0.801	0.917
2	0.767	0.676	0.893	0.731
9	0.766	0.821	0.784	0.694
10	0.746	0.83	0.677	0.73
11	0.844	0.897	0.791	0.844
12	0.879	0.863	0.955	0.818
13	0.73	0.654	0.731	0.805
14	0.895	1	0.843	0.843
15	0.682	0.704	0.627	0.715
17	0.964	0.946	0.946	1
18	0.799	0.751	0.803	0.843
19	0.772	0.77	0.73	0.818
20	1	1	1	1
23	1	1	1	1
24	0.897	0.897	0.897	0.898
25	0.89	0.876	0.919	0.875
26	0.881	1	0.821	0.821
27	0.839	0.8	0.879	0.839
28	0.822	0.735	0.925	0.807
29	0.74	0.869	0.697	0.654
30	0.909	1	0.864	0.864
32	1	1	1	1
33	0.968	1	0.952	0.952
34	1	1	1	1

Tablo 3. Cohen's Kappa Katsayı Tablosu

Fleiss' Kappa Katsayısı Tablosu

Sorular	Fleiss' Kappa	Observed Agreement	Expected Agreement
1	0.852	0.878	0.176
2	0.766	0.833	0.289
9	0.765	0.822	0.242
10	0.743	0.844	0.394
11	0.844	0.9	0.358
12	0.878	0.911	0.269
13	0.73	0.867	0.507
14	0.895	0.933	0.364
15	0.68	0.778	0.306
17	0.964	0.978	0.382
18	0.798	0.867	0.34
19	0.772	0.833	0.27
20	1	1	0.269
23	1	1	0.58
24	0.897	0.933	0.351
25	0.89	0.911	0.192
26	0.884	0.956	0.617
27	0.839	0.867	0.171
28	0.817	0.911	0.514
29	0.738	0.8	0.236
30	0.91	0.956	0.507
32	1	1	0.196
33	0.968	0.978	0.308
34	1	1	0.329

Tablo 4. Fleiss Kappa Katsayısı Tablosu

3. İLGİLİ ALAN YAZIN TARAMASI

Bu bölümde, ele alınan olguyu anlamlı hale getirebilecek bir eklektik kuramsal çerçeve için gerekli olan konulara değinilmiş ve kırıcı kültürü üzerine yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Öncelikle, kırıcı kültürü bir bilgi toplumu olgusudur. Fakat bilgi toplumunu anlayabilmek için önce onun koşullarını ve ortaya çıktığı durumu kavramak gerekmektedir. Sosyal bilimler tarihi bir Modernizm eleştirisidir, söyleyişi kadar radikal olmasa da post-endüstriyel, post-modern ya da bilgi toplumu dediğimiz durumun Modernizmden bir kopuş veya Modernizmin sorunlarının bir sonucu ya da bu sorunların bir dökümü olarak görmek de mümkündür. O açıdan öncelikle bilgi toplumu ve onu ortaya çıkaran felsefi, ekonomik, kültürel ve siyasal koşullar tartışılmış, bu süreçte iletişimin önemi vurgulanmıştır. Ardından, kırıcılığın tanımı, anlamı ve kısa tarihçesi verilmiş, kırıcı kültürü üzerine değerlendirmeler teknoloji ve toplum, altkültürler ve yeni toplumsal hareketler olmak üzere üç kuramsal çerçevede ele alınıp sunulmuştur.

3.1. Bilgi Çağı

Halen içinde yaşanılan dönemi, birçok düşünür ve bilim adamı, kendi dünya görüşleri, ideolojileri, bakış açıları ve hatta umutları ve çekinceleri doğrultusunda tanımlama çabalarına girişmişlerdir. Bilim adamı ve düşünürler, bu olguyu, enformasyon toplumu, bilgi(knowledge) toplumu, ağ toplumu, post-endüstriyel toplum, üçüncü dalga, technopoly, gibi isimlerle adlandırmışlardır. Her bir adlandırma bir bakış açısının da ifadesi olmaktadır. Burada farklı bakış açılarından konuyu ele almak, bilgi toplumu olgusunu daha gerçekçi ve çok yönlü bir biçimde ortaya koymaya olanak vermektedir.

Bu çabalara girişen kişilerin hiçbirisi kâhin değildir. Ancak yaşanan gelişmeleri gözlemleyerek, bazı değişimleri, kopuşları, farklılaşmaları saptayıp bunların üzerinden olasılıkları değerlendirmişlerdir. Bu durum, bir arabanın

arkasında, kişinin yüzünü geldiği yöne dönerek yolculuk etmesine benzetilebilir. Geçtiği yerleri gözlemleyerek gitmekte olduğu doğrultu hakkında fikir belirtmektedir. Bu durum, bir kişinin ağaçların sıklığı azaldıkça artık ormandan çıkmakta olduklarını, yerde toprak yerine artık kum görmeye başladıkça çöle gelmeye başladığını düşünmesi gibidir.

İnsanlık tarihinin temel kırılma noktalarını belirlerken, özellikle üretim ilişkilerindeki değişimler göz önüne alınır. Marksist bir yaklaşım temelindeki bu değerlendirmeler üretim ilişkilerindeki değişim sonucunda, üst yapı kurumlarının da buna uyumlu bir değişim ve dönüşüm yaşayacakları inancını yansıtmaktadır. Kökten değişimlerde, paradigma, bir başka deyişle, yanıtlar kadar sorular da değişir. Dünya farklı biçimde anlamlandırılma yoluna girer. Ekonomideki, toplumdaki, kültürdeki, siyasetteki dönüşümlerin işaret ettiği şey en temeldeki bu paradigma değişimidir. Yukarıda bahsedilen düşünür ve bilim adamlarının olumlu ya da olumsuz yönden olsun temel ve ortak iddiaları endüstri toplumundan farklı bir paradigma içine girmiş olduğumuzdur. Bu değişimin başlangıç tarihi konusunda farklılık gösteren görüşler olmasına rağmen, teknoloji açısından yapılan değerlendirmelerde, bilgi toplumunun ortaya çıkışında, İnternet ve bilgisayar teknolojilerinin geliştikleri dönem başlangıç noktası olarak alınmaktadır. Çünkü bilgisayar ve İnternet bilgi toplumunu ortaya çıkarmamışsa da koşullarını sağlamıştır.

Bilgi toplumunun başlangıcı genellikle bilgisayar ve İnternet teknolojisinin geliştiği yıllara tarihlendirilmektedir. Daniel Bell (2004) ise post endüstriyel toplumun bilgi toplumunun nüvesini oldukça olgun biçimde içinde barındırdığını belirtmektedir. Castells (2000) bilgisayar ve İnternet teknolojilerinin tek başına bilgi toplumunu ortaya çıkarmadıklarını ama bu teknolojiler olmasa bilgi toplumunun da olmayacağını savunmaktadır. Bu konuda en radikal önermeyi Mattelart(2004) getirmektedir. Mattelart'a(2004, s. 11) göre: "Bilgi tarafından düzenlenen toplum düşüncesi, körü körüne sayıya inançtan esinlenen toplum tasarısının kalıtımsal kodunda kayıtlıdır..." Bu durumun ise XVII. ve XVIII. yüzyıllar boyunca biçimlendiğini söylemektedir.

Endüstri toplumu, Modernizmin bir ürünüdür, Modernizm aydınlanma düşüncesinin bir ürünüdür, Oskay(1984) bu düşüncenin ilk kez, Antik Yunan tragedyası kahramanı olan Odysseus'da vücutlaşmış olan bir düşünce olarak görmektedir. Ona göre, Odysseus, ilk burjuva bireydir. Odysseus karakterinden çıkarımlanabileceği gibi böyle söylenmesinin temel nedeni, kendi kaderini kendi ellerine alma cesaretini göstermesidir. Burjuva bir bakıma tarihin en devrimci ve ilerici sınıfıdır. Odysseus'un insana olan inancı, kaderini tanrıların eline bırakmak yerine kendi ellerine alma cesaretiyle gösterdiği davranışı, burjuvazi, aydınlanmanın ve bilimin de desteği ile endüstri devriminde göstermiştir. Bir başka önemli nokta ise Oskay'ın(1984) da belirttiği gibi kendi tümlüklü kültüründen çıkabilmek cesaretini göstermesidir. Burada, Oskay, paradigma değişimi kavramının da işaretini vermiş olmaktadır. Bu karakterin bir başka yönünü Kartezyen felsefede bulmak mümkündür. Şüphe ediyorum öyleyse düşünüyorum, düşünüyorum öyleyse varım diyen Descartes sorgulayan, merak eden, şüphe duyan tanımlarını getirirken, Modernizmin özünü belirtmektedir. Yenilikçi, ilerici bir anlayış ancak buluşların ve yeniliklerin ortaya çıkışını özendirir ve sağlar. Bunun karşıtı gericilik, dogmatizmdir. Fakat birçok düşünürün özellikle ikinci dünya savaşından sonra ilericilik ülküsünün yolundan saptığı, sorgulayıcı aklın yerine bir uymacı aklın aldığı eleştirisi göz önüne alınmalıdır. Modernizm özünden kopmuştur. Artık merak etmeyen, şüphe duymayan, onaylayan, üretmeyen kişiler, özneler değil ama nesnelere, üreticiler değil ama kullanıcılar tarafından oluşturulan bir kitle toplumu bilgisayar ve Internet'in belkemiğini oluşturduğu büyük teknolojik gelişmelerin getirdiği yeniliklere uyumlanma yollarını ararken içinde yaşamakta oldukları durumu anlamlandırmaya çalışmaktadırlar. Endüstri toplumunun aşıldığına inanılan bu döneme, birçok adlar yakıştırılmıştır. Her adlandırma aslında bir yaklaşım tarzını da gözler önüne sermektedir. Bu açıdan bu yaklaşımları, Daniel Bell, Yoneji Masuda, Alvin Toffler ve Manuel Castells gibi yazar ve düşünürlerin görüşleri temelinde ele alarak bilgi çağı hakkındaki değerlendirmelerin genel bir tanımı sunulmaya çalışılmıştır. Çünkü kırııcı olgusu bir bilgi toplumu olgusudur.

3.1.1. Post Endüstriyel Toplum

Bell'e(2004) göre, post endüstriyel toplum bilgi toplumunun nüvesini oldukça olgun biçimde içinde barındırmaktadır. Post endüstriyel toplumu anlamak için ise, endüstri toplumuna hatta endüstri öncesi toplumlara bakmak gerekir. Bu toplumlarda, Bell'e(2004) göre hayat doğaya karşı bir oyundur. Hayat doğa koşullarına bağlı olarak yaşanır. Bu toplumlardaki kas gücü birincil güçtür. Ekonominin önde gelen sektörleri ise tarım ve ev işleridir. Bell'in(2004) belirttiğine göre, 1850'lerde Karl Marx'ın Soho'daki mütevazı iki odalı evinde iki hizmetçisi vardır.

Endüstri öncesi toplumlar, geleneksel rutinlerle yapılmış tarım toplumlarıydı. Endüstri toplumu ise birçok yönlerden farklılaşmaktadır. Endüstri toplumları alet üreten toplumlardı. Endüstri toplumunda hayat önceki toplumsal yapıdan farklı olarak doğaya karşı değil, imâl edilmiş(fabricated)doğaya karşı bir oyundu.

Dünya, endüstri toplumunca teknikleştirilmiş ve akılcılaştırılmıştır. Bu dünyada makineler baskındır. Zaman; kronolojik ve metodiktir. Enerji, kas gücünün yerini almıştır. Enerji, az ile çok yapma sanatının yani verimliliğin temeli haline gelmiştir. Kitlesele üretim sayesinde çok sayıda imalat yapılabilmektedir. Arz gücü büyük oranlarda artmaktadır. Bunun yanında iş bölümü sayesinde yetkinlikler daha küçük ve basit parçalara bölünmüştür. Usta kavramının temeli oyulmuştur. Derinlemesine ve her şeyi bilen yerine ancak işin parçalarını bilen işçiler söz konusudur. Sanatçının yerini, mühendisler ve yarı yetkinlikli işçiler almıştır. Mühendis, düzenlemeden ve iş akışından sorumludur. İnsanlar, maddeler ve pazarlar arasında bir koordinasyon sağlanmaktadır.

Endüstri toplumu bir hiyerarşi ve bürokrasi dünyasıdır. Örgütler için işin başarılması önemlidir ve bunun gereklilikleri ile ilgilenirler kişiler ile değil. İnsanlara da birer "şey" gibi davranılmaktadır çünkü şeyleri kontrol altında tutmak, yönetmek insanları yönetmekten daha kolaydır.

Post endüstriyel toplum bu ikisinden de farklıdır. Önceki iki yapıda da hayat doğaya ve imal edilmiş doğaya karşı bir oyun olarak değerlendirilmesine rağmen bu yapıda hayat insanlar arasında bir oyundur. Hizmet üstüne kurulu bir sektör yapısı vardır. Artık önemli olan kas gücü ya da enerji değil bilgidir.

Post endüstriyel toplumda merkezi figür; gittikçe artan oranda talep edilen yetenek çeşitlerini eğitim ve çalışmalarla sağlayabildiği için “profesyonel”dir.

Endüstri toplumunda yaşam standardını belirleyecek olan malların niceliği ise, post endüstriyel toplum için bu, sağlık, eğitim, sanat vs... hizmetlerle ölçülen yaşam kalitesiyle tanımlanmıştır.

Bell'e (1999) göre endüstri toplumundan, post endüstriyel topluma geçiş farklı düzeylerle gerçekleşir. Bu geçişin gözlemlenebileceği bazı gelişmeler vardır. Örneğin: Malların ve iş gücünün serbest dolaşımını sağlayan taşıma ağları, ürünlerin kitlesel tüketiminin, dağıtımının artışı, milli gelirin artışı, temel gıda harcamasının düşmesi, dayanıklı tüketim mallarına, kıyafet, ev eşyası, araba vs. sonra da lüks eşyalara ve sonra da eğlence amaçlı harcamalara yönelik. Restoran, otel, oto servisi, seyahat, eğlence, spor vs. gibi kişisel hizmet sektörünün gelişmesi sayılabilir.

Baskın hale gelmiş hizmet sektöründe de iki sektör özellikle; sağlık ve eğitim ön plana çıkmıştır. Çünkü artık teknik bilgi ve profesyonel yeti bir gerekliliktir bu ancak eğitim ile sağlanabilmektedir. İnsanlar standart ihtiyaçlarını karşılayabildikten sonra kendileri için en büyük sorun sağlık olmaktadır.

Bell, post endüstriyel toplumda devletçiliğin artacağını düşünmektedir. Toplumsal ünitenin de artık birey değil topluluk(cemaat) olacağı kanısındadır. Bu yeni toplumun kültürü bir çatışma kültüründen çok bir uzlaşma kültürü

olacaktır. Eski, kapitaliste karşı işçi çatışmasının yerini ise profesyonel ve avam çatışmasının alacağını belirtmektedir Bell(2004).

Bell(1999), 1900 ile 1980 yılları arasında sektörlere göre dağılım oranına baktığında durumun hizmet sektörü lehine dönmekte olduğunu görmüştür. Yeni çalışan sınıf teknikerler ve mühendislerdir. Post endüstriyel toplum bilgi toplumuna dönüşmektedir.

Bunda teknolojik gelişmelerin payı büyüktür. Mekanizasyon endüstri toplumu için ne ise bilgisayar da bilgi toplumu için o haline gelmiştir. Bell'e göre bilgi toplumunu asıl ortaya çıkaran şey tek başına bilgisayar değil ama bilgisayarın telekomünikasyon ile kesişmesidir. Bilgisayar ile bilginin işlenmesi ve saklanması büyük oranda artmış ve telekomünikasyon sayesinde de bilginin iletişimi taşıma teknolojisinden kurtulmuş ve çok hızlanmıştır. Bu gelişmeler birleştiklerinde bilginin işlenmesi ve bunun iletişimi arasındaki ayırım da ortadan kalkmıştır. Dünyada ilk kez anında paylaşımlı bilgi ortaya çıkmıştır. Uydu, tv, telefon, internet vs.. derken kitesizleştirilmiş(de-massified) medya oluşmaktadır.

Bu gelişmelerden önceki toplum zaman ve mekâna bağlı ve alan(territory) temellidir. Endüstrileşme ulus devlette mekânı onaylamıştır. Makine ivmesiyle doğanın tempo ve ritmi arttırılmıştır. Saat ve tren yolu endüstri çağında zamanı saat, dakika ve saniyeye bölmüştür. Bilgi toplumunda ise bilgisayar sayesinde nano saniyeler, mikro saniyeler söz konusudur. Yeni bir zaman ve mekân anlayışı ortaya çıkmıştır. Bilgi, ekonominin birincil etkinliği ve değişimin belirleyicisi olmuştur.

Yaşanan dönemin bazı ekonomik özellikleri ve anlayışlar açısından endüstri toplumundan farklılaştığını ortaya koyan Bell, bunun bir başka toplumsal yapıya geçiş dönemi olarak değerlendirmekle birlikte yine de endüstri toplumuna ve onun özelliklerine dayanarak açıklamalarını geliştirmektedir. Bir süre sonra en başta Japonya'da ortaya çıkacak olan görüş ise müstakil bir bilgi

toplumu kavramını gündeme getirmektedir. Bu düşünce içinde bilgi toplumu gelmesi beklenen bir durum değil yaşanmakta olan bir durumdur. Bu duruma milletlerin uyum sağlaması için gerekli yollar da önerilmektedir.

3.1.2. Joho Shakai

Japonca, Joho Shakai bilgi toplumu anlamına gelmektedir. Bilgi toplumu tartışmalarında sıkça göndermeler yapılan ve değerlendirmeleri önemsenen bir düşünür de Yoneji Masuda'dır. Masuda (2004), enformasyon toplumunu, endüstri toplumu ile karşılaştırarak değerlendirmektedir. Bell'in kullandığı şekliyle post endüstriyel toplum gibi bir geçiş yerine doğrudan bilgi toplumu kavramını müstakil olarak kullanan Masuda bilgi toplumunu tanımlayan konturları birkaç maddede sıralamıştır:

1. Endüstri toplumunun gelişiminin temelinde buhar makinesi vardır. Buhar makinesinin ise temel işlevi fiziksel-insan-işgücünün yerini almak ya da arttırmaktır. Enformasyon toplumunu gelişim temelinde ise bilgisayar teknolojisi bulunmaktadır ve bu teknoloji zihinsel-insan-işgücünün yerini almak ya da arttırmak işlevini görmektedir.

2. Buhar makinesinin sağladığı güç ile maddi üretim gücünde büyük artış sağlanmıştır. Bu sayede hizmetlerin ve malların kitlesel üretimleri ve ürünlerin hızlı biçimde taşınması mümkün olmuştur. Enformasyon toplumunda ise bilgisayarın geliştirilmesi enformasyon üretim gücünün artmasına neden olmuştur. Bu gelişimde bilişsel, sistemli enformasyon, teknoloji ve bilginin kitlesel üretimini mümkün kılmıştır.

3. Endüstri toplumunda fabrika, içindeki makineler ve ekipmanlarla, ürünlerin üretim merkezi ve toplumsal bir semboldür. Enformasyon toplumunda ise bilgisayar temelli bir kamusal alt yapı enformasyon ağları ve veri bankaları ile enformasyon ürünleri için bir üretim ve dağıtım merkezi ve toplumsal bir sembol haline gelmiştir.

4. Endüstri toplumunda pazarlar yeni kıtaların keşfi ve kolonilerin elde edilmesiyle genişlemişti. Tüketim gücündeki artış pazarın genişlemesindeki ana faktördü. Enformasyon toplumunda ise bilgi sınırı(knowledge frontier) potansiyel pazar haline gelecek ve sorun çözme konusundaki olasılıklardaki artış ile sürekli ve dinamik biçimde gelişen toplumdaki yeni fırsatların gelişimi enformasyon pazarının gelişmesindeki birincil faktör haline gelecektir.

5. Endüstri toplumunda başta gelen endüstriler makine ve kimya endüstrileriydi. Genel yapı ise birincil, ikincil ve üçüncül endüstriler olarak biçimlenmişti. Enformasyon toplumunda önde gelen endüstriler entelektüel endüstriler olacaktır. Bunlar bilgi(knowledge) endüstrilerinin temelini oluştururlar. Enformasyon ile ilgili endüstriler dördüncül olarak yapıya katılacaktır. Bu yapı dikey aksiste enformasyonla ilgili endüstrilerin matrisinden ve yatay aksiste ise sağlık, ev ve benzeri endüstriler olacaktır.

6. Endüstri toplumunun ekonomik yapısı şöyle karakterize edilmektedir:

- a) Satış yönelimli meta ekonomisi
- b) İşgücünün uzmanlaşması
- c) Üretim ve tüketimin işletme ve ev olarak tamamen bölünmesi

Enformasyon toplumunda ise:

- a) Sosyo-ekonomik gelişmenin aksisi olan enformasyon, enformasyon araçlarınınca üretilecek
- b) Kullanıcılar tarafından bilgi üretimi artacak ve enformasyon birikecek
- c) Bu birikimli enformasyon sinerjetik üretim ve paylaşımlı araçlar ile genişleyecek, artacaktır.
- d) Ekonomi, yapısal olarak, değiş tokuş ekonomisinden sinerjetik ekonomiye doğru değişecektir.

7. Endüstri toplumunda “fiyat prensibi” (Law of price), evrensel bir sosyo-ekonomik prensip ve arz ve talep dengesini, ekonomi ve toplumun bir

bütünü olarak devam ettiren görünmez eldir. Enformasyon toplumunda ise “amaç ve araçlar prensibi”(goal princible) toplumun temel prensibi olacaktır. Ve ortak bir amacı gerçekleştirmek için işlevleri taksim eden sinerjetik ön besleme(synergetic feedforward) toplumun düzenini sürdürmeye de yarayacaktır.

8. Endüstri toplumunda, toplumsal eylemin en önemli öznesi girişimci (enterprise) başka deyişle ekonomik gruptur. Endüstri toplumunda bu üçe ayrılabilir: Özel girişim, kamu girişimleri ve kamunun sahibi olduğu ve özel yönetimli girişim. Enformasyon toplumunda toplumsal eylemin en önemli öznesi gönüllü topluluklardır (voluntary community) bu topluluklar genel olarak, yerel topluluklar ve enformasyonel topluluklar olarak bölümlenebilen sosyo-ekonomik gruplardır.

9. Endüstri toplumunda, sosyo ekonomik sistem kapitalin özel(private) sahipliği, serbest rekabet ve kâr maksimizasyonu ile karakterize edilen özel girişimdir. Enformasyon toplumunda ise sosyo-ekonomik sistem bir çeşit kamusal kapital ve bilgi yönelimli insan kapitali yani sinerji ve sosyal fayda prensibinin vücut bulduğu bir temel çerçeve olarak altyapısının üstünlüğü ile karakterize edilen gönüllü sivil toplum olacaktır.

10. Endüstri toplumu merkezî iktidar ve hiyerarşik sınıfların toplumudur. Bununla birlikte enformasyon toplumu çok merkezli ve tümleyici (complementary)¹ gönüllü bir toplum olacaktır. Bu toplum, yatay olarak işlevsel toplumsal düzenin özerk, gönüllü sivil toplumun tümleyici işlevleri ile sürdürüldüğü bir toplum olacaktır.

11. Endüstri toplumunun amacı “Büyük Ulusal Refah Toplumunu” beşikten mezara yüksek refah toplumu haline gelerek kurmaktır. Enformasyon

¹ Complementary: , Birbirinden farklı olan ama güzel bir kombinasyon oluşturan şeyler için kullanılır. Burada da birbirinden farklı bireylerin farklılıklarıyla olmasına olanak tanıyan ama bunların güzel bir sinerji ile birleştikleri bir toplumu tanımlama sıfatı olarak değerlendirilmiştir.

toplumu, zaman-değerini (time value)² her bir insan için gerçekleştirmek olacaktır. Bu toplumun amacı, her bir insan için, daha büyük gelecek olasılıklarının peşinden koşabilecekleri bir yaşam yaşamalarını sağlamaktır.

12. Endüstri toplumunun siyasal sistemi; parlamenter sistem ve çoğunluğun yönetimidir. Enformasyon toplumunda siyasal sistem “katılımcı demokrasiye” dönüşecektir. Bu siyaset, vatandaşların katılımı olduğu bir siyaset, vatandaşların özerk yönetimlerinin siyaseti olacaktır. Bu siyaset, azınlıklarının fikirlerini de alan uzlaşma, katılım ve sinerji temelinde bir siyaset olacaktır.

13. Endüstri toplumunda; işçi birlikleri toplumsal değişim için bir güç olarak vardılar ve işçi hareketleri, işçi sorunlarının tartışmalarını silahları olarak kullanarak büyürler. Enformasyon toplumunda, toplumsal değişim arkasındaki güç ise vatandaş hareketleridir. Silahları ise katılımcı hareketleri ve hukuktur, dava açmaktır.

14. Endüstri toplumunda üç tip toplumsal sorun vardır: durgunluk(resesyon) ve durgunluğa bağlı işsizlik, uluslar arası çatışmalardan kaynaklı savaşlar ve faşizm diktatörlüğü. Enformasyon toplumunun sorunları: insanların hızlı toplumsal dönüşüme kolayca tepki verememeleri, bireysel ve grup teröristlerinin eylemleri, bireysel mahremiyetin işgali ve kontrol toplumu krizidir.

15. Endüstri toplumunun en gelişmiş aşaması yüksek kitlesel tüketim aşamasıdır. Enformasyon toplumunu en gelişmiş aşaması ise yükselen kitlesel bilgi yaratım toplumdur. Burada bilgisayarlaşma, her bir birey için bilgi üretimini ve kendi ihtiyaçlarını karşılamayı olası kılacaktır.

² Gelecek zamanı tasarlayan ve gerçekleştiren değer.

16. Endüstri toplumunda, fizyolojik ve fiziksel ihtiyaçları karşılayan maddi değerler evrensel toplumsal değerlerdir; fakat enformasyon toplumunda başarılan hedeflerin doyumunu aramak evrensel standart değer haline gelmiştir.

17. Son olarak, endüstri toplumunun ruhu insan özgürleşiminin Rönesans ruhuydu. Bu ruh, etik olarak, insan haklarına saygı duymak, bireye itibar göstermek ve eşitsizlikleri düzeltmek için kardeşçe bir sevgi ruhuydu. Enformasyon toplumunun ruhu ise, küreselleşmenin, doğa ve insanın birlikte uyum içinde yaşayabileceği etik olarak katı öz-disiplin ve toplumsal katkının da dâhil olacağı bir simbiosis ruhu olacaktır.

Teknoloji, siyaset ve toplum konusundaki öngörülerini belirten Masuda açıkça iyimser bir tablo çizmektedir. Aslında ele aldığı konular, gelecek hakkındaki öngörülerini, endüstri toplumunun meselelerinin birer birer çözüme kavuşturulması olarak da okunabilir. Öngörülerin ötesinde yaşanmakta olan zamanı değerlendiren görüşler, başta ekonomik alanda büyük değişiklikler olduğunu gözlemlemektedirler. Bunlar yalnızca ekonomik sektörlerin ekonomideki paylarının değişmesinin ötesinde bir anlayış, çalışma ve yaşam tarzı değişimi olarak görülmektedir. Aşağıda bu gelişmelere değinilmiştir. İyimser yaklaşım bu gelişmeleri kabul edip analiz etmekte ve bunları eleştirmekten çok uyumlanma yollarını açıklamaktadır.

3.1.3. Yeni Ekonomi

Meydana gelmekte olan değişimler ve dönüşümlere ayak uydurabilmek bu yeni dönemde başarının anahtarı sayılmaktadır. Koşullar çoktan değişmiştir. İyimserlere göre eleştirmek ve değerlendirmekten bunun üzerine yönlendirmekten ziyade, değişimi yakalayabilmek ayak uydurabilmek en büyük erdemdir.

Leadbeater(2004) güncel çalışma hayatını her gün incelemekte olan bir buz üstünde yürümeye benzetmektedir. Bu durumu çözümlenmenin yolunun ise geri çekilmek değil tam üstüne gitmek olduğunu söylemektedir. Bunun için bir yeniden değerlendirme ve düzenleme yapılmasının gerekliliğini belirtirken, neden böyle bir yeniden değerlendirme yapılması gerektiğini, modern ekonomilerdeki değişimlerin arkasındaki üç gücü anlatarak açıklamaktadır. Bahsettiği üç alandaki değişim ve dönüşüm ihtiyaçlarını belirtmektedir. Bunlar:

Finans kapitali: Küresel finans kapitalizmi özellikle teknolojinin etkisiyle hızlanan ve büyüyen finans ekonomisinin durumu, bir süper tankerin boyutunda ve kütlesinde ama bir hız teknesinin hızı ve kararsızlığında şeklinde tanımlanmaktadır. Teknoloji sayesinde büyük finans akışları çok kısa sürelerde sağlanabilmektedir. Bu da krizlerin sebebi olarak görülmektedir. Büyük finans akışları ve büyük kaynaklar anında bir başka ekonomiye kaydırılabilmekte ve bu da kararsızlık, risk ve spekülasyonun çok güçlü etkenler haline gelmesine neden olmaktadır. Teknoloji sayesinde sağlanan büyük kaynakların çok hızlı akışlarını, çekici ama kırılabilir yeni ekonomilerle, karlı ama bazen yolsuzluklara bulaşan ve çok kötü düzenlenmiş finansal sistemlerle birleştiren krizler daha açıkça belirlemektedir. 1990'larda, gelişmekte olan ekonomilere olan finans akışını Leadbeater(2004), bir çocuk arabasında uyumaya çalışan çok kilolu bir yetişkinin durumuna benzetmektedir. Bunun çözümünü ise kurumların bir yeniden düzenlenmesinde görmektedir. Küresel ekonomileri daha şeffaf hale getirmek belki bir çözüm olabilir diye belirtmektedir.

Bilgi (Knowledge) Kapitali: Örgütlü bilimin gelişmesi, teknolojik değişimin ve fikirlerin ticari ürünlere dönüştürülmesinin hızının çok arttırılmış olması yaşadığımız dönemi önceki dönemlerden ayıran temel özelliktir.

Çok geniş bir ürün yelpazesinde yazılım ve teknolojiye gömülü zekâ, materyallerden daha önemli bir hale gelmiştir. Radyolar, vakumlu tüpler yerine transistör kullanmaya başlayıp küçülmüş, bakır tellerin yerini ince fiber optik kablolar almış, yeni mimari, mühendislik ve materyal teknikleri ortaya çıkmış,

100 yıl önceye göre çok daha az materyal ile aynı alanda binalar yapılmıştır. Yapılan ve tüketilen şeyler büyük oranda insan zekâsının ticari uygulaması ile olanaklı olmuştur. Ekonomik gelişme için kullanılan tarif(recipe): Fiziksel bileşenleri daha zeki ve yaratıcı şekillerde kombine etmektir. Daha iyi tarifler ekonomik büyüme demektir.

Bilgi toplumunda, çok hızlı bir biçimde yeni tarifler üretilmektedir. İnsanlık tarihinde görülmedik sayıda bilim adamı iş başındadır. Bilimsel araştırma hiç olmadığı kadar üreticidir ve sonuçlar çok çabuk biçimde ticari ürünlere dönüştürülebilmektedir. Yepyeni ürünler ve endüstrilerin ilk dönemleri yaşanmaktadır. Biyolojiyi taklit eden ürünler, büyük hastalıkların genetik tedavisi, doğrudan beynin duyguları üreten bölgelerini hedefleyebilen ilaçlar, insan vücudu içinde çalışabilen küçük robotlar vs..

Fakat bilgi ekonomisi yalnızca bilim tarafından beslenen bilgi-yoğun endüstrilerden oluşmamaktadır. Bu yeni ekonomi rekabet avantajı ve üretimde yeni faktörlerce yönetilmektedir. Bunlar: yenilikçilik(inovation), tasarım, marka, know-how'dır. Bunlar tarımdan bankacılığa, yazılıma kadar birçok endüstride artık önemli faktörler halindedirler.

Modern ekonomiler zekânın dağıtıldığı sistemlerdir. Leadbeater'a göre bilgi ekonomisinin potansiyeli, finansal kapitalizmi düzenlemek için yapılan savunmacı ölçütlerle arttırılamaz, onun yerine ekonomileri bilgi yaratıp halka bunu yayacak, potansiyellerini ortaya çıkaracak biçimde yeniden düzenlemek gerekmektedir.

Sosyal Kapital: İşbirliği (collaboration) yaratıcılığın arkasındaki itici güçtür. Bu yüzden yeni ekonominin motive edici üçüncü gücüdür. İşbirliğini öne çıkaran ise sosyal kapitaldir. Leadbeater(2004)'a göre günümüz ekonomisi tekinsiz bir yerdir ve riskleri çok fazladır. Güvenilen insanlara dayandıkça daha az risk alınır. Bağlı olunan insanlarla ilişkiler ya da garantiler veren prosedürler, kurumlar ya da kurallar oldukça riski almak da kolaylaşır. Bu yeni ekonomide,

güven ve işbirliği etiği, bireysellik ve kişisel çıkar kadar önemlidir. Bu yenilikçi(innovative) ekonomiler bütün potansiyellerini gerçekleştirebilmek için toplumsal olarak kapsayıcı olmalıdırlar. Modern ekonomilerde eşitsizliğin boyutu artmaktadır. Daha fakir insanlar küresel ekonominin içinde bulunan risklerle baş etmekte de zenginlere göre daha zordadırlar. Bu trendi tersine çevirebilmek için yeni toplumsal dayanışma kurumlarına yatırım yapılmalıdır.

Güncel ekonomileri bu üç güç yönetmektedir. Finans, bilgi ve sosyal kapital. İlginçtir ama bunların üçü de maddi şeyler değildir. Bu yeni ekonomilerdeki üretimin kritik faktörleri, benzin, hammadde, ucuz işgücü orduları, bitkiler ve donanım değildir. Bunlar hala önemlidir ama onlara değerini kazandıran zekâ ve fikirlerin taşıyıcısı oldukları sürece bir rekabet avantajı kaynağı olabilirler.

Bu üç güç birlikte çalışmazsa ki, Leadbeater, son yıllarda böyle olduğunu iddia etmektedir, toplum bölünme tehlikesiyle karşı karşıya kalır ve daha tekensiz bir hal alır. Yapılması gereken görev, finans, bilgi ve sosyal kapitali, yenilik(inovasyon), büyüme ve sosyal gelişme çemberi içinde akıllıca kombine etmektir.

Leadbeater'a (2004) göre bunu yapmanın üç yolu vardır: Toplumu ya pazarın liderliğinde, ya toplulukçuluğun(community) liderliğinde ya da bilgi ve yaratıcılığın liderliğinde örgütlemek.

1980'ler ve 1990'lar serbest pazar yolunun öne çıkarıldığı yıllardı. Toplum, kişisel çıkarın salıverilmesi ve pazarın büyümesi ile rasyonalize edilmeye, yeniden yapılandırılmaya ve yeniden canlandırılmaya çalışılmıştır. Bir serbest pazar toplumu herkesi serbest pazarın insaniyetsiz ve acımasız güçlerinin eline teslim etmiştir. Bu yeni çağın söylemidir. Leadbeater, bilgi toplumu insanlarını bu söylemi yeniden değerlendirmeye çağırılmaktadır. Fakat bu durumdan yani serbest pazarın insaniyetsiz kurallarından acı çekmekte olan

insanlardır yeniden durumun değerlendirilmesini isteyenler, bilgi toplumunun vaadi ancak onların bu isteğine bir yanıt ihtimali olarak sunulmaktadır.

1990’larda serbest pazar eleştirmenlerinin çoğu, sosyal kapitale birincil önem tanıdılar. Böylece sosyal dayanışma ve topluluk(community) duygusunu geliştirmek gerektiği argümanı belirdi. Bireylerin kendilerini ancak güçlü ve destekleyici bir toplum içinde gerçekleştirebileceği söylendi.

Pazar kapitalizminin, toplulukçu(communitarian) eleştirisi çok çekici olmasına rağmen sonuçta hayal kırıklığıydı çünkü güçlü topluluklar, hoşgörüsüzlük ve ön yargı merkezlerine dönüşebiliyorlardı. Oturmuş, durgun topluluklar ise yeniliğin, yeteneğin, yaratıcılığın, farklılık ve deneyselliğin düşmanıydılar. Dışarıdakilere yani kendilerinden olmayanlara, gençlere ve göçmenlere karşı düşmanca bir tavırdıydılar.

Leadbeater’ın düşüncesinde, böyle bir topluluk, ekonomik büyümenin gereği olan bilgi yaratımının düşmanıdır. Pazar ve topluluk arasındaki bu çatışma 1990’lar siyasetinin merkezinde yer almıştır. Bu durum yeni fikirlere de olanak tanımıştır. Örneğin, Tony Blair ve Bill Clinton’un üçüncü yolu, Gerhard Schröder’in Almanya’daki radikal merkezi, Lionel Jospin’in, Fransa’da bir pazar ekonomisi yaratma ama aynı zamanda da bir pazar toplumu yaratmama umudu vs.. bunlar hep pazar ve topluluğu birleştirmeye çalışan denemelerdi.

Orta yol olarak, hükümetler büyük oranda pazar yanlısı politikalar izleyip toplumsal kurumları güçlendirmeye çalıştılar. Bu çalışma ise çoğunlukla pazar ve topluluk taleplerini dengelenmesine indirgendi.

Habermas’ın meşruiyet krizi de bunun bir göstergesiydi fakat bu denge, bu orta yol, bir adım ileri yarım adım geri biçimde çok ağır bir ilerlemeye izin veremekteydi. Bu da büyük bir hızla ilerleyen teknolojinin getirdiği dönüşümden çok ama çok yavaş bir dönüşüm hızıydı. Ayrıca, toplumun nasıl örgütleneceğine dair yeni bir vizyon, yeni bir tür siyaset, yeni hedefler ve bunları başarmak için

yeni araçlar üretmedi. Giddens'in üçüncü yolu serbest pazarın başatlığına bir son verdi ama daha ilerideki yol, eski sol ve yeni sağ arasında bir orta yerden, topluluk ile pazar arasında bir dengeden fazla bir şeyler olmalıydı. 21. yy'da siyasetin amacı demokratik öz yönetimi ve ekonomik büyümeyi sağlayan bilgiyi maksimize etmektir. Leadbeater (2004)'e göre; pazarlar, topluluklar, şirketler, sosyal kurumlar daha büyük bir amaca odaklanmalıdırlar. Bu açıdan, serbest pazar'ın artık gündemi değişmiştir, zamanı geçmiş, toplulukçu anlayış ise otoriteryen olması yüzünden zorluklar üretmektedir. Bir bilgi toplumu olma hedefi radikal ve özgürleştiricidir. Bu çağda yaşayan insanların amacı, market ve topluluk arasında bir denge kurmak değil, market ve topluluk güçlerini bilgi yaratmak ve yaymak için kullanmak olmalıdır.

Varolan durumu bir geçiş dönemi olarak belirleyen bu düşünürler, ulaşılması gereken nokta ile hali hazırda varolan durum arasında yaptıkları değerlendirme sonucunda çizdikleri yol haritasında iyimser görünmektedirler. Değişim ve dönüşümleri değerlendirmek ileriye olduğu kadar geriye doğru da yapılmaktadır. Aşağıda görüşlerine değinilen Toffler da insanlık tarihinin dalgalar halinde değişimlere maruz kaldığını ve yeni bir dalganın da insanları şok etmekte olduğunu belirtirken Leadbeater'a benzer biçimde ulaşılması gereken noktaya ulaşmak için geçiş döneminden sağlıklı biçimde geçebilmenin yollarını aramaktadır. Ayrıca bu geçiş dönemini yeni dönemin müjdecisi olarak kabul eden Toffler bu geçiş dönemindeki değişimlerden varılacak olan dönemin tanımını yapmaya da girişmektedir.

3.1.4. Üçüncü Dalga

İyimser olarak değerlendirilebilecek bir başka düşünür Alvin Toffler'dır. Toffler, insanlık tarihindeki dönüşümleri "dalgalar" olarak ele almaktadır. Zamanımızda yaşanmakta olan 3.dalğanın da bir sorun yerine bir fırsat olduğunu düşünenlerdendir. Toffler'in belirttiği üçüncü dalganın getirdiği büyük değişim bilginin kitlesizleştirilmesidir(demassified). İkinci dalganın kitlesel bilgisinden farklı olarak üçüncü dalgada başat bilgi formu, gelip geçici,

değişken, kişiye göre düzenlenmiş(customized)bilgidir. İkinci dalganın kamusal yarar bilgisi herkes için faydalıydı çünkü çok kişinin enformasyon ihtiyaçları standartlaştırılmıştı. Üçüncü dalganın kişiye göre bilgisi doğası itibarı ile özel(private) bir üründür. Masuda(2004) market-topluluk çatışmasından sonra önerilen üçüncü yolunda ötesini önermekteydi ama pazar yandaşlarını değerlendirirken pazarı ikinci dalganın endüstri toplumu bağlamında ele almıştı. Oysa üçüncü dalgada pazarın doğası değişmiştir. Standartlaşmış ürün talebinin temeline kişilerin standartlaş-tırıl-mış ihtiyaçlarını koymak mümkündür. Bilginin kişiye özel üretimini, ucuzlaması ve dağıtımındaki hızlanma kişiye özel ihtiyaçların da gelişmesine yol açarken teknolojinin pazar üzerindeki etkisi dinamik rekabetin temel kural olduğu bir pazar kavramını gündeme getirmektedir.

Dinamik rekabet, teknolojiler ve endüstriler arasında müşterinin ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayabilme yarışıdır. Statik rekabette sağlayıcılar temelde benzer malları en ucuz fiyata satma mücadelesi verirler.

Statik rekabet verili bir ürünün fiyatını olası en düşük seviyeye doğru zorlaması açısından iyidir. Dinamik rekabet ise yarışan teknolojilerin ve yeni ürünlerin eğer daha iyiseler onların yerini almak üzere eskilerle rekabet etmesine olanak tanır. “Statik rekabet daha hızlı ve güçlü atların ortaya çıkmasını sağlarken dinamik teknoloji otomobili ortaya çıkarır” (Dyson ve diğerleri 2004, s. 34). Siber uzam pazarı için en önemli siyasa ikinci dalganın endüstri toplumunun statik rekabetini temel alan düzenlemelerde ısrar etmek yerine, dinamik rekabete izin veren hatta yüreklendiren düzenlemeler yapmaktır.

Yeni çağın merkezî olayı maddenin değer kaybetmesidir. Ekonomide, ulusların siyasetlerinde, fiziksel kaynaklar anlamında refahta madde önemini ve değerini kaybetmektedir. Birinci dalgada toprak ve tarım işgücü üretimin ana faktörleriydi. İkinci dalgada toprak değerli kalırken, işgücü makineler ve daha büyük endüstriler çevresinde kitleleştirildi. Üçüncü dalgada ekonomik merkezi

kaynak veri, enformasyon, imgeler, semboller, kültür, ideoloji değerler vs., bilgidir.

Endüstri çağı henüz tamamlanmamıştır. Birinci dalganın tarımsal üretkenliği tarım mekanizasyonundan fayda sağladığı gibi ikinci dalga sektörleri (benzin, çelik vs.) üçüncü dalganın teknolojik gelişmelerinden nasıl faydalanacağını öğrenmiştir. Fakat üçüncü dalga ve onun açtığı bilgi çağı, hızlanarak artan teknolojik ve ekonomik gücünün yanına toplumsal ve siyasal başatlığı da katmazsa potansiyelini tam anlamıyla gerçekleştirilmiş sayılmayacaktır. Bunun için ikinci dalga kanunlarını feshetmeli, ikinci dalga tutumlarından kurtulmalıdır. Bu da gelişmiş demokrasilerin liderlerine özel bir sorumluluk getirmektedir, dönüşümü, kolaylaştırmak, hızlandırmak ve açıklamak için yeniden örgütlenmelidir(Dyson ve diğerleri, 2004).

Siberuzam en son Amerikan sınırır(frontier). Siber alan ile Amerika kıtasının ilk keşfedildiği zamanları benzer görmektedir Dyson(2004). Amerikan anayasasının buna izin veren hatta ilham veren yapısından iktidar halkındır, (power resides with the people) idealinden bahsetmektedir. İnsanlar bu güçlerini hükümete devrederler. Amerika kıtası keşfedilirken bu temel düşünce defalarca onaylanmıştır. Siberuzam da yeni bir keşfedilmemiş alandır. Bu alanın asıl potansiyelini gerçekleştirebilmek için bu alanın sahipliği oradaki insanlara ait olmalıdır önermesi merkezi bir öneme sahiptir. Biraz melodramatik gibi gelse de Amerika, bireysel özgürlüğün alanı olmaya devam etmektedir ve bu özgürlük siber uzama doğrudan taşmaktadır.

Başka türlü, kırıcılığı(hackerlığın), özgün bir Amerikan olgusu olarak kırıcılığı, düşük maliyetli, her yerde kullanılmaya başlayan bilgisayarlaşma sürecinde, yeteneklerini geliştirmek için tüm sosyal baskıları göz ardı eden, tüm kuralları çiğneyen, kırıcılığı nasıl açıklayabiliriz? demektedir Dyson(2004). Fakat hemen ardından, bu yetenekler ise kırıcıyı, uygulamalar geliştirmek, yazılımlar üretmek ya da ağlar kurmak konusunda çok pazarlanabilir yapmaktadır, diyerek kırıcılığı da bir pazar unsuru halinde gördüğünü ifade

etmektedir. Kırıcılık bu yetenekleri ile bu sisteme bir meydan okumayı temsil etmekte ama bu onu çok pazarlanabilir yapmaktadır. Bu, bireyciliğin bir girişimcilik özgürlüğü olarak anlaşıldığının ifadesidir. Dyson'a göre: "Kırıcı, bir teknisyen, bir yenilikçi ve git gide Amerika'yı siber uzamsal araştırma, keşif ve yerleşmede öncü hale getiren iş kolu biçiminde yeni refahın yaratıcısı haline gelmiştir. Daha resmi olan düzenlenmiş Avrupa ve Japon demokrasisinde kırıcıların varolabilmelerini hayal etmek bile zordur. Amerika'da kırıcılar ekonomik büyüme ve ticaret liderliği adına can alıcı öneme sahiptirler. Çünkü Amerika hala bireyselliği, uymaya (conformity) tercih etmekte, başarmayı, oybirliğine tercih etmekte, ödüllendirmekte ve farklı olma hakkını şiddetle savunmaktadır" (Dyson ve Diğerleri, 2004, s. 36)

Ama özgürlüğün temel prensiplerinin onaylanması ihtiyacı da bir gerçektir. Üçüncü dalga bir "mal" olarak bilginin doğasını değiştirmiştir. Burada sadece teknolojik bir değişim kastedilmemektedir. Bir başka deyişle, basılı sayfalardan elektronik depolama biçimine geçilmesi temel değişim noktası değildir. Değişim aslında, kitlesel üretimde, kitle kültüründen kitle medeniyetinden, kitlesizleştirilmiş (demassified) bir medeniyete geçiştir.

"Büyük değişim bir başka deyişle bilginin kitlesizleşmesidir" (Dyson ve Diğerleri, 2004, s34)

İkinci dalga kitlesellik ve standartlaşmaya dayanıyordu buna uygun kurumlar vardı ama üçüncü dalga toplumun karmaşıklığını merkezi olarak planlanmış bürokrasi için çok fazladır. Kitlesizleştirme (demassification), kişiye özelleştirme (customization), özgürlük, bireysellik bunlar üçüncü dalga medeniyetinin başarısı için anahtar kavramlardır.

Dyson ve diğerleri(2004, s.36) önemli bir başka noktaya da değinmektedirler: "Üçüncü dalga bu kadar olumluysa neden anksiyete yaşıyoruz. Forbes dergisinin sorduğu gibi her şey bu kadar iyiye neden kötü hissediyoruz?. Ne kadar çok insan psikoterapistlere gidiyor, insanlar amaçsızca

birbiriyle yarışan terapiler arasında koşturuyorlar. İnsanlar, tarikatlara, gruplara kayabiliyor ya da münzevi bir özel hayata çekilebiliyor, gerçekliğin absürd, saçma ve anlamsız olduğunu düşünüyorlar”.

Bunların nedeninin bir bölümü yaşamakta olan kişilerin eski medeniyetin son ve aynı zamanda da yeni medeniyetin ilk nesli olmalarından kaynaklanmaktadır. Dyson ve diğerleri (2004); çatışma aslında bizde ve siyasi kurumlarımızda, ölen ikinci dalga ve ortaya çıkan üçüncü dalga arasındaki bir çatışmadır bu, demektedirler.

Üçüncü dalga yandaşları, yeni duruma eleştirel yaklaşımlara mesafeli durmaktadırlar. Onlara göre, ikinci dalga ideologları kitle toplumunun dağılmasının ağıtını yakmışlardır. Bu zengin çeşitliliği, insan gelişimi için bir fırsat olarak görmek yerine fragmanlaşma, balkanlaşma kavramlarıyla tanımlamışlardır.

İkinci dalga ve üçüncü dalga arasındaki çatışma siyasal gerilimin merkezini oluşturmaktadır. Temel soru endüstri toplumunun son günlerini kimin kontrol edeceği değildir. Hızla onun yerini almakta olan medeniyeti kimin şekillendireceğidir. Bu çatışma geleceğin doğası üstüne değildir aslında çünkü üçüncü dalga zaten gelecektir. Bu çatışma daha çok geçişin ve dönüşümün doğası üstünerdir.

Çatışmanın bir yanında, endüstriyel geçmişin partizanları, diğer tarafta dünyanın en acil sorunlarının kitlelilik çerçevesinde artık çözülmeyeceğine inanan ve gittikçe artan milyonlar vardır.

Üçüncü dalga yaklaşımını savunan Dyson(2004, s.37): “Geleceği tutup kendimizi ileriye çekmek istiyorsak bu meydan okumaları kucaklama zamanıdır. Eğer böyle yaparsak, gerçekten Amerikan Rüyasını yenileyebilir ve Amerikan yaşamı vaadini genişletebiliriz” demektedir. Üçüncü dalga burada

Amerikan Rüyasının yenilenme fırsatı olarak ele alınmaktadır. Asıl sorun Amerikan rüyasının tanımlanması gibi görünmektedir.

3.1.5. Ağ Toplumu

Varolan gelişmelerin geleceğin müjdecisi ya da Amerikan rüyasının öncüleri olarak görmek yerine biraz daha eleştirel bir yaklaşımı takip eden düşünürlerden biri de Castells'dir. Castells, yaşanmakta olan gelişmeleri toplumsal yapıdaki bir dönüşüm olarak görmekte ve bu gelişmelerin köklü değişimler yarattığını belirtmektedir.

Castell's(2004), Bell'in de belirttiği gelişmelerin ışığında artık bir bilgi çağında yaşadığımızı ve bu çağın toplumunun da ağ toplumu olduğunu vurgulamaktadır. Bilgi çağının ve ağ toplumunun ortaya çıkışı ve temel özellikleri ile ilgili bazı saptamalar aşağıda yer almaktadır.

Castells'e(2004) göre bilgi çağını ortaya çıkaran tarihsel olaylar serisinden en önemli birkaçını şöyle sıralamak mümkündür:

1. Bilgi teknolojisi devriminin derinleşmesi ve yayılması,
2. Sovyetlerin çöküşü ve bunun bir etkisi olarak uluslararası düzeyde komünist hareketin çözülmesi
3. Yarım yüzyıl boyunca her şeye damgasını vurmuş olan soğuk savaşın bitişi,
4. Kapitalizmin yeniden yapılanışı,
5. Küreselleşme süreci,
6. Pasifik'in küresel ekonominin en dinamik alanı olarak ortaya çıkışı
7. Ulusçuluğun yükselişi ve hakim ulus devletin krizi,
8. Demokratik siyasetin krizi,
9. Periyodik skandallar ve meşruiyet krizi,
10. Erkek egemenliğin krizi ve feminizmin yükselişi,
11. Ekolojik bilincin yayılışı,
12. Küreselleşmeye direniş kaynağı olarak komünalizmin yükselişi

13. Dinsel köktencilik farklı bağlamlarda biçimlenişi
14. Küresel suç ekonomisinin yükselişi ve bunun uluslar arası ekonomiye, ulusal politikalara ve yerel günlük hayata etkileri.

Castells'e göre Ağ toplumunun ortaya çıkışı üç bağımsız sürecin etkileşimi ile olmuştur:

1. 1970'lerde bir değerler dizisi(paradigma) olarak sunulan bilgi teknolojisi devrimi
2. 1980'lerin durağanlığı ve çelişkilerini aşmak için yapılan ama açıkça farklı sonuçlar doğuran, kapitalizmin yeniden biçimlenişi
3. 1960'ların kültürel toplumsal hareketleri ve bunların 1970'lerdeki sonuçları

Ağ toplumunu bu gelişmeler ortaya çıkarmıştır. Castells'e göre ağ toplumunu bilgi teknolojisi yaratmamıştır ama bilgi teknolojisi olmadan da ağ toplumu var olamazdı.

Castells dünyanın bugün gelinen noktada, halen devam etmekte olan bir süreç olarak algılanması gerektiğini söylemektedir. İçinde yaşadığımız toplumsal durumu ister risk toplumu, ister bilgi toplumu ister ağ toplumu olarak adlandıralım, önceki dönemlerden değerlendiriliş biçimi de ayırmaktadır. Dikkat edildiyse değerlendirmelerde halen devinim içinde olan bir süreç tanımlanmaya çalışılmaktadır. Castells bu tanımlama çalışması sırasında bir yandan gelişmelere hakkını verirken diğer yandan bazı noktaları da eleştirmekten geri durmamaktadır. Örneğin Castells: "Bilgi çağında bir küresel köy yerine kitlesel biçimde üretilmiş kulübelerimiz var" demektedir. Burada McLuhan'ın ürettiği kavramı yeniden değerlendiren Castells'in küreselleşmenin yereli daha da yoksunlaştırarak kendi içine kapatmasından bahsetmektedir.

Farklı alanlarda içinde yaşadığımız toplumu tanımlamaya çalışan tüm diğer yazarlar gibi Castells de bilgi çağının ve ağ toplumunun nasıl bir yer olduğunu anlamak için bazı önemli noktaları belirtmiştir. Burada Castells'in(2000) gözlemlerine değinilecektir:

Siyaset:

İnsanlar, giderek artan oranda siyasal fikirlerini ve davranışlarını biçimlendirecek bilgileri medyadan özellikle de radyo ve televizyondan almaktadır. Medya siyaseti, mesaj/önerilerini basitleştirmek ihtiyacındadır. En basit mesaj ise bir imajdır. En basit imaj bir kişidir. Siyasal rekabet siyasetin kişileştirilmesi etrafında dönmektedir. En etkili siyasal silah olumsuz mesajlardır. En etkili olumsuz mesaj ise rakibin kişiliğine yönelik bir karakter suikastıdır. Skandal siyaseti, Amerika, Avrupa, Japonya, Latin Amerika vb. ülkelerde siyasal mücadelede baskın bir rol oynamaya başlamıştır. Siyasal pazarlama demokratik siyasetlerde, siyasal yarışmayı kazanmanın en temel aracı haline gelmiştir. Bilgi çağında bu süreç, medya reklamlarını, telefon bankacılığını, imaj yapma(making), imaj bozma(unmaking), imaj kontrolü, kamusal alanlardaki görünümüyle medyada yer alma vs. de içermektedir.

Zamansız Zaman

Tarihsel dönüşümlerin çoğunda olduğu gibi, yeni bir toplumsal yapının ortaya çıkışı hayatın maddi temeli olan zaman ve mekânın yeniden tanımlanmasını da beraberinde getirmektedir. Zaman ve mekân, doğayla olduğu gibi toplumla da ilişki içindedir. Anlamları; toplumsal pratikte ortaya çıkışları, tarihler, kültürler boyunca değişiklik göstermiştir. Castells bilgi çağının toplumsal yapısı olan ağ toplumunun, yeni zaman ve mekân biçimleri olan zamansız zaman ve akışlar uzayı etrafında örgütlendiğini iddia etmektedir.

Zamansız zaman; biyolojik ve saat zamanından farklı olarak yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ile tanımlanan zamanın bölünmesini (sequencing) ortadan kaldırma amacını taşımaktadır. Tek bir hiper metinde geçmiş, gelecek ve şimdinin buluşması gibidir. Örneğin böylece, Leibniz'e göre zamanın karakteri olan (uzamsallık) şeylerin birbirini takip etmesi (succession of things) ortadan kalkmış olmaktadır.

Küresel finans marketlerindeki saniyelik işlemler, birkaç saatte tüm düşmanı yok etme kabiliyetindeki askeri teknoloji stratejileri vb. insanın birçok zamanını deneyimlemesine yardım eden teknolojiler, plastik cerrahi, dondurulan ve uzun zaman sonra taşıyıcı anne ile doğrularak gerekli zaman sıralamasını aşan örnekler vermek mümkündür. Ölümü yaşamdan sürgün etme çabaları olarak değerlendirilmektedir bu çabalar.

Akışlar Uzamı(The space of flows)

Bazı temel işlevler, uzak bölgelerdeki bilgi sistemlerini birbirine bağlayan elektronik devreler arasındaki alışverişler temelinde işlemektedir. Finans pazarları, küresel medya, teknoloji, bilgi, buna ek olarak elektronik temelli hızlı taşıma sistemleri de bu uzaktan etkileşim kalıbını (patern) desteklemekte ve insanların ve eşyaların hareketliliğini sağlamaktadır. Bu hızlı sistemler de yeni teknoloji ve ağlar sayesinde işlemektedir. Dahası merkezsizleşme uzaktan etkileşimi mümkün kılan bu ağlar sayesinde.

Peki, neden hala mekân kelimesi kullanılmaktadır? Çünkü:

1. Bu elektronik devreler (circuit) bir bölgesel vakumda (territorial vacuum) işlemezler. Bölgesellik (territoriality) temelli üretim, yönetim ve bilgi komplekslerini birbirine bağlarlar. Bu komplekslerin anlamı ve işlevi de onların bu akışlar ağına bağlantılarına bağlıdır.
2. Bu teknolojik bağlar maddîdir. Örneğin bazı telekomünikasyon ve taşımacılık tesisatlarına ve olanaklarına ve bilgi sistemlerinin varlığına ve kalitesine bağımlıdır.
3. Zamanın anlamı gibi mekânın anlamı da evrilmektedir. Yani mekânın yok olması gibi ifadelere bağlanmak ve ısrar etmek yerine yeni teknolojiler paradigması altında uzamsal düzenlemenin yeni biçimlerini yeniden kavramsallaştırabilmemiz gerekmektedir.

Castells'e göre, mekân(space) zaman paylaşımı(time-sharing) toplumsal pratiklerin maddi desteğidir.

Zaman paylaşımı toplumsal pratikler, eşzamanlı olsunlar ya da olmasınlar ardışıklık(contiguity) imâ etmezlerse ne olur? “Şeyler” hala birlikte varolmaktadırlar, zamanı paylaşırlar ama bu birlikte varolmaya (hiper-metin gibi) olanak tanıyan maddi düzenleme artık bölgeler arası (inter territorial) ya da bölgeler aşırıdır(trans-territorial):

Akışlar uzamı; akışlarda çalışan zaman paylaşımı toplumsal pratiklerin maddi örgütlenmesidir. Bu maddi örgütlenme akışlar ağının amaçları ve karakterlerine bağlıdır. Yüksek teknolojik üretim veya uyuşturucu trafiği buna örnek olarak gösterilebilir.

Fakat Castells bu noktada akışların mekânlarını karakterize eden bazı öğelerin de varlığını inkâr etmemektedir. Her türlü ağda tüm dünyada, bilgi sistemlerini bağlayan elektronik devrelerde bölgesel düğüm(node) ve hublarda ağdaki baskın aktörler için destek bölgeleri olduğunu yani tüm dünyada VIP yerlerin sistemi olduğunu söylemektedir.

Baskın işlevler kendilerini akışlar uzamı(space of flows) etrafında ekleme eğilimindedir. Ama bu tek bir yer değildir. Mekânlar uzamı(space of places) halen, günlük hayat deneyiminin ve sosyal ve siyasal kontrolün baskın “yeri” olmaya devam etmektedir. Yerler kültürü kökleştiren ve tarihi aktaran şeylerdir.

Ağ toplumundaki toplumsal baskınlığın temel bir biçimi, akışlar uzamının, mekânlar uzamının mantığının üstüne yayılması, baskınlaşmasıdır. Akışlar uzamı, mekânlar uzamını yapılandırır ve biçimlendirir. Örneğin; küresel finans pazarının bazı bölgeleri ödüllendirmesi ya da cezalandırmasını, uçlaştırılmış(marjinalleştirilmiş) fakir şehir bölgelerinin by-pass edilmesini düşünmek yeterlidir.

Akışlar uzamının, mekânlar uzamına baskın olması intra-metropolitan dualizme; bu da eşitçe olmayan bir bölgesel gelişime sebep olmaktadır. Yaşanan dönemde aynı metropolitan bölgedeki ekonomi ve toplumların aynı zamanda bazılarının yükseliş bazılarının düşüş yaşaması, bölgesel örgütlenmede(territorial organization) çok temel bir eğilim ve şehir yönetimi için merkezî bir sorundur.

Buraya kadar Castells gerçekçi ama karamsar bir tablo çiziyor. Fakat yeni uzamsal dinamikler hakkında daha farklı şeyler olduğunu da eklemektedir.

Akışlar uzamı ve mekânlar uzamı karşıtlığının ötesinde; bilgi iletişim ağları toplumda yayıldıkça ve teknoloji sosyal aktörlerce mahsuslaştırıldıkça(appropriate) akışlar uzamının segmentlerine, baskıya karşı direniş güçleri ve kişisel deneyim ifadeleri girmektedir. Bunlara örnek olarak, toplumsal hareketler; Zapatista ve Internet, yerel yönetimler, akışlar uzamında yeni toplumsal hareketler veya alt kültürler verilebilir.

Ağ toplumu içindeki muhalif unsurlara da yer veren Castells'den daha radikal olan Mattelart, bilgi toplumunu bir Modernizm eleştirisi düzeyine taşımaktadır. Bu eleştiri içerisinde yolundan sapan akılcılığın bilgi toplumundaki sorunların başlangıcı olarak belirlenmesi önem taşımaktadır. Bilgi toplumunu habis bir akılcılık uzantısı olarak değerlendiren Mattelart bilgi toplumu önermesini binyılcı bir kurtuluş anlayışının ötesinde eleştirel boyutu ile değerlendirmektedir.

3.1.6. Bilgi Toplumunun Eleştirel Kökleri

Bilgi toplumunun köklerinin körü körüne sayı tapıncının başlangıcına temellendirilmesi ile bilgi toplumu tarihini on yedinci yüzyıl aydınlanmasına kadar geri götüren Mattelart(2004) yaşanmakta olan süreci on yedinci yüzyıldan beri devam etmekte olan bir dönemin geldiği son nokta olarak belirlemektedir. Hatta, bilgi toplumunun önemli düşünce ürünlerinden biri olan sibernetik

kitabında Norbert Weiner “Eğer sibernetik için bir kutsal patron ilan etmek gerekseydi, kesinlikle Gottfried Wilhelm Leibniz’i düşünmek gerekirdi” demektedir.(Aktaran, Mattelart 2004, s. 11)

Bir ideoloji çevresinde küreselleşmeye ve otomatikleşmeye başlayan bir dünyayı bilgi toplumunun temeli olarak gören Mattelart(2004)’ın görüşlerine aşağıda değinilmiştir.

Otomatik akıl her şeyin düzene girmesinin çıkış noktası olacak bir nokta olarak düşünülür. Sonsuz karmaşıklık ve çeşitlilik ve sayılar sınıflandırmaya, aşamalandırmaya ve düzenlemeye teslim olur. Bu çalışmalar aynı zamanda çağdaş kapitalizmin oluşumunun ve gelişiminin gereksinimlerine yanıt verme amacını taşımaktadır.

Sınıflandırma ve düzene sokma anlamlı bir yeni dünya tasarımı olmaktadır. Evrensel rasyonalizmin temelindeki tanımlama, bu rasyonalizm temelinde kavramsallaştırılabilir ve ölçülebilir dolayısıyla bir rezerv olarak hükmedilebilir bir dünya tasarımı oluşmaktadır.

Geliştirilen istatistik devlet örgütünün düzenlenmesinde ve ülke yönetiminde de önemli ihtiyaçları karşılamaktadır. Örneğin 1693’de Edmund Halley büyük yıllık ölüm sayısı çizelgelerini ortaya koyar. Bunların hazırlanmasının en önemli amaçlarından biri de yaşam sigortası fiyatlarını hesaplamak için istatistik hesaplar yapmaktır. Yeni bir tecimsel akılcılık oluşmaya başlamıştır.

Matematik akıl özellikle Fransız Krallığında ülkeyi güvenli bölgelere bölmeye katkıda bulunur. Jeostrateji ile birleşince bilimin savaşa uygulanışında küçük bir kale zinciriyle kurulmuş savunma hattı ve müstahkem mevkiiler kendi toprağında iletişim yollarını da denetleyebilecek ve düşman topraklarına ulaşımı kolaylaştıracak biçimde kurulmaktadır.

Vauban bu müstahkem mevkiilerin alınması ve savunulmasında “dallar düzenine” gönderme yapar. Ağ sözcüğünü kullanmasa da ülke toprağının stratejik kullanımına ağa ilişkin bakış açısını sokan bu askeri mühendistir. Bunlar bir geometrik kesinlik ütopyasının işe koşulması olarak değerlendirilebilir. Tüm toplum istatistikler, tablolar ve hesaplarla kesinlik ve açıklık ülküsü altında yeniden düzenlenir. Max Weber’in sayı romantizmi endüstri toplumunun temelinde yer alacaktır.

Endüstrileşme, teknikle örgütlenmeyi uyumlaştırır. Ekonomideki iş bölümü kavramı ile düşüncenin mekanikleştirilmesi temelinde zihinsel işlemlerin bölünmesi birbirini karşılar. Yalnız sayılabilenin kesinlik olduğu düşüncesi yönetim biçimlerini de etkiler. Olasılık hesaplarının sonucu olan ortalama insana göre kitlelerin yönetimi politikası ülkelere yerleştirilir. Evrensel bir topluluk yaratma ve adem-i merkezîyetçi toplum ütopyaları iletişim ağlarının gelişmesini ifade etmektedir.

Endüstriciler ve pozitif bilimciler arasındaki bağlaşım toplumun büyük bir endüstri olarak düşünülmesini ve bu endüstrinin bilimsel yönetimini önceler. Buna eklenerek ulusların evrensel birleşmesinin de ancak endüstrinin ileri gelenleri aracılığı ile yapılabileceği fikri gelişir.

Endüstriyel sistem ise bir bilimsel bakış açısıyla bir ağ organizma sistemi şeklinde betimlenir. Toplumdaki bu maddi ve maddi olmayan ağların örgütlenmesinin başarılması için Saint Simon’a göre yeni bir din, yeni bir Hıristiyanlık gerekir ki bu gereklilik teknik gerekçeliğe dönüşecektir.

Adam Smith işyerindeki işbölümünü ortaya çıkarırken Charles Babbage düşüncenin iş bölümü üzerinde çalışma yapar. Zihinsel işbölümü Babbage’ın ilk hesap makinesi tasarımının temelini oluşturur. Babbage, Quetelet’ye ilk uluslararası istatistik kongresinin düzenlenmesinde destek verir. Bu kongrede tanımlar dizininin ve istatistik gözlem yöntemlerinin uluslararası kuralla bağlanması konusunda ilk adımlar atılır. Bu girişim bilimsel alış verişler ağının

yapılandırılmasının ilk örneğidir. Ağ toplumunun habercilerinden biri de evrensel kent düşüncesi ve bilgi fişi uygulamasıdır. 1895’de Paul Otlet ve Henri La Fontaine Uluslararası Kaynakça Enstitüsünü kurarlar. Tasarıları evrensel bilgi kitabını oluşturmaktır. Otlet yazılar ve resimleri dizgelemek için onluk sınıflandırma yöntemi ve 12,5 cm’ye 7,5 cm olan standartlaştırılmış fişi benimser. Bu tüm belgeleme enstitüsünün kurulması bir başka küreselleşme girişimiyle de kesişir. Bu girişim 1910 ‘da son elli yılda kurulan tüm kurumları, federasyonları, birlikleri, enstitüleri vs. ağ ile birleştirmek ve işbirliği ve eşgüdüm sağlayarak bir uluslar arası dernekler birliğinin merkez ofisini kurmaktadır. Ofise gösterilen hedef ise tüm dünyayı tek bir kent tüm halkları da tek bir aile yapmaktır.

Bu küreselleşme ve tek dünya ülküsünün kapitalizm temelinde teknolojik gereklilik üzerinde bilişim makinelerinin ortaya çıkmasıyla enformasyon toplumu idealine dönüşecektir.

Mattelart(2004) bu makinelerin gelişiminin temelinde özellikle ikinci dünya savaşındaki gelişmeleri görmektedir. Savaş bilişim makinelerinin gelişmesine düşmanın stratejik yazışmalarının şifresini çözmek, uçaksavar topçu gücü ve atom bombası için nişan tahtaları olmak üzere üç cephede destek verir.

Bilgi toplumunun özellikle teknik alt yapısının ve anlayışının ortaya çıkmasında önemli rol oynayan isimlerin bu savaş alanına nasıl katkıda bulduklarını da belirtir. Örneğin, Alan Turing, 1939’da Almanların Enigma şifrelerinin çözülmesi için istihbarat servisinde işe alınır, İletişimin matematiksel modelini yazan Claude Elwood Shannon da şifreler üzerinde çalışmaktadır. Sonraları Sibernetik konusunda yazacağı kitapla bir başlangıç sayılacak olan Norbert Weiner ise balistik tasarı erçevisinde çalışmaktadır.

Amerika’da yeni teknolojinin savaş alanı içerisinde kullanımı Pentagon’dan NASA’ya sıçrar. Özellikle ikinci dünya savaşı sonrası nükleer savaş tehdidini yanıtlamaya çalışan Amerika Birleşik Devletleri araştırma ve geliştirme faaliyetlerine hız verir ve ilk kez 1955’de hava savunma sistemi

SAGE 'i devreye sokar. Bu sistem tüm ülke çapındaki radarları birbirine bağlamakta ve sinyalleri yorumlamaktadır. Bu teknoloji ile başlayan gelişme artarak ilerleyen yıllarda da devam edecektir. Artık savaş alanının da otomatik yönetimi söz konusudur. Bu teknolojilerin temelindeki bilişimciler, sistemler, iletişim ve denetim üzerine kendi söylemlerini benimsetmeye başlarlar. Bu söylem herhangi bir problemin giderek de bütün dünyanın, sistemleştirilebilen, matematikselleştirilebilen, modellenenebilen bir algoritmaya indirgenmesi, bu biçimde anlaşılmasıdır. Böyle indirgenmiş her problemi çözecek evrensel aygıt olarak bilgisayar yeni dünya ve toplumun etrafında örgütleneceği odak noktası haline gelmektedir.

3.1.7. Küreselleşme ve Bilgi Toplumu

Gelişen iletişim teknolojileri dünyayı mesafelerin anlamsızlaştığı maddi olanın üzerinde sanal olanın önemli olduğu bir yer haline getirmiştir. Castells'in deyimiyle akışlar uzamı coğrafyaları iletişim açısından tek bir dünya haline getirmekte, McLuhan'ın küresel köyü, Mattelart'ın söyleyişi ile problemlerin ve her şeyin sayısallaştırılıp algoritmalara indirgenerek ve bu sayede de makineler tarafından çözümlenip yönetilebilir hale gelerek ortaya çıktığı bir yeni dünya düzeni olmaktadır. Bu süreç içerisinde küreselleşme kavramını teknolojik yeniliklere bağlayanlar olduğu kadar eski bir kavram olarak değerlendirenler de olmuştur. Fakat kavram ekonomiden kültüre, sanattan siyasete tüm alanlarda önemli bir kavram olarak yerini almıştır.

Teknolojideki gelişmeler ve uygulanan özelleştirme, esneklik gibi liberal politikalar, küreselleşme adı verilen değişim sürecinin belirleyicileri olmuştur. Aslında küreselleşme o denli yeni bir olgu değildir. II. Dünya Savaşı sonrası dönemde küreselleşmenin ortaya çıkması ile ilgili pek çok işaret göze çarpmaktadır. Gelişmeler ise Sovyetler Birliği'nin çözülüşü ve Asya Pasifik bölgesindeki ekonomik büyüme ile hız kazanmıştır. 1980 ve 90'lı yıllarda ise sıkça kullanılan bir terim haline gelmiştir(Temiz, 2004).

Küreselleşmenin tarihsel gelişimi konusunda üç yaklaşım vardır: Birinci yaklaşıma göre küreselleşme çok uzun insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanların ürünlerinin ve sembollerinin ortaya çıktığı dönemlere dayanmaktadır, ikinci yaklaşıma göre 19. yy daki gelişmeler anahtar rol oynamıştır. Özellikle telgraf ve buharlı gemi malın, işgücünün ve bilginin dünya çapında dolaşımında önemli etkiler yapmışlardır, üçüncü yaklaşıma göre ise II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan gelişmeler küreselleşmeyi belirlemektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişim, serbest piyasanın dünya çapındaki yayılışı, insanları ekonomik, sosyal, politik, kültürel açılardan daha fazla birbirine bağımlı kılmaktadır

Küreselleşmeyi kavramsallaştırmaya çalışan yaklaşımları üç kampta toplamak mümkündür(Temiz, 2004; Zengingönül , 2004):

1. Aşırı Küreselleşmeciler (Hiper küreselleşmeciler)
2. Şüpheciler
3. Dönüşümcüler

1. Hiper Küreselleşmeciler:

Hiper küreselleşmeciler artık yeni bir çağa girmiş olduğunu ve geleneksel kavramların artık işe yaramadığını ifade etmektedirler. Bu küresel gelişmeler ve sermayenin bütünleşmesi ulus devletini altını oymuştur. Böylece hem piyasalar hem de toplumlar birbirlerine daha da yakınlaşmışlardır. Ulusu devlet sınırlarını kontrol edememekte ve egemenlik gücünü yitirmektedir. Küresel piyasa politikanın yerini almakta ve piyasa mekanizmasının hükümetlerden daha “rasyonel” işlediği düşünülmektedir. Bu görüşe sahip kişilere göre ulus devlet dönemi sona ermektedir. Ulus devletlerin gücü azalmakta ve uluslararası işletmelerin gücü artmaktadır(Temiz, 2004)

Hiper küreselleşmeciler olumlu ve olumsuz iki bakış açısında ayrılmaktadırlar. Olumlu bakış açısına sahip olanlar açısından uzun dönemde

herkese yüksek yaşama standardı getirecek bir açık küresel piyasayı savunmaktadırlar.

Olumsuz hiper küreselleşmeciler ise neo marxist bir bakış açısına sahiptirler. Olumsuz hiper küreselleşmecilere göre küreselleşme dünyayı “sadece “megagecekonduşmaların varolduğu mega şehirlerle bezeyen lümpen bir gezegen”(Zengingönül, 2004, s. 16) haline getirmiştir. Ulus devlet küreselleşme karşısında gücünü ve egemenliğini yitirirken sosyal devlet ve sosyal demokrasi de son bulmaktadır. Ulus devlet tarafından kontrol altına alınamayan uluslararası yatırımcıların hükmü sürmektedir. Olumsuz küreselleşmeciler Amerikan serbest piyasa modeline karşı demokratik ulus devletin gücünün tekrar kazandırılmasını önermektedirler.

2. Şüpheciler:

Şüpheciler küreselleşmenin yeni bir olgu olmadığını vurgulamaktadırlar. Özellikle yaşanan durumun I. Dünya Savaşı öncesi durumla karşılaştırıldığında büyük bir dönüşüm olmadığı görüşündedirler. Şüphecilere göre küreselleşme yandaşları yaşanan gelişmeleri 1970 sonrası şartlara göre değerlendirmektedirler. Oysa, dünya ekonomisi daha uzun bir tarihsel perspektif açısından değerlendirilmelidir. 1890-1914 dönemiyle karşılaştırınca küresel açıklık ve bütünleşme eğiliminin sanıldığı kadar yeni olmadığı gözlemlenmektedir.

Şüphecilere göre bütünleşmiş küresel ekonomi bağlamında küreselleşme liberal ekonominin mimarı birkaç ülke tarafından biçimlendirilip sınırlandırılmaktadır. Bütünleşmiş küresel ekonomik düşüncesine bir başka karşı çıkış ise ekonomik faaliyetlerin dünya çapında küresel bir yayılımı olmadığı görüşüdür. Dünya ticaretinin %80'inin (OECD) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı bölgesini oluşturan gelişmiş ülkeler arasında yapıldığını belirten şüpheciler az gelişmiş ülkelerin ekonomik entegrasyon sürecine katılmadıklarını söylemektedirler. Bu yüzden yaşanan gelişmelere küreselleşme

yerine “uluslararasılaşma” terimini önermektedirler. Buradan da çıkarılabileceği gibi şüpheciler ulus devletin bütün gücünü koruduğu tezini de savunmaktadırlar. Bu durum özellikle ABD, Japonya ve Batı Avrupa ulus devletleri için geçerlidir. Küreselleşme dünya çapında ekonomik sosyal ve kültürel anlamda türdeşliği sağlamak yerinde farklılaşmaları arttırmaktadır.

3. *Dönüşümcüler:*

Bu yaklaşım küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönlerini bir arada incelemektedir. Yaşanmakta olan ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel değişimlerin temelinde küreselleşmeyi görmekle beraber dönüşümcülere göre küreselleşme teknoloji, ekonomik faaliyetler, yönetim, iletişim süreçlerinin birbiriyle bağıntılı bir sonucu olarak değerlendirmektedirler. Belirtilen faktörler birbirlerini karşılıklı olarak etkilemektedirler. O yüzden neden/etki ayrımı yapmak oldukça güçtür. Dönüşümcülerin bakış açısından, ticaret, yatırım, göç, kültürel değişim gibi unsurlar ülkeleri küresel bir sisteme entegre etmektedir fakat hiper küreselleşmeciler gibi bu durumu dünya toplumunun oluşumu olarak algılamamaktadırlar. Dönüşümcülere göre küreselleşme sonuçları tahmin edilemeyecek ölçüde karışık bir süreçtir. Ayrıca dönüşümcüler küreselleşmenin nihai bir nokta olmadığını, tahmin edilemez biçimde devinen bir olgu olduğunu da söylemektedirler.

Küreselleşme, tün dünyada eşit biçimde yaşanmamaktadır. Bazı ülkeler güç ve zenginlik ağına dahil olurken bazılarının da dışlandığı ve yeni küresel sınıfların ortaya çıktığını söylemektedirler. Bu dışlanma süreci özellikle Afrika, Asya ve Latin Amerika'nın büyük bölümünü güçsüzleştirmekte ve yoksullaştırmaktadır.

Ulus devletlerin akıbeti konusunda dönüşümcüler ne hiper küreselleşmecilerin ulus devlet sona erdi yaklaşımını ne de kuşkucuların “ulus devlet hala güçlü” yaklaşımını benimsemektedirler. Ulus devletlerin eski etkinliklerini yitirdiklerini kabul eden dönüşümcüler dünya ekonomisinde baş

rol oynayan ülkelerin ekonomik ve askeri güçlerini ulusal , bölgesel ve küresel düzeyde etkinleştirebildiklerini belirtmektedirler. Bu bazı devletler için böyle iken dünya ekonomisinde baş rol oynamayan az gelişmiş ülkeler hem ulusaşırı örgütler, çok uluslu şirketler ve büyük ekonomik güce sahip devletlerin etkisi altında ulusal bağımsızlarında kayıplar yaşamaktadırlar.

Hangi yaklaşım benimsenirse benimsensin küreselleşmenin önemli bir etki yaptığı aşıkardır. Bilgi iletişim teknolojileri sayesinde ve bazı düşünürlerin iddia ettiği gibi ekonomi temelindeki küreselleşmenin kültürel ve siyasal boyutları ulus devletleri zorlamaktadır. Bütün dünyanın matematikselleştirilebilir ve makinelerce algılanabilip çözümlenebilir ve yönetilebilir olana indirgenmesi ile atbaşı giden tüm dünyanın bir pazar olarak değerlendirilmesi, ulusaşırı şirketlerin artan gücünün ulus devletler için bir tür meşruiyet krizine yol açması gibi gelişmeler tüm dünyada asıl küreselleşmekte olan şeyin refah, eşitlik vb değil neo liberalizm ya da yeni muhafazakarlık olup olmadığı sorusunu da akla getirmektedir.

3.1.8. Bilgi Toplumu ve Neo Liberalizm ya da Yeni Muhafazakârlık

Muhafazakarlığın akıl ile doğrudan bir ilişkisi vardır. İnsanın yaşadığı aydınlanma deneyimine karşı bir eleştiri olarak da değerlendirilmektedir.

Odyseus, tanrılara karşı koyup kendi aklını ön plana çıkaran ve kendi kaderini kendi eline alan ilk birey figürü olarak ilk burjuva birey adlandırmasını elde etmiştir. Kurnazlığı sayesinde Truvalıları yenen ve bu yenginin sahibi olarak ortaya çıkan Poseidon'a karşı kendi aklını öne süren Odysseus akıl temelinde yükselecek bir düşünce yapısı ve toplum biçiminin de öncü rolünü oynamaktadır. Aydınlanma ve hümanizm, evrenin merkezine insanı koyarlar ve Descartes'in kurucu özne olarak belirlediği insan aklını kullanarak yeni ve daha iyi bir toplum kurma fikri bir siyasal fikir olarak temelini aydınlanma düşüncesinde bulur. Fransız devrimi ise bu projenin gerçekleştirilmesinin ifadesidir. Ancak akıl temelinde bir yeni dünya oluşturma çabaları herkesçe hoş

karşılanmaz ve bazıları için devrimin teröründe dökülen kanlar ve devrimin hayal kırıklıkları devrimi aslında başından beri eleştirenlerin de seslerini yükseltmelerine neden olur. Bu açıdan bakıldığında eğer bir tanım vermek gerekirse muhafazakarlık : “Aydınlanmaya, onun akıl anlayışına, bu aklın ürünü olan siyasi projelere ve bu siyasi projeler doğrultusunda toplumun dönüştürülmesine ilişkin öneri ve uygulamalara muhalif olarak ortaya çıkan, rasyonalist siyaseti sınırlamayı ve toplumu bu tür devrimci dönüşüm proje(cil)lerinden korumayı amaçlayan yazar, düşünür ve siyasetçilerin eleştirilerini biçimlendirdiği bir siyasi felsefeyi, bir düşünce geleneğini ve szaman içinde onlardan türetilen bir siyasi ideolojiyi ifade etmektedir”(Özipek, 2004, s. 6).

Muhafazakarlar devrimci dönüşüme karşı evrimci değişimi savunmakta ve geleneksel toplum kurumlarının tahrip edilmesinin sekülerleşmenin dayanışmacı toplumsal yapının aşınmasının felaket getireceğini ileri sürmektedirler.

Aydınlanmanın önemli bir savı tüm evrenin sırlarını anlamak ve ideal bir dünya kurmak için tarihsel deneyim, gelenek ya da dinin yardımına ihtiyaç olmadığı tüm bunların akıl ile halledilebileceğidir. En yüce olarak düşünülen akıl tarihin kalan bölümü için iyimserlik vaat ediyordu. Bunun temelinde ise mükemmelleşebilirlik anlayışı vardı.

Mükemmelleşebilirlik Platon'da parçanın ruhla bütünle dengeli birleşmesini ifade ederken Aristo'ya göre insanlar için nihai amaç olan mutluluğa ulaşmaktı. Hıristiyan teolojisi içinde ise yine Tanrı ile bütünleşme ve ona irşad etme anlamı taşımaktaydı. Aydınlanma düşüncesinde ise mükemmeliyet kavramı bir başka kavramla kesişti. Bu kavram ilerlemeydi. İnsanın bireysel ve toplumsal olarak fiziksel, zihinsel , ahlaki mükemmelliği doğru sonsuz bir ilerleme kapasitesi olduğu öngörülüyordu. Bir başka deyişle akla dayanan insan kendisini ve evreni anlayabilecek, ilerleyebilecek ve mükemmelleşebilecekti. Her şey akıl temelinde değerlendirilebilir ve daha iyi ve en iyiye yönlendirilebilirdi bu sadece bir akıl ve düşünce meselesiydi. Günah

bile yalnızca bir matematik hatasıydı. Fransız devriminin ideologları için ideoloji doğru düşünme bilimi demektir. İnsanların yaşadıkları sorunlar doğru düşünme eğitimi verilerek düzeltililecekti. Ama ilerleyen zamanda aydınlanma ile ilgili kuşkular arttı.

Goethe'nin Faust'u için Marshall Berman Katı Olan Her şey Buharlaşıyor kitabında ilerlemenin trajedisi açıklamasını yapmaktadır. Modernite'nin ilerleme ideolojisi için hiçbir sınır ve engel söz konusu değildi. Özellikle de bu ilerleme ülküsü teknik gelişmeler ve kapitalizmin kar ülküsüyle kesiştikten sonra.

Frankfurt okulu üyeleri de Aydınlanma geleneğinden bir kopuşun üzerinde durmuşlardır. Horkheimer, Akıl Tutulması adlı eserinde, Aydınlanma aklının nasıl yolundan saptığı ve kırıldığını açıklamaktadır. İlerleme kendi başına bir ülkü olmuştur. Amaçlar ve araçlar birbirine karışmış ve öznel akıl, pratik akıl ya da araçsal akıl tek akıl olarak kendisini ilan etmiştir.

Böyle bir ortamda muhafazakarlık insanın mükemmelleşme idealine karşı, aklın tek başına ilerleme ülküsüne karşı, tarihsel deneyimlerin, geleneğin ve dinin gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

Aslında muhafazakarlığın ulaşmayı hedeflediği ve insan ilerlemesinin yönelişi olacak bir nihai amacı, bir telosu yoktur. İnsan, mükemmel olamayacak bir varlık olarak böyle bir amaç olsa dahi bu amaca siyasal süreçler aracılığı ile ulaşamaz. Diğer düşünce akımlarının çoğunun güçlü teloları vardır. Örneğin sosyalistler için belirle bir dönemin ardından sosyalizmin iyi toplumun ortaya çıkacağına karşı bir inanç vardır. Ya da liberaller için insanın kendini ifade etmesinin önündeki tüm engellerin kaldırılmasının sonucunda ulaşılacak bür özgürlük vardır. Muhafazakarlar ise konularını geçmişe bakarak anlarlar ve bu tür bir geleceği keşfetmeye çalışmazlar.

Bu telos sahipliğini hem sosyalist komünist düşünce hem de kapitalist düşünce paylaşırsa da çatışmalara da neden olmaktadır. Bu çatışmaların sonucunda ittifaklar kurulmaktadır. Bu ittifaklardan bir de liberalizm ve muhafazakarlık arasındaki faşizme, komünizme karşı verilen mücadele sırasındaki ittifaktır.

Muhafazakarlık da aynı liberalizm gibi totaliter devlete, kolektivizme, radikal ütopyacılığa, kurucu rasyonalizme ve bütün bunları az veya çok kendisinde taşıdığını düşündüğü sosyalizme ve faşizme karşı çıkmıştır(Özipek, 2004, s. 156). Ayrıca eklemek gerekir ki farklı sebeplerle olsa da her iki görüş de serbest piyasayı, özel mülkiyeti ve sınırlı devleti savunmaktadırlar. Temelde liberalizm ve muhafazakarlık kanun hakimiyeti, serbest teşebbüs ve özel mülkiyet konularında benzer yaklaşımlar sergilemektedir.

20. yy'ın son çeyreği muhafazakarlığın özellikle batıda yükselişine tanıklık etmiştir. Amerika'da Reagan ve İngiltere'de Thatcher ile temsil edilen bu süreçten sonra sol olarak nitelenebilecek partilerin yönetime geçmesini de yine farklı ağızlardan benzer sözler işitmek olarak yorumlayanlar olmuştur. 68 döneminin radikalizminin yumuşadığı hatta dağıldığı ılımlı bir yaklaşımın hakim olduğu, bohem yaşam yerine düzenli bir yaşamın ailenin ön plana çıkarıldığı bu dönemden sonra yeni muhafazakarlık açıkça etkin olmaya başlamıştır.

Yeni muhafazakarlık da bazı keskin yanlarını örneğin din konusundaki vurgusunu liberal görüşler ve Pazar ekonomisi yönünde yumuşatmış ve sekülerleşen Pazar dünyasında pratik hayattan dışlanarak manevi alana itilen dinin yerini kolektif bir kimlik olarak milliyetçilik almıştır. Ulusal kültürlerden farklı olanın dışlanması ve bu unsurların bozucu bir unsur olarak değerlendirilmesi gibi otoriter politikalara yeni muhafazakarlığın da kaynaklık ettiği söylenebilir. Uluslar arası siyasette ise ulusal gururun yüceltilmesi ve ülkenin gücünü kabul ettirmesi için şiddet de dahil olmak üzere bazı yöntemleri meşru görmek bu anlayışta söz konusu hale gelmiştir.

Küreselleşmeye olumlu yaklaşımlar açısından yeni muhafazakarlık ciddi bir tehdit olarak da anlaşılmaktadır. Bir yandan sınırların kalkması ve eşitlik ve refah temelinde bir dünya anlayışının kurulması istenirken şüphecilerin belirttiği gibi küreselleşen dünyada yeni sınıflar doğmakta ve sahip olanlar ve olmayanlar arasındaki farklar açılmaktadır. Bunun yanında yukarıda bahsedilen yeni muhafazakar politikalar uluslar arası siyasette ulusların arasındaki sınırların kalkmak yerine Pazar anlayışı açısından inceltirken, kültür ve siyaset açısından kalınlaştırıldığını daha da güçlendirildiğini söylemek mümkündür.

3.1.9. Bilgi Toplumu ve Teknoloji

Neil Postman, Technopoly(1993) adlı kitabının başlangıcında Sokrates'in Phaedrus'undan bir alıntı vermektedir. Bu alıntıda Eski Mısır'daki iki figürden bahsedilmektedir: Thamus ve Teuth. Thamus, Thamus Yukarı Mısır kralıdır ve Teuth buluş tanrısıdır. Yazı tanrısı olarak da bilinir. Mitolojiye göre Teuth buluşlar yapıp bunları kral Thamus'a halkına yayması için getirmektedir. Thamus ise her teknoloji için değerlendirmeler yapmakta ve fikirlerini söylemektedir. Teuth yazıyı icat edip Thamus'a sunduğunda bu buluşun, Thamus'un halkına bilgelik vereceğini ve onların hafızalarını güçlendireceğini söylemiştir. Buna karşılık Thamus yazının bu öngörünün tam aksine bilgelik yerine bilgelik kibiri ya da sahte bir bilgelik kazandıracığını ifade etmiştir. İnsanların doğru yönergelere sahip olmadan çok fazla bilgiye sahip olabileceklerini belirten Thamus aynı zamanda insanların artık kendi içsel güçleri olan hafızalarının, artık dışarıdaki bir kayıt ortamına güvendikleri için güçlenmek yerine zayıflayacağını söylemiştir.

Bu hikâyedeki iki yaklaşım teknoloji konusundaki değerlendirmelerin iki ana kampını da belirtmektedir. Bunlar teknofilik ve teknofobik yaklaşımlardır. Thamus eleştirel hali ile teknofobik yaklaşımı temsil ederken Teuth iyimser yaklaşımı ile teknofilik yaklaşımı temsil etmektedir.

Teknolojinin toplumla ve kültürle olan ilişkisini değerlendirirken bu iki yaklaşımdan ikisine göre de açıklamalar özellikle bilgi toplumu temelinde bilgi ve iletişim teknolojileri özelinde dile getirilmektedir. Bazı düşünürlere göre teknoloji daha özgür ve eşitlikçi refah dolu bir toplumu öngörürken bazı düşünürlere göre bu durum sahip olanlarla olmayanlar arasındaki farkı açmakta, bir gözetim toplumu yaratmakta ve insanları araçsal akla mahkum etmektedir.

Postman bu iki yaklaşımın ya/ya önermesi yerine hem/hem önermesini öne çıkartmakta ve teknolojinin toplum ve kültür ile olan ilişkisinde ekolojik yaklaşımın daha yararlı olacağını savunmaktadır. Ekolojik yaklaşım ekoloji bilimcilerinin yaklaşımı ile aynıdır. Bir doğal ortama dışarıdan eklenen bir durum, canlı vb. tüm ekolojiyi etkilemektedir. Örneğin, bir göle getirilip bırakılan timsahlardan sonra durum eski göl artı timsahlar değil yeni bir göl ekolojisidir çünkü bu etki tüm ekolojiyi etkileyecektir.

Teknoloji konusunda da durum böyledir. Bir teknoloji ortaya çıktıktan sonra artık durum eski toplum artı yeni teknoloji değil yeni bir toplumdur. Bunu Karl Marx'ın yel değirmeni ile feodal beylerin olduğu bir toplumu buhar makinesi ile burjuva toplumunu özdeşleştirmesinde de görebiliriz.

Yeni bilgi ve iletişim teknolojileri için de durum böyledir. Bu yeni teknoloji de topluma dahil olduktan sonra yeni bir ekoloji ortaya çıkmıştır. Tarihte bunun örneklerine sıkça da rastlanmaktadır. Örneğin, üzeninin bulunmasının şövalye sınıfını ortaya çıkarması ve bunun romantizm ve feodalizmin ortaya çıkışıyla ilişkisi ya da Benedikten rahiplerince tapınma saatlerini tam olarak belirleyebilmek için icat edilmiş olan mekanik saatin daha sonra kilisenin içinden kilisenin dışına çıkması duvarına asılması ve tüm ticari ve özel hayatı düzenlemeye başlaması örnek olarak verilebilir.

Yeni teknolojiler konusunda ise durum daha etkileyicidir. Bu teknolojiler yapıları itibarı ile önceki toplumun bazı özelliklerine ters düşmektedir. Örneğin

hiyerarşik, bürokratik, merkezîyetçi modernizmin yerine heterarşiye dayalı, esnek ve merkezsizleştirilmiş bir anlayış önermektedirler.

Bunun yanında toplumun işleyişinin finansal ekonomiden, eğlence sektörüne, askeri yönetim ve uygulamadan, siyasete kadar gittikçe bu teknolojilere yaslanır olması bu teknolojiler getirdiği anlayış, değişiklik ve önerilerin kabul edilmesini özellikle gelişmekte olan ülkeler için bir zorunluluk haline getirmektedir.

Teknoloji ve kültür arasındaki ilişki bakımından da yeni teknolojiler eskilerinden ayrılmaktadır. Postman'ın yaptığı ayrıma göre araç kullanan toplumlarda teknolojiler kültür ile bir çatışma içinde değildir. Hatta bu teknolojiler kültür ve değerler tarafından sınırlandırılmakta ve kullanımları belirlenmektedir. Buna örnek olarak samuray kılıcı verilebilir. Samuraylar, katana ve wakizashi diye tanımlanan iki kılıç taşımaktadırlar ve hangisinin ne zaman ne şekilde kullanılabileceği bazı değerlere, inanışlara, kültüre ve kurallara bağlıdır.

Araç kullanan toplumlardan ayrı olarak teknopolilerde teknoloji ve kültür arasında farklı bir ilişki vardır. Bu toplumlarda teknoloji kültür ve değerler tarafından belirlenmek ve sınırlanmak yerine bu kültür ve değerlere saldırır onları zorlar ve hatta yenilerini yerleştirirler. Bu teknolojiler insanların hayatlarına yeni kavramlar sokmakla kalmayıp eski kavramların anlamlarını da değiştirirler. Örneğin artık özgürlüğün anlamı elli yıl önceki gibi değildir. Ya da mesafenin veya zamanın anlamı değişmiştir. Mutluluğun, çalışmanın, ücretin hatta mülkiyetin anlamında da farklılaşmalar olmaktadır.

Bu yeni teknolojilerden küreselleşme açısından da en önemlisi olan İnternet için Manuel Castells onun kendi kültürünün olduğunu belirtmektedir. Castells'in(2003) İnternet konusundaki açıklamalarını ekolojik yaklaşım içerisinde değerlendirmek de mümkündür. İnternet özelinde Castells bir

teknolojinin topluma dahil olduktan sonra nasıl tüm ekolojiyi değiştirdiğini ifade etmektedir.

Castells'e(2001) göre yaşamlarımızın örgüsü haline gelmiştir. Eğer bilgi teknolojileri endüstri çağının elektriği gibi algılanırsa ağımızda Internet elektrik ağlarına ve elektrik motorlarına benzetilebilir. Çünkü, bilgi gücünü tüm insanlığa dağıtmak yeteneğine sahiptir.

Endüstri ağında enerji üretiminin dağıtımının mümkün olması ile fabrikaların ve büyük kuruluşların toplumun örgütleyici temelleri olarak varolması gibi internet de bilgi çağının yani ağ toplumunun örgütleyici formudur.

20. yy'ın son çeyreğinde üç bağımsız süreç keşişmiştir ve bunlar ağ temellidir. Bu süreçler, ekonominin yönetim esnekliği, kapitalin, üretim ve ticaretin küreselleşmesi ihtiyacı, toplumun bireysel özgürlük ve açık iletişim talepleri ve mikro elektronik devrimi ile olanaklı hale gelen bilgisayar ve telekomunikasyon sistemleridir. Bu koşullar altında Internet bilgisayar bilimcilerinin, kırııcıların(hackerların), karşı kültür topluluklarının ötesinde yeni toplum –network toplumu- ve yeni ekonominin dönüşümünü sağlayan temel halini almıştır.

Internetin Castells'e(2001) göre kendi kültürü vardır ve bu kültür dört düzeyli bir yapıdır. Bu dört düzey, tekno meritokratik kültür, kırııcı (hacker kültürü) sanal cemaat kültürü ve girişimcilik kültürüdür. Tüm bu kültürler Internette yaygın olan özgürlük ideolojisine katkı yapmaktadırlar.

Ayrıca bu kültürler hiyerarşik olarak yerleşmiştir. En temelde teknomeritokratik kültür vardır ve bu kültür spesifikleşerek, teknolojik projeler için networklerde işbirliği yapmanın kurallarını ve geleneklerini koyarak kırııcı(hacker) kültürü haline dnşmştir. Sanal cemaat kültürü teknolojik paylaşıma, Internet ortamını seçici toplumsal etkileşim ve sembolik aidiyet için

bir ortam haline dönüştürerek sosyal bir boyut katar. Girişimci kültürü kırıcı kültürü ve cemaat kültürünün de üzerindedir. İnternet pratiklerinin para kazanma yoluyla tüm topluma yayılmasını dağıtılmasını sağlar.

Kırıcı(hacker) kültürü Castells'e(2001) göre iki boyutuyla İnternetin yapılanmasına temel bir katkıda bulunur. Birincisi işbirliği, birlikte açık çalışma ve özgür iletişim ile teknolojik buluşların yolunu açmaktır ikincisi ise teknomeritokratik kültürden kaynaklı bilgileri ve yenilikleri, tüm topluma yayacak olan girişimci kültür düzeyine bir köprü gibi bağlayan boyutudur.

İnternet, ağ toplumunun yapılanmasının temelinde yer alırken, İnternet kültürünün dört düzeyli hiyerarşik yapısında temelde yer alan kırıcı(hacker) kültürü, İnternetin, buluş, gelişim, kullanım ve kültür biçimlerine önemli katkılar, tartışmalar ve yorumlar getirmiştir ve getirmektedir.

3.2. Üstatlar, Korsanlar ve Eylemci Hactivistler

3.2.1. Kırıcının(Hacker) Anlamı

Kırıcı(hacker)kelimesi günümüzdeki anlamına gelene kadar birçok değişikliğe uğramıştır. Bunların içinde hala kullanılan anlamları da vardır. Fakat, İnternet teknolojisinin yaygınlaşması ve kırıcılık olaylarının medyanın gündeminde olması kelimenin kamusal arenada daha çok yer almasını sağlamış ve anlamını yoğun biçimde bilgisayarla ilişkili bir odağa doğru taşımıştır. Kelime, tanımlayan kişi ya da gruplara göre günümüzde hem olumlu hem de olumsuz anlamlar taşımaktadır.

Hack kelimesinin etimolojisine bakıldığında, kelimenin oldukça uzun bir tarihi olduğu göze çarpmaktadır(Wikipedia, 2005):

- Fransızca, haquenee tırstaki at için kullanılan bir kelimedir.
- Eski İngilizce'de tohaccian, parçalara bölmektir
- 14. yy'da haquenee kelimesi hackney kelimesine dönüşmüş ve orta büyüklükte ve orta kalitede atlar için kullanılır olmuştur.

- Hackney kelimesinin hack kelimesine kısaltılmasından kısa süre sonra, bir amaç olmaksızın(informal) ata binip gezinmek anlamında kullanılmıştır.
- 1393’de kiralık at ya da fahişe anlamında kullanılmaktadır.
- 1596’da hackney kelimesi yorgun ya da yıpranmış anlamında sıfat olarak kullanılmaktaydı. William Shakspeare’de aşık hale getirmek anlamında kelimeyi VI. Henry’nin I. Bölümünde kullanmıştır.
- 1700 yılında “hack” kelimesi rutin bir iş için tutulan ücretli çalışan kişi anlamında kullanıldı.
- 1704 yılında “hack” kiralık taşıma aracı anlamında da kullanılmaya başlandı.
- 1749 yılında para karşılığı yazı yazan kişilere deniyordu. Bu kavram “hack writer” olarak günümüzde de kullanılmaktadır.
- 1802 de “hack” aynı zamanda kısa, kuru öksürük anlamında kullanılmaktaydı ki günümüzde bu anlamını da korumaktadır.
- 1826’da “hack writer” ifadesi ilk kez resmen kullanıldı, “hackney” writer ifadesi 50 yıl önce kullanılmıştı.
- 1898’de kullanıldığı biçimiyle bir çaba ya da bir girişime figüratif bir anlam veriyordu.
- 1950’ler de Ham Radio(amatör radyo grubu) hayranları “hack” kelimesini binicilik alanından alıp, performansı arttırmak için yaratıcı biçimde kurcalamak olarak tanımladılar.
- 1955’de Amerikan İngilizce’sinde argo bir tabir olarak –bir şeyle başa çıkmak- olarak kullanıldı(can’t hack it). Birleşik Devletlerin doğu kıyısında arabalar atların yerini aldığıında “hack” kelimesi etrafta arabayla dolaşmak için kullanılacak kelimenin habercisi halindeydi.
- 1988’de Clifford Stoll tarafından yazılan “Stalking The Willy Hacker” makalesi Communications of the ACM’nin 1988 Mayıs sayısında yayınlandı. Stoll, burada kelimeyi ilk kez bilgisayar suçlusu anlamında kullandı. Takip eden yılda, Robert Tapan Morris Jr. Tarafından yayınlan Morris virüsü popüler medyada bu kullanımın yaygınlaşmasını sağladı.
- 1989’da Clifford Stoll’un “The Cuckoo’s Egg” kitabının yayınlanmasıyla birlikte kelime kamu bilincine iyice yerleşti.

- Kelimenin modern, bilgisayarla ilgili halinin kökleri ise 1960’larda Massachussets Institute of Technology(MIT)’ye kadar uzanmaktadır. Bilgisayarlar bu denli gündemde değilken, “hack” kelimesi yerel argoda birçok anlama gelmekteydi. Bunlardan, basit ve pek de incelikli olmayan biri “bir soruna çözüm bulmak”tı.
- Aynı yıllarda, MIT öğrencileri tarafından yapılan zekice şakalara “hack”, yapanlara da “hacker” denmekteydi. O günlerde, MIT’de “hack” ve “hacker” kelimeleri bilgisayarla ilişkili olmayan birçok anlamda kullanılıyordu. Örneğin, MIT öğrencileri, gizlice, bir polis arabasını MIT’nin 10 numaralı binasının kubbesinin tepesine yerleştirdiklerinde bu bir “hack” olayı ve yapanlar da “hacker” olarak adlandırılmıştı.
- “Hack” kelimesinin bilgisayarlarla ilişkili kullanımı Tech Model Railroad Club’ın; Digital Equipment Corporation’un PDP-1 bilgisayarı ile çalışması sırasında, yerel demiryolu argosunun bilgisayarlara uygulanmasına temellendirilebilir.
- Bu terimi ilk kez, bugün kullanıldığı bağlamda, 20 Kasım 1963’de, MIT deki öğrenci gazetesi Tech’de şöyle yayınlanmıştır:

“...Enstitü Telefon Sistemi yöneticisi Prof. Carlton Tucker’e göre, sözde “hackerlar” yüzünden birçok telefon hizmeti aksadı. Hackerlar, Harvard ve MIT arasındaki tüm hatların meşgul edilmesi ya da ücreti yerel radar istasyonuna yazdırarak uzak mesafeli telefon görüşmeleri yapmak gibi şeyleri başardılar. PDP-1 bilgisayarını telefon sistemine bağlayıp görüşme yapma tonunun bulana kadar arama yaptırmayı da içeren bir metodun kullanıldığı bulundu. Hacking yüzünden MIT telefonlarının çoğu kullanım dışıdır.”

Kırıcıların ortaklaşa yarattıkları Jargon File(2003)’da ise hacker(kırıcı) kelimesinin birkaç tanımı verilmektedir:

(Orijinal olarak, balta ile mobilya yapan kişidir)

- a) Çoğu kullanıcı gibi gerekli en az şeyi öğrenmenin tersine, programlanabilir sistemlerin detaylarını araştırmak ve kendi yeterliklerini geliştirmekten zevk alan kişidir. RFC1392 Internet kullanıcıları sözlüğü şöyle açıklamaktadır: Özelden bilgisayar ve bilgisayar ağları gibi sistemlerin içsel işleyişlerinin derin bilgisine sahip olmaktan zevk duyan kişi.

- b) Büyük hevesle (hatta takıntıyla) program yazan ya da programlamanın yalnızca kuramı yerine programlamanın pratiğinden zevk alan kişi.
- c) “Hack değerini” takdir edebilen kişi.
- d) Hızlı programlayabilen kişi
- e) Özel bir programda uzman olan ya da bu programı kullanarak sık sık iş yapan ya da program üzerinde çalışan, “bir Unix hacker” gibi, kişi(Tanım 1 ve 5’e kadar birbiriyle ilişkilidir ve bu özellikleri barındıran kişiler bir araya gelmişlerdir.(hacker alt kültürünü oluşturmuşlardır Ç.N.).
- f) Herhangi bir şeyin heveslisi ya da uzmanı. Örneğin, bir kişi astronomi (hacker)kırıcısı da olabilir.
- g) Sınırları aşmak ya da üstesinden yaratıcı biçimde gelmenin entelektüel meydan okumasından hoşlanan kişi.
- h) (ÇN.Kırıcılarca)(onaylanmayan)tanım: Etrafta dolaşıp, hassas bilgileri keşfetmeye çalışan kötü niyetli her yere burnunu sokan kişi. Buradan yola çıkarak “şifre kırıcısı”, network kırıcısı”, bu anlamda doğru terim (cracker)dir.

Raymond’(2003)a göre kırıcı: “Teknik bilgiye sahip, problem çözmekten zevk alan ve sınırları aşan kişi”dir.

Lawson(2001) ise hacker kelimesinin kullanım biçimine gelen tepkilerden yola çıkarak yazdığı makalede, bilgisayar yeraltındaki kelimeler için daha kapsamlı tanımlar önermektedir: Lawson’un(2001) aktardığına göre, Amerika’da National Security Agency(NSA) “kırma”yı, “bir bilgi sistem ya da ağının güvenlik mekanizmalarını izinsiz biçimde kullanmak, erişmeye çalışmak ya da aşmak olarak tanımlamaktadır”

İlk kırıcı dergisi 2600’ün kurucu ve editörlerinden biri olan Emmanuel Goldstein ile yapılan röportajda ise Goldstein kırmayı(hacking): “Çok soru sormak ve sormayı bırakmayı reddetmek” olarak tanımlamaktadır. Akıllı kişilerin bilgisayarı bu yüzden tercih ettiklerini söyleyen Goldstein, “Onlara(bilgisayarlara) soru sormaya devam edersiniz ve size kapa çeneni demezler”,demektedir. “Araştırmacı bir zihne, macera tutkusuna ve ifade özgürlüğüne güçlü bir inanca sahip herkes içinde biraz kırıcı(hacker) ruhu taşımaktadır”, demektedir.

Kırıcı terimi birçok kişi tarafından kendi kullanım amaçlarına göre tanımlandığı ve bu durum halen devam ettiği için açıklıktan henüz uzaktır. 1990’larda kırıcı topluluklarını yeniden kavramsallaştırmaya çalışan girişimler yeni stratejiler uygulamışlardır. Örneğin, Dorothy Denning(1990) (Concerning Hackers)raporunda, kırıcı kelimesinin iyi ve kötü tanımları arasında bir ayrıma dikkat çekmiş ve hem iki yaklaşımın hem tüm tanımların “teknolojik uzmanlık”ta birleştiğini belirterek bir uzlaştırma girişiminde bulunmuştur.

Sauer(1996), kırıcılar üzerine yazdığı makaleye Zapatistaların başkanı Subcommandante Marcos’un bir sözü ile başlar: “Hükümetin gerçekten korkması gereken şey bir iletişim uzmanıdır”. 1980’lerde bilgisayar kırıcısı terimi, Amerika’da, hızla gelişen ve ticari ofis çalışmaları ile orta sınıf eğlencesinin bir parçası haline gelmeye başlayan bilgisayar teknolojisinin insanlar tarafından nasıl anlaşılması gerektiği hakkındaki argümanların tartışılacağı bir alan haline gelmiştir. 1985’de War Games filmi bu terimi popülerleştirmiştir. Popülerleştirdiği düşünce ise teknoloji konusuna yatkın genç erkeklerin bilgisayar ile iktidara erişim sağlayabileceğidir. Steven Levy,(1984)ise yazdığı kitap ile, kırıcıların birlikte çalıştıklarını, topluluk değerleri olduğunu ve bu değerlerin teknoloji kullanan insanları etkilediği fikrini popülerleştirmiştir..

Sauer’(1996)e göre kırıcı: Sistemler üzerine uzmanlaşmış kişidir. Kırık, ise sistemlerle oynamak ve onlara yapmaları için üretildikleri şeylerin dışında şeyler yaptırmak olarak tanımlanır. Çok çalışan, teknolojide yaratıcı ve yenilikçi herkes bir kırıcı olabilir. Bu gün kırıcı toplulukları elektronik posta listeleri, Usenet haber grupları, Internet sitelerine taşınmış ve kamusal alana ulaşmıştır. 2600 gibi periyodik yayınları da vardır.

Türk Dil Kurumu(2005) Internet sitesinin Yabancı Kelimelere Karşılıklar bölümünde, “Hacker” kelimesinin karşılığı olarak: “Bilgisayar haberleşme teknolojileri konusunda bilgi sahibi olan, bilgisayar programlama alanında standardın üzerinde beceriye sahip bulunan ve böylece ileri düzeyde yazılımlar geliştiren kişi anlamında

kullanılan kelime” denmekte ve bu kelime için de “kırııcı” sözcüğü önerilmektedir. Yine, Türk Dil Kurumu(2005)’nun bu kez Bilgisayar Terimleri Karşılıkları bölümünde ise, Hacker: “Çökertici, korsan” kelimeleriyle karşılanmaktadır. Cracker için: “Bir başkasının bilgisayarına girmek, ele geçirmek için teknik ve kişisel becerilerini kullanan kişi” denmektedir. T.D.K.’nın Yabancı Kelimelere Karşılıklar bölümünde ise Cracker kelimesi için: Zevk için bilgisayar sistemlerine zarar veren kişi anlamında “çökertici” sözü teklif edilmiştir.

Yaşar Şentürk ve Yalçın Kolukısa ise Raymond(2003)’dan yaptıkları çeviride Hacker kelimesine karşılık olarak “Üstad” sözcüğünü kullanmaktadırlar. Alan yazında bu konudaki eksikler kelimeye bir Türkçe karşılık bulunmasını güçleştirmektedir. Çünkü kelimeye bir karşılık verirken yabancı kelimenin ifade etmesi gereken kültürel ve toplumsal anlamın da kelimenin çevrileceği kültürde yaratılmasına en azından olanak tanıyacak bir sözcük olmalıdır. Berkay(2005) ise, kelimeye bir Türkçe karşılık bulmanın güç olduğunu belirtmektedir. Berkay(2005)’e göre, kavramın ortaya çıkışında veya oluşumunda “Türkçe içerik oluşturabilecek” bir katkıımız olmamıştır. Kelimeye tanıdığımızı Intenete bağlı bilgisayarlara yapılan saldırılar olduğu için Türkçe’de kelimenin, bilgisayara saldırı, saldırgan, bilgisayar korsanı gibi karşılıklarla açıklandığını fakat kelimenin orijinal dilinde ve kavramın ortaya çıkışındaki olaylara bakarak bu kullanımların da doğru olamayacağını söyleyen Berkay, orijinal kelimeyi kullanmayı tercih etmiştir.

Kelimenin günümüzde bilgisayarla ilişkili kullanılan anlamları, bu alt kültürün tarihini de işin içine katarak, bir suçu ifade edecek bir terime indirgenemez görünmektedir. Tarihsel süreç içerisinde kelimenin olumsuz tanımının gelişmesi, yazılım sektörünün ve Internetin ticarileşmesi ile paralellik göstermektedir.

Bir diğer açıdan bakıldığında bir alt kültürün tanımının; içinde bulunan, onu oluşturan ve yaşayan kişilerce yapılmasının daha sağlıklı olacağı açıktır. Diğer tanımlar, daha çok bu alt kültürün etkinliklerinin, siyasal, toplumsal ve ekonomik yansımaları açısından yapılmaktadır.

Kırcılığı bir alt kültür olarak betimleyecek olan tanım, kültürün kendi ürünü olan ve birçok üyenin katılımı ile ve dolayısıyla onayı ile ortaya çıkmış olan Jargon File'daki tanım baskın tanım olarak ortaya çıkmaktadır.

3.2.2. Kırcılığın(Hackerdom) Tarihi Başlıca Olaylar

Kültürün ortaya çıkışı ve gelişmesindeki olayları Walleij(2003) kitabında açıklamaktadır. 1960'larda Massachusetts Institute of Technology'deki bazı çalışanların elektronik devrelerle oynamalarıyla başlayan süreç, 1970'lerde John Drapper adında birinin 2600 Hz.'lik sinyal ile AT&T telefon sistemine girip ücretsiz görüşme yapmasına kadar ilerler. Bu, aynı zamanda ilk Phreaking(telefon kırcılığı) olayıdır. O dönemde bu grup gençer arasında bulunan Steve Wozniak ve Steve Jobs daha sonra Apple Computer şirketini kurarlar. 1980'lerde mesaj grupları ön plana çıkar. Robin Hood hikayesinden yola çıkılarak Sherwood Ormanı denen ve Catch 22 adındaki iki mesaj grubu kırcıların buluşma noktası olur. ABD'de Legion of Doom ve Almanya da Chaos Computer Club ne çıkan gruplardır.

1983 yılında War Games filmiyle kırmak(hack etmek) kamuoyunun gündemine oturur. Kırcılar bu dönemde bir siber kahraman ya da bir anti kahraman olarak gösterilmektedir. Aynı yıl, altı gençten oluşan ve kendilerine 414 etesi diyen bir grup Los Alamos Laboratuvarlarının bilgisayar sistemlerine girdikleri için tutuklanır. Bu laboratuvar da nükleer silahlar geliştirilmektedir.

1988'de Morris virüsü ortaya çıkar. Robert T. Morris ARPA-net'i kırar. Bu olayda, 600 bilgisayarlık bir ağ ker ve hükümet ile üniversitelerin bilgisayarları kilitlenir. Morris, niversiteden atılır, 3 yıl hapse ve 10 bin dolar para cezasına mahkm edilir.

1989'da Almanya'da Chaos Computer Club, adındaki grup, Amerikan Devletine ve şirketlerine ait bilgisayarlara girip sistem kodlarını Sovyetler Birliği istihbarat rgt olan KGB'ye satmaktan tutuklanırlar. 3 kişi hapse atılır ve cezaları tecil edilir. Grubun 4. kişisi ise intihar(!) eder.

1990'da Amerika'da Sundevil Operasyonu adıyla 14 büyük şehirde baskınlar düzenlenir. 1993'de bir radyo yarışmasında, radyonun telefonlarını yalnız kendilerinin arayabilecekleri biçimde bozan Kevin Poulson ve iki arkadaşı 2 Porsche ve 20 bin dolarlık tatil kazanırlar. Olay anlaşıldıktan sonra 5 yıl hapis yatarlar. 1993'de Las Vegas'da Def-Con ismiyle ilk kırıcı konferansı düzenlenir.

1994'de Netscape'in ortaya çıkışı ile kırıcılık olaylarında büyük artış görülür çünkü sistemin birçok açığı vardır. 1995'de uzun zamandır kırıcılık ile yasadışı işler yapan Kevin Mitnick tutuklanır ve 4 yıl hapiste yatar. Aynı yıl Rus kırıcılar Citibank sistemine girip farklı şehirlerdeki hesaplara 10 milyon dolar transfer ederler. Vladimir Levin, tutuklanarak ABD'de 3 yıl hapse mahkum edilir. Paranın ise 400 bin dolarlık bölümü dışında tümü kurtarılır. 1997'de Amerika'daki en büyük Internet sağlayıcı olan AOL için AOHell adlı bir virüs çıkarılır. 1998'de Truva atı programı yaratılır. Aynı yıl Pentagon'un program kodları çalınır. Bu yüzden, Ehud Tenebaum adındaki 19 yaşındaki İsraili genç tutuklanır. Günümüze doğru gelindikçe olaylar her yeni sistem ve program çıktığında yoğun biçimde yaşanmaya devam etmektedir.

Kırıcı alt kültürü artık gençlik kültürü içerisinde çok rağbet gören bir alt kültürdür ve bilgisayar yeraltına da sıkışıp kalmamışlardır. Amerika'da DEF CON adlı en geniş katılımlı kırıcı kongresinin 2001 yılında dokuzuncusu Las Vegas'da yapılır. Bu konferansa 2000 yılında 4200, 2001 yılında 5000 kişi katılmıştır. Bu konferansta özellikle, kırıcıların, hükümete ait bir ağı temsil eden sisteme girmeye çalıştığı yarışma büyük ilgi görür. Katılımcı kırıcılardan bir olan Dimitry Sylarov konuşma yaptığı sırada tutuklanır. Bir başka konferans Hollanda'da devam etmektedir. HAL(Hackers At Large) konferansı, 1989'dan beri dört yılda bir yapılmaktadır. Bu konferanstaki konuşmalardan birinde konu "Kırıcıların etiği nedir, öğretilir mi?" olmuştur. Panelin sonunda, kırmanın sadece teknik değil sosyal ve politik bir konu olduğu belirtilmiştir(Walleij, 2003).

3.2.3. Üstat

“Kişisel olarak kırıcılar insanlık tarafından enformasyon dünyalarını araştırmak için gönderilmiş birer haberci (Messenger) dir.”(Walleij,2003)

Kırıcı (Hacker) orijinal olarak önce Tech Model Railroad Club (MIT)daki insanlar için kullanılmıştır. Bu model demiryolları ilk bilgisayar benzeri yapıydı. Kırma eylemi(hack) ise kendi okullarında yaptıkları rakip fakülteler arasında olan şakaları anlatmak için kullanılırdı. Tüm çatıyı folyo ile kaplamak gibi görenlerin “Vay anasını! Bunu nasıl yapmışlar!” dedirtecek şeylerdi. Sonraları bu kelime teknik bir soruna hayret verici bir çözüm bulmaya dönüştü. Kırıcılar böyle şeyler yapan kişilerdi.

Bir kırıcı, sadece eğlenmek için, kullanmış olmak için bilgisayar kullanan kişidir. Buradan bakınca bilgisayar kullanımı auto-telos(amacı kendi içinde olan) bir aktivite olarak görülmektedir. Kendi işini kolaylaştırmak, çabuklaştırmak için bilgisayar kullananlar kırıcı değildir. Kendi işine aşık olan bir programcı ise bir kırıcıdır.

Walleij’e(2003) göre bu kırıcıların hikayesi, 60’lar, 70’ler, 80’ler ve 90’lardaki genç insanların özveri tarihi, bilgisayar programları, otorite ve dahi bilim adamlarının, hippilerin, yippilerin, liberallerin anarşistlerin ve klasik sosyalistlerin dahil olduğu bir ideoloji karışımından altkültür yığımına dönüşen bir hikayedir.

Bu kültürün MIT de doğması bir rastlantı değildir. Büyük bilgisayar ağları önce orada yaratılmıştır ve fakülte, öğrencilerinden bazılarının bilgisayar çalışmalarına kendilerini çok adadıklarını fark etti ve onlara bağımsız çalışma izni tanıdı.

İlk bilgisayar birliği birbirine bağlı ve kendini bilgisayar çalışmalarına adanmış öğrenciler arasında kuruldu aralarında geliştirdikleri çalışma etiği akademik çalışmaya ve kar amacı gütmeyen örgütlere benziyordu.

Aslında kırıcı kulübü yeni bir şey değildi. Diğer öğrenci grupları gibiydi. Yalnız bu grup büyüdükçe farklılaştı. Üyelerinin ruh hali “Ölü Ozanlar Derneği”ndeki

öğrencilerin ruh hallerine benzetilebilir. Üyeler gittikçe daha fazla oranda kendi çalışmalarını göz ardı edip zamanlarını bilgisayar ve bilgisayar teknolojisini araştırmaya ayırıyorlardı. Özellikle “Digital Equipment Corporation’un PDP-1 bilgisayarı bir bağımlılık yaratmıştı. Bu makine biraz farklıydı. Üniversiteler 1948’den beri büyük IBM makineleri kullanıyorlardı ama bu PDP-1 bilgisayarında program işleyişi görülebiliyor. İşleyişe anında müdahale edilebiliyordu. Bir başka deyişle bilgisayar kendisine müdahale edilmesine izin veriyordu.

Kısa zamanda kırıcı öğrenciler yenilikler keşfetmeye ve küçük yeni programlar yazmaya başladılar. Diğer geliştirdikleri şeylerin yanında ilk bilgisayar oyunu (space war) ve ilk joystick de vardı.

Bu kırıcıların yaptığı işler öyle göz alıcı oldu ki şirket PDP-6’ların yapımında bu öğrencilerden yardım istedi. Şirket, Walleij’e göre başarısının büyük bölümünü bu MIT kırıcılarına borçludur.

Eğer bu kırıcılara diğer öğrencilere davranıldığı gibi davranılsaydı. Finallerine çalışmak yerine gecelerini gündüzlerini okul bilgisayarlarında kırıcılık yaparak geçirdikleri için uzaklaştırılmaları gerekirdi.

Bu arada Amerikan Savunma Bakanlığı ARPA aracılığı ile MAC projesi için MIT den kişiler almaya başladı. MAC (Multiple Access Computing) ya da (Machine Aided Cognition) anlamına geliyordu. Bu projenin amacı bilgisayarı birçok kullanıcının paylaşabilmesi ve bu kullanıcılar için bilgisayar kaynaklarının kullanımını basit hale getirebilmektir. MIT’de kırıcılar networkler ve mesajlaşma sistemleri kurmakta, hepsinden öte yapay zekâda ilerleme kaydettiler.

Sherry Turkle’a göre görüştüğü kırıcılardan çoğu kompozisyonlarında düzen eksikliği olduğu için Beethoven gibi romantik besteciler yerine özellikle Bach dinlemeyi seviyorlardı. Bu orijinal MIT kırıcıları arasında Alan Kotak, Stewart Nelson, Richard Greenblatt, Tom Knight ve Bill Gosper gibi kırıcılar vardı. Bu kişiler bilgisayarlarca öyle büyülenmişlerdi ki 30 saat bilgisayar önünde çalışıp 12 saat uyuyorlardı.

Enformasyon özgür olmalı ideolojisini de geliştirmişlerdi. Bilgisayar bilimi binasındaki her kilidin nasıl açılacağını da öğrenmiş ve birbirlerine öğretmişlerdi. Bunun da tüm ekipmanları en iyi şekilde kullanıma sunma düşüncesi ile haklılaşıyorlardı. Çoğu bu davranışları dikkatsiz, saygısız, sorumsuz olarak değerlendirse de onlara göre işin bitmesi için gerekliydi.

Aslında bu grup her hocayı kışkırtacak bir gruptu. Çalışma alanlarına kendilerini adanmışlardı ve gündüzlerini gecelerini problemleri çözmeye ayırıyorlardı.

Daha sonra networkler oluşturuldu ve ARPA net'in payandaları olan MIT, Stanford, Berkeley gibi üniversiteler birbirine bağlandılar. MIT kırıcıları da diğer üniversitelerdeki kırıcılarla buluşma olanağı buldular.

The Jargon File'da bulunan birçok terimin çoğu bu dönemden kalmıştır. 1960'lar ve 70'lerin başlarındaki kırıcı kültürü hippie kültüründen etkilenmişti ve San Fransisco'daki bu durum ARPANET yoluyla kırıcı kültürünün geneline yayıldı.

Bu kırıcı kültürü ve hippie kültürü arasındaki ilk etkileşimdi. 60'lar ve 70'lere geçişte büyük bir olay gözlemlendi. Kırıcıların kaleleri üniversiteler olsa da orada kalmadı. Hippie kültürü ile de birleşti. İnternet yoluyla yayıldı ve PC sayesinde "halka yayıldı".

3.2.3.1 Kırıcı Dili: Jargon File

Kırıcı kültürü, gevşek bir ağ ile birbirine bağlı olan ama ortak deneyimler, kökler ve değerlerinin bilincinde de olan bir alt kültürdür. Kendi mitleri, kahramanları, kötü adamları, tabuları vardır. Kırıcı kültürü, zengin gelenekleri olan 50 yıllık yoğun bir kültürdür.

Kırıcı kültürünün maddi ürünleri içinde en önemlilerinden birisi Jargon File'dır. Bahsedilen etik anlayışı da orada belirtilmiştir.

Jargon File, kırıcı kültürünün ortak mirasıdır. Kültüre dahil olanların katkılarını gönüllü editörlere göndermeleri ve onların da tutarlı, düzene koyulmuş yeni versiyonları üretmesiyle gelişmiştir. Jargon File, kırıcıların kullandıkları argo terimlerin toplamıdır. Bazı teknik materyaller bulunsa da teknik bir sözlük olarak değerlendirilemez. Jargon File’da açıklanan, kırıcıların kendi aralarında eğlenmek, iletişim kurmak ve teknik tartışmalar için kullandıkları dil biçimleridir.

Dilbilimciler, informal(gayri-resmi) dili “argo” olarak adlandırır. Jargon ise, çeşitli işlerin teknik kelime dağarcıkları olarak değerlendirilir. Bu derlemenin ilk katılımcıları buna Jargon File demişlerdir. Fakat buradaki Jargon kelimesini yalnızca; kırıcıların kitaplardan, teknik yazılardan ve kullanım kılavuzlarından edindikleri bir resmî sözcük dağarcığı olarak değerlendirilmesi yanlış bir değerlendirme olacaktır.

Bu derleme bir sözlük(lexicon) olarak değerlendirilebilir. Fakat bazı eklemeler kırıcı kültürünün alt yapısına da ışık tutmaktadır

Bu ortak çalışmanın aslında 3 kategori açısından kırıcı kültürünün ayrımını açık hale getirmeyi ve kullanılan kelimeleri derlemeyi denediği söylenebilir.

Bu sözlüğün;

Argo-Gayri resmi(informal) ve ana akım İngilizce ya da teknik olmayan alt kültürlerden(bisikletçiler, rock hayranları, sörfçüler vb.) ayrı bir argosu olduğunu,

Jargon-Nitelendirici olmaksızın, kırıcılar arasında yaygın olan ya da onlara özgü olan gayri-resmi(informal) argo-gibi bir dile işaret ettiğini,

Techspeak-Resmi(formal)teknik programlama, bilgisayar bilimi, elektronik ve kırıcılıkla ilgili diğer alanlarla ilgili kelimeleri derlediği, söylenebilir

Birçok ortamda olduğu gibi argo, kırıcılar arasında da topluluğa kabul edilmenin bir işareti halindedir. Ortak deneyim ve değerleri de ifade etmeye yardımcı olur. Argoyu bilmemek ya da uygun biçimde kullanamamak dışarıdan biri olarak, yabancı olarak tanımlanmaya neden olur. Tüm insan kültürleri argoyu üç biçimde kullanır: Bir iletişim aracı olarak, bir dahil olma ya da dışlama aracı olarak(Jargon File, 2003).

Kırıcılar arasında argonun özel bir yeri vardır. Bu durum, çoğu teknik ya da bilimsel kültürde zor bulunan daha çok jazz müzisyenleri veya güzel sanatlar sanatçıları arasında gözlenen bir özelliktir.

Bazı farklı problem çözme biçimleri ve zihin durumlarından nitelikli kırıcılık olaylarına kadar geniş bir yelpazedeki olayları ve durumları geleneksel dil ile açıklamak, anlatmak zordur. Kırıcı argosu, çoğunlukla jazz müzisyeni John Coltrane'in sololarında ya da Escher'in kompozisyonlarında ortaya çıkan ince ayrıntılar gibi benzer ayrıntılarla kodlanır(Jargon File, 2003).

Kırıcı düşüncesi basit bir örnekle açıklanabilir. Bir kapıdan girmek amacını karşılayan iki yol söz konusudur. Biri kapıyı kırıp girmek gibi kaba bir yol, diğeri ise kapının "sistemini" anlamak ve incelikli bir yolla girmektir. Burada iki farklı problem çözme biçimi görülür. Bu iki çözüm arasındaki fark yalnızca bir mühendislik farkı değildir. Burada kırıcı ve kırma olayı arasındaki ilişkiye yüklenen iki farklı yan anlam da vardır. Kırıcılar ikincisine değer verirler. (Jargon File, 2003).

Kırıcılar, kelime oyunlarını severler ve dil kullanımında hem çok bilinçli hem de oldukça yaratıcıdırlar. Bu özellik çocuklarda çok rastlanan bir özelliktir. Fakat eğitim sistemi neredeyse zorla bunu çocukların içinden söküp alır. Belirtilen biçimde çocukça ama bilinçli bir özgürlük içerisinde kırıcı argosu ortak dil kurallarına ve antropolojik varsayımlara da meydan okur(Jargon File, 2003).

Kırıcı argosu, kırıcı kültürünü çevre kültürlerine açan bir pencere halindedir. 1970'lerden beri kırıcıların kendileri tarafından evrilen ve sürdürülen derlemeye Jargon File denilmiştir. Bu sözlük benzeri çalışmada katılımcıların bundan etkilenme ve etkilemeleri arasındaki çizgi belirsizdir. Çünkü kırıcılık, gönüllü bir kültürdür. Her bir birey eylem ile katılmayı seçer.

3.2.3.2. Kırıcı (Hacker) Etiğinin Kökleri

Raymond(2000)'a göre kırıcı kültürü bir hediye kültürüdür. Yazısında hediye kültürü ile takas kültürü arasındaki farkı açıklayan Raymond, böylece kırıcı kültüründe

statünün belirleyenlerini de sıralamakta ve bu alt kültüre karşı bize bir iç gözü daha sağlamaktadır.

Toplumda, statü için rekabet içinde olmak doğal bir güdüdür. Tarımdan önce atalarımız, göçebe, avcı kabileler halinde yaşıyorlardı. Yüksek statüdekiler en sağlıklı eşlere ve en iyi yiyeceğe erişebiliyorlardı. Bu statü elde etme güdüsü yaşamak için gerekli olan şeylerin azlık derecesine bağlı olarak değişiklik göstermekteydi. Hediye kültürleri ise en temelde mal azlığına değil, çokluğuna dair bir uyumlanma sürecidir. Yaşamak için gerekli olan şeylerin azlığının yaşanmadığı topluluklarda ortaya çıkar. Bolluk, toplumdaki emir hiyerarşilerinin devamını güçleştirmektedir. Hediye kültüründe toplumsal statü, neyi kontrol ettiğinizle değil de neyi ya da ne kadar dağıttığınızla ilgili bir durumdur(Raymond, 2000).

Bilgiyi para ödmeden edinen ve dağıtan ya da kendi ürettiklerini açık kaynak kırııcılarında olduğu gibi ücret olmaksızın dağıtan kırııcıların kültürünün hediye kültürü olduğu açıktır. Kırııcı topluluğunda “yaşamak için gerekli olan” malların, ki bunlar siber ortamda, disk alanına, bant genişliğine, işlem gücüne denk gelmektedir, ciddi bir azlığı yoktur. Yazılımlar serbestçe paylaşılmaktadır. Bu bolluk, dolayısıyla rekabetçi başarı kriteri için yalnızca statü için yarışanlar arasında şöhretin önemli olduğu bir kültür ortaya çıkarmıştır. Bu şöhret de kırııcıların güdülerinden biridir.

Himanen'in(2005) belirttiği gibi günümüzde en çok bilinen, Net, kişisel bilgisayar ve Linux işletim sistemi gibi yazılımlar, özel şirketler ya da hükümetler tarafından değil kırııcı kültürünce üretilmiştir. Himanen(2005), artık başlı başına bir kırııcı etiğinden bahsetmektedir. Bu etiği, çalışma etiği, para etiği ve network etiği:netik olarak bölümlenmektedir. Himanen'e(2005) göre kırııcı etiği, Max Weber'in klasik yapıtında anlatılan ve bireyleri uzun zamandır esareti altında tutmakta olan Protestan çalışma etiğine bir meydan okumadır. Ayrıca, kırııcı olan kişinin motivasyonunun temelinde para değil, akran topluluğunca değerli bulunacak bir şey yaratma arzusu vardır. Bu yeni para etiği olarak adlandırılır. Yukarıda bahsedilen hediye kültürü içerisinde değerlendirilebilir. Bilgi ve bilgisayar işlem kaynaklarına ulaşım sağlamak, nette ifade özgürlüğü ve herkes için nete erişim özgürlüğü ise network etiği yani netik olarak adlandırılmıştır.

Bu yeni etik anlayışı, varolan etik anlayışına ciddi bir meydan okuma olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında kırıncı alt kültürü toplumsal yapının temeline karşı ciddi bir duruşu temsil etmektedir.

Çalışma Etiği

Himanen(2005) kırıncı etiğinin karşı olduğu Protestan çalışma etiğinin en iyi örneklerini manastırlardan vermektedir. Protestan etiğinde çalışmak yerine tefekküre dalmak hizmetkarın asıl işi reddedip daha kolay ve küçük bir görev üstlenmesi olarak algılanır. Protestan çalışma etiğinin üç önemli yaklaşımı, çalışma kendi içinde mutlak amaçmış gibi görülmelidir, çalışan üzerine düşeni en iyi şekilde yapmalı ve çalışmak yapılması gerektiği için yapılması gereken bir vazife olarak kabul edilmelidir. Bir başka deyişle sorgulanmadan itaatle çalışılmalıdır. Modern dünyada çalışmanın en önemli şey haline gelmiş olması ve çalışanın kendi ailesini dahi boşlayacak bir halde bulunması Protestan etiğinin bir başka görünümü olarak değerlendirilmektedir.

Himanen'e göre yeni ağ toplumu kapitalizmden temel bir kopuşu ifade etmemektedir. Bu nedenle de Protestan Etiğinin halen hükmünü korumakta olduğunu belirtmektedir. Protestanlıkta verilen örneklerde çalışma insanın özü olarak vurgulanırken kırıncı çalışması gibi "zevкли ve neşeli" bir çalışmadan bahsetmek pek mümkün değildir. Protestan düşüncesine göre eğer bu hayatta doğru biçimde davranılmazsa sonraki hayatta "bile" çalışmaya mahkum olunmaktaydı. Diğer hayatta zalimce bir işkence de vardı: Sonsuza kadar çalışmak. Çalışma merkezli hayat toplumdaki temel anlayış haline gelmişti uzun zamandır. Edebiyattaki bir örneğini Robinson Crusoe'da ortaya çıkmaktadır. Crusoe, tek başına bir adada olsa da yine yedi günlük hafta yapısına uyar ve Pazar günleri bile tatil yapmadan çalışır. Cuma'ya da bunu aktarmaya ve anlatmaya çalışacaktır. Zorla olsa da.

Vakit nakittir sözü yine Protestan ahlakı içerisinde yer alan ama kırıncıların etiği içinde pek etkisi olmayan bir sözdür. Belirlenmiş, bürokratik çalışma ortamı ve saatleri içerisinde hiçbir kırıncı kendini rahat hissedemez ve yaratıcı bir şey yapamaz. Zamanını kendi ritmine göre ayarlamak ve davranmak belki de bu denli yaratıcı ve tutkulu çalışmalarının temelinde yer almaktadır.

Zaman nakit olunca en iyi şekilde değerlendirilmesi gerektiği düşüncesi iş hayatında optimizasyon kavramını gündeme getirir ve bir süre sonra optimizasyon sadece iş hayatında değil iş dışındaki hayat üzerinde de etkili olmaya başlar. Buna Himanen pazarın cumalaştırılması adını vermektedir. Zamanın optimize edilmesi tüm süreçleri yayılmıştır ebeveynler bile artık evde çocuk bakımındaki zamanlarını optimize etmekte ve boş vakit geçirmek yerine kaliteli vakit geçirmek diye tanımlanan başlangıcı ve bitişi kesin olarak belli bir şekilde kesinlikle biçimlendirilmiştir. Aksaklık süresi en aza indirilip süreci olumsuz etkileyen “gereksiz” kısımlar elenerek vakit ve süreç optimize edilir.

Kırcıların etiği ise Protestanlık öncesi etiği andırmaktadır. Platon’un Akademik hayat tarzını yaşayan bir kişi kendi vaktini kendisi organize edebilirdi, yani çalışma ve dinlenmeyi istediği şekilde birleştirebilirdi. Özgür bir insan da belli işleri üstlenebilir fakat kendi vaktinin yönetimine sahip olamama durumu ise kölelik durumuyla özdeşleştirilirdi. Raymond ise bir kırıcının ödevi olarak nerede otoriter sistem yanlısı bir tavır görürsen mücadele et ki seni ve diğer kırıcıları da bastırmasın ülküsünü önermektedir. Kırcılar vakit nakittir yerine bu benim hayatım mottosunu kabul etmektedirler.

Para Etiği

Modern dünya içerisinde ve protesten etikte para büyük önem taşımaktadır. Hayatın merkezi konumuna gelmiş ve araç ve amaçlar birbirine karışmış durumdadır. İnsanlar parayı hayatlarının öznesi konumuna getirdiklerinde kendileri birer nesne durumuna düşmektedirler. Kırcılar asla para kazanmaya karşı kişiler değildir fakat paranın hayatta kalmak gibi temel bir düzey için olduğuna ve bu düzeyin üzerinde toplumsal hayat ve eğlence diye iki düzey daha olduğunu ifade etmektedirler. Kaldı ki kırıcıların birçoğu yazdığı programların telif hakkını almak yerine (copyright) onları copyleft (bedava) olarak işaretlemektedir. Burada paylaşma ve toplumsal ortamındakilerden takdir görme düşüncesi daha büyük bir motivasyon kaynağı olmaktadır.

Ayrıca ürettikleri ürünler konusunda da para kaygısının ötesinde amaçlara sahip olan kırıcılardan bir olan Stallman GNU ile ilgili olarak buradaki (free software) free sözcüğünün bedava yerine serbest olarak değerlendirilmesini istemektedir. Bu serbestlik ürün üzerinde bilgi sahibi olmak için en basit tabiriyle içine bakabilme, değiştirebilme ve dağıtabilme, paylaşabilme özgürlüğüdür.

Paylaşım son derece önemli bir kelimedir Eric Raymond Katedral ve Pazar makalesinde süreçleri tanımlanmış belirlenmiş belli kişilerce üretim yapılan yerleri katedrallere, Linus Torvalds'ın Linux'u geliştirdiği gibi programı yazıp paylaşımına açan ve herkesin test etmesine değerlendirmesine, değiştirmesine ve yeniden dağıtmasına olanak tanıyan üretim biçimini ise pazara benzetmektedir. Ve kırıcılar için kesinlikle ikincisi tercih edilir bir çalışma biçimidir.

Netik

Netik network etiği olarak da tanımlanabilir ve ağ üzerinde insanların davranış biçimleri konusunda bazı önermeler getirir örneğin soru sormadan önce sıkça sorulan sorular bölümüne bakın gibi. Bu kadar kişisel davranış önerilerinin ötesinde ağ kırıcılarının paylaştıkları bazı değerler netiği oluşturur bu değerlerden en önemlisi insanların netteki insanların ifade ve mahremiyet özgürlüklerinin kısıtlanmaması gerektiği ile ilgilidir.

Önceleri insanların, neredeyse deneysel bir iletişim ortamı olması nedeniyle rahatlıkla paylaşım yapabildikleri ve kodlamalara hakim oldukları hatta kendileri yaptıkları için mahremiyetleri konusunda şüphe duymadıkları bir dönemden, artık hem devletin gözetimci ve kontrolcü anlayışı hem de ekonominin İnterneti gittikçe daha fazla ticarileştirmesi yüzünden ortaya çıkan sorunlara karşılık olarak 1990 larda Elektronik Frontiers Foundation kurulmuştu. Bu kuruluş bu konuda çeşitli konferanslar düzenlemekte, çalışmalar yapmakta ve eylemler düzenlemektedir. Ayrıca dünyadaki tek örneği de değildir. Hollanda'daki XS4ALL (access for all) etik meselelerle ilgili olarak ismini birçok yerde duyurmuştur. Sonuçta internet kısıtlama değil paylaşımı doğa olarak barındıran bir ortamdır. Onu ortaya çıkaran bilim adamları ve kırıcıların da

yaklaşımları bu yöndedir. Fakat gerek devletin otoriteryen baskıları gerekse ticari işletmelerin İnterneti bir paylaşım ortamı yerine bir Pazar olarak görmeleri kırııcıların da buna tepki göstermelerine neden olmuştur.

3.2.3.3. Kırııcı Yasaları

Steven Levy (1984) Bilgisayar Devriminin Kahramanları kitabında kırııcı kültürünün ortaya çıktığı MIT'deki Model Trenyolu Klübündeki anlayışın temellerini attığı ve sonra da genel kabul gören kırııcı etiği kodlarını sıralamıştır. Bunlara bütün kırııcıların uyduğunu düşünmek safdillik olsa da kırııcı kültürünün temelleri ve anlayış biçimi hakkında önemli ipuçları da sunmaktadır.

Bilgisayarlara ve size dünyanın nasıl işlediği ile ilgili bir şeyler öğretebilecek her şeye erişim sınırsız ve tam olmalıdır.

Kırııcılar sistemler hakkındaki temel derslerin ancak bir şeyleri parçalarına ayırarak içine bakarak alınabileceğine inanan kişilerdir. Küçükken bir radyoyu sadece dinlemek yerine onun nasıl çalıştığını anlamak hatta çocukça bir merakla radyonun içindeki küçük adamları görebilmek için radyoyu söken dağıtan bir çocuk kırııcılığın bu koduna uygun davranmış demektir. Bu kod bir şeyler öğrenmek isterken kırııcıların önlerine ister telif yasaları isterse devlet otoritesinin sınırlandırmalarıyla olsun koyulan bariyerler konusunda öfkelenmelerinin nedenidir.

Tüm bilgi özgür (serbest) olmalıdır.

Geliştirmeye çalışılan ya da düzeltilmeye çalışılan bir sistemin bilgilerine erişimi engellenirse bir insan o sistemi nasıl düzeltebilir ya da daha iyiye doğru geliştirebilir? Bu anlayış yine kırııcı kültürünün köklerinde 1950'lerde MIT'deki bilgisayarlar üzerinde çalışan kırııcılarca kavranmıştı. O zaman bilgisayarları kullanabilmek için program yazmak gerekmekteydi çünkü bilgisayarlar üzerinde yüklü programlarla gelmiyordu. Bu ortamda her kırııcı diğerlerinin o bilgisayarda çalışmasını yeni şeyler üretmesini sağlayacak yeni kolaylıklar ve programlar ekliyordu. Bu ancak o

bilgisayarın programlanmaya izin vermesiyle yani kodlarına müdahale edilebilmesiyle mümkündür. Fakat kapalı kaynak kodlu yazılımlar kullanıcıları yalnızca tüketici kullanıcılar olarak değerlendirmekte ve üretici kullanıcıların sistemi optimize edebilmek geliştirebilmek için yaratıcılıklarını ve paylaşımı kullanmalarına izin vermemektedir. Her sistem kendini daha da fazla geliştirebilmek için sınırlandırılmamış bilgi akışına ihtiyaç duymaktadır.

Otoriteye güvenmeyin, merkezsizleşmeyi öne çıkarın

Yukarıda bahsedilen sınırlandırılmamış bilgi akışı için sınırlandırılmamış ve açık bir sistem gereklidir. Bürokratik ve merkeziyetçi bir sistem buna izin vermemektedir. Bunun yanında belli sistemlerin başına geçebilmek kırıncılar için çok önemli ve büyük bir güçtür kendileri ile bu güç arasına bariyer koyan her şeyden nefret ederler.

Kırıncılar yaptıkları işlerle değerlendirilmelidir, diploma, yaş ırk ya da pozisyon gibi kriterlerle değil.

Bu konuda en iyi örnek yine kırıcı kültürünün ilk yıllarında MIT 'de TX0 topluluğuna o zaman henüz 12 yaşında olan Peter Deutsch'un kabul edilmesidir. Kişilerin özellikleri ya da karakteristikleri kendilerini bilgisayar başında ispat etmedikçe kırıcılar için hiçbirşey ifade etmez. Onlar, kişilerin daha çok kırıcıların, kırıcı dünyasına katacakları ve kendilerini de heyecanlandıracak yenilik ve gelişmeleri sağlama potansiyellerine değer verirler

Bir bilgisayarda sanat ve güzellik yaratabilirsiniz.

Bir kapıyı kırarak içeri girmek bir kırma eylemi olarak değer bulmaz. Oysa o kapının menteşesinin çivisini iki parmağı ile çekerek kapının olduğu gibi düşerek açılmasını sağlamak bir kırmadır. Bunun için o kapının sisteminin bilgisine sahip olmak ve estetik ve yenilikçi bir çözümle ortaya çıkmak gerekir.

Kırıcıları programlamanın estetiği büyüler. Örneğin, Levy(1994) burada Samson'un müzik programını örnek olarak vermektedir. Burada önemli olan şey bilgisayarı programlayarak müzik çalmasını sağlamak ve sanat üretmek değildir. Sanat o programın kodlarındadır. O programın dil yönergeleri bölümünün 1750. satırında RIPJSB yazmaktadır ve uzun zamanın bunun ne anlama geldiğini insanlar bulamamışlardır. Sonradan 1750 yılının Bach'ın öldüğü yıl olduğu ve kelimenin ise Rest In Peace Johann Sebastian Bach cümlesinin baş harfleri olduğu görülmüştür. Programlama estetiği kırıcıları büyülemektedir.

Bilgisayarlar hayatınızı daha iyiye doğru değiştirebilir.

Bu apaçıktır. Bilgisayarlar dünyayı daha da iyi bir yer haline getirebilirler. İnsanın potansiyelini açan ve potansiyeli aktüele çevirmesi için yaratıcı olanaklar sunan bir araçtır bilgisayar kırıcılar için. Rahatsız oldukları şey ise bilgisayara acaba başka neler olanaklı diyerek, üretici kullanıcı olarak bakmayan yalnızca verilenle yetinen kişilerdir(Levy 1984).

3.2.4. Korsan

1980'lerin sonlarında kırıcı kültürü bir değişime uğradı. Bunda birkaç sürecin etkisi vardı. Öncelikle kırıcı kültürü artık yalnızca akademi çevresinden oluşmuyordu çünkü kişisel bilgisayarların gelişmesi ve topluma yayılması ile birçok elektronik hobicisi ve ilgili kişi bu alana dahil olmuştu. İkinci olarak Internet'in gelişmeye başlaması Pazar ekonomisi temelinde örgütlenen topluma bir yanıt olarak yükselen komunitaryan (cemaatçi) anlayışa örnek olarak Internet üzerinde sanal cemaatler oluşmaya başlamış ve daha çok insan birbiri ile etkileşim kurabilir hale gelmişti. Böylece bilgi daha fazla yayılıyor ve çoğalıyordu. Bu durumun ortaya çıkmasında elbette ilk dönem kırıcılar diye adlandırılacak olan üstadların, ilk programcıların büyük payı vardı. Son olarak da Internetin ve bilgisayar dünyasının bir yandan devlet tarafından potansiyeli ve sınırları henüz bilinmediği için kontrol kaygısı sonucunda otoriteryen bir baskı altına alınmak istemesi bir yandan da girişimcilerin bilişim teknolojilerini ve Interneti metalaştırma çabaları kırıcıların anlayışları ile çatışma içine

girdi. Grişimcilik aslında bir yandan kırıcılığın anlayışına ters düşerken kişisel bilgisayarların topluma yayılması ve kırıcı kültürünün daha geniş bir taban edinmesinde de önemli rol oynamıştı. Sonuçta ortaya çok daha geniş tabanlı ve çok sayıda insanın destek verdiği bir alt kültür çıktı. Fakat bu alt kültür önceki nesilden biraz farklıydı. Örneğin Internet'i yalnızca bir laboratuvar ya da steril bir savaş odası ya da cemaatçi söylemin bir mekanı olarak değil, suçun, marjinalliğin, karaborsanın da mekanı olarak tanımlıyordu. Üstatların değerlerini kabul etseler de artık değişen bilişim dünyasında farklı ve daha sert bir etiğe ihtiyaç olduğu kanaatindeydiler. Yukarda bahsedilen devletin otoriteryen tavrı ve ticarileşme sebebiyle de yaptıkları birçok iş suç olarak değerlendirildi ve bir suçlama tanımlaması kırıcı alt kültürüne de eklenmiş oldu.

3.2.4.1. Kırıcı Kültüründe Siberpunk Tarzı

Kırıcı alt kültürü ortaya çıktığı temeller anlamında ilginç özellikler sergilemektedir. 1970'lerin sonlarına doğru, Hofstadter'in *Gödel, Escher, Bach: an Eternal Golden Braid* isimli kitabı kırıcıların dünya görüşünü eklemlmelerine hizmet etmiştir. Birçok kırıcı tarafından iyi bilinen bu kitap, uzmanlar tarafından bir başyapıt olarak nitelenmektedir. Walleij(2003) kırıcıların, kültürleri için felsefi temeli Hofstadter'in kitabından çıkarsadıklarını belirtmektedir. Bu kitapta çeşitli konular, antik filozofların paradoksları gibi ele alınmış ve aralarında paralellikler çizilmiştir. Örneğin, Bach'ın armoniler ile matematik oyunu, Escher'in matematikten esinlenilmiş çizimleri, Benoit Mandelbrot'un kaos içindeki düzen kuramı sayılabilir.

Siberuzay denen belirsiz bölge ortaya çıktığında onu savunanların iddia ettikleri gibi bir yer olmaktan uzak olduğu da görüldü. Siberuzay, antiseptik, hiyerarşik ve temiz bir Pentagon savaş odası yada gizemli bir şekilde mühürlenmiş bir bilimsel laboratuvar, serbest araştırmanın ve kesintisiz söylemin saf fildişi kulesi halinde kalmadı.

Mizrach'a göre savaş odası ve bilim laboratuvarı bilgisayar ağlarının ilk temelleriydi. Sonra başkaları geldi ve bu başkalarının modeli farklıydı. William

Gibson'un Neuromancer adlı romanındaki Chiba City gibiydi: "Hızlı, tehlikeli, egzotik ve vahşi olmasıyla bilinen tavernalar kasabası.."

Sanal topluluk(cemaat) yandaşları yeni teknolojilerin birçok olasılığı ortaya çıkardığını düşünüyorlardı. İnsanlar coğrafi engelleri ortadan kaldıran teknoloji ile ortak ilgileri etrafında toplanabilirler, iletişim kurabilirlerdi. Teknoloji uzmanları, sanatçılar, şairler, felsefeciler toplumu dönüştürecek yeni projeler için çalışabilirlerdi. Ama bu da biraz antiseptik bir görüştü; çatışma, macera, ticaret, propaganda bu tasarımın hiçbir yerinde yoktu. Sanal cemaat yandaşlarının toplulukları uydükent(suburb) yaşamının aşırı planlı topluluklarına benzerdi. Dünyanın geri kalanından ayrılmış ve mükemmel şekilde biçimlendirilmiş.

1980'lerin ortalarından itibaren siber uzay insanlarla dolmaya başladı hepsi bahsedilen antiseptik ortama uyan bilgi otoyolunda mutlu mutlu gezinen sürücüler değildi. Sistemi mahvetmek, çarklarının arasına İngiliz anahtarı sokmak isteyen kişiler de vardı. MIT'de hiçbir kilitli kapı yada şifre gibi egeleri tanımayan öncüler gibi mavi kutularıyla³ bedava görüşme yapan 1970'lerin telefon hackerları, kırılmamış hiçbir yazılım kalmamalı diyen korsanlar, Sundevil operasyonunun problem çocuklarıydılar. Bunlar özel bir bilimkurgu türünün hayranıydılar. Distopyan, tekno-entropik bir görüşe sahiptiler. Bu türün adı cyberpunk'tı.

Mizrach'a göre, Amerikan siyasal düşüncesinde otuz yıllık bir salınım vardır. Tutuculuk ve deneysellik arasında gider gelir. 1980'lerde Amerika tutuculuktan çıkma eğilimindeydi. 1990'larda, 1960'lardaki gibi bir şeylerin geleceği inancı hakimdi. Yeni bir gençlik patlamasıydı ama bu biraz farklı oldu. Olan bir Generation Xplosion'du.⁴ Bu gençlik caddeler yerine rayda dalgalarının yaygın kanallarını işgal ediyordu. Time dergisi yeni karşıt kültürün cyberpunk olduğunu yazıyordu. Yılın makinesi olarak 1983 yılında bilgisayar Time dergisinin kapak resmiydi(3.ocak.1983 Time).

³ Mavi kutu: Blue box telefon hackerlığında, (phreaking) kullanılan bir alettir. Telefonların bedava kullanılabilmesi için kredinin onaylandığını belirten 2600 hz lik sesi çıkartırlar. Bu yolla bedava görüşme yapılabilir. Bu yöntemi kullanarak Cap'n Crunch ve arkadaşları AT&T firmasına finansal açıdan çok zarar vermişlerdir. Ayrıca, bir hacker dergisi olarak nitelenebilecek olan 2600 dergisinin ismi de buradan gelmektedir.

⁴ Burada, Generation explosion yerine Generation Xplosion diyerek, Generation X'e gönderme yapılmıştır.

Fakat insanlar kısa zamanda bu karşıt kültürün eskisi gibi bir karşıt kültür olmadığını anladılar. Bu yeni karşıt kültür aşırı hızlandırılmış remix dijital müziği, basit akustik folk şarkılarına tercih ediyordu. Ot yerine extacy içiyorlardı. Doğaya dönelim romantizmi yerine şehrin karmaşasını tercih ediyorlardı. Teknolojiyi düşman değil kendi silahları olarak görüyorlardı. Uyuşturucunun bir tür huzur ya da mistik uyuma sebep olacağı düşüncesinin yerine, enerjiyi, zekayı hafızayı arttırdığı iddia edilen neurokimyasallara yöneliyorlardı.

Siyasal aktivizmden, sivil itaatsizlikten, protesto yürüyüşlerinden uzak duruyorlardı. Bu yeni alt kültür için bahsedilen şeyleri yaparak birilerinden bir şey istemenin anlamı yoktu. Basit olarak klavyeyi önünüze koyup “O”ndan ne istiyorsanız “kendiniz” almalıydınız. Çünkü onu “O” size asla vermeyecekti (Walleij, 2003).

Eğer cyberpunk’a karşıt kültür denilecekse onu karşısında durduğu bir kültür de olmalıdır. O da aslında vardır. Bu kültür bilgiyi bir mülkiyet ya da meta olarak gören, kendisinden bekleneni veremeyen asilere yalnızca Mc-işler⁵ ya da Mc-veri işleme pozisyonları öneren, çokuluslu şirketlerin kültürüydü.

Eski karşıt kültürün “savaşma seviş” sloganı güzeldi ama yeni karşıt kültürünki daha az romantik ve daha gerçekçiydi: “Bilgiye özgürlük!” Bu slogan çok zararlı görünmeyebilir en başta ama tüm bilgilerin kastedildiği gibi düşünülürse durum daha fazla açıklık kazanabilir. Örneğin, ödemeli telefonlarda nasıl bedava görüşüleceğinin bilgisi, müzik konserlerinin kopya baskılarını çalma bilgisi, ticari şirketlerin elektronik postalarına ulaşma bilgisi, şifreli ya da uydu ya da kablolu yayınları izleme bilgisi, kendi LSD⁶ni yapma ya da bomba yapma bilgisi, işyerini nasıl sabote edebileceğinin bilgisi, veri tabanlarına girme bilgisi vs...

Bir çokuluslu bilgi düzeninde, film, yazılım, kitap ya da başka bilgi türlerinin yayıncıları entelektüel mülkiyet için tekel standardı kurmaya çalışırlar böylece altın

⁵ Mcjob: vasıfsız elemanların yaptıkları işler. McDonald’s çalışanlarından esinlenerek üretilmiş hicivli bir tanımlama.

⁶ Ergottan elde edilen özellikle görme ve işitme ile ilgili halüsinasyonlar meydana getirici nitelikte uyuşturucu bir madde. Kimyasal ismi lysergic acid diethylamide olup niteliği sebebiyle kullanımı kanunen yasaktır.

yumurtlayan tavuklarına kimse dokunamaz ve diğer şirketler de ticari sırlarını endüstriyel casusluğa karşı korumak isterler bu açıdan bilgiye özgürlük sloganı bir saatli bomba gibidir.

Artık, toplumlar gittikçe daha fazla oranda bilgisayara dayanıyor. Bilgisayar toplumun daha fazla yönlerini kontrol etmeye başlıyor. Bu durumda da bilgisayarları kim kontrol ediyorsa o iktidarın sahibi olacaktır.

Cyberpunklar bunu biliyor ki; kabahat olarak görülen eylemlerinin daha yüksek bir toplumsal misyonu olduğunu iddia ediyorlar. Örneğin; telefon sistemlerini bozarak bu sistemlerin uygun olmadığını kanıtlıyorlar. Bir güvenlik sistemine girerek, toplumun güvenlik için bilgisayarlara güvenmesinin ne kadar komik olduğunu gösterdiklerini iddia ediyorlar. E posta hesaplarına girerek devletin de e posta hesaplarına girilebileceğini bu yüzden kişisel bilgilerinizi korumak istiyorsanız şifrelemeniz gerektiğini hatırlattıklarını söylemektedirler(Walleij, 2003).

Kırıcılık önceleri yalnızca sorunlara zekice çözümler bulmak olarak onur duyulan ve takdir gören bir şey iken artık kırıcılar suçlular, Vandallar, korsanlar olarak adlandırılmaktaydı. Sonuçta bu bir alt kültürdü ve bu alt kültürün anlaşılabilmesi için alt kültür tanımı ve teorik çerçevesi konusunda aşağıdaki bilgiler kontur çizgilerini daha belirgin hale getirebilir.

3.2.4.2. Kırıcı Kültüründe Kötü Çocuklar Suçlu Altkültür

Akademi temelli kırıcılardan sonra kırıcı kültürüne bir başka boyut eklendi. Kişisel bilgisayarların halka satışa sunulması halk tabanında (grass roots) bir kırıcı kültürünü besledi.

Aslında kırıcı kültürünün (grass roots) bölümünün tarihi daha eskiye dayanıyordu. İlk halk tabanlı kırıcılar amatör radyo ve elektronik hobicileriydi. Daha sonra bu kişiler posta ile sipariş edilen parçalarla kendi mikro bilgisayarlarını yaptılar.

Özellikle radyo amatörleri MIT'dekilerden de önce gelen kırıcılar olarak sayılabilir. Daha sonra bu radyo amatörleri kendi yayınlarını yapmaya başladılar. Bu kişilere radyo korsanları deniyordu. Sonraki süreçte bu kişiler uluslar arası işbirliğine girişmeye başladılar. Bu ilk sanal topluluk olarak değerlendirildi. Coğrafi sınırları aşan ama teknoloji ile sınırlanan topluluk olarak ilk bu grup düşünülmektedir.

Radyo amatörleri daha sonra kırıcılar tarafından adapte edilecek olan bir kültürün ana özelliklerini sergiliyorlardı: “Teknolojiden ve bireylerarası iletişimden büyülenmek”.

Bu grup içinde bazıları yeni ve çekici ekipmanları arıyorlardı (gadget freaks). Diğer bazıları ise diğer insanlarla olabildiğince etkili biçimde iletişime geçmek ve varolan sistemleri geliştirmek amacındaydılar (evrimleştiriciler), bazıları ise teknolojinin bir boyutunda ustalaşmış ve onunla kalmışlardı (konservatifler). Son olarak da radyo amatörlerinin arasında küçük bir grup; korsan radyoculuğun dünyadaki en güzel şey olduğunu düşünen ve teknolojiyi topluma direniş ve başkaldırı için kullanan bir grup da vardı.

İlk bilgisayar merkezli elektronik hobiciler ilk kişisel bilgisayar olan Altair 8800 etrafında toplanmışlardı. Bu bilgisayar 1975 yılında bir posta siparişi ile geliyordu ve adı da Star Trek dizisinin bir bölümündeki bir gezegenden alınmıştı. Öyle çok sayıda sattı ki bazı kullanıcılar kendi kullanıcı gruplarını oluşturdular. Bunlar elektronik hobiciler, profesyonel mühendislerdi. Çünkü bu bilgisayarı kurmak ve çalıştırmak için bilgi gerekiyordu. En aktif kullanıcı grubu “Homebrew Computer Club”dı. Üyeleri arasında daha sonra AppleII bilgisayarını yapan kırıcı Steve Wozniak ve onu 1977 yılında gayet iyi bir şekilde pazarlayan Steve Jobs vardı.

80'lerin başında, küçük ve ucuz bilgisayarların piyasaya sürülmesi ile birlikte kişisel bilgisayarlılıkta büyük değişiklikler oldu. Artık bilgisayara erişebilmek için kendi ekipmanınızı nasıl yerleştirmeniz gerektiğini bilmenize bir elektronik hobicisi, mühendis ya da üniversitenin ilgili bölümünden bir öğrenci ya da hoca olmanıza gerek yoktu.

Kişisel bilgisayarların gelişi ile tüm kırıcılar birer PC elde edebildiler ve paylaşım programları yazmak ve kırıcılık saygın bir sanat olarak değerlendirilmeye başladı.

Ayrıca bu kırıcılar alternatif bilgisayar ağları da kurmaya başladılar. Fakat Internetin ucuzlaması ve yayılması ile fidonet gibi örnekler modası geçmiş hale geldi.

Kişisel bilgisayarlarda kamusal bir yayılım yaşandı. Birçok genç 80'lerin ortasında ilk bilgisayarlarını aldılar. Bu bilgisayarları kullanan yetişkinler bilgisayar teknisyenleri ya da teknoloji hayranları idi. Aradığımız bir bilgiyi ekrana getirmek yerine kitabın sayfalarını çevirmek daha hızlı ve daha kolaydı bu zamanlarda.

90'larda kişisel bilgisayar gerçek patlamasını yaşadı. Altair800, AppleII, Commodore64 yerine IBM bilgisayarlar yaygınlaştı ama sayılan örnekler olmasa IBM'de kişisel bilgisayarda bu denli ilerleyip yaygınlaşamazdı.

Ev bilgisayarı trendi ve 1969'da aya çıkılmasıyla başlayan futuristik dalga ile birçok teknoloji yönelimli alt kültürler kuruldu. Bilim kurgu heveslileri ve amatör rayda hobicilerinden başka bir de kendine has olanlar vardı. Bunlar kırıcı kültürünün daha sonra suçlu damgasını yemesine neden olan tarafını da temsil etmekteydiler.

Phreakers

60'lar ve 70'lerde yeni yeni ortaya çıkan bilgisayar teknolojisi ile ilgilenenler arasında phone phreakers denen elektronik fanatikleri ilk sırada geliyordu. Bu kişiler blue boxing dedikleri bir yöntemle telefon şirketlerini kandırarak bedava görüşmeler yapıyorlardı. Bazıları üniversite öğrencileriydi, okuldaki telefon sistemini kullanmakla başlamışlardı.

Mark Barney (The Midnight Skulker) adında birisi telefon sistemi hakkında çok bilgiye sahipti ve Amerika'nın batı kıyısı boyunca telefon kulübelere ortak telefon hattı (party-line) numaraları bırakıyordu. Bu şekilde teknoloji yönelimli gençlerden

oluşan bir ağ oluşturmuştu. Ama bu gençler kriminal bir operasyon olarak yapmıyorlardı bunu.

Joe Egressia ise 1960'larda telefon kırıcılarının yer altı hareketini yaratmıştı. Bu phreakerlar telefon şirketinin şikâyeti üzerine 1961 yılında izlenip tutuklanmışlardı. Üyelerinden bazıları iş adamı, bazıları işçi, bazıları öğrenciydi. Hatta içlerinde bir milyoner bile vardı.

Joe Egressia görme özürlyüdü ama başka bir yeteneği vardı; duyduğu her noktayı büyük bir kesinlikle hazırlayıp ıslıkla çalabiliyordu. Daha sekiz yaşındayken telefonları bazı belli tonları ıslıkla çalarak manipule ediyordu. Bu telefon sistemleri MF (Multi frequency system)olarak adlandırılıyordu ve Bell şirketi bu bilgileri 1960 yılında yayınlamıştı.

Joe, sadece ahizeye ıslık çalarak bazı arkadaşları için bedava görüşmeler yaptırdıktan sonra tutuklandı. Olayın kamuoyunda yayılması ile çoğunlukla görme özürlyülerden oluşan üyeleriyle telefon heveslileri yer altı ağı hızla büyüdü.

Bazılar notaları ıslıkla çıkarabiliyorlardı. Bazıları eski keyboardları bazıları da sintisayzırları kullanıyorlardı. Joe sayesinde phreaking büyük bir gençlik hareketi haline geldi. 1971 yılında Joe yine tutuklandı ve bir daha telefonları manipule etmeyeceği sözüyle serbest bırakıldı. Daha sonra Tennessee'deki bir telefon şirketi tarafından telefon tamircisi olarak işe alındı.

Bu ıslık çalma tekniği AXE (Automatic Cross Connection)sistemlerde işe yaramamaktadır. . Islıkçılar ile ilgili hikayeler şehir efsaneleri içinde yerine almış olsa da bu kesin tonları ıslık ile üfleyebilecek çok az insan vardır. Bunun yerine bazı kişiler araçlar kullanmışlardır.

Örneğin John T. Drapper (Cap'n Crunch) oyuncak düdüklere kullanarak tam 2600 Hz'lik tonu elde ediyordu. Bu 5 oktav üstten bir mi notasıdır. Bu AT&T gibi şirketlerin

uzun mesafe konuşmalarının izin tonuydu. Konuşma sürerken bu ton duyulunca makine konuşma bittiğini düşünüp artık ücretlendirme yapmıyordu.

Drapper çok aktif bir phreaker dı. Kendi bilgisini phreakerlar arasında paylaştı. Bu gruptaki bazıları gibi kendi de bir elektronik fanatiği gidi ve bir süre sonra tüm telefon sistemini kontrol edebilecek bir ton üretici yaptı. Bu jeneratörleri MF boxes, blue boxes deniyordu. Buna sahip olanlar ulusal ve uluslar arası telefon görüşmelerini bedavaya yapıyorlardı. Bu kutuları yapmak çok da zor değildi. Çünkü MF sistemi hakkındaki tüm bilgiler halka mal olmuştu. Hala MF sistemini kullanan ülkelerde bu kutular işe yaramaktadır.

1971 yılında medya phreakerler olgusunu fark eti. John Rosenbaum adında bir gazeteci bu hareket üzerine bir makale yayınladı. Bu makalenin yayınlanmasından kısa bir süre sonra John Drapper tutuklandı.

John Drapper, mafyanın da gözünden kaçmadı. Onun yeteneklerinden yararlanmak isteyen mafya reddedildiğinde Drapper'i acımasızca dövdü. Salıverilmesinden sonra eski arkadaşlarından olan ve AppleII bilgisayarlarını geliştirmiş olan Steve Wozniak onun yardımına geldi ve phreakingi bırakarak programcı olmasını istedi. Drapper, IBM PCleri ile birlikte verilen Easy Writer programını yazdı ve 1 milyon dolardan fazla bir servet kazandı..

Aynı yılda yani 1971 yılında hippiler bedava görüşme yapma olanağını keşfettiler. Hippilerin militan bir kolu olan Yippieler bir dergi çıkardılar. Derginin adı hem hareketin siyasal doğasına hem de telefonik temeline vurgu yapıyordu. Youth International Party Line. Bu derginin amacı telefon yolsuzluğunun yöntemlerini öğretmekti.

Yippiler, Amerikan toplumunu mahvetmek için şiddet ve terörizmi kullanmaktan çekinmeyen bir gruptu. Aynı zamanda halusinojen kullanımını da destekliyorlardı. Yippiler, Amerikan sisteminden iyice rahatsız olan insanlardan oluşuyordu ki gördükleri tek çözüm total bir yıkımdı. Klasik anarşizmden farklı olarak teknolojiye

karşı değildiler. Tersine ulaşabildikleri tüm bilgi kaynakları kullanıyorlardı. Bu hareketin en korkutucu taraflarından biri Walleij'e göre üyelerinin çoğunun çok zeki olmasıydı. Yippieler Amerikan kültürünü temelden sarsan farklı değer ve normları temsil ediyorlardı.

Bu siyasal güç bugün cyberpunk olarak bilinen ideolojinin tohumlarını ekmiştir. Önde gelen Yippie liderlerinin arasında Abbie Hoffman ve Jerry Rubin de vardı.

1973 yılında bir grup teknoloji fanatığı Yippie hareketinden ayrılarak şimdi TAP (Technical Assistant Program) olarak bilinen bir yayın etrafında toplandı. Bu yeni versiyonda dergide anlatılanlar sadece telefon yolsuzluğu yöntemleri ile sınırlı değildi. Patlayıcı formülleri, elektronik sabotaj planları, kredi kartı yolsuzluğu için gerekli bilgiler gibi bilgiler de vardı. Bu dergi özellikle olgunlaşmamış genç erkekler için çok çekiciydi ve küresel olarak kopyalanıp dağıtıldı. Kısa bir süre içinde dünya çapında bir phreaker networkü kurulmuştu. Grubun temel felsefesi ise hala Youth International Party den farklı değildi.

TAP'de belli bir yazım tarzı da ortaya çıkmaya başlamıştı. Örneğin S yerine Z, 0(zero) yerine o kullanılıyor freak yerine phreak yazılıyordu. 90'ların başında Usenet'de B1FF adında bir karakter görüldü ve bu kullanımları absürt boyutlara kadar götürdü. Kelimelerin yazıldığı gibi değil de okunduğu gibi yazılıyordu. I yerine 1, A yerine 4, T yerine+ E yerine 3 vs.. Bazı kişiler B1FF'in bu tarzına çok kızdı ama kırıcılar bunu süper buldular ve başka türlü olması için düzenlenmiş Usenet'e anarşist bir damga da koyabilmek için bu tarzı benimsediler. Sonra büyük ve küçük harfleri karışık kullanmaya başladılar. Okumak artık diğer kullanıcılar için çok zorlaşmıştı. Bu bir aidiyet ve farklılık duygusu da yaratmış olmalıydı.

İsveç'te ise TAP'in karşılığı Rolig Teknik(Fun with technology) idi. Bu dergi Nils Johan Alsatra tarafından çıkarılıyordu. Bu kişi İsveç yeraltında efsanevi bir kişilikti. Amerika'daki TAP'den etkilenmişti ve çıkardığı dergide 1984-1993 yılları arasında birçok makale yayınladı. Felsefesi Amerika'daki karşılığı ile aynıydı. Yayında örneğin benzin istasyonu makinelerine kandırabilmek için nasıl sahte 100 cronun

yapılabileceği, bedava görüşme yolları gibi şeyler anlatılıyordu. Nils, dergiyi kara kutular (black boxes) yapıp satmaktan ceza aldıktan sonra çıkarmaya başlamıştı. Bu kara kutuları telefona takıp bedava görüşme yapılması sağlanıyordu. Nils bu aletlere unit eaters diyordu. Nils bu aletleri satmaya başlamadan önce telefon şirketine de satın alma fırsatı tanıdı. Bu aleti 1 milyon crown a (450 bin dolar) satabileceğini söyledi ama telefon şirketi hiç geri dönmedi.

Rolik Teknik İsveç Göteburg'da 1993 yılında baskına uğradıktan sonra kapandı. Baskın Nils Alström'nün dergide isimsiz küçük ilanlara izin vermesiyle balayan olaylar sonucunda oldu. Bu ilanlarla ilan verenler mal arz ediyor ve dergi bir aracı gibi kullanılıyordu. İlanı veren isim ya da adres kullanmıyordu. Bu ilanların içerikleri sorgulanabilir olduğundan yapılan şey çalıntı mal satmak ve silah ticareti olarak değerlendirildi. Polis gerekli izinleri elde ettikten sonra derginin editoryal ofislerine baskın düzenledi. Bu İsveç tarihinde bir ilkti. O günden itibaren ne dergiden ne de Nils'den bir haber alınmadı. Unit eaterların kullanılma olasılığı telefon sisteminin AXE sistemine geçmesiyle ortadan kalktı. Ama diğer konularda önerilen bazı yöntemler halen işlevlerini korumaktadır.

Telefon şirketleri sistemlerindeki açıkları kapattıkça phreakerlar daha sofistike yöntemler kullanmaya başladılar. Örneğin bir yöntem telefon şirketinin devrelerini yeniden programlamaktı ya da diğeri çalıntı ya da sahte kredi kartı kullanarak hesabı birisine ya da hiç kimseye fatura etmektir. İdeal olarak değerlendirilen yöntem ise faturayı Coca Cola ya da Mc Donalds gibi ulusaşırı şirketlere yönlendirmektir.

Çoğu phreaker teknik yöntemleri ya da çalınmış ya da sahte kodları diğer phreakerlardan öğrenmektedir. Bu tarz bilgiler özel BBS(bulletin board system)ler ya da güvenli ilişkilerle yayılmaktadır. Phreaking ile ilgilenen kişilerin çoğu bu kodların nasıl alınacağını bilmiyordu ya da teknik yönergelerin ne anlama geldiğini de bilmiyordu. Yalnızca kendilerine verilmiş kodları giriyor, teknik yönergeleri takip ediyor ve böylece dünyanın diğer ucuyla bedava görüşmeler yapıyorlardı.

Bunun yanında John Drapper gibi gerçekten işini bilen kişiler de vardı. Genellikle 20 yaş altındakiler en çalışkan ve sebatkar olanlardı. Elektronik mühendisliği diploması ya da daha fazlasına sahip olabilecek bilgileri vardı. Elbette telefon şirketlerinin sistemleri aptallara göre değil. Dünyanın bütün aptalları birleşse bir telefon düğmesini bedava görüşme yapacak şekilde yeniden programlayamazdı. Bu bilgili gençlerin durumu çok tehlikeli olarak değerlendiriliyordu çünkü bilginin güç olduğu bir dünya vardı artık. Ve sorun zeki suçlulardı.

Telefon sistemi ile ilgili teknik bilgilerin hepsi değilse de çoğu kamuya mal olmuştu. Geri kalan bilgileri de değişik yöntemlerle örneğin çöpleri karıştırarak buluyorlardı.

Sosyal mühendislik ise daha sık kullanılan bir yöntemdi. Temel mantık zincirinin en zayıf halkasına yani insana saldırmak anlamına geliyordu sosyal mühendislik.

Phreaker'lar sosyal insanlardır. Yeteneklerini saatler boyunca hiçbir şey ve her şey üstüne konuşmak için kullanırlar. Uluslar arası telefon konferanslarının 8 saate kadar uzadığı olmuştur.

Bu pratikler kanunsuz ve ahlak dışı olarak değerlendirilebilir. Ama gençlerin sadece bir süre saçmalamak için koca telefon sistemini kontrol edebilmeleri durumdan haberdar olanlara eğlendirici gelmektedir.

Phreakerlar, bu yaptıklarını zararsız olarak görmektedirler. Kablolar orada durup durmaktayken neden kullanmayalım düşüncesindedirler. Zarar nerededir? Telefon ağına bir zarar vermekte midirler? Herhangi bir bireye zarar vermekte midirler? Askeri ve hastane hatlarından uzak dururlarsa hayır. Şirket para kaybetmekte midir? Çoğu phreaker eğer paralı olsa o uzun görüşmeleri yapmazlardı. Telefon ağına aşırı yüklemeye getirir mi? Uluslar arası bağlantılar çok yüksek tavanlı olduğu için bir aşırı yüklemeye yaratmamaktadırlar.

Phreakerların işledikleri asıl suç toplumsal düzenle çatışmalarıdır. Ya herkes bunu yapmaya başlarsa düşüncesidir. Uluslar arası bağlantılar kopar ve kaos ve anarşi ortaya çıkarsa korkusudur. Bu durum bir hırsızlık sorunu değil bir düzen sorunudur. Diğer yandan kredi kartı numaralarını çalmak dolandırıcılıktır. Bu argümanlar gerçek bir yippie için ise alakasızdır çünkü o zaten toplumu yok etmek için oradadır. Buna karşı olarak bir çok phreaker kanuna uyan orta halli ve çalışan sınıfa aittir.

Bununla birlikte Nietche'yi ezbere bilirler ve kendilerini, sistemi istismar etme doğal hakkına sahip bir çeşit elit (hatta süper insan übermensch) olarak görürler.

Asla herkes bunları yapmalıdır gibi bir önermeleri yoktur ve hatta telefon şirketlerine güvenlik açıklarını göstererek yardım ettiklerini de söylemektedirler.

Bir hareket yalnızca kanuni temelde iyi ya da kötü olarak değerlendirilemez. Zaratustra'nın Nietche'den geçerek yanlış ve doğru kavramlarını reddetmesi gibidir bu durum. Bunun faşizm ile iğisi yoktur. Bu sistemlerin bireysel aşkınlıklarla geliştirilmesi ve iyileştirilmesi kuramıdır.

Phreaker dergisi olan TAP'ı, 2600: The Hacker Quarterly (bu isim daha önce bahsedilen 2600 Hz'lik tonu temel alıyordu) gibi dergiler izlediler.

Walleij, İsveç'de phreakerların sahte telefon kartları yapabildiklerini cep telefonlarını hesap başkasına yazılacak şekilde yeniden programlayabildiklerini, İsveç'in telefon şirketi olan Telia'nın kendi erişim kodlarını kullanarak bedava telefon ettiklerini Telia'nın hatlarını aldatan blue box lar ürettiklerini belirtmektedir. Telia, özel şirketlerle de rekabet içinde olduğu için bu güvenlik sorunlarını marketin bilgisine açmamayı tercih etmektedir. Bu yüzden bu olaylar çok bilinmemektedir. ABD de durum daha da kötüdür.

Bu problemler modern şirketlerin aşırı büyüklükleri yüzünden iş ve insanlar arasındaki toplumsal etkileşimlerin göz ardı edildiği toplumlardaki eksiklikleri işaret etmektedir.

Walleij, phreakerlarla yaptığı görüşmelerden çıkardığı bir sonuç büyük şirketleri aldatmanın daha kolay olduğudur. Bu şirketlerin müşterileri arasında kimin sahte kimin gerçek olduğunu bulmaları zor olmaktadır çünkü her biriyle birebir ilişkileri yoktur.

Network Hackers

Topluma mal olan ilk hackerlar Ronald Mark Austin'de 414 gang grubunun üyeleri idi. Milwaukee temelli bu grup 1980'den itibaren uzak bilgisayarları hackliyorlardı. 1983'deki bir olay ile (bu yıl War Games filminin vizyona girdiği senedir) hackerlar toplumda tartışılan bir konu olmaya başladılar. Bu tarihte 414 gang grubu New York'taki bir kanser hastanesinin bilgisayarlarına girdiler. Bu izinsiz girişin izlerini silmeye çalışırken yanlışlıkla bir dosyayı daha sildiler. Bu dosya içeriğin silinmesine yol açtı. Bu dosya önemli araştırma sonuçlarını ya da hasta takip bilgilerini barındırabileceği için sonuç korkunç boyutlara ulaşabilirdi. 1983 yılında çok az kişi hackerların ne olduğunu biliyordu. Şimdi ise herkes onlardan bahsetmektedir. O zamanlardaki bu tartışmanın hackerlar hakkındaki olumsuz tanımlamaların köklerini oluşturduğu söylenebilir. Çoğu hacker bilgisayar sistemlerinde hasara neden olmamıştır. Temel olarak bu kişiler, bir merak duygusuyla ve yapıp yapamayacaklarını denemek isteği ile hareket etmektedirler. Aslında hackerlar genellikle yazılı olmayan bir kurala: Asla çalma, asla bilerek bir şeye zarar verme, kuralına uyarlar.

Bu kuralı kıranlara karanlık taraf (Star Wars filminden etkilenerek dark side) hackerlar derler. Örneğin Clifford Stoll'un kitabı Cuckoo's Egg: Tracking a Spy in the maze of computer espionage'de böyle hackerlara ait bir hikaye bulunabilir.

1989'da casus hacker başlığı dünya gazetelerinde yerini almıştı ve Stoll'da kitabını bu olayın hemen akabinde yazmıştı.

Hagbard takma adlı hacker ormanda yanmış olarak bulundu ve bunu KGB'nin yaptığı spekülasyonu yayıldı. Walleij'e göre bu muhtemelen doğru değildi. Hacker'ın adı Karl Koch'tu. Hacke başlamadan önce bile yoğun psikolojik sorunları ve uyuşturucu problemi vardı. Polis olayın bir intihar olduğundan şüphelenmekteydi. Koch

dünyanın illuminati adlı bir gizli grup tarafından kontrol edildiğine inanıyordu. Ama; “Hacker KGB tarafından mı öldürüldü” başlığı “Hacker intihar mı etti” başlığından daha çekiciydi.

Koch, Pengo(Hans Hübner) ve Markus Hess ile birlikte Leitstelle 511 grubunun üyesiydi. Project Equilazer adlı bir projeye çeşitli bilgiler çalmışlardı. Bu proje ile batı ve doğu arasında bir eşitlik yaratmaya çalıştıklarını düşünüyorlardı. Özellikle Markus ve Pengo zevkleri için kırılcılık yapıyorlardı. Bu olaya karışanlar yakalandıktan sonra 1-2 yıl hapis cezasına çarptırıldılar. Ama ceza ertelendi. Pengo ise polisle işbirliği yaptığı için ceza almadı.

Bir başka hacker Kevin Mitnick’de en az bu denli ünlü olmuştur. Telefon hatlarını ve bilgisayarları olduğu kadar insanları da maniple edebilme gücüne sahipti. Sosyal mühendislik de denen bu yöntemli birçok kırma eylemi gerçekleştirdi. Onu yakalamak isteyen polise ve şirketlere çok yüksek meblağlarda telefon faturaları gönderiyor ve izlemeye başladıklarında hemen fark edip görüşmeyi iptal edebiliyordu. Çünkü Pasific Belli’in gözetim sistemini de kırmıştı.

Kevin Mitnick için sürdürülen çalışmalar bir süre sonra bir cadı avına dönüştü ve etrafında bir kamuoyu oluştu. Çünkü üçüncü kişilere bilgilerini satmamış ya da suç şebekeleriyle ilişki kurmamış, bu sistemlerde kendi yeteneklerini geliştirmişti sadece.

Gerçekte çok az genç suç teşkil eden eylemlere imza atmıştır. Bu bilgisayar sistemlerini geçmek gerçekten oldukça güç bir iştir. Diğer yandan halkla ilişkiler konusu da yaşanan olayların kamuoyuna açıklanmalarına neden olmuş olabilir. Bir bankanın hesaplarına bir gencin girebildiği ve hesaplardaki paraları transfer edebildiğinin öğrenilmesi bankanın müşterilerinin kafasındaki bankanın güvenlik imajı açısından çok tehlikeli olurdu.

Kırılcılar daha çok mağara araştırmacılarına benzetilebilir. Onlar gibi bu ucu bucağı belli olmayan sanal dünya içerisinde bir harita olmadan merak güdüsüyle araştırmalar yapan insanlardır. Genellikle yaptıkları ile yarattıkları korku orantısızdır.

Yaptıkları bazen kaçakçılık veya hırsızlık ile karşılaştırılsa bile, gerçek hırsızlık ya da kaçakçılıkta fiziksel bir hasar ya da fiziksel olarak çalınan bir mal vardır, kırıcıların yaptıklarında ise fiziksel bir hasar olmadığı gibi çoğu kırıcı çalsa bile o dosyayı sadece kopyalar. Walleij'e göre asıl sorun kırıcıların başka biri gibi davranmalarındır. Örneğin sisteme sistem yönetici olarak kendini tanıtarak girmesi gibi bir başkasının yerine geçmesidir. Ticari dünyada herkes hiyerarşiler içinde çalışır ve yerini korumak ister, başka biri gibi davranmak ise büyük günahlardan biridir. Kırıcılar psikopat ya da doğuştan suçlu değildir. Başka türlü bir etik anlayışları olması ve yapabilecekleri insanlarda bir paranoyak korku yaratmaktadır. Asıl korkulan şey bazı sırları çalmalarıdır.

Virüs Kırıcıları

Bilgisayar virüsleri her zaman önemli bir konu olmuştur. Örneğin, ilk virüslerden Michelangelo virüsü 6 Mart 1992 yılında keşfedildi. Basında bu konuda birçok yayın yapılmasının ardından virüsün büyük bir zarar vereceği paniği yayıldı. Sonucunda beklenen olmadı.

Virüsler en temelde küçük bilgisayar programlarıdır. Virüs kırıcıları da kırıcılar arasında en çok korkulan kırıcılar arasındadır. İlk virüsler 1980'lerin başlarında ortaya çıkmaya başladı. Bu virüslerin birçoğu Bulgaristan kaynaklıydı. Bunun nedeni olarak doğu bloku gösterilmektedir. Bulgaristan'ın birçok iyi bilgisayar uzmanı vardı ve soğuk savaş sırasında bir silah olarak virüs üretmeleri istenmişti. Soğuk savaş bittikten sonra da kendi zevkleri için virüs yazmaya devam ettiler. Örneğin, bunların arasında "Dark Avenger" güncel virüs yazarları arasında hala çok saygı duyulan bir isimdir.

Virüslerin çok farklı etkileri ve işlevleri vardır. Çoğunlukla kırıcılar tarafından yazılırlar ama bu virüslerin hepsi büyük zararlar verebilen virüsler değildir. Genellikle virüs yazarları kod yazmaya ve virüs üretmeye meraklı hobicilerdir. Stephen Hawking gibi önemli araştırmacılar virüsün bir elektronik yaşam formu olduğunu iddia etmektedirler. İnsan eliyle yaratılmış ilk yaşam diyenler de vardır.

Virüs yazarlarının yalnızca zarar vermek ile ilgilendiklerini söylemek yanlış olur. Bu durum aslında Graffiti olgusunda olduğu gibi kişinin ismini olabildiğince çok ekranda görme ve gazetelerde kendi yazdığı virüsün etkilerini okuma arzusu ile de açıklanabilir. Önemli biri haline gelme isteği olarak da adlandırılabilir. Walleij'e göre virüs kırıcıları üniversite kırıcılarından sonra en entelektüel kırıcılardır. Yıkıcı amaçları olan virüs kırıcılarının davranışları ise Phreaker'ların eski Yippie tutumlarının bir görünümü olarak değerlendirilebilir. Bir virüs kırıcısı, bir Yippie anarşisti ile disiplinli bir programcının karışımıdır denebilir.

Virus kırıcıları hükümetlerin ve şirketlerin patolojik bir takıntı haline getirdikleri düzenlilik ile dalga geçmektedir. Bu, neredeyse faşist bir düzen ve kontrol arzusuna karşı bir protesto olarak nitelenmektedir Walleij tarafından.

Kablolu Yayın ve Uydu Kırıcıları

Bu kişiler daha çok radyo amatörleri ve elektronik hobicilerine benzemektedirler. Fakat, bir kırıcı düsturu olan bilgi özgür olmalıdır'a inandıkları için kırıcı sayılabilirler. Bu tarz kırıcılığın en önemli örneklerinden biri hiç şüphesiz 27 Nisan 1987 tarihinde HBO kanalı izleyicilerinin tanık olduğu kırıcılıktır. O gün The Falcon And The Snowman filminin ortasında televizyon ekranları karardı ve birden ekranda "Kaptan Geceyarısından iyi geceler HBO. Ayda 12.50 mi? Saçmalamayın! (Showtime sinema kanalı, dikkatli olun!) mesajı görüldü.

3.2.4.3. Muhalif Bir Yapı Olarak Alt Kültür

Alt kültürler, geleneksel olarak kurulu toplumun baskın kültürüne alternatif kültür ve pratikleri temsil ederler. Baskın kültüre karşıt olabilseler de onun içinde yapılandırılırlar. Buna karşın, göreceli olarak az üyeye sahip olmaları, gençlik kültürü ve günün yenilikleriyle yakın ilişkileri, bazen siyasal olan direnişçi ve eylemci

karakterleri, baskın kültürel biçimleri ya da pratikleri yeniden üretmekten daha fazla bir şey için ortaya çıktıklarını göstermektedir.

Eğer baskın kültür, gruplar tarafından aktarılan ve kendilerini yeniden üretme girişimleri olan semantik kodları sağlıyorsa, o zaman alt kültürler, dünyayı farklı biçimde yorumladıkları yeni gramer ile anlam kurma girişimleri ve dünyayı –küçük çapta da olsa- dönüştürdükleri yeni pratikler ile baskın kültüre bir meydan okumayı temsil etmektedirler. Bu anlamıyla Dick Hebdige(1988), alt kültürleri baskın medya aktarımını bozan bir “gürültü” olarak adlandırmaktadır.

Alt kültürü, Çabuklu(2003) da ana kültürden farklı ve genelde muhalif hareket ve akımları tanımlamak için kullanmaktadır. Tüm topluma yayılan bir ana kültürün oluşması bir tepki olarak bireyciliğin ve özel hayatın önem kazanmasına yol açmakta, yeni çıkar ve kimliklerin şekillenmesini sağlamaktadır. Kültürün, kültür endüstrilerince aynılaştırılması, tektipleştirilmiş ürünlerin ve zevklerin temelini oluşturan kültürün alınır satılır bir meta haline dönüştürülmesi sürecinin(Horkheimer ve Adorno, 1996) bir sonucu olarak II. Dünya savaşı sonrasındaki tüketim kültürü döneminde alt kültürler yoğun bir biçimde ortaya çıkmışlardır. Bu dönemde alt kültürler, Modern kapitalizmin Post Modern kapitalizme dönüşme sürecinin, kültürel alanda gerçekleşme aşamasında yer almaktadırlar.

1950 sonrası dönem geleneksel işçi sınıfının kültürünün ve değerlerinin erozyona uğradığı bir dönemdir. Çabuklu(2003)bu dönemde, alt kültürlerin bir tür geçişi yumuşatıcı tampon görevi gördükleri düşüncesindedir. Örneğin İngiltere’de, Teddy Boy’lar sadelik, dürüstlük gibi değerleri vurgulayarak, işçi sınıfının geçmişe olan özlemini dile getirmektedirler. Diğer bir yandan, geleneksel işçi sınıfını kafasında mitleştirilmiş olan Skinhead’ler, saldırgan, bağınaz ve lümpen davranışlarla, yaşamlarındaki çözülmeyi eski işçi sınıfı imgesini mutlaklaştırarak aşmaya çalışmaktaydılar. Bunlardan farklı olarak Mod’lar ve Hipster’lar 1960’ların alt sınıf züppeleri olarak da tanımlanmakta ve derli toplu, temiz kıyafetleri ile işçi sınıfı içindeki sınıf atlama eğilimini temsil etmekteydiler(Çabuklu, 2003). Böyle bir dönemde siyah alt kültürü yeni bir muhalif enerji olarak alt kültürleri etkilemiştir. Özellikle Beat kuşağı

siyahlara hayrandır. İngiltere'ye göç eden Jamaikalılarca getirilen Reggae alt kültürü beyaz gençliği de etkilemiştir. Beyaz ve siyah alt kültürler arasındaki uyum 1960'larda sona erer ve Skinhead'ler ile Teddy Boy'lar siyahlara saldırmaya başlarlar. 1970'lerde işçi sınıfı kültürünün değişmesi ile Skinhead'lerin zemini kayar ve maçoluk, şovenizm ve şiddet temelinde ana kültüre yakınlaşırlar.

Punk ise post modern toplumun içinde barındırdığı eğilimleri olumsuz taraftan sonuna kadar zorlamıştır. Punk, eski endüstri toplumunu ve onun ürettiği geleneksel anlam biçimlerinin yıkılışını eğlenceli bir gösteriyle kutlamaktadır. Çabuklu(2003)'ya göre burada Post Modern tüketim kapitalizminin evcilleştirici müdahalesi ve manipülasyonu ortaya çıkar. Punk, yararsız nesnelere muhalif bir bağlama yerleştirmek isterken, Post Modern kapitalizm bunları kitlesel olarak üretilen yeni endüstrilerin ve butiklerin konusu haline getirir. Fakat, Laing(2002), punk rock'un ticari etkisinden bahsederken onun bir ticari baskın gelenek olan "hit paradise"ı nasıl yok ettiğini de anlatır. Bu da müzik endüstrisinin katı ekonomik sisteminin alt kültürel bir hareket ile nasıl esnetildiğine yetkin bir örnek oluşturmaktadır.

Alt kültürlerin evcilleştirilme süreci 1970'ler boyunca devam eder. Özellikle müzik alanındaki muhalif rock kültürleri kültür endüstrisi kendi potasında eritir. Çabuklu(2003)'ya göre yeni post modern kültür eski modern kültüre ait ana kültür-alt kültür karşıtlığını ortadan kaldırmıştır. Politik alanda ise buna karşılık olarak mikro politika-makro politika karşıtlığının ortadan kalkması gözlenmektedir. "Modern kapitalizmdeki, kitlelerin zorlamalarına karşı direnen, merkezi dışlayıcı, otoriter siyasal ve kültürel yapı Post Modern toplumda alt kültürel/siyasal talepleri tüketim alanına yönlendirip asimile eden, kültürel farklılıkları tüketimin ve ürünlerin farklılaştırılması yoluyla ticari bir kazanç aracına dönüştüren esnek bir yapıya" dönüşmüştür(Çabuklu, 2003, s. 39).

Mikro politik hareketler ve Yeni Sosyal Hareketlerin yükseliş ve düşüşü ile alt kültürel hareketlerin aynı trendler çevresinde oluştuğunu söyleyen Çabuklu(2003), II. Dünya Savaşı sonrası dönemde kapitalizme karşı makro politik muhalefetin çöktüğünü ve büyük politik muhalefetin savunucularının alt politikanın/kültürün alternatif

pratiklerini küçümsemekte olduklarını söylemekte ve kendisi de bu hareketleri “minör karışımlar elde etmek için yapılacak simya denemeleri olarak tanımlamaktadır”.

Weinzerl(2001) konuya farklı bir açıdan yaklaşmaktadır. Weinzerl’e göre son 20 yılda alt kültür kavramı bozundurulmuştur. Kavram artık genç insanların tarzlarını ve dinledikleri müzikleri de kapsayan toplumsal yaşamın her boyutunu ifade eden bir şeye dönüşmüştür. Tüm kitle iletişim araçlarında, gençlik kültürlerinin hemen hepsi indirgenip, marjinalleştirilip, basitleştirilerek, bir ahlaki panik yardımıyla bu içi boşaltılmış etiketin altına yerleştirilmektedirler. Weinzerl, buna rağmen hala bazı sorular sormaya devam etmemiz gerektiğini belirtmektedir. Çünkü, yukarıdaki umutsuzluğa neden olan çözümlerinin çoğunluğu 1970’lerin sonunda popülerleşen alt kültür çalışmalarının ve o dönem alt kültürlerinin tarih içerisindeki dönüşümlerinden kaynak bulmaktadır. Oysa, yaşadığımız dönemde alt kültürler de değişikliğe uğramaktadır. Teddy Boylar, hatta Punk’lar bile bu yeni yapıların yanında geleneksel görünmektedir. Eski alt kültürler yapısal olarak seksist olmaları dışında sıklıkla homofobiktirler ve total olarak siyasal anlamda etkisiz kalmışlardır. Bu açıdan Weinzierl soruları sormaya devam etmemiz gerektiğini belirtmektedir. Bahsettiği sorular ise: Yeni alt kültür çıkışlı stratejiler kullanan mikro yapıları, yaşam tarzları ve işaret sistemleri olarak tanımlayabilir miyiz? Kültür endüstrileri ile post-alt kültürel yapılar arasında nasıl bir ilişki vardır?Bu yeni yapıların siyasal potansiyeli nedir? gibi sorulardır(Weinzerl, 2001).

Alt kültür kavramındaki bulanıklaşma, tanımlama çabalarını da beraberinde getirmiştir. Bu yeni yapılanmaları Weinzerl(2001), alt akım-ağları(substream-networks)olarak tanımlamaktadır. Armadeep Singh, bu gruplaşmaları kanallar(channels) ya da alt kanallar(subchannels) olarak adlandırmaktadır. Andy Bennett, Fransız sosyolog Maffesoli’yi takip ederek yeni-kabileler(neo-tribes)ismini uygun görmüştür. Sosyolog Ronald Hitzler ve Michela Pfadenhauer ise bu yeni yapıları cemaatin post geleneksel biçimleri olarak açıklamaktadır(aktaran, Weinzerl, 2001).

Bahsedilen adlandırmaların açıklamalarını değerlendiren Weinzerl(2001) bu yeni yapıların eski alt kültürlerle farklarından yola çıkarak bazı özelliklerini ortaya

koymuştur. Burada Weinzerl, yeni alt kültürler için kendi önerdiği alt akım(substream)adlandırmasını kullanmıştır:

1. Bir alt-akım belirli bir sınıfa sıkı bir biçimde bağlı değildir.
2. Bir alt-akım sabit bir grup kimliğine sahip değildir. Yalnızca çoklu ve akıcı yarı-zamanlı(part-time) kimlikler vardır. Katılımcıların bireyciliklerine eski gençlik alt kültürlerinde olduğundan daha fazla değer verilir.
3. Bir alt akıma eklenen tarzlar tarihî gençlik alt kültürlerine göre daha çoğulcudur. Alt akım katılımcıları, tarz sörfçüleri(style surfers) olarak da tanımlanabilir.
4. Alt akımlar çok keskin olarak kendilerini eski gençlik alt kültürlerinin yaptıkları gibi ana akımın dışıyla sınırlamaz ve punkların yeni eklektik ana akımın onlara önerdiklerini kabul etmedikleri gibi kendilerini kalıcı olarak toplumun dışında konumlandırmazlar.
5. Aynı zamanda iki ya da daha fazla alt akım ağı(substream network)nın eylemlerine katılmak olanaklıdır.
6. Tarihî gençlik kültürlerinde olduğu gibi semboller ve dili kendilerine has biçimde kullanmak zorunda değildirler.
7. Bir alt akım için coğrafi olarak yerel bir bölgede temellenmek gerekli değildir. Sanal alt akımlar, eskiden alt kültürel yapılar için çok önemli olan güçlü yerel bağlar olmaksızın da uluslar arası biçimde işleyebilmektedir.
8. Eski gençlik altkültürlerine göre alt-akımlar etnik olarak daha karışıktır.
9. Alt akımların üyeleri, popüler kültür işinin eski gençlik alt kültürlerinde olduğu gibi yalnızca tüketicilerinden değil; DJ'ler, marka sahipleri, yayıncılar, müzisyenler, klüp sahipleri gibi pop endüstrisinden geçinen üreticilerden de oluşmaktadır.
10. Alt akımlar siyasal karar alma ile eğlenceyi birleştirmeye çalışmaktadır. Apolitik değildirler ama geleneksel siyasal kurumların dışında kendiliğinden örgütlü siyasal örgütlere yönelmektedirler.

Hakim Bey(2002) bu yeni yapılara ya da bunların ortaya çıktığı alanlara Geçici Otonom Bölgeler (TAZ: Temporal Autonomus Zone) adını vermektedir. Bu yöndeki açıklamalarına da Geçici Otonom Bölgeler kuramı demiştir. Hakim Bey, post-anarşizm

temelinde rizomatik ve göçebe, devrim yerine isyanı salık veren, merkezsizleşmiş iktidar karşısında anonimliği savunan yeni bir muhalefet anlayışını açıklamaktadır. Deleuze ve Guattari(1990)'nin göçebe savaş makinesi açıklamasıyla da benzerlikler taşımaktadır. Göçebe savaş makinesi öyle hızlı hareket eder ki bir yeri aldığı harita çizilmeden o bir başka yeri işgal etmiştir. Ayrıca modern devletin pürüzlü yüzeyine karşı, göçebe savaş makinesi kaygan bir yüzeyde ilerler. Hiyerarşi yüzeyi pürüzlü hale getirir.

Newtoncu bir Modern dünyada her şeyi tanımlayıp adlandırarak tüm dünyayı kaplayan sistemci anlayışın eksik yönünü vurgulayan Hakim Bey(2002), iktidarın, tüm gerçekliğin kendisine değil yalnızca bir haritasına sahip olduğunu ve haritanın asla gerçekle birebir örtüşemeyeceğini bu yüzden haritanın asla hassas olamayacağını belirtmekte haritanın hassas olmadığı alanlarda Geçici Otonom Bölgelerin filizlendiğini söylemektedir.

Devrimin de bir süre sonra bir başka tahakküm biçimine dönüştüğü ve stratejinin de onun unsurlarından biri olduğunu belirten Hakim Bey(2002), devrim yerine isyanı, strateji yerine taktiği önermektedir. Olması gerekenleri vaaz etmediğini, varolan durumlardan yola çıktığını belirten Hakim Bey(2002), muhalif hareketlere popüler katılım için toplumsal vicdanı harekete geçirici laflardan çok karnavalı ve şenliği önermektedir.

TAZ kuramı kendini, ütopyanizm yerine varolan ya da oluşan durumlarla ilintilendirmeye çalışmaktadır. Tüm dünyada insanlar, insan temasını yeniden tesis etmek için büyük yabancılaşma şebekesinin gözünden kaybolmaktadır. Bunun ilginç bir örneği-kentsel folk kültürü düzeyinde hobi ağlarının ve konferanslarının hızlı artışında bulunabilir. Hakim Bey iki örnek vermektedir: Birisi, Crown Jewels of High Wire(Cam elektrik iletkenleri koleksiyonuna adanmış bir dergi), diğeri cucurbitoloji üzerine The Gourd(kabak) adında bir gazetedir. Büyük miktarda yaratıcılık bu takıntılara gitmektedir. Bu çeşitli periyodik toplantılar, gerçek yüz yüze eksantriklik festivalleri haline gelmektedir. Hakim Bey'e göre kendinden örgütlü ve özerk gruplar tüm sınıf ve alt kültürlerde yeşermektedir(Hakim Bey, 2002).

TAZ, zaten hali hazırda var olan bir durumu açıklamaktadır. Hakim Bey(2002), ütopyan şiirsellik, paranoya eleştiri vs. gibi çeşitli düşünce deneyimlerini kullanmasının amacı olarak; bu karmaşık ve hala büyük oranda belgelenmemiş hareketi, bu duruma bir kuramsal odaklanma yaratabilmek, dikkat çekebilmek için, aydınlatmak, açıklamak ve tutarlı bütün stratejiler üzerinde temellenen taktikler önermek, bir öncü kıtayı değil bir ebe ya da methiye düzücüü oynamak olarak açıklamaktadır.

Bu yeni alt kültürler, alt akımlar, yeni kabileler, geçici otonom bölgeler vb. Modernizmin yapısına uymayan bir muhalif özellik sergilemekte, bilgi toplumu içerisinde yeni direniş biçimleri anlamında birer olgu haline gelmektedirler.

Öte yandan yeni iletişim teknolojileri yeni direniş biçimleri ile kesişmiş hatta kimi zaman yeni iletişim teknolojilerinden kaynaklı direniş biçimlerini de ortaya çıkarmıştır. Hakim Bey'in kitabını yazdığı dönemde, Internetin devletçe denetlenmesinin zorluğu, yatay, hiyerarşik olmayan bir iletişime imkan tanınması, hiper çoklu metinlerin oluşturulmasının kolaylaştırılması, sanal göçebeliğin olanaklarını yaratması muhalif düşünürlerde umut uyandırır. Elektronik sivil itaatsizliği benimseyen bir teknoloji kuşağının olduğu 1990'ların başlarında Hakim Bey(2002)'in kitabında savunduğu görüş Internetin muhalif kullanımınıdır; karşı-net ve kırıcılık(hackerlık)tır.

3.2.5. Eylemci Hacktivist

MIT'deki tekno meritokratik temelli alt kültürün kişisel bilgisayarların yaygınlaşması ve Internetin yayılması ile tabanı genişlemiş ve değişimler göstermişti. Böylece hippiler, yippieler de bir yandan alt kültürün içine kendi değerlerini sızdırmıştı. Bu arada yükselen bir olgu olarak yeni toplumsal hareketler Internet ile buluşmuş ve yeni siyasal eylem tarzları gelişmeye başlamıştı. Bu durumun kırıcı kültürü ile de kesişmesi kaçınılmazdı. Politik amaçlı eylem için kırıcılık yapan kişiler kendilerine hacktivist demekteydiler. Hacktivism'i bir yeni toplumsal hareket olarak algılayabilmek için modernizmin sorunlarına da değinmek gerekmektedir. Çünkü özgürlük için toplumsal hareketin uzun bir geçmişi vardır. Yeni toplumsal hareketleri

anlayabilmek için eski toplumsal hareketleri bunların tarihsel kökenlerini ve sonrasındaki yetersizliklerini, yeni toplumsal hareketlerin tanımlarını ve önerilerini ele almak gerekmektedir. Modernizmin sorunları, eski toplumsal hareketler, yeni toplumsal hareketler, İnternet ile yeni toplumsal hareketlerin kesiştiği noktada İnternetin etkileşimlilik ve çoktan çoka erişim imkanlarıyla muhalif kullanım potansiyeli Hactivismın anlaşılmasında anahtar noktaları oluşturmaktadırlar.

Diyalektikte her şey kendini reddederek ilerler, her şey kendi mezar kazıcısını kendisi üretir aynı zamanda. Bu açıdan yeni toplumsal hareketleri değerlendirirken, onların neden yeni olduklarını eski toplumsal hareketleri ve bu eski hareketlerin içinde buldukları Modernizm durumunu anlamak fayda sağlayabilir. Bu açıdan öncelikle, modern durum ve bu durumun içerisindeki toplumsal hareketlere değinilmiş daha sonra yeni toplumsal hareketler yaklaşımına yer verilmiştir.

3.2.5.1. Modern Dünya ve Özgürlük

Evrimci bir yaklaşımı takip ederek, canlıların dünya üzerinde varlıklarını devam ettirmelerini içinde buldukları doğal koşullara uyum sağlamalarıyla açıklamak olasıdır.

İnsan için durum farklıdır. Beslenmek için pençeler, soğuktan korunmak için kürklü bir deriye doğru evrimleşmek yerine bir hayvanın kürkünden giysi, pençeler yerine av aletleri üretmiştir. Doğaya doğal olmayan, yapma bir şey katmıştır. Bir anlamda doğal olmayan bir halinde ilk insansı, insan haline dönüşmüştür(Hançerlioğlu, 1999). İnsan; ateşi ve giysiyi icat etmiş, soğuktan özgürleşmiş, ulaşım teknolojisi ile mesafeden özgürleşmiştir. İnsanın temelinde akıl ve özgürlük vardır.

İnsanın temelinde olan ve ilk özgürleşiminin kaynağını oluşturan akıl, ortaçağ ile birlikte tutsaklığa mahkum edilmiştir. Düşüncenin ve aklın hüküm sürmediği bu

dönemde insan ancak bir kul olarak varlığını idame ettirebilmiştir. İçinde yaşadığı gerçeklik insanın sorgulamadığı bir gerçeklik olarak varolmuştur.

Ortaçağda ruh ve beden ayrımı insanı ikiye bölmüştür. Tanrı'nın bir parçası olarak düşünülen insanın içine üflenmiş olan ruh, dünyevi ve bu nedenle daha aşağı bir varoluş kategorisinde olan beden içine hapsolmuştur. Bu tarz bir anlayışta, insan ruhu ile algılar ve düşünür. İnsanın, düşünce, istenç gibi etkinliklerine ruh sahiptir. Ruh, bilmek için bedeni gereksinmez. Duyulur dünyanın gerçeklikleri ancak daha yüksek ideaların ya da Tanrısal olanın simgelerini taşımaktan öteye gitmezler(Koyre, 1994). Bu durum, bilginin meşrulaştırılmasının kurumsallaştığı kilise ile bir bilgi iktidarını beraberinde getirir. İktidar bilgisi dahi bu kurum tarafından meşrulaştırılır hale gelmiştir.

İnsanın aklının doğadan özgürleşmekten sonra gerçekleştirdiği ikinci büyük aşama Aydınlanma dönemidir. Bu dönemde insanın ruhuyla değil ancak duyularıyla varolan dünyayı anladığı ve bu nedenle de akıl süreçlerinin yönlendirilebileceği düşüncesi Helvetius ve Condorcet gibi düşünürlerce ortaya atılmış ve sonrasında ideolojinin doğmasına yol açmıştır(Mardin, 1995). İnsan, aklın duyulabilir dünya ile olan ilişkisini yeniden düzenlemektedir.

Bilimsel gelişmelerdeki hız, bilginin iktidarının din kurumunun elinden yavaş yavaş alınmasını beraberinde getirmiştir. Yeni ortaya çıkmaya başlayan bir sınıf ekonomiden olduğu kadar siyasal alandan da pay alabilmek amacıyla; iktidar savaşında bilgi iktidarının din kurumunun elinden alınması ve bu durumun toplumsal yansıması olarak feodal düzenin değiştirilmesi adına büyük adımlar atmıştır. Her ne kadar, sonrasında kendi mirasına ihanet etmiş olarak değerlendirilecekse de; özgürlük, ilerleme, insan değeri gibi tüm insanların mutluluğunu hedeflemiş görünen ilkeleri asiller ve rahiplerce benimsenen eski düzene karşı savunan bir sınıf olduğu için tarihin ilerici sınıfı olma unvanını almıştır(Tanilli, 2000).

İnsanı insan yapan ve doğa ile olan ilişkisinde ona yukarıdaki anlayışla özgürlük sağlayan aklın büyük zaferi Modern toplumdur. Büyük coğrafi keşifler, bilimsel gelişmeler, bilgi, üretimi ve teknoloji insana büyük bir güç vermiş, doğa üzerinde özgürleşmesini ve hatta doğaya tahakkümünü ortaya çıkarmıştır. Modernizm, bir başka deyişle “akıl çağı” yaşanmaya başlamıştır.

Modernizm, geleneğin ve geçmişin bağlarından ve dogmalarından kurtulmak, özgürleşmek, aklın büyük potansiyelinin harekete geçirilmesi anlamındadır başlangıçta. Garnham(2000)'da, Modernizmi, XVII. yy. Fransa'sında edebiyat ve sanat eleştirisi konusunda eski ve Modern yaklaşımlar arasındaki tartışmaya dayanarak açıklarken bu görüşü benimsemektedir: Eskiler güzelliğin standartlarının klasik çağda konulduğunu ve Rönesans'ta yeniden gözden geçirildiğini, bunun da zamandan bağımsız ve evrensel olması nedeniyle, çağdaş sanat yapıtlarının yaratım ve değerlendirilmesine de uygulanması gerektiğini savunmaktadırlar. Modernler ise diğer tarafta klasik standartların, üretildikleri döneme uygun olduklarını ama yeni Modern çağın önceki çağdan köklü biçimde farklı olduğunu, yeni sanat yapıtlarının da bu Modern çağa uygun yapıtlar olmaları nedeniyle yeni ve farklı güzellik standartları ile değerlendirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Gelenek, Modern çağda yetkin bir rehber olarak kabul edilmemektedir. Yeni, akılcı ve aydınlanmış yargı standartları Modern çağda rehber olmaktadır.

Modernizmin temelinde Aydınlanma düşüncesi vardır ve bu düşünce geçmişten gelen düşünce ve değerlerin yeniden sorgulanması, değişik yollarla yeni düşünceler bulma tutkusuyla doludur. Aydınlanma dönemi düşünürleri o denli eleştireldiler ki bir çoğu hapse atılmış ve devlet ya da kilise tarafından ağır saldırılara maruz kalmışlardır.

Kültür tarihi açısından ele alındığında ise modern kelimesi, Avrupa ve Amerika'da ilerici, yenilikçi, öncü düşünsel ve sanatsal akımların genel doğasını ifade etmek için kullanılmıştır. Toplumsal yaşamdan sanata, bilimsel düşünceden, insan haklarına, evrene bakıştan doğa tasarımına kadar çok değişik alanlardaki devrimler, eski dünyanın yapısını değiştirdikleri gibi, dünyanın nasıl algılanıp kavrandığı ile ilgili

olarak da keskin bakış kaymalarına neden olmuşlardır. Yeni çağ bir devrimler çağı olarak yaşanmıştır(Güçlü, ve diğerleri, 2003).

İnsanın fiziksel, toplumsal, entelektüel olarak sınırlanmasına karşı bir devrim olarak Modernlik, sanat, kültür, bilim vb. alanlarda eskiden ne varsa sorgulandığı, yeni, ilerici görüşlerin büyük cesaretle ortaya atıldığı bir dönemdir.

En önemli etkisi ise insanların yeni ve başka türlü bir dünya tasarımını kafalarında tasarlayabilmeleri, bunu meşrulaştırmaları ve gerçeğe dönüştürmelerine olanak tanımış olmasıdır. Bu açıdan ilerici, özgürleştirici bir toplumsal eylem, bir düşünce biçimi, bir sanat yolu, bir politika ya da en genel ifade ile bir dünya tasarımı olarak değerlendirilebilir.

Modernliği üç evrede ele almak mümkündür: XVI. ve XVIII. yüzyıllarda insanlar Modernlik ile yeni tanışmaktadırlar ve henüz ne olup bittiğini anlamaya çalışmanın şaşkınlığı ve telaşı içindedirler. 1790'lar Modern kamunun doğduğu, bir çok alanda devrimlerin yaşandığı bir dönem olarak nitelenebilir. XX. yüzyılda ise Modernizm dünyayı kaplamıştır(Güçlü, ve diğerleri, 2003). Bu dönemde Modernizm yukarıda sayılan özelliklerinden birçoğunu; değerlerin sorgulanmasını, ilericiliğini, öncü ve yenilikçi ivmesini, insanların hayatlarına anlam verme yetisini yitirmiştir. Berman(1999), Modernliğin köklerinden kopmuş bir Modern çağda yaşadığımızı belirtmektedir.

İnsanoğlunu, bu denli büyük bir ivmeyle hareket ettiren, sorgulamaya, yeni şeyleri ortaya çıkarmaya, özgürleştirmeye yönlendiren bir dünya tasarımı insanın kendi demirden kafesine dönüşmektedir.

3.2.5.2. Kendi Çocuklarını Yiyen Modernizm

Touraine'e(2004) göre Modernizm, bilimin yol göstericilik ettiği üretimin ve toplumun yasayla örgütlenmesinin ama aynı zamanda da, tüm bunlardan özgürleşme isteğinin harekete geçirdiği kişisel yaşam arasında bir dengedir. Bu denge ise aklın zaferine ve yasalarına dayanmaktadır. Bu açıdan Modernizmin temelinde akıl vardır.

Modernizmin temelinde yer alan akıl kavramı zaman içinde değişikliğe uğramıştır. Akıl ile doğa karşısında özgürleşen insan, doğaya tahakkümünü toplumsal olana yansıtma hevesine girmiştir. Akılcı toplum, yalnızca bilim ve tekniği yönetmekle kalmayıp insanların ve nesnelere yönetimini de elinde tutmaya başlar.

Kavramdaki bu kaymayı, Frankfurt Okulu düşünürlerinden Horkheimer(1998), öznel akıl ve nesnel akıl kavramlarını kullanarak açıklamaktadır. İster, köklerini kaybetmiş Modernizm diye adlandırılın ister yolundan sapmış Aydınlanma olarak, akıl kavramı öznel akıl kavramına doğru indirgenmektedir. Öznel akıl, temel olarak araçlar ve amaçlar ile ilgilidir. Amaçlar için araçların yeterliliği üzerinde dururken amaçları sorgulamaktan uzaklaşmıştır. Bu açıdan herhangi bir öznel kazanç ya da çıkar düşünmeden bir hedefin kendinde taşıdığı erdemleriyle akla uygun olabileceğini düşünmek imkansızdır. Oysa, Aydınlanma'nın da köklerini aldığı Antik Yunan felsefesi gibi büyük felsefi sistemler nesnel bir akıl kuramı üzerine kuruludur. Nesnel akıl, bütün varlıkları kapsayan bir sistem olarak algılanmaktaydı. Bireysel davranışların ölçütü sadece insan ve onun amaçları değildi. Bu evrensel rasyonellikte vurgu araçlarda değil amaçlardaydı. Bu temelden kayan akıl, yalnızca insan ve onun öznel kazanç ve çıkarları için bir araca dönüşürken doğaya tahakküm, toplumsal olana da tahakkümü öncelemiştir..

Bu dönüşüm, araçsal akıl sayesinde sürekli bir gelişme ve ilerleme ile biyografik ve ilerlemeci bir tarih anlayışıyla desteklenmekteydi. Tarih bir sürekli ilerleme olarak algılanmakta ve toplum basitten karmaşığa doğru gelişen bir organizma olarak

düşünülmekteydi(Mattelart ve Mattelart, 1998). Gelişme ideali, Modern ve akılcı toplumun enerjisini ve hareketinin meşruiyetini sağlıyordu.

Berman(1999), Modernizmi, “katı olan her şeyin buharlaştığı” bir dünyada yaşama gücü olarak tanımlar. Modern olmak, ona göre bize dünyayı dönüştürme olanakları vaat eden ama aynı zamanda da bildiğimiz ve olduğumuz her şeyi yok etmekle bizi tehdit eden bir durum içinde yaşamaktır. XX. yüzyıldaki insanın başına gelen de böylesi bir trajedidir. Argümanını, Goethe’nin büyük eseri olan Faust ile açıklar. Faust, Modernizmin trajedisinin açık ifadesidir. Mephisto’nun verdiği büyük güç ile doğa üzerinde tahakküm kazanan Faust, geçmişteki her şeyi değiştirmek ve yerine yenilerini koymak arzusuyla yanıp tutuşurken bir süre sonra kendi kendini yok etmek zorunda kalacaktır. Çünkü geçmişten geriye kendisinden başka bir şey kalmayacaktır.

Modernizmi bir sınır boyu uygarlığı olarak tanımlamak mümkündür. Bir köpek balığı gibi yaşayabilmek için sürekli hareket etmelidir. Bu açıdan da tutuculuktan, iktidarın durağanlığından uzak durmalıdır. Bu ilke üzerinden giderek, Modernizmdeki gelişme ülküsü kavranabilir. Temelinde aklın olduğu sürekli gelişme Modernizmin birincil ilkesidir

Modernizmin temel argümanı şudur: İnsanlık, aklın yasalarına uygun olarak hareket etmekle hem bolluğa, hem özgürlüğe, hem de mutluluğa doğru ilerler. Touraine’in belirttiğine göre günümüzde, Modernizmin tartışılması gereken temel boyutu da budur(Touraine, 2004).

Yukarıdaki gelişmeci anlayışı kültürel alanda Benjamin(1995: 110) Lamartine’nin bir şiiri ile gösterir:

“Herkes satabilir gururla terini!
Meyve yüklü salkımımı satarım ben, sen çiçeğini,
Mutlu, nektarı ayaklarımın altında ezildiğinde,
Sayısız fiçilerimde akar amber derelerle.

Getirerek erdemle sarhoş efendisine,
Pek çok altın, pek çok özgürlüğün bedelini ödemeye!”

Buradaki özgürleşme anlayışı Mephisto'nun Faust'a sunduğu ile neredeyse benzerdir. Bu anlayışı eleştiren Louis Veillot (aktaran Benjamin, 1995: 111) ise Lamartine'e yazdığı bir açık mektupta şöyle demektedir:

“Siz, özgür olma'nın daha çok altını aşağı görmek anlamına geldiğini gerçekten bilmiyor musunuz? Ve siz, altınla satın alınabilen özgürlüğe kavuşabilmek için, kitaplarınızı, tıpkı yediğiniz sebze ya da içtiğiniz şarap gibi, ticari yoldan üretiyorsunuz!”

Modern endüstri toplumunun ilk aşaması diyebileceğimiz bir dönemde kaleme alınan bu satırlar sonraki gelişmelerin ekonomik gidişatına da ışık tutmaktadır. Modernist ideoloji, yalnızca fikir alanında zafer kazanmamıştır. Kapitalizm biçimine bürünerek iktisadî alana da egemen olmuştur. Fakat kapitalist Modernleşme biçimi yalnızca piyasa ekonomisi veya akılcılaştırmaya indirgenemez(Touraine, 2004). Kapitalist ekonomik etkinliğin toplumsal ve siyasal denetimlerden özgürleşmek ile akılcılaştırmanın bir zaferi olarak değerlendirilmesi düşüncesine karşı Weber(1999) büyük dinlerin bu sürece nasıl katıldıklarını açıklamaktadır. Weber(1999)'e göre çağdaş yaşamımızın kaderini en derinden belirleyen güç kapitalizmdir. Fakat kapitalizm yalnızca elde etme güdüsü, kazanç uğraşısı olarak değerlendirilemez. Sınırsız kazanma açlığı kapitalizm ile aynı şey değildir. Kapitalizm verimlilik peşindedir. Akıl ile kesiştiği nokta burasıdır. Fakat bu nokta aynı zamanda aklın karşı çıktığı din düşüncesinin, Viktorya döneminde açıkça ortaya çıkmış olan, dünya içinde çilecilik ya da yitik cenneti dünyada yaratma arzusu ile de kesiştiği noktadır.

Kapitalist ekonominin temelinde yükselen endüstri toplumunun ilk dönemlerinde, üretim sürecinde bant üretim ile işçinin niteliksizleşmesi ve hem üretim sürecine hem de ürüne yabancılaşması, şeyselleşme, metalaşma, insanların kitleleştirilmesi gibi olumsuz etkiler ile Modernist ideolojinin iktisadî görünümü insan için karamsar bir tablo yaratmıştır.

Burjuva toplumu, tarih içerisinde “insanca olanakları yaratan” en ilerici sınıf olarak değerlendirilmesine karşın, iktidarını kurumsallaştırması ile birlikte, bahsedilen insanca olanakları kendi iktidarına karşı bir tehdit olarak görmeye başlamış ve gerici bir sınıf haline dönüşmüştür(Oskay, 2000a).

Özgürlük, serbest işgücünün ve malın dolaşım özgürlüğüne indirgenmiş, insan değeri, üretim saatine düşürülmüştür. İnsan etkinliği olarak kültür alınıp satılır bir şeye dönüşmüştür. Özgürlük ideali ile ortaya çıkan Modern birey çökmüştür. Kendi özel alanına kadar istila edilmiştir. Bu özgürlükçü Modern birey önce kendi özel alanına sonra da tüketime indirgenmiş, tükettiği kadar var olabilir hale gelmiştir. Verimlilik prensibi doğrultusunda, insansızlaştırılmış bir sistemin tahakkümü altında aslında yaşamayan bir hayatı yaşar durumdadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Modernizm kendi enerjisini oluşturan insanları, kendi çocuklarının bir bölümünü böyle yemiştir.

Bu duruma muhalif bir kuram ve pratik olarak Marksizm de Modernizm’in çocuğudur. Marksist bakış açısına göre, üretim biçimi ve araçlarının sahipliği ile oluşan alt yapı, toplumda üst yapı kurumları üzerinde belirleyici bir etki yapmaktadır. Örneğin, ekonomik anlamda alt yapısı tarıma dayalı bir toplumda, bir üst yapı kurumu olarak hukuk bahsedilen alt yapıya uygun olarak düzenlenmekte ve saban kırmanın cezası ölüm olmaktadır. Alt yapısı farklı bir toplumda durum farklı olacaktır. Üst yapı kurumları alt yapının belirleyiciliği ile biçimlenmektedir(Tanilli, 2000).

Basitleştirilmiş biçimiyle bu yaklaşım kendi içinde bir ekonomist indirgemeciliğe neden olmaktadır. Bu indirgemeciliği açıkça içinde barındıran “Ortodoks Markisizm”e göre kapitalizmin nesnel hareket yasalarının tarihsel zorunlu sonucu olarak sosyalizm ortaya çıkacaktır. Mülkiyet sisteminin değişmesi ile tüm toplumsal ve kültürel sorunlar da kendiliklerinden çözüme kavuşacaktır. Temelinde özgürlük olan insanın akıl yolu ile özgürlük ve güç edinmesini öneren Modernizmin, iktisadî görünümünün özgürlüksüzleştirici yapısına karşıt olarak gelişen bu yaklaşım özgürlüğe gidilen yolu bir tarihsel zorunluluk ve nesnel hareket yasalarının zorunlu sonucu olarak görmektedir(Koçak, 1998).

Fark edilebileceği gibi bu yaklaşım içerisinde tüm tarih, zorunlu ve kaçınılmaz olarak rolünü oynayan sınıflarca üretilmektedir. Bu yüzden toplumsal dönüşüm ve özgürleşimin öznesi olarak değerlendirilen işçi sınıfı da bilince sahip ve kendinden hareketi olan bir özne yerine tarihsel zorunluluk yasalarına uyan ve rolünü oynayan bir aktör konumuna gerilemektedir.

Buna karşıt olarak Bernstein revizyonunda ise sosyalizm, Fransız devriminden kalmış ama kapitalizmde bir türlü gerçekleşemeyen adalet ve eşitlik gibi ahlakî ideallerin uygulamaya konulmasıdır. Adil düzen, ekonomik ve siyasal reformların yavaş yavaş birikmesi sonucu ortaya çıkacaktır. Bu görüşe yakın olan Gramsci, 1917 devrimini, ekonomist indirgemeciliğe bir olumsuz gönderme yaparak, “*Kapital’e* karşı bir devrim” olarak tanımlamıştır (aktaran, Koçak, 1998). Çünkü bu devrim işçilerin kendiliğinden eylemi ile nesnel hareket yasalarını aşmıştır. Tarihsel zorunluluklar ve nesnel hareket yasaları açısından bakıldığında süreç tamamlanmadan işçiler kendiliğinden bir hareketle bu yasaları aşmışlardır. Bir açıdan tarihsel zorunlulukları kırmışlar, nesnel hareket yasasına uymamışlar, bir başka açıdan gelişmeci tarih anlayışının kabul edemeyeceği bir sıçrama sağlamışlardır. Ekonomist indirgemeci görüş açısından Rusya’da kapitalizmin gelişmesi ve sonra çöküşü ile devrimin gelmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, Rusya gibi bu açıdan geri bir ülkede devrimin gerçekleşmesi bir anlamda kendi otoritelerini Ortodoks Marksizm bekçiliği üzerine kurmuş olan II. Enternasyonal liderlerine de bir yanıt niteliği taşımaktadır. Aslında iki görüş de birbirine karşıt görünse de birbirini tamamlamaktadır. Kautsky ve Plehanov yanlısı teorisyenler, ekonominin ve tarihin nesnel gidişatı ile ilgilenip, gelen ideolojiklik eleştirisine, Marksizm’i bir bilim olarak ortaya koyarak cevap vermiştir. Kuram tarafıyla çok ilgilenmeyen, Bernstein yanlısı, parlamenter ve sendikacılar tarafından da pratik kanat yürütülmüştür. Kısaca, iki karşıt görüş “Söz bizim, eylem sizin” mottosuyla birbirlerini tamamlamışlardır. İşçi sınıfı bu iki kutbu, teori ve pratiği birleştirmiş ve tarihin özdeş özne-nesnesi olarak kabul edilmiştir. İşçi sınıfı üretim gücüyle toplumun öznesi ve sömürülmesi yüzünden de nesnesidir. Fakat, işçi sınıfı ya da proletarya sonuçta siyasal bir kavramdır. Kavramın nesnesi, bir anlamda pratik yönü, konseyler içinde örgütlenmiş işçi sınıfı diğer yönü ya da bir anlamda kuramı ise, kendi uzun vadeli çıkarlarının bilincinde olan, bu çıkarların insanlığın çıkarlarıyla aynı olduğunun

farkında olan, kendi kendini yöneten devrimci bir sınıf olarak zihinsel ve ahlakî bir tasarıdır(Koçak, 1998).

Konseyleri oluşturanlar, İtalya ve Almanya'daki ayaklanmaların öncüleri, otomotiv, makine imalatı gibi dönemin ileri sanayilerinde çalışan vasıflı ve büyük sayıdaki işçilerdi. Fordizm(montaj hattı) ve Taylorizm(emeğin bilimsel örgütlenmesi), emeği niteliksizleştirmiş, ve işçi konseylerinin temelini yok etmişti. Bu iki yöntem ileri(advanced) işçilerin etkinliğini kırmakta önemli rol oynamıştır. Konseylerin dağılması ile birlikte iki kanattan birisi, bir başka deyişle, pratik kanat ortadan kalkmıştır. Geriye bir zihinsel ve ahlaki tasarı olarak kuram kalmıştır. Pratik ortadan kalktığında, Marksizm'in bilgi içeriğini aralarındaki gergin birlikten oluşturan öğeler de dönüşüme uğramaya başladı. Ekonomi politik eleştiri, pozitif ekonomiye dönüştü. Devrim teorisi ise dogmalaşmış ilkelerle reel-politika arasında bölündü(Koçak, 1998).

Kurtuluşun maddi görünüşü olarak Rusya'daki devrim ise büyük bir umut dalgasına yol açmıştı. Fakat daha sonraki gelişmeler büyük bir hayal kırıklığını beraberinde getirdi. Witheford(2004), bunun temeline yukarıda bahsedilen birliği çözen iki gelişmeyi koymaktadır. Sovyet Marksizm'inin Leninist çizgisini, Taylorist işbölümü, sanayinin makineleşmesi ve kitle örgütü vurgularıyla Fordist kapitalizme çok iyi fakat aşırı uyarlanmış bir Marksizm olarak tarif etmektedir. Bu dönemde montaj hattı, dev sanayi fabrikaları ve toplumsal hayatın standartlaştırılması ile devam etmiş ve Stalin döneminde bu süreç kapitalizmin ilkel birikim çağının XX. Yüzyıldaki bir çeşidi olan bir Modernleşme ve zorla sanayileşmeye ulaşmıştır.

Proletarya'nın iktidarı bir süre sonra bürokrasinin iktidarına dönüşmüş, parti yöneticileri ile işçiler arasındaki bağ kopmuş ve bir başka despotik tiranlık ortaya çıkmıştır(Witheford, 2004). Pollock ise(aktaran, Koçak 1998)Faşizm, ABD'deki New Deal ekonomisi ve Sovyet ekonomisinin üçünün de, yeni bir otoriter düzenin biçimsel farklılıklarla ayrılan örnekleri olduğunu söyler.

İkinci dünya savaşı sonrası dönem kapitalizme karşı makro-politik muhalefetin iflas ettiği bir dönem olmuştur. Birey ekonomik çıkarları yüzünden bir sosyal sınıfın

üyesidir. İşçi sınıfının çıkarları tüm toplumun çıkarlarını temsil etmektedir. İşçi sınıfını temsil eden parti siyasal iktidarı ele geçirmek için oluşturulmuş merkezi bir yapılanmadır. Tarih ve toplum gelişme kuralları ve tarihsel zorunluluklar bağlamında ele alınmaktadır. 1950'lere kadar bu anlayış devam etmiştir. 1945-60 arasında refah, büyüme ve tüketim ile tarif edilebilecek olan Avrupa'da bu sürede sendika hükümet ile anlaşmış ve ekonomik avantaj sağlamış, karşılığında ise Sosyalizm ve radikal politikadan vazgeçmiştir. Bu dönemden sonra işçi sınıfı sisteme uyumlanmış olarak değerlendirilmekte ve artık toplumsal dönüştürücü bir gücü içinde barındırmadığı belirtilmektedir(Çabuklu, 2003).

Dünya kapitalizmi bir dönem bölgesel kayıplar vermiş olsa da, bunalımlardan yenilenerek çıkmış, can çekişen kapitalizm kuramları, can çekişmekte olan eski liberal kapitalizmle birlikte silinip gitmiştir. Rekabetçi kapitalizm, örgütlü küresel kapitalizme dönüşmüş, kendisiyle birlikte emek sermaye ilişkilerini, de dönüştürmüştür. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve ona bağlı Doğu Avrupa bloğu dağılmış, sermayenin çöküşü yerine, sosyalizmin alaşağı olduğu görülmüştür. Ekonomik kriz şiddetlenmiş, sokağa çıkan halk kanlı biçimde bastırılmıştır. Modernizm geri kalan çocuklarını da böyle yemiştir.

İçinde yaşadığımız çağ "terra incognita"*nın olmadığı ilk çağdır. Yaşadığımız çağda yeni hiçbir yer bulunmamış, keşfedilmemiş hiçbir yer kalmamıştır. İnsan aklı ve Modernizm sonunda dünyayı kaplamıştır ve artık bir bunalım içindedir.

Touraine(2004) Modernliğin bunalımını üç evrede ele alır: Başlangıçtaki özgürleştirme hareketinin tükenişi, aklın araçsal akla indirgenmesi ile teknik ve araçsal eylemin içine kapatılan kültürün anlamını yitirmesi, üçüncü olarak da Modernizm'in bir ürünü olarak yararcılık ve işlevselcilik yoluyla toplumsalın bireyin üstüne bir tahakküm unsuru olarak çöküşü.

Genel olarak Modernizm'deki bu bunalımlar, hem iktidar hem de muhalefette açıkça beliren sorunlara neden olmuştur. Modernizm'in iktisadî görünümü olarak

* Keşfedilmemiş yer.

kapitalist istikrar, 1960'ların ve 1970'lerin sonunda, ulusal ve uluslar arası muhalefetin yükselişle irkirmiştir. Fordist üretim bandı talep çeşitliliğini karşılayamamış, örgütlü işçiler sendikal haklarını elinde tuttukları için maddi çıkarlarından vazgeçmemiş, bu da sonuçta kar oranının düşmesine ve bir ekonomik krize yol açmıştır. Keynesyen ekonomik politikaların, sürekli arzı ve talebi kontrol etmeleri ile aşıldığı düşünülen politikalar da bir süre sonra çözüm getiremez olmuştur. Üretim Fordizmden Post Fordizme doğru, esnek üretim bandını gözetten bir biçime; Taylorizm, paylaşımcı ve yatay bir hiyerarşiye dönüşmüştür. İletişim teknolojisindeki gelişmeler, küresel kapitalizmin temellerini atmış, ulus aşırı ticari ağlar ulus devletin temellerini sarsmaktadır.

Bell, *The Coming of Post-Industrial Society* kitabında (aktaran Witheford, 2004). Marx'ın sezmiş olmasına rağmen Weber gibi düşünürlerin daha iyi kavradığı ikinci bir rasyonelleştirmeyi temel alır. Marx'a göre keskinleşecek olan sınıf çelişkileri ve pazar anarşisi, krizin derinleşmesine ve devrime yol açacaktır. Bell'in bahsettiği ikinci rasyonelleştirme ise sahiplik ve yönetimin birbirinden ayrılması ile ortaya çıkan orta sınıf ile ve yatırımın bürokratikleşmesinde hissedarlığın yaygınlaştırılmasıyla sınıf çatışmasının bulanıklaşıp yumuşayacağı öngörüsüdür. Bu aşamadan sonra üretimin başlıca faktörünün bilgi olacağı ve hem emek hem de sermayenin yerini alacağını savunan Bell, bu gelişmelerin *sanayi sonrası toplumu* ortaya çıkaracağını söylemektedir

Bahsedilen değişimi takiben, 1960'ların sonu ve 1970'lerin başlarında post-endüstriyel kuram akademisyenler arasında büyük popülerlik kazandı. Tadeo Umesao, Kenichi Kohyama, Yujiro Hayashi ve Yoneji Masuda gibi yazarlar tarafından kuram işlenerek, Johoka shakai ya da joho shakai "enformasyon toplumu" kavramı üretildi. Bell'e göre savaş sonrası ekonomik büyüme kesintisizce sürecekti. Fakat 1970'lerdeki toplumsal karmaşa ve ekonomik krizin bir araya gelmesi Batı'nın gözünü Japon mucizesine çevirmesine yol açtı. Böylece, joho shakai, "enformasyon toplumu" kavramı iyice gündeme geldi ve uygulanırlık kazandı. 1970'lerin sonunda artık enformasyon devrimi hükümet ve şirket planlarında temel bir kategori olarak ortaya çıkmıştı(Witheford, 2004).

Oskay(2000b) ise bilgi toplumu kavramına olumlu yaklaşmakta ve gerekli diğer toplumsal dönüşümlerin gerçekleştirilmesi koşulu ile ulaşılması gereken bir nokta olarak görmektedir. Günümüz süreçleri içinde önemli olan, üretimin maddi koşullarını sağlamak ya da hammadde üretmek değildir, önemli olan üretimin ya da üretilecek metanın üretim bilgisine sahip olmaktır. Önemli olan bilgisayar bilgisidir. Uluslar arası ticarete patates, tahıl, oto lastiği, traktör yerine ileri üretim faktörleri eşgüdümlemesinde önemli olan bilgi para etmektedir.

Bell'e göre(aktaran, Witheford, 2004) bilgi toplumu, toplumsal denetim, yenilik ve değişimi yönlendirme amacıyla bilgi etrafında örgütlenmiş bir toplumdur. Endüstri, reel sektörden hizmet sektörüne doğru kaymaktadır. Bir bilgi sınıfı doğmakta ve bu yeni sınıfın girişimlerinin, bazı sorunlar çıksa da endüstri toplumundaki, maddi yoksunluk, ekonomik kriz ve sınıf çatışmalarına çözüm olacağı ve refah devrini ortaya çıkarabileceği öne sürülmektedir.

Witheford (2004)ise bu kavramsallaştırmalara şüphe ile yaklaşmakla birlikte, siyasi liderlerin, şirket yöneticilerinin, popüler gazetecilerin, geleceği betimleyip reçetesini vererek yeni çağın kaçınılmaz olduğunu vurguladıklarını ve zamanı geldiğinde bu çağdan yararlanmak, konumlarını garantiye almak için makinelere yatırım, istihdam ve işsizliğin yeniden yapılandırılması, yeni pazarların teşvik edilmesi, öğrenim ve eğitimin yeniden örgütlenmesi gibi çabaların neredeyse mecbur bırakıldığından hareketle önerilen seçeneklerin, uyum ya da dinazorlaşmaya indirgenildiğini ve bu dayatmanın sonuçta öngördüğü gerçeği yaratan ve kendini gerçekleştiren bir kehanet olduğunu belirtmektedir.

SSCB'nin yıkılışını Witheford(2004) bu gelişimlere bağlamaktadır. Sovyet devleti bilgisayar ağlarını muhalefet için kullanan ve kusursuz bir enformatik öznellik sergileyen hareketlerin baskısı altında dağılıp gitmiştir.

Post modern bir kapitalizmin yaşanmakta olduğunu söyleyen ve eski Marksist anlayışın çöküşünün farkında olan Witheford, bunu kabul etmekle birlikte yine de

vazgeçmeyip bu durumu Marksizm'in gizli kalmış dallarını ortaya çıkaracak bir fırsat olarak görmektedir.

Witthford(2004)'un bilgi toplumu için Bell'in umut dolu yaklaşımına karşı getirdiği eleştiriler birer uyarı niteliği de taşımaktadır. Bilgi toplumunun, maddi yoksunluğun ve ekonomik krizlerin son bulacağı bir refah devrine doğru insanlığı götürdüğü savının karşısına getirdiği eleştiriler yeni toplumun olası sorunlarını ve bir anlamda da muhalif hareketlerin kaynaklarını oluşturmaktadır. Bilgisayarlaşma aslında genel bir metalaşmadır. Bilgi toplumu kavramı daha önceki dönemde bilginin olmadığı ya da önemli olmadığı düşüncesini akla getirmektedir. Bu dönemde bilginin öne çıkmasının ve toplumun bilgi etrafında örgütlenmesinin temel sebebi bilginin artık bir meta haline gelmiş olmasıdır. Bu yüzden bilgisayarlaşma aslında toplumu genel bir metalaşmaya doğru götürmektedir. Bunun yanında telekomünikasyon ve genetik mühendisliğindeki gelişmeler, teknolojik işsizlik krizlerini, yaşamsal öneme sahip bilgi organlarının özelleştirilmesini ve tüm insanın varoluşunun piyasanın yönlendiriciliğine emanet edilmesi sonucunu beraberinde getirmektedir.

Tüm bu gelişmelerin karşısında cevap olacak direniş ve karşı inisiyatif biçimleri de ortaya çıkmaya başlamıştır. Witthford(2004)bunları, mücadele ettikleri şeyin post kapitalizm olması yüzünden Post Marksist hareketler olarak adlandırsa da yeni toplumsal hareketlerin, sanayi sonrası ya da Post Fordist enformatik kapitalizme karşı direnişlerinde eskiye göre farklılık taşıdıklarını teslim etmektedir.

3.2.5.3. Yeni Toplumsal Hareketler

Hizmet sektörünün baskın hale geldiği, kol emeğinden çok kafa emeğinin önem kazandığı, esnek üretim bandına dayalı, ulus aşırı ticari şebekelerin etkin olduğu küreselleşmiş ve yeni kapitalizmle temsil edilen yeni bir ekonomik yapıya, iktidar alanındaki, merkezsizleşmiş, iktidar yapısı eşlik etmektedir. Muhalefet alanında, yeni toplumsal hareketler sosyolojinin gündeminde yer almaktadırlar. Ortaya çıkan değişimlerin açıklanması ise yeni kuramsal temeller gerektirmektedir.

Öncelikle Yeni Toplumsal Hareketleri(YTH) eski toplumsal hareketlerden ayırmak için tanımlamak gerekmektedir. Giddens(2000, s. 540), toplumsal hareketi “yerleşik kurumlar alanının dışındaki toplu eylemler yoluyla, ortak bir çıkarı yada ortak bir hedefe erişmeyi sağlayabilmek için girişilen bir çaba” olarak tanımlamaktadır. Fakat bunun yanında hareket tiplerindeki çeşitlilik nedeniyle bu tanımın kapsamlı bir tanım olduğunu; toplumsal hareketin illa ki çok büyük sayılarda katılımcısı olması gerekmediğini, bazı hareketlerin birkaç düzine üyeden fazlasını içermediğini de belirtmiştir. Ayrıca bazı hareketler yasalar çerçevesinde eylemlerini yaparken bazılarının eylemlerini yasadışı ya da yer altı grupları biçiminde devam ettirdiklerini söyler. Ayrıca yasaların da, sıklıkla toplumsal hareket eylemlerinin sonucu olarak değiştiğini de ekler.

David Aberle(aktaran, Gidens, 2000), toplumsal hareketleri “dönüştürücü hareketler, reformcu hareketler, kurtarıcı hareketler ve değiştirici hareketler olarak” sınıflandırmıştır.

Yeni toplumsal hareketleri tanımlamak için eski toplumsal hareket denince ne anlaşıldığının da açıklanması gerekmektedir. Eski toplumsal hareketler, modernliğin ilk dönemlerindeki hakim hareketlerdir. Bunlar, ekonomik çıkarlar üzerinde yoğunlaşmış, genelde tek bir sosyal sınıftan oluşan üyeleriyle siyasal gücü ele geçirmek için merkezi bir şekilde örgütlenmişlerdir. Devrim fikriyle özdeşleşmiş ve neredeyse bir siyasal partinin ya da siyasal hareketin gölgesinde şekillenen işçi hareketi buna bir örnektir. Bu hareketin içinde işçiler birer özne-aktör olmaktan ziyade tarihsel bir zorunluluğu yerine getiren figürlerdir. Eski toplum tipine(Modern endüstri toplumu) ait olduklarını ima etmek için bu hareketlere eski toplumsal hareketler denmektedir(Çayır, 1999).

Toplumsal hareketler, yaklaşımlar çerçevesinde de değerlendirilebilir. Örneğin, klasik yaklaşımı benimseyen Neil Smelser(Scott, 1999) kolektif hareketi, Modernleşme sürecinin doğurduğu yapısal değişimlere tepki olarak ortaya çıkan irrasyonel ve geçici hareket olarak açıklar. Bu tarz hareketler ekonomik veya sosyal bir çöküşün yansımasıdır. Aktörleri tepkisel, anomik ve köksüzdür. Modernleşme kuramından etkilenen bu yaklaşım, toplumsal hareketi Modernliğin tarihsel sürecinin bir sonucu

olarak görür. Değişimin gerçek dinamiği toplumda değil tarihtedir. Bu yaklaşım tarihin önceden belirlenmiş kurallarına göre ilerleyen bir toplum tasavvuruna sahiptir.

Klasik yaklaşım günümüzdeki, barış hareketi, çevrecilik hareketi, kadın, lezbiyen, gay hareketleri gibi hareketlerin ortaya çıkışıyla sorgulanmaya başlamıştır. Çünkü bu hareketler herhangi bir sosyal veya ekonomik çöküşün yansıması değildir. Aktörlerin mücadeleleri ekonomik değil kimliği rahatça ifade etme yönündedir ve ekonomik veya siyasal olmaktan çok kültürel alandadır.

Touraine(aktaran, Çayır, 1999), yeni toplumsal hareketleri post endüstriyel toplum paradigması içinde ele almaktadır. Bu hareketlerin yeni olarak adlandırılması Touraine'e göre, mücadele alanlarının artık devlet değil, post endüstriyel toplumun açmış olduğu bir alan olarak sivil toplum olmasındandır. Yeni toplumsal hareketler devlet gücünü kontrol etmek yerine sivil ilişkileri dönüştürmeyi amaçlamaktadırlar.

Habermas, Touraine'nin görüşüne yeni açılımlar getirmektedir(Aktaran, Scott, 1999). Habermas'a göre yeni toplumsal hareketlerin yükselişini açıklamak için öncelikle onun ortaya attığı iki kavrama tanidik olmak gerekmektedir: Yaşam dünyası ve sistem dünyası. Toplum, sistem ve yaşam dünyasının etkileşimi içinde ortaya çıkar. Etkileşim farklı formlar ve bağlamlarda ortaya çıkar bu da farklı düzeylerde toplumsal örgütlenmelere neden olur. Yaşam dünyası, doğrudan "sembolik" etkileşim içinde oluşur. Bu etkileşim ajanlar ve bunların paylaşılan norm ve değerlere doğru ortak yönelimleri arasında varolur. Buraya toplumun iletişimsel alanı denir. Bu alanda aynı zamanda gelenekler ve kültürün diğer boyutları gibi bilgi ve kimlik de yeniden üretilir. İşte Yeni Sosyal Hareketlerin yükselişi bu yaşam dünyasının, sistem dünyası tarafından kolonileştirilmesine ve kültürel yoksullaştırmaya karşı bir tepki olarak kurumsallaşır.

Offe(1999) ise yeni hareketlerin ortaya çıkışı ile ilgili farklı bir yaklaşım içindedir. Offe'ye göre yeni toplumsal hareketler Batı'daki refah toplumu modelinin yarattığı hayal kırıklığından kaynak bulur. Refah toplumunun altındaki varsayım, insanların tüketim merkezli hayat tarzının enerjilerini yok edeceği ve artık kamu politikalarına katılmanın hayatlarında çok büyük bir öneme sahip olmayacağıydı. Kamu

politikasının ise temelinde toplumsal düzeni etkileyebilecek tüm sapkın hareketlerin kontrol edileceği bir güvenlik yatmaktaydı. Yeni Sosyal Hareketler ise refah toplumunun ekonomik bölüşümü üzerindeki çatışma modelinden uzaktırlar. Daha çok hayatın ekonomik olmayan niteliklerine vurgu yapmaktadırlar.

Offe'nin(1999) Yeni Toplumsal Hareketler için bir başka saptaması ise Yeni Toplumsal Hareketleri tercih edenlerin eski politik katılım biçimlerinde deneyimleri olmaması değil eski toplumsal hareketlerden sık sık hüsrana uğramış olmalarıdır.

Eski toplumsal hareketler eşitlik ideali üzerinde bir toplumsal çatışma içindeydiler. Bugünün toplumsal yapısında yer alan aktörler ise farklılık temelinde bir çatışma içindedirler. Kendilerini tanımlama ve ötekiler tarafından tanımlanma süreçleri üzerinde vurgu yapmaktadırlar. Benliğin bu biçimdeki oluşum süreci Giddens(aktaran, Çayır, 1999)tarafından “hayat politikaları” olarak adlandırılmaktadır. Hayat politikaları, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kişinin kendini gerçekleştirme olgusudur. Özgürleşmeci politikalar ise bireylerin ve grupların hayatlarını etkileyen baskıların ortadan kaldırılması süreci olarak tanımlanır. Bu politikalar bazı bireylere diğerleri tarafından uygulanan bir tür ötekinin politikasıdır. Hayat politikaları ise bir seçim(choice) politikasıdır. Hayat politikaları özgürleşmeci politikaların tükendiği yerde ortaya çıkarlar.

1950 sonrasında Batı'daki işçi sınıfı sisteme uyumlandığı için artık toplumu dönüştürücü bir dinamiği içinde barındırmıyordu. 1950'lerde ve 1960'lardan itibaren ortaya çıkan yeni sosyal hareketler özel hayat alanlarından yola çıkan bir mikro politika temelinde kapitalizmin katı kurumsal yapılarını zorlayıp esnetmişlerdir.

Feminizm, ekoloji hareketi, gay hareketi, anti-militarist hareketler, vb. merkezi-otoriter yapıları politik denilebilecek bir düzeyde esnetirken varolan toplumsal değerlerden farklılıklarını öne çıkaran alt kültür hareketleri de kültürel düzeyde benzer bir basınç yaratmaktadırlar(Çabuklu, 2003). Touraine'nin(2004) de belirttiği gibi her toplumsal hareket aynı zamanda bir kültürel tasarıdır.

3.2.5.4. İnternetin Muhalif Potansiyeli ve Hactivism

Roma'nın yolları(Tüfekçioğlu, 1997), Saint Simon'un damar benzetmesi ile açıkladığı endüstri toplumunun iletişim ağları(Mattelar ve Mattelart, 1998), kültür endüstrisinin kitle iletişim araçları(Horkheimer ve Adorno, 1996)ve sonunda Castells'in(2000) vurguladığı ağ toplumuna doğru olan süreçte iletişim gittikçe artan oranda merkezi bir önem edinmiştir. Bu önem iktidar açısından değerlendirildiğinde, haber alma ve bilgi iktidarını beraberinde getirmiş, gözetleme ve kapatma ile Foucault'un(1992) belirttiği bir panoptikonu ileri teknoloji yaratmıştır.

Teknoloji tüm insan kültürü ve toplumlarında merkezi bir öneme sahiptir. Buluşlar hakkında hikayeler dinleriz. Bu, bir anlamda teknolojinin mitleştirilmesidir. Buluşlar hakkında hikayeler anlatırız..

Teknolojik ve bilimsel bu buluş mitlerinde ve hikayelerinde eksik olan bir şey varsa o da toplumsal çevredir. Buluşlar bir toplumsal çevrede ortaya çıkarlar.

Örneğin; Newton, dünyada kafasına elma düşen ilk insan değildir. Yer çekimi kanunu Newton'un aklında belirmesi kafasına çarpan elmadan çok içinde yaşadığı zaman ve kültür ile ilgilidir. Yerçekimi kanunu zaten Newton'un gündemindeydi. Tıpkı, küresel ısınmanın, HIV/AIDS'in kanserin ya da küreselleşmenin bizim gündemimizde olması gibi.

Leonardo da Vinci ise bir başka örnektir. Onun bazı fikirlerinin yüzyıllar sonrasında anlaşıldığı ya da gerçekleştirildiği bilinir. Da Vinci'nin bazı buluşları Rönesans çağı içerisinde kabul edilmiş, takdir edilmiş, gerçekleştirilmiştir ama bazıları gün ışığı dahi görmemiştir. Neden bazı fikirler kabul edilir de bazıları gün yüzü bile göremez?

Donald Mac Kenzie(aktaran, Gren) nin araştırmasında teknolojik gelişmelerin bazılarının uyarlanması, bazılarının görmezden gelinmesinde önemli bir bileşenin "toplumsal koşullar" olduğu ortaya çıkmıştır. Burada toplumsal koşullar (social

circumstance) denen ekonomi, siyaset ve varolan yapıdır. Bu bakış açısına göre teknolojiyi, yerçekimi gibi kaçınılmaz, verili bir şey olarak görmek yanlıştır.

Bilgisayarların ortaya çıkması için bir gereklilik yoktu, ya da bilgisayarların internete bağlanmaları ya da vergi sisteminin yönetiminde kullanılmaları için de gereklilik yoktu. Teknolojilerin gelişmesinin nedeni teknolojik sebepler değil toplumsal sebeplerdir.

Modern anlayışta, teknolojik belirlenimcilik bakış açısı hakimdir. Bir teknolojinin kullanımını belirleyen onun kendi özellikleriydi ve ilerici bir toplum teknolojik değişime uymalı ve ondan faydalanmalıydı. Teknoloji ve toplum konusuna yeni bir bakış açısı ise “toplumsal belirlenimcilik”(social determinism) dir. Bu bakış açısına göre toplum, belli teknolojilerin gelişmesinden veya geliştirilmesinden sorumludur.

Silah sahipliği konusundaki tartışmalar göstermektedir ki bir toplumda teknolojinin yansız(nötr), iyi ya da kötü olduğu konusunda farklı bakış açıları olabilmektedir. Fakat bu durum daha çok bunu değerlendiren kişilerin bakış açılarını yansıtmaktadır. “Ne teknoloji ne de kültür yansız değildir. İkisi de insanları, toplumu, farklı toplumsal grupların iktidarını ve yarışan önceliklerin sonuçlarını yansıtır.”

Teknoloji ancak hiç kimse o teknolojinin ne için kullanıldığını bilmediği ve teknoloji asla kullanılmadığı ürece yansızdır. Silahlar bir teknoloji olarak ancak onların işlevi hakkında ve neden yapıldıkları hakkında hiçbir bilginin olmadığı toplumlar için geçerlidir. Bilgi ortaya çıktığında ve teknoloji toplumsal sürece dahil olduğunda artık toplumda yansız bir şey kalmaz.

Teknolojinin fiziksel nesnesi yansız olduğunda bile bu nesne bir teknolojinin ne için ve nasıl kullanıldığı bilgisi ile birleştiğinde artık öncelik ve ayrıcalık süreçlerine(patterns) dahil olmuştur.

Toplumsal belirlenimcilik bakış açısı insanların, eğer ilgilenir ve dahil olurlarsa kendi teknolojik geleceklerinde bir fark yaratabilecekleri olasılığını açık bırakmaktadır.

Teknoloji, toplumsal elitlerin küçük bir bölümünü temsil eden etkili güçlerin seçimlerinin bir sonucudur. Toplumsal iktidarın S.B.T'si şunlardır:

- Silahlı güçler
- Bürokrasi
- Ticari güçler

Halen; akademi gibi, teknolojik değişimin beşiği kabul edilebilecek yerler olsa da bunların finansları ve diğer maddi destekleri yukarıda bahsedilen SBT iktidar bloklarından birine atfedilebilir.

Teknoloji, tüm toplum yerine buna destekleyici(sponsor) olan elitlerin önceliklerini yansıtır.

Teknolojik gelişimi demokratikleştirmek mümkündür ama bunu yapmak S.B.T güçlerinin amaçlarıyla uyuşmaz. Siyasal ve ekonomik olarak, SBT kendi yararlı ve önceliklerine göre teknolojik araştırma ve gelişmeyi destekleyerek avantaj kazanır. Burada SBT parayı veren düdüğü çalar sözünü kabul eden serbest pazar felsefesi doğrultusunda hareket etmektedir.

Tarihsel olarak bu SBT güçleri kazandıkları avantajları, ulusal bağlamda iktidarlarını kurmak için kullanırlar. Küreselleşmenin gelişi ile birlikte bu elitler uluslar arası düzeyde de iktidar kurmuşlardır. Geliştirdikleri ya da destekledikleri teknoloji yalnızca kendi uluslarını değil bu teknolojilerin transfer edildiği ülkeleri de etkiler. Bu durumda bir teknolojiden fazlası transfer edilmektedir denilebilir.

Uluslararası şirketler iletişim teknolojisi ile iki yönden çok ilgilidir. Birincisi; iletişim teknolojisi uluslararası şirketlerin içsel örgütlenmeleri için can alıcı bir öneme sahiptir. İkinci olarak, iletişim teknolojilerini üretenler de genellikle bu şirketlerin kendileridir. Nereteyse bütün serbest Pazar ekonomisinin büyük ouncularının yurt dışı(off shore) şubeleri vardır ve varlıkları iletişim teknolojisine dayanmaktadır.

Elektronik iletişim sınırları aşarak küresel bir çevrede gittikçe daha kolay ve gerekli hale gelmektedir. Teknolojiye erişilmesi ve teknolojik yeterlilikleri olanlara bilgi akışı için siyasal sınırlar artık bir engel olmaktan çıkmaktadır. Böylesi bir durumun sonuçları teknolojik olmanın ötesinde siyasaldır. Fakir ülkeler, iletişimlerini modernleştirme harcamaları için aldıkları uluslar arası borçların faizlerini çevirebilmek adına ihraç maddesi olarak daha çok tarım ürünü üretip satmakta ve insanları da açlık yaşamaktadır. Bu durumda yine teknoloji yansız olmaktan uzaktır.

Bununla birlikte, yeni teknolojiler muhalif toplumcu düşünürlerde umut yaratır. Gelişen iletişim teknolojileri, dev ticari medya tekellerinin temellerini oluşturmuştur. Fakat, karşıt eğilimler de filizlenmiştir. Fotokopi, evde kayıt, kaçak videolar, şifreli kanalların uydu sistemlerini bozma, bilgisayar yazılımlarının kopyalanması ve kırıcılık(hackerlık) gibi medya korsanlığı, resmi olmayan biçimde bilgi akışlarını meta-dışılaştırmaktadır(Witheford, 2004).

İnternet'in özellikleri bunları olası kılmaktadır. Bu özellikleri Timisi(2003, s. 126) şöyle ifade etmektedir: “1) Bireysel, grup ve çoklu iletişimi bir arada barındırmaktadır, 2) Yayıncılık için düşük tamamlanmış maliyet ve düşük marjinal maliyet yaratmaktadır, 3) Maliyeti az, küresel çoklu iletişime olanak vermektedir, 4) Düşük maliyetli, küresel, metin temelli, kişilerarası iletişime izin vermektedir.”

Bu özellikler yeni muhalif direniş biçimlerinin ve bunların ortaya çıkabileceği yeni kamusal alanların doğuşuna, özerk, kültür endüstrilerince dolayımınmamış çift yönlü bir iletişime, bilginin paylaşımına olanak tanıdıkları için muhalif düşünürlerde İnternetin gelişi büyük bir umut yaratmıştır. İnternetin gelişini toplumsal dönüştürücü özgürleşim için bir umut olarak görenlerin yanında, daha karamsar yaklaşanlar da vardır. Her nasıl yaklaşılsa yaklaşılsın İnternet günümüz toplumsal yaşamına sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik açıdan büyük etkiler yapmaktadır. Bu etkileri değerlendiren düşünürler farklı görüşlere sahiptirler.

Cairncross(1997) bu yeni iletişim teknolojisinin ürettiği siber uzamın ilk etkisini mesafenin ölümü olarak adlandırır. Burası özel bir izin gerektirmeyen ve kesin bir denetimden uzak yeni bir kamusal alandır. Bu iletişim teknolojisi sayesinde bilgiye erişim demokratikleşecek ve üçüncü dünya ülkelerinin kalkınması ivmelenecektir. Bu da dünya barışı yönünde önemli adımlara yol açacaktır. Ravetz(1999) ise, siber uzayın hat bağlanma ücretleri, gerekli donanımın maliyeti tarafından sınırlandırılmış olduğunu ve ancak belli sayıda kullanıcıya açık bir elektronik iletişimin abartılmış bir görüntüsü olduğunu belirtmektedir. Netteki çok şey içerik olarak kalitesizdir, Internetin olmamasının bilginin yok olacağı anlamına da gelmeyeceğini savunmaktadır. Wall(1999), Internetin toplumsal ekonomik, kültürel ve siyasal açıdan bireylerin birbirleri ile etkileşimlerine çok geniş bir olanak tanıdığını, bireylerin ilk kez kendi yaşam biçimleri ve ilgilerine göre özgürce sosyal ilişkiler geliştirebildiklerini savunmaktadır.

Horkheimer ve Adorno(1996), kültür endüstrisinin kitle iletişim araçlarından bahsederken çok temel bir dönüm noktası olarak telefonda kitle iletişim araçlarına geçişi vurgularlar. Telefonun bireysel, çift yönlü iletişime olanak tanıyan yapısı onlar için bu yeni kitle iletişim araçlarına göre çok daha özgürlükçüdür.

Yeni Alman solunun önde gelen kuramcılarında Hans Magnus Enzensberger de 1970'li yıllarda kitle iletişim araçlarının seferber edici gücünün kullanılması için iki yönlü kullanımın önemini vurgular ve bu uygulandığında baskıcı kullanımın yerinin özgürleşimci kullanım tarafından alınacağını savunur(aktaran, Underwood, 2002: 121):

Medyanın Baskıcı Kullanımı	Medyanın Özgürleşimci Kullanımı
Merkezi olarak denetlenen program	Ademi merkezileşmiş programlar
Tek verici, çok alıcı(receiver)	Her alıcı potansiyel bir verici
Tecrit edilmiş bireylerin hareketsizleştirilmesi	Kitlelerin seferber edilmesi
Pasif tüketici davranışı	Katılımcıların etkileşimi, geribesleme
Depolitizasyon süreci	Politik öğrenim süreci
Uzmanların yaptığı üretim	Kolektif üretim

Mülk sahiplerinin ya da bürokratların denetimi	Öz örgütlenme yoluyla toplumsal denetim.
--	--

Tablo 5: Enzensberger'in Kitle İletişim Araçlarının İki Yönlü Kullanımı

Bu kullanımın örnekleri de son 20-30 yılda gözlenmiştir. Örneğin, Sırbistan'da 1987'den Slobodan Miloseviç'in düşüşüne kadar olan süreçte iletişim ve bilginin rolünü araştıran Turnard(2003) önemli bir saptamayı kayıt etmiştir. Siyasal olaylar ile medya gelişmeleri arasındaki ilişkiyi açıklayan Turnard, Sırbistan'da yaşananları üç döneme ayırmıştır. 1987'de başlayan birinci dönemde hükümetin medyayı ele geçirme süreci ve bu yolla hükümetin sergilediği korku kampanyası, iktidarın elinde iletişimin nasıl etkili bir güç olduğunu göstermiştir. 1990-1995 arasındaki yıllarda ise hükümete karşı muhalefet gelişmeye başlamış, Radio B92 gibi bağımsız basılı medyanın ve yayın medyasının varolma savaşı verdiği gözlenmektedir. 1996'dan 2001'e kadar gözlemlenmiş olan son dönemde ise direniş, örgütlenmek, çatışmak ve sonunda hükümetin baskı ve kontrol girişimlerini yenmek için Internetin kullanımı çok yüksek bir artış göstermiş ve direniş geçmişe nazaran daha büyük etki sergilemiştir. Turnard(2003), bunun Internet'in ilgi gruplarının yaratılmasını kolaylaştırması yüzünden olduğunu ileri sürmektedir.

Daha etkili bir başka örnek Meksika'da yaşanmıştır. Castells(2004) Zapatista'ları ilk "Enformasyonel Gerilla Hareketi" olarak tanımlamaktadır. Moreno Toscano(aktaran, Castells 2004). Turbulencia Politicia dergisine yazdığı bir yazıda, Chiapas'ların(Zapatistalar) siyasal savaşındaki yeniliğin, olayları farklı açılardan yorumlayan bir çok farklı bilgi göndericisinin varolmasının olduğu görüşünü belirtmektedir. Toscano(aktaran, Castells 2004)'ya göre, Zapatista hareketinin başarısı büyük oranda iletişim stratejilerine dayanmaktadır. Kendi mesajlarını yayabilmek için, bir yandan kanlı bir savaşın içine çekilmemeye çalışırken diğer yandan bir iletişim ortamı yaratabilmişlerdir. Zapatista'lar silahları öncelikle, dünya medyasının, gözleri önünde kurban olabileceklerini söylemek için kullanmışlardır. Böylece, Meksika toplumundan büyük bir destek kazanmışlar ve bu iktidarı bir anlaşmaya mecbur bırakmış ve birçok kayda değer kazanımlar da elde etmişlerdir.

Castells(2004), özerk bir iletişimin Zapatista'lar için çok önemli olduğunu vurgulamaktadır. Zapatistalar'ın dünya ile ve Meksika'nın geri kalanı ile iletişime geçebilme becerileri ve insanların imgelemlerini yakalamaları sayesinde yerel, zayıf bir isyan dünya siyasetinin gündemi haline gelebilmiştir. Bu stratejinin özünde Zapatista'ların iletişim teknolojilerini, videoyu, ve bilgisayarla aracılanmış iletişimi kullanmaları vardır. Video gibi iletişim teknolojileri ve bilgisayarla aracılanmış iletişim sayesinde Chiapa'lar mesajlarını tüm dünyaya yayabilmiş ve dünya çapında bir dayanışma grupları ağı kurabilmiştir. Bu ağ sayesinde baskıcı hükümete karşı etkili bir direniş sağlamışlardır. Zapatistaların İnterneti kullanımlarının gelişimi iki evrede değerlendirilebilir(Castells, 2004): Biri 1990'larda *La Neta*'nın yaratılmasıdır. Bu, Meksika ve Chiapas'da bir alternatif bilgisayar iletişim ağıdır. Özellikle kadınlar bu ağı etkin bir biçimde kullanmış ve Chiapa'lı sivil toplum örgütleri ile diğer Meksikalı kadınlar arasında bir bağ oluşturmuş, bunun yanında Amerika'daki kadın ağları ile de ilişki kurmuştur. Sonraki dönemde ise bu ağ genişlemiş ve akademik, sivil bir çok kurumdan parasal, teknik, bilgi desteği sağlanmıştır.

Görüldüğü gibi bilgisayarla aracılanmış iletişim ve İnternet ile sağlanan dayanışma ağları siyasal olarak bir varolma biçimini olası kılmıştır. Bu örnekler yalnızca siyasal yönü olan gruplarla sınırlı da değildir. Riemer(2003), bir yer altı, bakır, çinko madeni olan ve Kuzey Wisconsin'de bulunan Crandon Madeni olayı üzerine yaptığı araştırmada İnternet teknolojisinin çevreci muhalif eylemlerin kaynak mobilizasyonu için ne denli etkili kullanılabildiğini göstermiştir. 25 kişi ile görüşme yapan Riemer, sosyal yapıcı perspektifi kullanarak İnternetin bu tarz gruplar için kaynak mobilizasyonu aracı olarak, etkili bir eğitim kampanyası, hızlı ve etkili bilgi iletişimi, anket ve ağ kurmaya olanak tanınması, üyelik yetkinlikleri, üye bulma, para bulma eylemlerine olanak tanıdığını belirtmiştir.

Capling ve Nossal(2001)'in araştırmalarında ise her ne kadar mesafenin önemi hala varlığını korusa da İnternet'in Küreselleşme Karşıtı Hareketin ortaya çıkışında ve büyümesinde önemli bir etken olduğunu vurgulamışlardır. Son beş yılda yapılan, Küreselleşme Karşıtı Hareketlerle ilgili araştırmaların çoğunda İnternet'in çağdaş toplumsal hareketlerde önemli rol oynadığı belirtilmiştir. Özellikle İnternetin, "sanal

topluluklar” yaratmaya yardımcı olması, bilgi alışverişi ve eylemlerin koordinasyonu sayesinde siyasal destek oluşturmak ya da bu desteği genişletmek için kullanıldığı gözlenmiştir.

Cleaver’e(1999)göre Modern toplumun temel yapılarına en ciddi meydan okumayı, ulusal ve ulusaşırı siyaset kurumlarına meydan okuyan bilgisayarla ilişkili küresel toplumsal hareketler oluşturmaktadır.

Tüm bu hareketlerin en temelde çağdaş kapitalizme karşı olduklarını ifade eden Cleaver(1999), bunların akla Marksist nosyonun sınıf çatışmasını getirse de bu hareketlere sosyalizmin birleşik bir alternatif proje nosyonunun eşlik etmediğini; tersine böyle bir vizyonun çeşitli projeler ve evrensel kuralların gereksizliği nosyonu ile yer değiştirdiğini belirtmektedir.

Güncel çalışmalar bilgisayarla aracılanmış iletişimin(BAİ) birçok toplumsal çatışma türlerinde yeni roller oynadıklarını bulmuştur. Bu toplumsal çatışma alanları, terörist eylemlerden, uyuşturucu kartellerine, silah tüccarlarından ulus devletler ve toplumsal hareketlere kadar geniş bir yelpazededir. Bilgisayarla aracılanmış iletişimin oynadığı yeni rollerin içeriği de kırılcılık(hackerdom)tan, Internette bilgi dolaşımına kadar geniş bir yelpazededir.

Caswell(2003), yakın zamanda, dünya çapında Irak Savaşına karşı yapılan gösterilerin Internetin gelişimi ile mümkün olan, gevşek, hiyerarşik olmayan, evrimsel hareketlerin gücünün göstergesi olduğunu söylemektedir. Irak Savaşı protestosunda dünya çapında 20 milyon insan sokaklara çıkmıştır. Büyük şehirlerin caddelerindeki çok sayıda insan medyanın dikkatini çekmeyi başarmıştır. Küçük şehirlerde ve hatta kasabalarda da yürüyüşler yapılmıştır. Shetland adalarında 600 kişi gösteri yapmıştır. Antartika’da McMurdo istasyonunda bile 50 kişi savaşa karşı seslerini yükseltmişlerdir. Bu gösteriler, insanlık tarihindeki en büyük gösteri olarak adlandırılabilir.

Irak Savaşına karşı yapılan gösteri en büyük gösterge olarak görülse de bu tarz örgütlenmelerin tek örneği değildir. 2002 Kasım’ında European Social Forum(ESF) 60

bin barış yanlısı, sosyalist, çevreci ile İtalya, Floransa’da bir gösteri yapmıştı. ESF, The World Social Forum (WSF)’un bir koludur. WSF ilk kez 2001’de Brezilya/Porto Alegre’de, İsviçre/Davos’da dünyanın ekonomi ve siyaset liderlerinin toplandığı World Economic Forum’a gölge düşürmek için kurulmuştu. Toplumsal eşitsizlik ve çevre felaketiyle ilgili suçladıkları neo liberal ekonomik düşünceye alternatif grup ve sivil toplum kuruluşlarını temsil etmektedirler. Yalnızca iki yıl içinde bölgesel, ulusal, yerel toplumsal forumlar dünyanın her yerinde filizlenmiştir.

Toplumsal forumlar, çevresel sürdürülebilirlik ve toplumsal eşitlik için mücadele eden farklı grup ve bireyler arasında koordinasyon, ağ kurma, paylaşım ve iletişim için bir “açık alan” sağlamıştır.

İnternet’in toplumsal hareketler ile kesiştiği alanlara bir başka örnek “Indymedia”dır. Indymedia, ticari olmayan, gönüllülük temelinde, çoğunlukla İnternete dayalı bir medya hareketidir. Günümüzde 108 milli ve yerel bağımsız medya merkezi vardır. Birçok ölçüde göre Indymedia dünyanın en geniş haber örgütü haline gelmiştir. Ana akım haberciler bile Indymedia’yı kullanmaktadırlar hatta katılım göstermektedirler.

Örnek olarak verilebilecek bir başka hareket olan Küreselleşme Karşıtları ise 1999’da Seattle’daki Dünya Ticaret Örgütü protestosundan beri neredeyse tamamen İnternet yoluyla koordinasyon sağlamak ve örgütlenmektedir.

İnternet’in kendisi de bazı hareketlere başlangıç noktası sağlamıştır. Örneğin Linux işletim sistemi ve Open Source Movement, ticari yazılım endüstrisinde farklı yollar açmıştır. Çok yetenekli olan fakat ücretli çalışmayan programcılar, genişleyen bir yazılım koleksiyonu oluşturmaktadırlar. Burada güdülerini para değil, idealizm ve ticari kar güdüsüne karşı güvensizliktir. Kırıcı(hacker)kültürü içerisinde değerlendirilebilecek olan bu gruplar da çalışmalarını İnternet yoluyla koordine etmekte ve yaymaktadırlar(Caswell, 2003)

Kırıcı kültürü içinden gelişmiş olan bir başka yeni toplumsal hareket hareket ise “hacktivism” olarak adlandırılmaktadır. Bu hareketi, Norman(1998) Ricardo

Dominguez ve Stefan Wray örnekleriyle açıklamaktadır. Bu kişiler Meksika hükümetine karşı ağ-savaşını(netwar) ilan edene kadar eylemci sıfatlarını gösterilere katılmak, bildiri dağıtmak gibi eski yollardan edinmişlerdir. Sonra, Internetin gelişimi ile eylemlerini sanal ortama taşımışlardır. New York'da bir sürü “sanal oturma eylemi”(virtual sit-ins)örgütlemişlerdir. Bunun yanında baskılardan sorumlu tuttıkları kişi ya da kurumların web sitelerine saldırmak için bilgisayar programcıları da bulmuşlardır. Yeni sloganları ise “devrim dijital olacak”tır. Wray ve Dominguez. Elektronik Rahatsızlık Tiyatrosu(Electronic Disturbance Theatre(EDT))nün kurucuları arasındadırlar. EDT, dünyada, bilgisayar kırıcılığı(hackerdom) ile başlayıp şimdi büyük ölçüde siyasal bir sonuç olarak elektronik grafiti ile eş olabilecek saldırılara dönüşmüş eylemleri olan çeşitli gruplardan biridir. Wray: “Biz bunu elektronik sivil itaatsizliğin bir biçimi olarak görüyoruz... Biz izinsiz girme(trespass) ve abluka(blockade) gibi toplumsal hareket taktiklerini Internete aktarıyoruz..”demektedir(Norman, 1998).

Bu kullanım biçimlerine Internet teknolojisi doğası gereği olanak tanımaktadır. Bir süre sonra diğer iletişim araçlarının sahiplenilmesi gibi bir sürecin Internet üzerinde de yaşanması olasılığı elbette vardır. Fakat Rheingold(2002)'un da belirttiği gibi Internet bir amaca hizmet edebilecek bir teknoloji olması vasfının ötesinde amacı kendi başına gerçekleştiremez, diğer kitle iletişim araçlarının başına gelenin değişik bir biçimde tekrarlanmasını önlemek de yine insanlara düşmektedir.

Özgürlük düşüncesi ve direniş, Alman köylülerinin ayaklanmalarından, Spartaküs'e, Fransız devriminden, Türkiye'nin vermiş olduğu Kurtuluş Savaşı'na, Seattle'daki gösterilere, Çevreci eylemlerden, One Million Man March yürüyüşüne kadar her zaman ama değişik biçimlerde varlığını göstermiştir.

“Bilgisayar devriminin kahramanları” olarak tanımladığı kırıcıların ürettikleri alt kültürü Steven Levy(1984), elektronik teknolojide içsel olan ilk toplumsal hareket olarak adlandırmaktadır. Meyer ve Thomas(2004) ise kırıcı alt kültürünü “bilgisayar yeraltı”(computer underground)olarak adlandırmaktadırlar. Bilgisayar teknolojisinin gelişmesine bilgisayar yeraltının gelişmesi eşlik etmiştir. Meyer ve Thomas(2004)'a göre, sapkın davranışları suç haline getirme süreci daha geniş toplumsal anlamları

kanunlar alanına dönüştürme ve indirgeme sürecidir aynı zamanda. Kırıcı alt kültürü de buna bir örnek oluşturmaktadır. Kırıcılar, medya, kanun yapıcıları ve araştırmacılar tarafından suçlu olarak algılanmışlardır. Bilgisayar yeraltı kriminolojik araştırmanın ötesinde kültürel olarak da değerlendirilmelidir. Böyle değerlendirildiğinde Meyer ve Thomas(2004)'a göre kırıcılık, Modern toplumun eylemlerinde ve ideolojisinde giderek daha baskın hale gelen iktidar-bilgi ilişkisini yeniden yapılandırma girişimi olarak da görülebilir.

Galloway(2004) ise bir başka yöne dikkat çekmektedir. Sahiplik ve otoritenin hegemonik süreçleri zaten orijinal çevrimiçi özgürlüklerin yerini almaktadır. Özel felsefeler ve siyasetler artan oranda anti-kapitalist ve aşırı uç olarak etiketlenerek bir “öteki” yaratılmaktadır. Bu öteki, eğer hegemonya sürdürülecekse kontrol edilmesi gereken rolünü oynamak zorunda kalmaktadır. Fakat, kırıcılar, Galloway'e göre, siber-demokrasinin potansiyelini göstermekte ve toplumsal değişim için teknolojik buluş ve stratejiler sağlayabilmektedir.

David Fincher'ın, Fight Club(1999) filminde, bir yeraltı alt kültürü olarak kurulan grubun üzerine giden başkan tuvalette sıkıştıran birkaç grup üyesi ve lideri başkana şöyle der: “Bizimle uğraşmayın! Unutmayın ki bizler sizin evlerinizi bekliyor ve ambulanslarınızı kullanıyoruz!!”

Elektrohippilerin, 2001 yılında, London Institute of Contemporary Arts buluşmasında sunulmak üzere hazırladıkları “Cyberwarriors or Political Agoraphobics”(2001) adlı yazıları iktidarın gücüne ilişkin farklı bir bakış açısı önermektedir:

“Eski bir deyiş vardır: Parayı veren düdüğü çalar. Eski, geleneksel gerçek dünya medyasında bu, yüzyıllardır geçerliliğini korumuştur. Ama bugün Internet, yeni kitle iletişim medyası, bu kurala göre işlememektedir. Internet teknolojiyle aracılanmış bir iletişimdir. Teknik standartları belirleyenler, teknolojiyi gerçek anlamıyla pratikte üreten ve uygulayanlar aslında düdüğü kontrol ederler. Düdüğe parayı veren sadece sürece katılmaktadır ve tabii ki düdüğü kontrol edenlerin yarattıkları kurallar içinde.”

3.2.6. Türkiye’de Kırıcılık

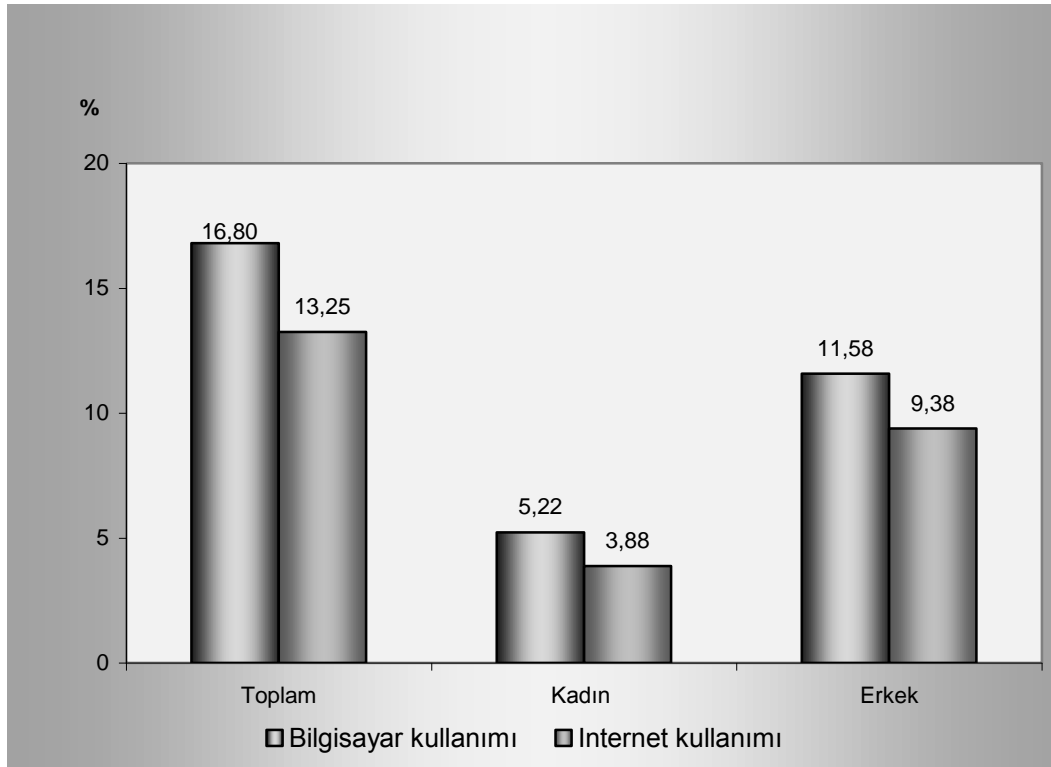
Türkiye’de İnternet’in tarihi çok eskiye dayanmamaktadır. Türkiye, 1993 yılından beri İnternete bağlıdır. İlk bağlantı, ODTÜ(Orta Doğu Teknik Üniversitesi) tarafından 64/kbit/san. Hızında gerçekleştirilmiş sonra diğer üniversiteler sırasıyla dahil olmuşlardır. Günümüze gelindikçe bağlantı alt yapısı ve hızı artmıştır. Türkiye içinde kendi omurgaları olan ULAKBİM ve TURNET olmak üzere iki yapı vardır. Biri akademik diğeri ticari amaçlar için hizmet vermektedir.

D.İ.E(2004).(Devlet İstatistik Enstitüsü)nün yaptığı araştırmaya göre 2004 yılında Türkiye’de bilgisayar ve İnternet kullanımı aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir. Bu kullanım yüzdelerinin gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında oldukça düşük olduğu görülebilmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre; hanelerin % 7.02' si İnternete erişim imkanına sahiptir. Bu hanelerin % 83.53'ü İnternet erişimini kişisel bilgisayar üzerinden sağlamaktadır. Modem (normal telefon üzerinden bağlantı) en yaygın kullanılan İnternet bağlantı türüdür.

Yaş grubu	Toplam birey sayısı		Bilgisayar kullanan				İnternet kullanan			
	Kadın	Erkek	Kadın	%	Erkek	%	Kadın	%	Erkek	%
16-24	5 649 460	5 172 198	1 190 189	21,07	2 296 676	44,40	900 807	15,95	1 980 697	38,30
25-34	6 265 551	6 405 911	820 720	13,10	1 691 562	26,41	618 500	9,87	1 375 581	21,47
35-44	4 706 242	4 744 685	331 914	7,05	909 061	19,16	231 758	4,92	659 161	13,89
45-54	3 438 470	3 539 837	94 751	2,76	456 925	12,91	57 100	1,66	328 384	9,28
55-64	2 180 003	2 096 418	14 539	0,67	83 860	4,00	13 965	0,64	55 901	2,67
65-74	1 522 137	1 318 274	1 686	0,11	10 495	0,80	842	0,06	11 643	0,88

Tablo 6. Türkiye Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Oranları

DİE(2004)’nin yaptığı araştırmaya göre, 2004 yılı Nisan-Haziran dönemi itibariyle 16-74 yaş grubundaki hanehalkı bireylerin bilgisayar kullanım oranı % 16.80, İnternet kullanım oranı % 13.25' dir.Cinsiyet açısından bakıldığında erkeklerin kadınlara göre daha yüksek oranda bilgisayar ve İnternet kullandıkları gözlenmektedir.

Şekil 1. Cinsiyete göre bilgisayar ve İnternet kullanımı

İnternet ve bilgisayar teknolojileri konusundaki hızlı gelişmelere rağmen, DİE(2004)nin yaptığı araştırmanın sonuçları düşündürücüdür. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, ülke nüfusunun %76.42'si hiç bilgisayar kullanmamıştır. Burada kadınların oranı %42.31, erkeklerin oranı ise %34.11'dir. Hiç İnternet kullanmamışların genel nüfus içerisindeki payı ise %81.15'dir. Burada da kadınlar %44.41 erkekler %36.74'lük bir orana sahiptirler. Bu verilerden yola çıkarak Türkiye'de bilgisayar ve İnternet kullanımının henüz gelişme aşamasında olduğu söylenebilir.

Bilişim teknolojileri konusundaki bu tabloya rağmen Türkiye, bilgi toplumu olma yolunda önemli gelişmeler içerisinde. Bu gelişmelerden bazıları aşağıdaki gibi sayılabilir(DPT, 2004):

Türkiye, Avrupa Birliği'nin Lizbon stratejisini destekleyen programlardan biri olan İdareler Arasında Elektronik Veri Değişimi(İDA) Programına 16 Mart 2004 tarihinde imza atmıştır.

DPT müsteşarlığı Acil Eylem Planında, e-Dönüşüm Türkiye Projesini yürütmeye başlamıştır. 2003/12 sayılı Başbakanlık Genelgesinde projenin amaçları ve uygulamalar yer almaktadır. Yürütülen çalışmalar sonunda 73 eylemden oluşan e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı(KDEP) 1003/48 sayılı Başbakanlık genelgesi ile hayata geçmiştir. Bunun içinde e-Devlet Dönüşüm Projesi dahilinde Merkezi Nüfus İdare Sistemi(MERNİS), Vergi Daireleri Otomasyon Projesi(VEDOP), Gümrük İdaresinin Modernizasyonu Projesi(GİMOP), Polis Bilgisayar Ağı(POLNET), Saymanlık Otomasyon Sistemi(Say2000i), Ulusal Yargı Ağı Projesi(UYAP) sayılabilir.

Milli Eğitim Bakanlığı(MEB) ve Türk Telekom A.Ş. arasında imzalanan protokol ile Türkiye’de toplam 42.534 kuruma ADSL Internet erişim ve hizmetleri sağlanmıştır. TEP(Temel Eğitim Projesi) Faz 1 kapsamında 2802 okula bilgisayar laboratuvar açılmış ve Internet erişimi sağlanmıştır. Toplamda ise 26.276 okula bilgisayar ve Internet erişimi sağlanmış durumdadır.

Ticaret alanında KOBİ’lerin e-Ticarete yönlendirilmesi konusunda 440 firmaya mali destek sağlanmıştır.

Bu gelişmelerin düzenlenmesi amacıyla da e-Devlet ve e-Ticaret’e ilişkin yasal alt yapı çalışmaları halen sürmektedir. Bunların içerisinde:

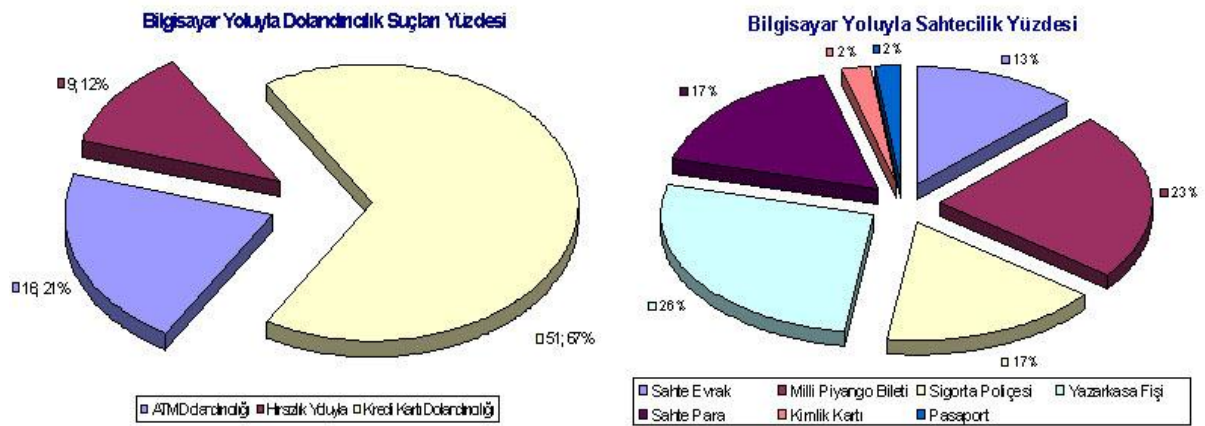
5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu 23 Temmuz 2004’de yürürlüğe girmiştir. 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu 24 Nisan 2004’de yürürlüğe girmiştir. 5101 sayılı kanunda yeni düzenlemeler getirilerek elektronik ortamda fikrî hakların korunması konusunda eksiklikler giderilmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda bilişim suçları ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır ve kanun yeni düzenlemelerle 1 Nisan 2005 itibariyle yürürlüğe girmesi öngörülmüş fakat meclisteki görüşmelerle 1 Haziran 2005’e ertelenmiştir.

Diğer yandan Emniyet Müdürlüğü de bilişim suçları ile mücadele için girişimlerde bulunmaktadır. Emniyet Teşkilatı içerisinde bilişimle ilgili ilk girişim 1982 yılında Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının kurulmasıyla sağlanmıştır. 1997 yılında ise

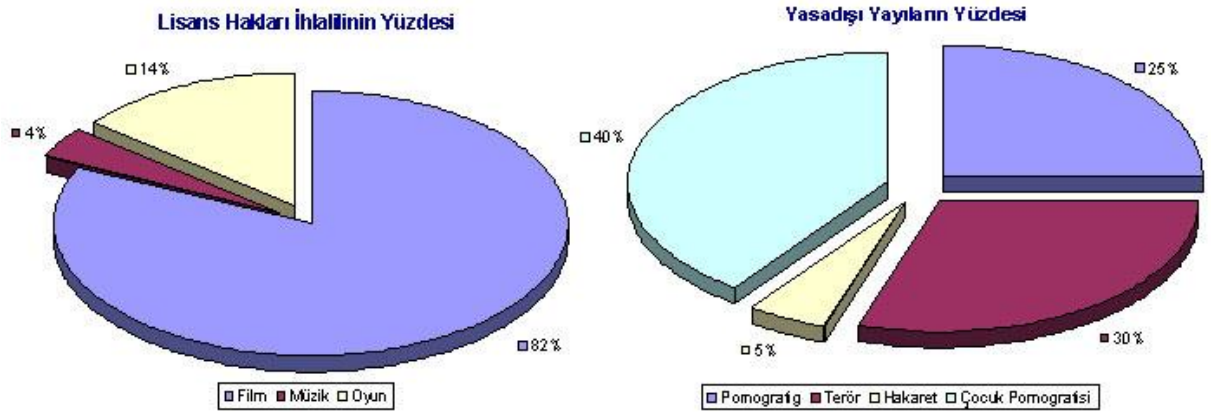
Bilişim Suçları Bürosu kurulmuştur. 2001 yılında bahsedilen büronun adı Internet ve Bilişim Suçları Şube Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. Ayrıca bu birimin dışında daire başkanlıkları da kendi görev alanlarındaki konularda bilişim suçlarıyla mücadele etmektedir. Ayrıca, merkez teşkilatı içerisinde bir Bilgisayar Suçları ve Bilgi Güvenliği Kurulu ve Üst Kurul oluşturulmuştur. 2001 yılında Kaçakçılık ve Organize Suçlar daire Başkanlığı ile Birleşmiş Milletler tarafından ortaklaşa olarak TADOC(Turkish Academy Against Drug and Organized Crime)bünyesinde Bilişim Suçları Araştırma Merkezi oluşturulmuştur. Bunların yanında büyük şehirlerde bilgi işlem büroları ile de suçlarla mücadele edilmektedir(Özkan, 2003)

Türkiye’de kırıncı kültürü daha çok bilişim suçları dahilinde ele alınsa da, bilişim suçları hakkındaki verilerin de sağlıklı olmadığı açıktır. Özcan(2003)’e göre Türkiye de bilgisayar suçları açısından yapılan araştırmalar henüz sağlıklı bir zemine oturmamaktadır. Genel olarak Türkiye’de bilişim suçları; kredi kartları ile telif hakları konusu içinde olan korsan CD ler olarak iki kümede ele alınmaktadır. Ayrıca, bilgisayar sistemleri aracılığı ile işlenen suçların birçoğu takibe bağlı suçlardan olduğu için mağdurların şikayeti olmadan resen ele alınmaları mümkün olmamaktadır. Bu durum da sağlıklı bir istatistik elde edilmesini zorlaştırmaktadır. (Özcan, 2003).

Türkiye’de bilişim suçları ile ilgili yüzdeler Şekil 2 deki gibidir:

Şekil 2. Bilgisayar Yoluyla Dolandırıcılık ve Bilgisayar yoluyla sahtecilik yüzdeleri

Şekil 3. Lisans Hakları ihlali ve yasadışı yayın yüzdeleri

Kullanım yüzdesinin düşüklüğü, alt yapıdaki yetersizlikler veya eğitim eksikliği gibi sorunlara rağmen kırıclık olayları konusunda Türkiye, dünyadaki birçok ülkeden daha önde yer almaktadır. Hürriyet gazetesinin İnternet sitesinde yayınlanan haberde(Hacker Dosyası, 2005) Riptech adındaki bir bilişim güvenlik firmasının yaptığı araştırmaya göre, Türkiye, kırıclık olaylarında İsrail, Hong Kong, Tayland, G.Kore, Fransa'nın ardından altıncı sırada yer almaktadır. 2003 yılında dünya genelinde kırıclık olaylarındaki artıştan bahsedilen araştırmada Ortadoğu'dan gelen kırıcı saldırılarının enerji şirketlerini hedef aldığı, Asyalı kırıcıların hedefinin ise yüksek teknoloji ve finans şirketleri olduğu ortaya koyulmuştur. Kırıcıların saldırı amaçlarında ise sanayi casusluğu ve hırsızlığın önünde siyasi eylemler ilk sırayı almaktadırlar.

Kırıcıların buldukları ve kırıclıkları web sayfalarını gönderdikleri bir site olan zone-h.org sitesindeki "Turkish hackers begin to challenge Brazilians to claim top spot"(06.Şubat.2003)başlıklı haberde, 2003 yılında Türk kırıcılarının geçmiş yıl en fazla kırıclık eylemi yapan Brezilyalı kırıcılara meydan okuduklarını belirtilmektedir. 2002 yılına göre Türk kırıcıların eylemlerinde büyük artış gözlemlendiği söylenen haberde, Türk kırıcıların eylemlerinin sayısının, Endonezya, Pakistan, Mısır, Suudi Arabistan gibi İslamî ülkelerin tümünün kırıclık eylemlerinden daha fazla olduğu açıklanmıştır. Türk kırıcıların eylemlerine en çok maruz kalan ülkeler ise sırasıyla, Amerika, Almanya ve İngiltere'dir. Mi2g başkanı DK Matai'i ise yaptığı açıklamada Türkiye'nin, Batı karşıtı dijital bir türbulansın merkezi olmaya başlaması nedeniyle büyüyen bir sıcak nokta olduğunu söylemiştir. İslam yanlısı, Amerika ve İngiltere karşıtı kırıcıların azalmadığını tersine

arttığını belirten Matai, çoğu İslamî ülkedeki ve Türkiye’deki kırıcılarla işbirliği içinde olan makro kırıcı gruplarının bir yeni toplanma noktası oluşturabileceklerini söylemektedir.

Türkiye içinde de kırıcılık olayları meydana gelmektedir. Bu kırıcılık olaylarından bazılarını tarih sırasıyla şöyle sıralamak mümkündür(Yıldırımoglu, 2005):

11 Mart 1997’de Kanal D ve ODTÜ’nün sayfaları saldırıya uğramıştır. Kanal D’nin sayfasına Yunan bayrağı koyulurken, ODTÜ’nün sayfasında Yunanca, aşağılayıcı sloganlar yazılmıştır.

19 Ekim 1998’de, <http://www.showtv.net>, Kilroy ve WildHoNeY adlı kırıcılarca kırılmıştır. Ana sayfaya uzun bir metin ve Reha Muhtar’ın, elindeki kağıtta “ben bir salağım” yazılı resmini koymuşlardır.

22 Ağustos 2000’de bir kırıcı İGDAŞ’ın web sitesini kırmıştır. Siteye bıraktığı mesajda: “ Modern doğalgaz gelecek dediniz, sizlere inandık doğalgaz kullandık. Sonuçta ne oldu? Zorbaca almaya çalıştığınız faturanın iki katını ödemedik. Siz de saati söktünüz. Aferin size, ohh ne güzel! Rahat koltuklarınızda gerile gerile oturun. Nasıl olsa hangi kuralları çıkarsanız biz uyarız. Bir dediğinizi de iki etmeyiz. “Ben bilmem ne şefiyim, burada benim borum öter, iki katı ödeyeceksiniz işte” dersiniz, biz de deriz ki, sanal ortamda da bizim borumuz öter. Derhal hatanızı düzeltin. Rahat koltuklarınızdan bir çevrenize baksanız, neler olup bitiyor. Şefleriniz birimlerinde krallıklarını ilan etmiş diye biz de ne kadar isterseniz ödeyemeyiz. Kusura bakmayın, sitenin tasarımına fazla zaman harcayamadık, ancak bu sorun çözülmezse birkaç güne kadar çok mükemmel bir site inşa edeyeceğiz. Pek tabii elimizdeki 100 bin e –maile de aşama aşama duyurmak gerekecek.” Kırıcı bu mesajın altında İGDAŞ’da şikayetçi olduğu yöneticilerin isim ve görevlerini yazmıştır.

3 Aralık 2000 de T.C. Başbakanlığın resmi web sitesi olan <http://www.basbakanlik.gov.tr> sitesi memurlara yapılması düşünülen %10’luk zammı protesto amacıyla kırılmıştır. Varolan sayfanın yerine şu mesaj bırakılmıştır: “Bu web sayfası Roberto Smix ve çırağı Extraxher tarafından imha edilmiş ve bütün bilgileri alınmıştır. Adı geçen kişiler tamamıyla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup, %10 luk sadakayı protesto amacıyla olayı gerçekleştirmişlerdir. Şahıslar da zaten memur evlatlarıdır.

Durum geçicidir ve elimizdeki bilgileri herkese vermeye hazırız. Posta adresimiz extraxher@yahoo.com'dur. Gerek bize katılmak isteyen yeni korsanlara, gerekse de iletişim sağlamak isteyenlere duyurulur. Son olarak Cem Yılmaz'a selamlarımı yollarım(ehuehue)".

7 Aralık 2000 tarihinde Kredi ve Yurtlar Kurumu web sitesinin(<http://www.kyk.gov.tr/hello.html>)içeriği "Kredi Yurtlar kurumu lolitaları sunar"başlığıyla pornografik fotoğraf ve linkler yerleştirilmiştir. Sayfanın altına da "All rights reserved. Hosting by Oruc, design by sizle, security issues by efes, active participation baboon, special thanks to meltem" ifadeleri yer amıştır.

25 Aralık 2000 tarihinde Turkish Security Team ve Digital Angels Team, DHKP-C, com,net, org sayfalarını kırmış ve bu sayfalara dalgalanan Türk bayrağı koymuştur. Sayfanın altında ise "Bu sayfalara, tüm şehitler ve yüce Türk Milleti adın el konmuştur" yazısı yerleştirilmiştir.

25 Mayıs 2002'de ise çete oluşturma suçlaması ile davası görülen Sedat Peker'in sitesi olan <http://www.ozturkler.com> sitesi kırılmış ve siteye "Faşistler geberecektir" ifadesi konulmuştur.

3 Haziran 2002. Diyanet işleri Başkanlığının sitesi(<http://www.diyamet.gov.tr>) Satanic Souls adındaki bir kırıcı grubunca kırılmış ve sayfaya İngilizce, Portekizce küfürler yazılmış, X-men karakterlerinden biri olan Gambit'in resmi koyulmuştur.

8 Ekim 2003'de, Satanist Imam ve Eagle adlı kırıcılar tarafından T.C. Başbakanlık sitesi(<http://www.basbakanlik.gov.tr>) kırılmış ve "Bu işler zordur, özveri ister, hatta özveriden fazlasını, ruhunu ister. Eğer hiç uyumadan ya da günde 2 saat ile yaşayabiliyorsan" yazısı konulmuştur.

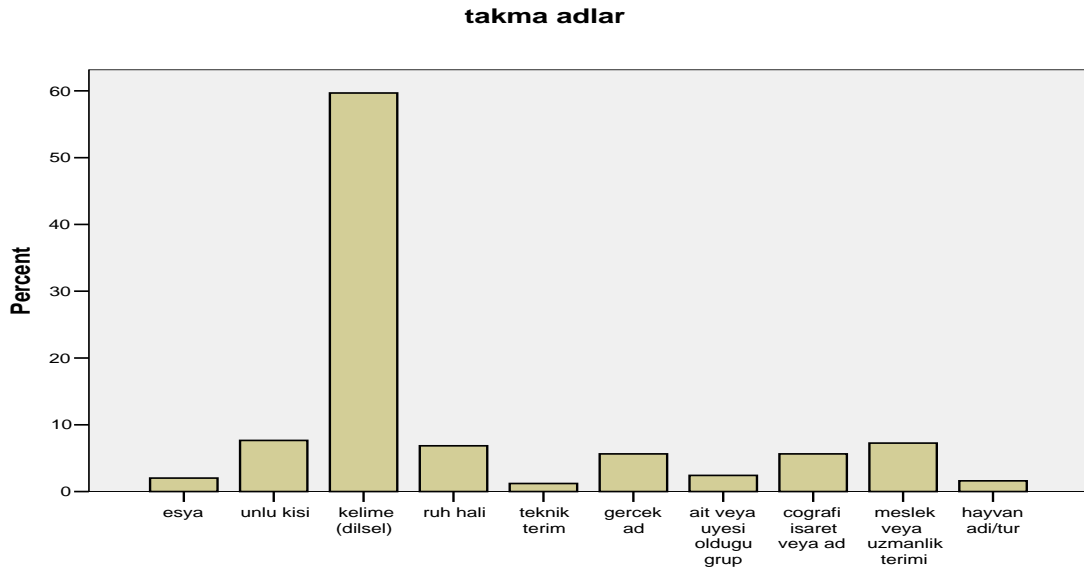
Türkiye'de olup bitenlere bir ışık tutması açısından Turgay Seçen'in(2003) hazırladığı "Türk hackerlar" yazı dizisindeki bir örnek önemlidir. Yayınlanan yazılar üzerine e-posta atan ve kırıcı olduğunu iddia eden bir kişi, bir Türk kırıcı grubunun, NASA'nın sitesini kırdıklarını söylemiştir. Siteyi kıranların, Irak'ta 11 Türk askerinin

esir alınmasından sonra, konuyla ilgili siteye bir de mesaj bıraktıklarını belirtmiştir. Yapan kişinin, 17 yaşında, Kayserili ve fastforce takma adını kullandığını söylemiştir. E postayı atan kişi, kendisinin de kırıcı olmaya çalıştığını açıklayıp yaptığı işler ve bilgi düzeyi hakkında bilgi verdikten sonra sözlerine şöyle devam etmektedir:”Ben de artık kendimi kanıtlamak istiyorum.Yaptıklarımı göstermek istiyorum ama hep kullanılıyorum. Sonra da başkaları iyi oluyor, gözde oluyor, mükemmel oluyor(berbat bir duygudur)”. Kırıcı alt kültürünün Türkiye’deki görünümünün araştırılması gerektiğini bu örnek de bir başka boyutu ile ortaya koymaktadır. Çünkü, kırıcı yalnızca yazılım değil yeni kırıcılar da üretirler(Risan.2004).

Türkiye’de bilgisayar ve Internet kullanımı henüz gelişme aşamasında olmasına rağmen, kırıcılık olayları açısından dikkate değer bir artış gözlenmektedir. Türkiye’nin, bilgisayar ve Internet ile ilişkisi ileride hem küreselleşmenin etkisi hem de hükümet politikalarınca daha da yoğunlaşacak gibi görünmektedir. Bu konuda birçok proje uygulamadadır. Bir yandan devlet elektronik ortama aktarılmakta, bir yandan iletişim teknolojileri ve bağlantı kaliteleri konusunda gelişmeler sağlanırken, bu gelişmeleri denetleyecek olan, yeni yasal düzenlemeler üzerinde çalışmalar devam etmekte, Emniyet Teşkilatı bu konuda yapılanmalara gitmektedir. Fakat, konu suç temeline indirgenmiş durumdadır. Bu temelde de, ancak, telif hakları ve kredi kartları ile sınırlandırılmış gibi görünmektedir. Oysa örneklerden anlaşıldığı gibi, kırıcılık olayları ile halkın ve siyasal gündemin yakın ilişkisi olabilmektedir. Kırıcılık eylemleri konusundaki örneklerde, hükümet politikalarına genel olarak tepkiler, daha yerel anlamda devlet kurumlarının uygulamalarından şikayetler ya da uluslar arası bağlamda, Türkiye ile ilgili konulardaki tutumları kırıcılık eylemlerinin toplumsal bir boyutu olduğunu da gözler önüne sermekte ve bu boyutun araştırılması gereken bir boyut olduğunu işaret etmektedir.

4.BULGULAR VE YORUM

1. Takma adınız nedir? Ne anlama geliyor?

Şekil 4: Takma Adlar ve Taşıdığı Anlam

takma adlar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	esya	5	1.9	2.0	2.0
	unlu kisi	19	7.4	7.7	9.7
	kelime (dilsel)	148	57.4	59.7	69.4
	ruh hali	17	6.6	6.9	76.2
	teknik terim	3	1.2	1.2	77.4
	gercek ad	14	5.4	5.6	83.1
	ait veya uyesi oldugu grup	6	2.3	2.4	85.5
	cografi isaret veya ad	14	5.4	5.6	91.1
	meslek veya uzmanlik terimi	18	7.0	7.3	98.4
	hayvan adi/tur	4	1.6	1.6	100.0
	Total	248	96.1	100.0	
Missing	0	10	3.9		
Total		258	100.0		

Tablo 7: Takma Adlar ve Taşıdığı Anlam

Adların insanların karakterleriyle ilişkili olduğuna dair inanç toplumda oldukça yaygındır. İnsanların adları kimliklerinin önemli bir parçasıdır ve doğumdan ölüme kadar onunla birliktedirler. Piaget'e göre insan daha bebekliğinde bir yada iki yaşlarındayken kendi isminin söylenmesine ve bu söyleme eşlik eden kızgınlık ya da sevmeye gibi duygulara tepki vermektedir. Ben demeyi öğrenmeden kendi ismini öğrenmektedir. İnsanların isimleri bebeklikte de değil hatta daha önce verilmektedir. Doğmadan önce aile, arkadaşlar, inançlar, önyargılar vb. Etkenlerle isimler kişilerin seçimine bırakılmadan onlara yüklenmektedir. Freud, Totem ve Tabu(1998) kitabında ilkel insanlar için en değerli şeyin isimleri olduğunu belirtmektedir. Takma ad ya da nickname insanların isimlerinin üstüne aldıkları başka bir isimdir. Takma ad genelde insanlara diğer insanlar tarafından verilir.

Genellikle de karakterin önemli bir parçasını yansıtan bir anlamı ya da seslenişi vardır. Bu durum bir insanın adının vesikalık resmi olması takma adının ise kendisinin karikatürü olması gibidir. Karikatür sonuçta kişinin özünü ve karakteristiklerini daha çarpıcı ve doğru biçimde yansıtmaktadır. Kırıcı kültürü sonuçta bir İnternet kültürüdür ve İnternetteki iletişim bandı dardır. Bu iletişim bandında yaş, cinsiyet, ırk gibi özelliklerin görülmesi mümkün değildir.

Takma ad kişinin İnternetteki varlığının bu yüzden daha da önemli bir parçası haline gelmektedir. Kırıcılar çoğunlukla yasal sebeplerden ya da kendilerini gizleme ihtiyacından takma ad kullanırlar. Fakat bir yandan bunun kültür içindeki diğer kişilerin övgülerine dayanan bir sosyal statü sistemi de olması dolayısıyla takma ad daha da önemli hale gelmektedir. Çünkü bir kırıcının İnternetteki varlığının en güçlü temsili takma adıdır. Yukarıdaki grafik ve tabloya baktığımızda sorulan sorunun karşılığında kırıcıların genellikle sessel ya da yazı karakterleriyle oynanarak oluşturulmuş takma adlar kullandıklarını göstermektedir. Kırıcıların Jargon File'da belirtilen biçimde İnternet üzerinde bu alt kültüre has bir yazı tarzı geliştirdikleri belirtilmiştir. Bu yazı tarzı harfleri ve sayıları birbiri ile harmanlamaya ya da @ gibi özel işaretler kullanarak anlam yaratmaya dayanmaktadır. Örneğin kırıcı dilinde evet 3v3t şeklinde yazılmaktadır. Türk kırıcıların da bunu benimsedikleri görülmektedir. Hemen ardından da bir mesleki veya uzmanlık terimi ya da ünlü bir kişi ya da karakter ismi kullandıklarını ortaya koymaktadır. Görüşülen 18 kırıcının yukarıdaki grafikte

belirtilen tüm kategorilere örnekler vermektedir. Örneğin dilsel oyun kategorisi içerisinde verilebilecek örnek 3fe isimli görüşme yapılan kırııcıdır. 3fe bu konuda şöyle demektedir: “

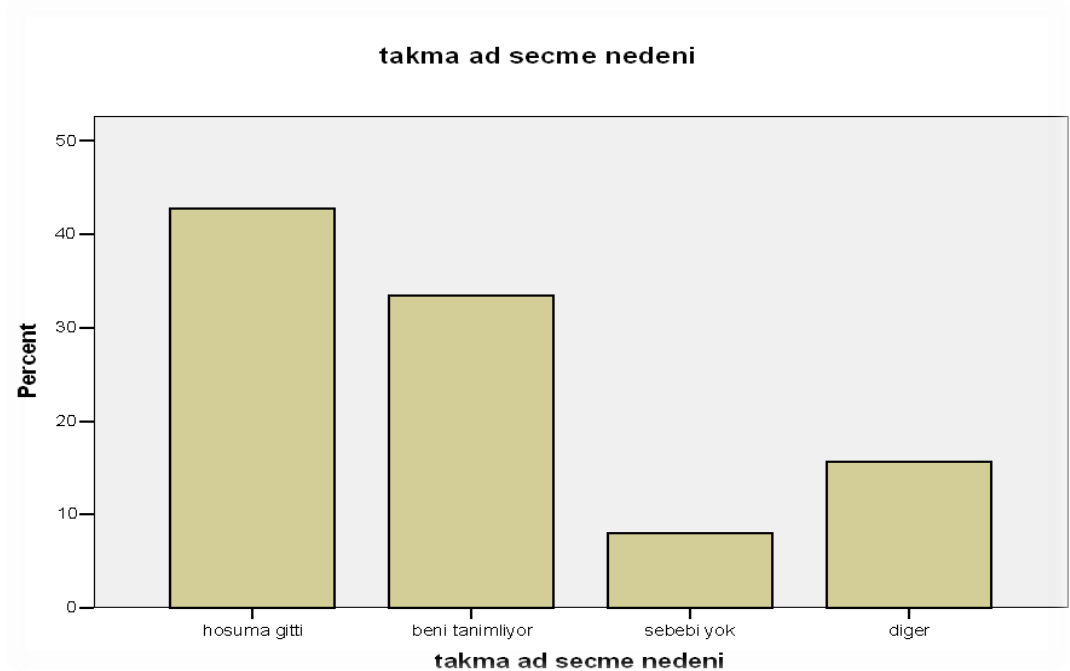
“dediğim gibi görüş misyon ağırlıklı yada kendini ifade eden şeyleri seçiyor kişiler hayat tarzını yansıtmaya çalışıyor rumuzuna diyebiliriz karakteri hakkında diğerlerine ipucu veriyor birazda ben böyle biriyim yada bana böyle seslenin gibisinden birazda egoizm aslında kişisel şeylerini saklamak bir yana bu işin temelinde olan egoizm burdada var..... yani her insan farkedilmeyi sever benim içinde öyleydi tabiki bir yere kadar daha sonra keyifden ziyade can sıkıcı bir durum oluyor ileridede deyineneğim çalıştığım gruplarda en üst mertebelere gelince herşey benden beklenildi ve ben buyum diyecek takatim kalmadı sıkıldım bir bakıma ben buyum demekten bile sıkılıyor insan yeri gelinceTakdir insanların sizi merak etmesi ve herkezin sizin gibi olma çabası nickinizin taklitleri ben 3fe'yim ben white wolfum diyen kişilerin çoğalması bunlar insanı biraz da gururlandıran şeyler egoizm evet bendede vardı ama bir noktadan sonra körelttim”(3fe)

Kendini ifade etmek egoizmle nasıl bağlantılandırılabilir diye düşünüldüğünde Mackrulez adlı kırııcının getirdiği açıklama başka bir boyutu aydınlatmaktadır:

“e yani şimdi düşünsenize siz bir sayfayı hack ettiğiniz zaman, ana sayfaya bir index koyuyorsunuz. E o indexde sizin isminiz geçiyor. E bu kimdir? E isminiz geçmiyor ama nick name'iniz geçiyor. E bu kimdir? Şu şahıstır. Biliniyor ama onun ne yüzü biliniyor ne resmi ne cismi. Sadece o olduğu biliniyor. O şekilde bir üne sahip oluyorsunuz. Ama tabi ki biz belli amaçlar, olgular peşinde koştuğumuz süre içerisinde, bu nick şan şöhreti bir kenara bırakıp, sadece beli olgular peşinde koşuyoruz..... Tabii ki olabilir yani insanlar bu dünyada ön plana çıkmak tabi ki ister çünkü bunun artı yönleri de var. Ne kadar öne çıkarsanız o kadar daha, işin eğer maddi yolunu düşünüyorsanız çok daha da maddi boyutları artabilir. Ne kadar ününüz varsa, o kadar artar. Yani bunu sanat dünyasından örnek verebiliriz. Yani bir adamın ismi ne kadar, atıyorum; Bir İbrahim Tatlıses'i açılışa davet eseniz ne kadar gelir, para verilmek gerekir? Sıradan bir adam getirseniz ne kadar para vermek gerekir. Bunun gibi düşünebilirsiniz.”

Buradan takma ad ego ve kırııcı kültürü arasında statü elde etme ile maddi çıkar sağlama arasında bir bağlantı olduğunu ortaya çıkmaktadır. Takma adlar kişinin sanal dünyadaki temsili olarak çok önemli ve hatta kişinin gerçek hayattaki halinden daha büyük bir olgu haline gelebilmektedir.

1) Neden yukarıda belirttiğiniz takma adı seçtiniz?

Şekil 5: Takma Ad Seçme Nedeni

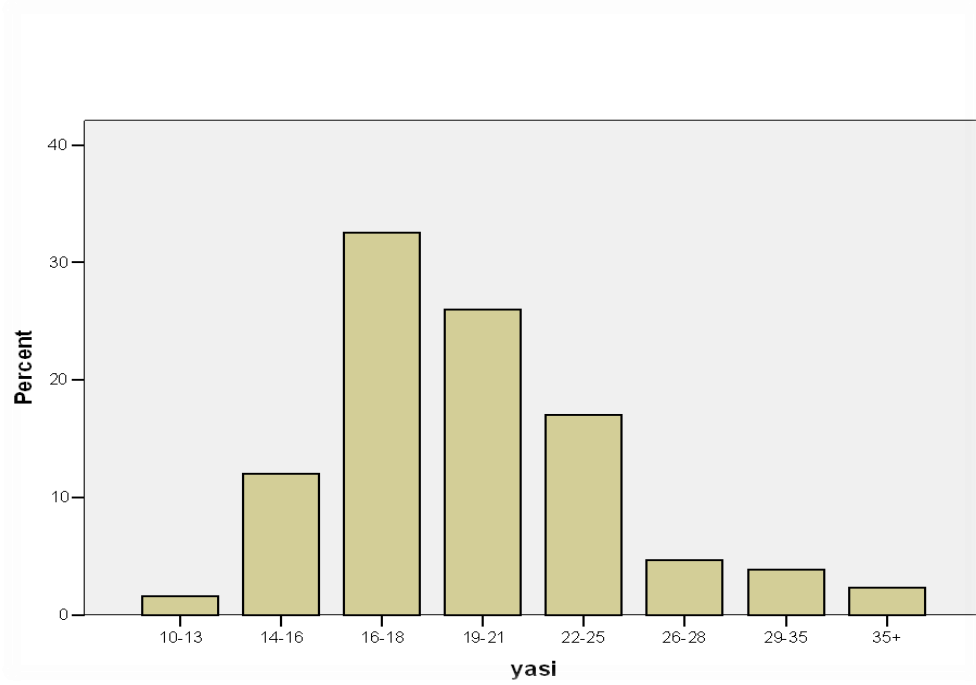
takma ad secme nedeni

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	hosuma gitti	101	39.1	42.8	42.8
	beni tanımlıyor	79	30.6	33.5	76.3
	sebebi yok	19	7.4	8.1	84.3
	diğer	37	14.3	15.7	100.0
	Total	236	91.5	100.0	
Missing	0	22	8.5		
Total		258	100.0		

Tablo 8: Takma Ad Seçme Nedeni

Katılımcıların takma adlarını seçme nedenleri konusunda yoğunlaştıkları kategori “hoşuma gitti” dir. Açık uçlu sorularda kişilerin verdiği yanıtlara göre düzenlenmiş bu kategori kişilerin en az kendilerini ifade etmek kadar isim seçerken estetik kaygılarla da hareket ettiklerini göstermektedir.

2) Yaşınız

Şekil 6: Yaş

yasi

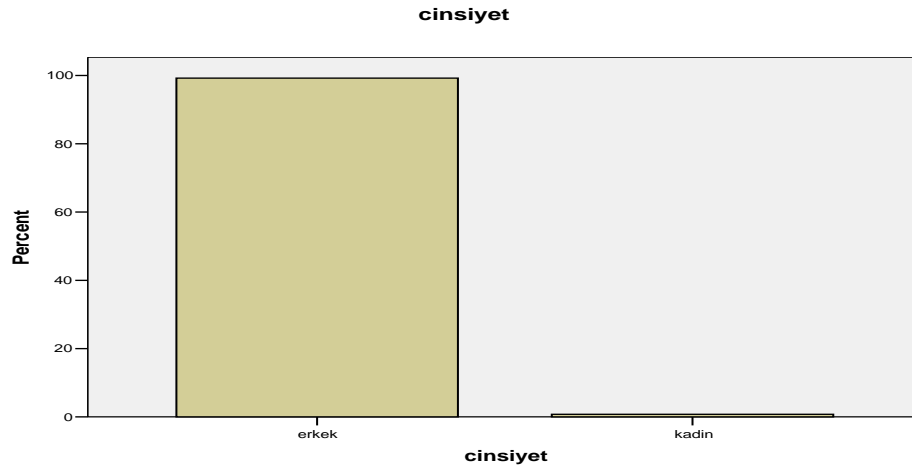
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 10-13	4	1.6	1.6	1.6
14-16	31	12.0	12.0	13.6
16-18	84	32.6	32.6	46.1
19-21	67	26.0	26.0	72.1
22-25	44	17.1	17.1	89.1
26-28	12	4.7	4.7	93.8
29-35	10	3.9	3.9	97.7
35+	6	2.3	2.3	100.0
Total	258	100.0	100.0	

Tablo 9: Yaş

Yaş ile ilgili soruya verilen yanıtlara bakıldığında çok büyük oranda onaltı ve yirmi bir yaş arası katılımcıların toplam oranının %58.6 sını oluşturduğu görülmektedir. Kırıcı alt kültürü bu açıdan büyük oranda Türkiye’de bir gençlik altkültürü olarak

değerlendirilebilir. Görüşülen kırıcıların çoğunluğu ise 22-30 yaş aralığındadır. Üst düzey bir kırıcı olabilmek zaman almaktadır. Oysa Levy(2994)'nin aktardığı biçimiyle Deutch henüz 12 yaşında bu kültürün içerisine girmiştir.

3) Cinsiyetiniz

Şekil 7: Cinsiyet

cinsiyet

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid erkek	256	99.2	99.2	99.2
kadin	2	.8	.8	100.0
Total	258	100.0	100.0	

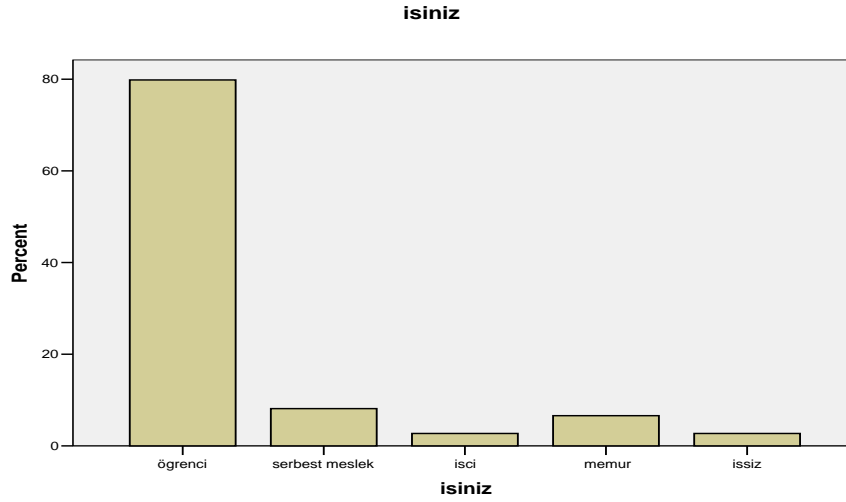
Tablo 10: Cinsiyet

Cinsiyet sorusuna gelindiğinde çok açık bir biçimde Türkiye’de kırıcı alt kültürünün erkek yoğun bir alt kültür olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan kırıcılar da bu durumu onaylamışlardır. Aslında dünya çapında da kırıcı kültürü içerisinde kadın isimlerine nadiren rastlanmaktadır. Görüşme yapılan kırıcılardan Swan bu konuda şöyle bir açıklama getirmektedir:

“yani bilemiyorum ancak işin karmaşıklığından kaynaklanıyor olabilir. Bir de bayanlar daha reale düşkündür. İşte süslenenler,giyimine özen gösterenler hep onlardır sosyologlar incelesin bu durumu “ (swan).

Bu durum genel olarak dünyada yaşanan erkek egemen durumun teknolojik olana yansması olarak görmek de mümkündür.

4) İşiniz?

Şekil 8: Meslek

isiniz

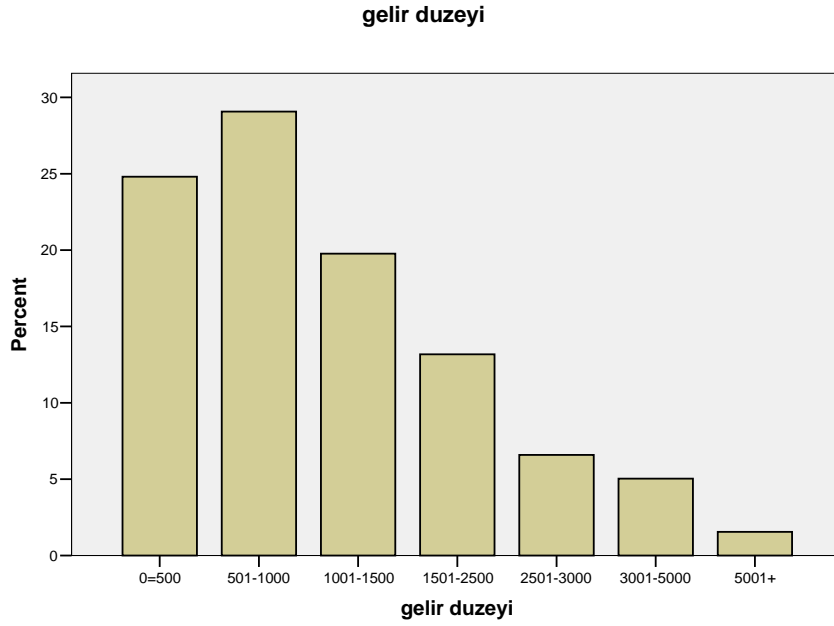
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid öğrenci	206	79.8	79.8	79.8
serbest meslek	21	8.1	8.1	88.0
isci	7	2.7	2.7	90.7
memur	17	6.6	6.6	97.3
issiz	7	2.7	2.7	100.0
Total	258	100.0	100.0	

Tablo 11: Meslek

Katılan kırıcıların meslek grupları ele alındığında çok büyük oranda öğrenci oldukları görülmektedir. Kırıcı kültürünün teknoloji ile ilişkisi belirli bir eğitim durumunu şart koşmaktadır. Ayrıca bunun bir gençlik alt kültürü olması da bu açıdan açıklayıcı bir durumdur. Görüşme yapılan kırıcıların çoğunluğu da üniversite öğrencisidir. Fakat çoğunluğu bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili bir bölümde okumamaktadırlar. Bilgi iletişim teknolojileri konusunda yetenek sahibi olmalarına

rağmen hiyerarşik ve bürokratik basamakları aşarak kendi istedikleri bölümlere de giremediklerini ifade etmektedirler.

5) Kişisel gelir düzeyiniz, aylık (öğrenci iseniz ailenizin gelir düzeyi)

Şekil 9: Gelir Düzeyi

gelir duzeyi

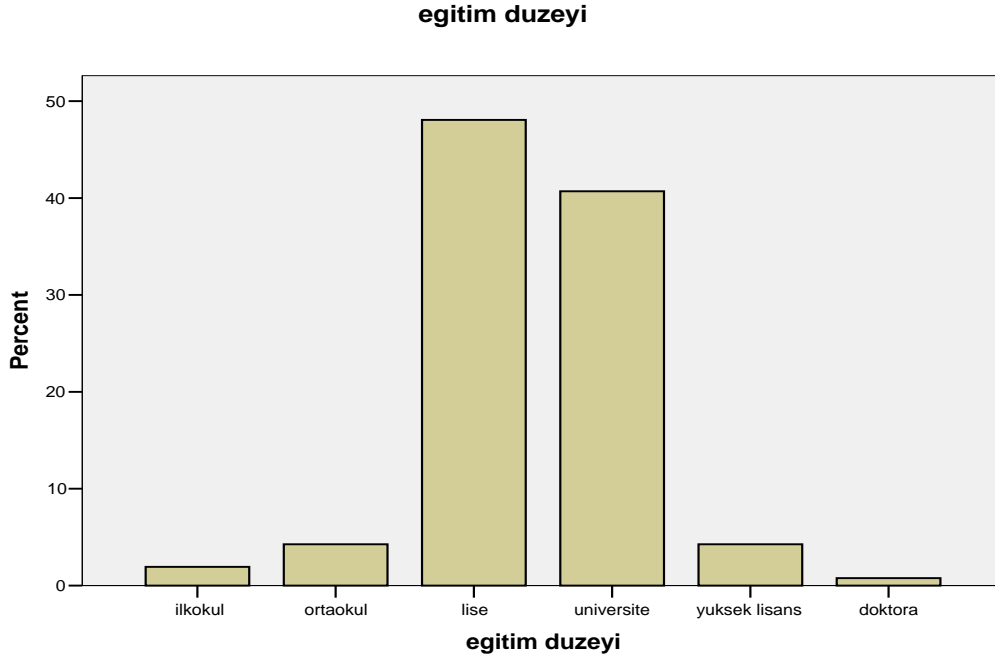
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0=500	64	24.8	24.8	24.8
501-1000	75	29.1	29.1	53.9
1001-1500	51	19.8	19.8	73.6
1501-2500	34	13.2	13.2	86.8
2501-3000	17	6.6	6.6	93.4
3001-5000	13	5.0	5.0	98.4
5001+	4	1.6	1.6	100.0
Total	258	100.0	100.0	

Tablo 12: Gelir Düzeyi

Gelir düzeyi ile ilgili tablodan anlaşıldığı gibi katılımcıların çoğunluğu 0-1500 t1 aralığında bir gelire sahiptir. Bu durumda Türkiye koşulları içerisinde orta alt

denilebilecek bir gelir düzeyinden insanlardır. Görüşme yapılan kırıcılar da benzer gelir düzeylerine sahiptirler

6) Eğitim durumunuz

Şekil 10: Eğitim Düzeyi

egitim duzeyi

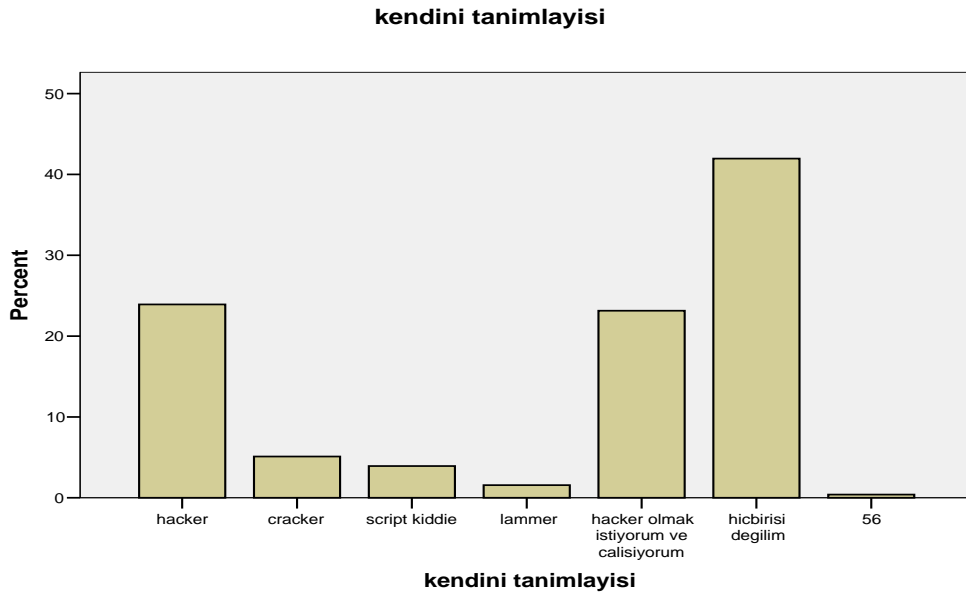
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ilkokul	5	1.9	1.9	1.9
ortaokul	11	4.3	4.3	6.2
lise	124	48.1	48.1	54.3
universite	105	40.7	40.7	95.0
yuksek lisans	11	4.3	4.3	99.2
doktora	2	.8	.8	100.0
Total	258	100.0	100.0	

Tablo 13: Eğitim Düzeyi

Meslekler tablosundaki öğrenci kategorisi yoğunluğunun da bir sonucu olarak katılımcıların lise ve üniversite eğitimi oldukları anlaşılmaktadır. Eğitim kırıcılar konusunda tartışmalı bir konudur. Himanen'in manastır ve Pazar örneğinde olduğu gibi bürokratik, hiyerarşik, eğitim sistemi kırıcıların uyum sağlamayı pek beceremedikleri

bir yapıdır. Türkiye’de daha önce belirtildiği gibi görüşme yapılan kırıcıların neredeyse hiçbirinin bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili bir bölümde okumaları da önemli bir noktadır.

7) Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?

Şekil 11: Kendini Tanımlayışı

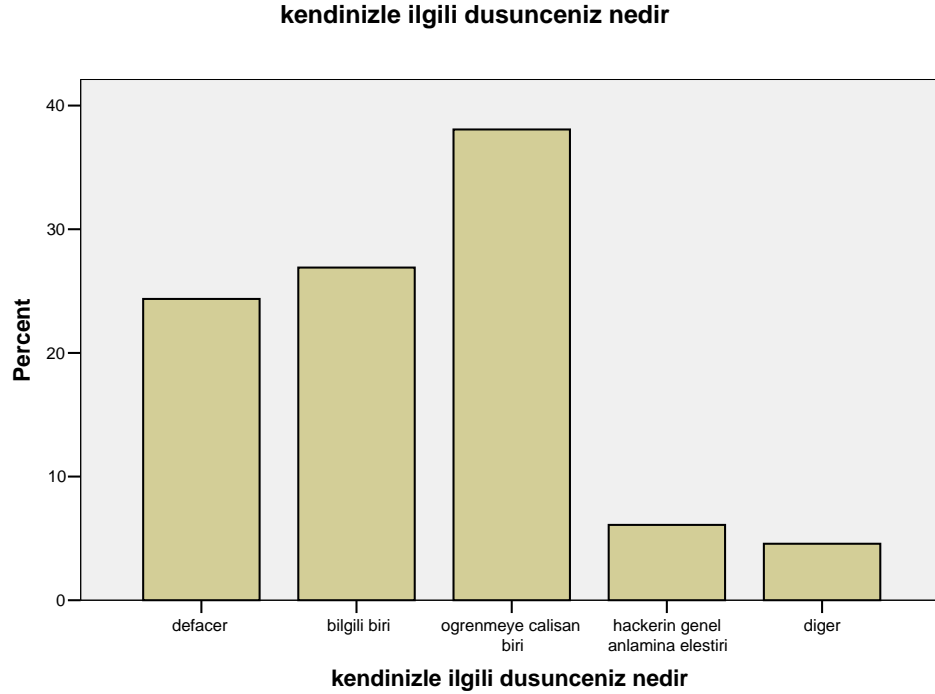
kendini tanımlayisi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hacker	61	23.6	23.9	23.9
	Cracker	13	5.0	5.1	29.0
	script kiddie	10	3.9	3.9	32.9
	Lamer	4	1.6	1.6	34.5
	hacker olmak istiyorum ve calisiyorum	59	22.9	23.1	57.6
	hicbirisi degilim	107	41.5	42.0	99.6
	56	1	.4	.4	100.0
	Total	255	98.8	100.0	
Missing	0	3	1.2		
Total		258	100.0		

Tablo 14: Kendini Tanımlayışı

Türkiye’de kırıcı kültürünün Amerika veya Avrupa’da olduğu gibi 1950’lere dayanan teknomeritokratik bir yapı olmadığı ortadadır. Türkiye internet ile 1990’ların ikinci yarısında karşılaşmıştır. Bu açıdan yukarda bahsedilen kendini tanımlama tablosunda hiçbirisi değilimin sütununun yüksek çıkması takip eden soru olan hiçbirini tanımlamıyorsa kendi tanımınızı kendiniz yapınız sorusuna cevap yazmalarıyla açıklanabilir. Kökleri batıdaki benzerlerine benzemeyen Türk kırıcı kültüründe bahsedilen kırıcı, cracker vb.. tanımlar büyük oranda medyanın ve bu kültürü tam anlayamamış insanların ortaya koydukları bir tanımdır. Genellikle yanlış anlaşıldığı düşünüldüğünden kişiler kendilerini bu biçimde tanımlamaktan vazgeçmektedirler. Bunun yanında hacker’ım ve hacker olmak istiyorum kategorileri de toplamda %44’lük bir sonuç vermektedir. Görüşme yapılan kırıcılardan çoğunluğu kendini hacker olarak tanımlamıştır ancak kırıcılıktan ticari hayata geçtiğini belirten T.S. bu konuda: “ben kendimi herhangi bir kalıba sokmuyorum. yaptıklarım hacking olarak anılıyor. hacker diyorlar.” demektedir. Bu kültürün üstad olarak adlandırılan tarzı ve kökeni halen kırıcılar arasında büyük saygı görmekte ve statü ve değer olarak benimsenmektedir. Kendilerine bu yakıştırmayı yapmayı ise ahlaklı bir davranış olarak görmemekte ve başkalarının bu sıfatı kendileri için kullanmasından gurur duymaktadırlar.

8) Yukarıdaki tanımlardan hiçbirisi sizi tanımlamıyorsa, kendi tanımınızı buraya yapınız

Şekil 12: Kendisiyle İlgili Düşünceleri

kendinizle ilgili dusunceniz nedir

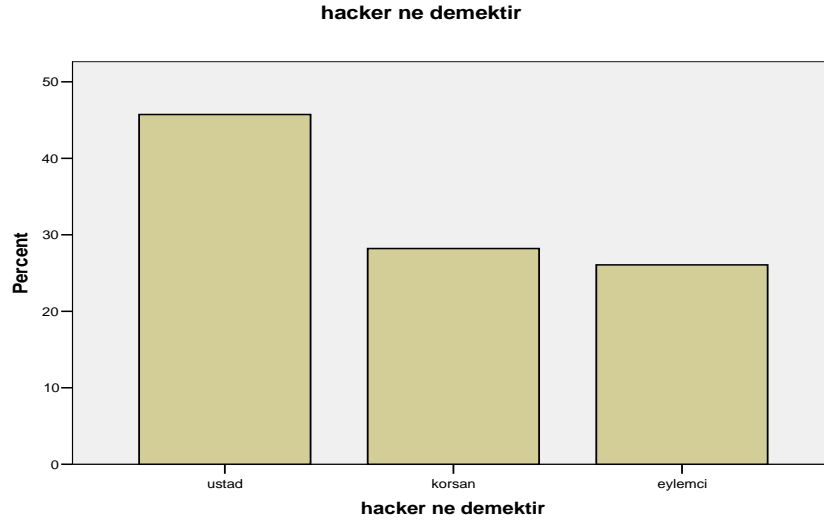
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	defacer	48	18.6	24.4	24.4
	bilgili biri	53	20.5	26.9	51.3
	ogrenmeye calisan biri	75	29.1	38.1	89.3
	hackerin genel anlamina elestiri	12	4.7	6.1	95.4
	Diger	9	3.5	4.6	100.0
	Total	197	76.4	100.0	
Missing	0	61	23.6		
Total		258	100.0		

Tablo 15: Kendisiyle İlgili Düşünceleri

Kırıcı kültürü içerisindeki kategorilerden hiçbirisine uymadığını belirten katılımcıların cevapladığı bu soruda kendisini hacker, cracker vb. Kategorilerden

birinde hissetmeyen kişiler büyük oranda öğrenmeye çalışan biriyim cevabını vermişlerdir. Yaş gruplarına da bakıldığında henüz bilgilerinin yeterli olmamasıyla açıklanabilir fakat öğrenmeye çalışan biri olmak bu konudaki isteği de ifade etmektedir. Önemli bir başka kategori ise defacer'dır. Bu kategori hacktivism akımından sonra ortaya çıkmıştır. Politik amaçlar doğrultusunda bir sitenin içeriğini değiştirmek ya da tamamen yayından kaldırmak ya da siteyi bloke etmek şeklinde eylemleri söz konusudur. Kendisini kırıcı kültürü içerisinde hissetmesine rağmen uygun bir kategori bulamadığını düşünen bu kişiler bu tabloda kırıcı kültürü içerisinde defacer kategorisinin de Türkiye'de önemli bir örnek teşkil ettiğini göstermektedirler.

9) Sizce Hacker ne demektir?

Şekil 13: Kendisi İçin Hack Ne Demektir

hacker ne demektir

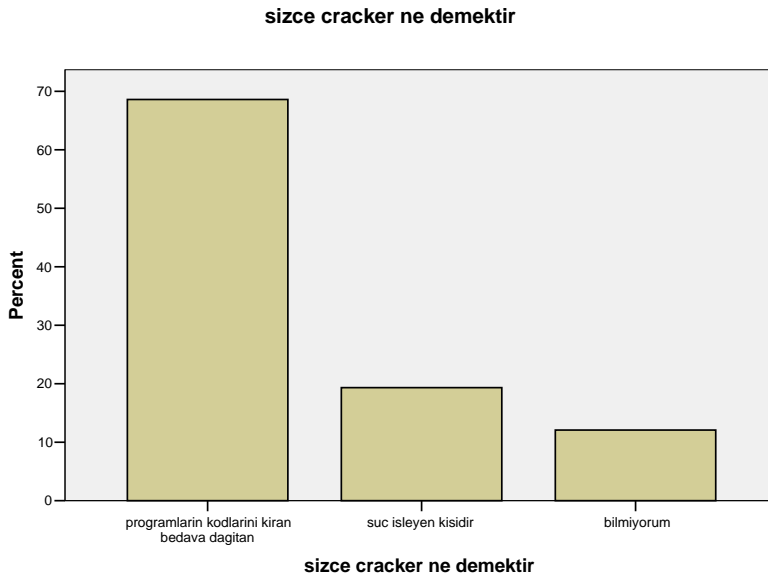
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ustad	107	41.5	45.7	45.7
	korsan	66	25.6	28.2	73.9
	eylemci	61	23.6	26.1	100.0
	Total	234	90.7	100.0	
Missing	0	24	9.3		
Total		258	100.0		

Tablo 16: Kendisi İçin Hack Ne Demektir

Burada belirtilen kategorilerden üstad 1950 lerde MIT de başlayan gerçek programcılar olarak adlandırılan suç işlemekten çok programlama üzerinde duran ve deha seviyesinde değerlendirilen, bilişim teknolojileri konusunda çok bilgili ve sorunlara yaratıcı çözümler üretebilen kişiler olarak tanımlanmıştır. Türkiye’de de kırıcı kültürü katılımcıları arasında kırıcı tanımları arasında hala üstad tarzının ve anlayışının takdir gördüğü ortadadır. Görüşme yapılan kırıcılardan, Türkiye’de bir bankanın hesaplarına girerek bu konuda ilk cezayı alan T.S. hacker tanımı ile ilgili olarak şöyle demektedir :

« bambaska bir durum soz konusu. eger siz hacker bakis acisina sahipteniz. teknik bilginin yaninda o bakis acisina da sahip olmak durumundasiniz. surecleri sorgulayan. nedenleri arayan. diger tum insanlar sorun yasamamak icin cirpinirken siz sorunlarin size daha cok sey ogrettiginin farkinda olan kisi olmalisiniz. bu isin tamamen sosyal konularla harmanlanmis mental tarafi. isin teknik tarafi sadece bu bakis acisini bir bilgisayar sistemine uygulamak icin kullaniliyor.”(T.S)

10) Sizce Cracker ne demektir?

Şekil 14: Kendisine Göre Cracker Kimdir

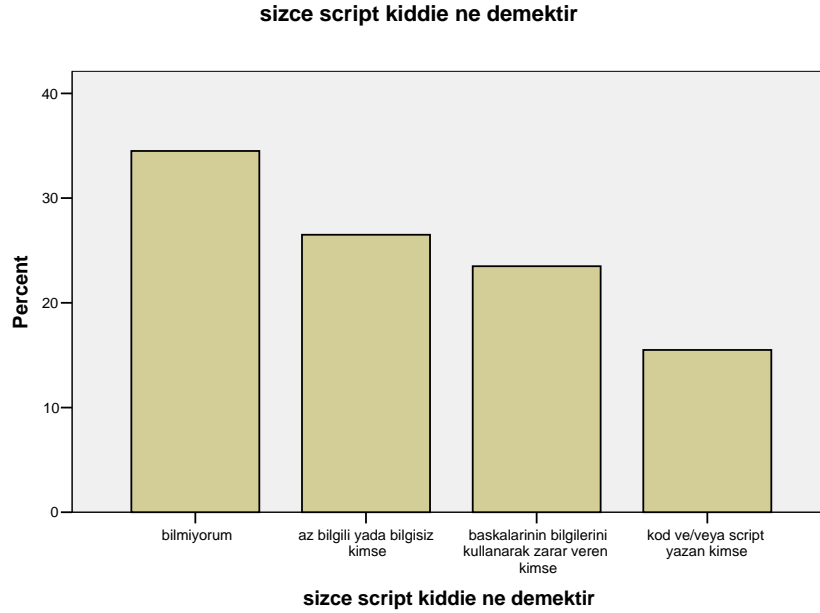
sizce cracker ne demektir

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid programların kodlarını kiran bedava dağıtan	142	55.0	68.6	68.6
suç işleyen kişidir	40	15.5	19.3	87.9
bilmiyorum	25	9.7	12.1	100.0
Total	207	80.2	100.0	
Missing 0	51	19.8		
Total	258	100.0		

Tablo 17: Kendisine Göre Cracker Kimdir

Kırıcı kültürü içerisindeki önemli kavramlardan biri olan cracker kelimesi, üstad tarzını savunan kırıcıların kendilerini suç işleyen kişilerden ayırt etmek için ortaya attıkları bir isimdir. Jargon file daki tanımı da buradaki tanımı gibidir. Cracker tanımı üzerine Türk kırıcıların bilgi sahipleri oldukları görülmektedir. Görüşme yapılan kırıcılardan Suskun ise bu konuda: “hacker don kişot cracker da onun yardımcısı” diye fikrini belirtmektedir. Crackerların özellikle programların kodlarını kıran ve bedava dağıtan kişiler olarak statü sahibi olması Eric Raymond’un da belirttiği gibi kırıcı kültürünün bir hediye kültürü olması ve statünün aldıkça değil verdikçe yükselmesidir.

11) Sizce script kiddie ne demektir?

Şekil 15: Script Kiddie'yi Nasıl Tanımlıyor

sizce script kiddie ne demektir

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
bilmiyorum	69	26.7	34.5	34.5
az bilgili yada bilgisiz kimse	53	20.5	26.5	61.0
baskalarının bilgilerini kullanarak zarar veren kimse	47	18.2	23.5	84.5
kod ve/veya script yazan kimse	31	12.0	15.5	100.0
Total	200	77.5	100.0	
Missing	0	58	22.5	
Total	258	100.0		

Tablo 18. Script Kiddie'yi nasıl tanımlıyor

Script kiddie konusunda katılımcıların çoğunun bilgisi olmadığı görülmektedir. Popülerleşen bazı kavramlar tanınmakta ama bazı kavramlar konusunda bilgi sahibi

katılımcı sayısı az olmaktadır. Bunun yanında script kiddie nin olumsuz bir anlam taşıdığı da açık uçlu sorulara verilen yanıtlardan anlaşılmaktadır. Üretmeyen başkalarının yazdığı kodları kullanan kişiler olarak değerlendirilmektedir.

12) Sizce lamer ne demektir?

Şekil 16: Lamer'ı Tanımlayışı

sizce lamer ne demektir

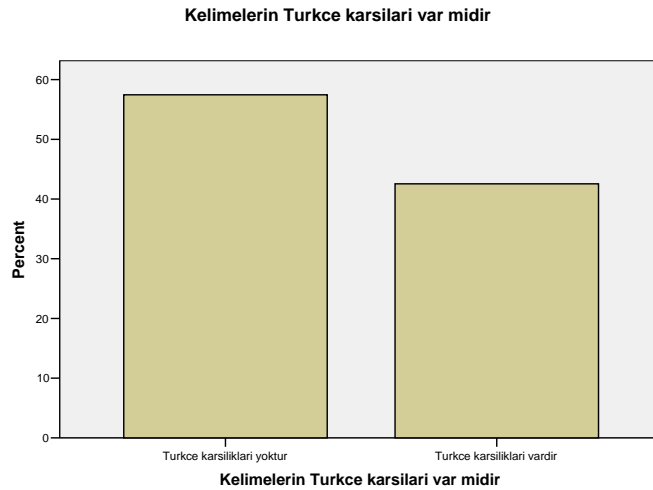
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid yeni başlayan acemi	66	25.6	27.5	27.5
ezik, zavalli	158	61.2	65.8	93.3
bilmiyorum	16	6.2	6.7	100.0
Total	240	93.0	100.0	
Missing 0	18	7.0		
Total	258	100.0		

Tablo 19: Lamer'ı Tanımlayışı

Kırıcı kültürü içerisinde lamer neredeyse bir hakaret olarak kullanılmaktadır. Katılımcıların çoğu da böyle değerlendirmiştir. Görüşme yapılan kırıcılar da aynı

görüştürler Lance lamer için: “Gereksiz insan gösteriş budalası” (lance) tanımlamasında bulunmuştur.

13) Sırasıyla, hacker, cracker, script kiddie ve lamer kelimeleri için hangi Türkçe kelimeleri uygun görüyorsunuz?

Şekil 17: Kelimelerin Türkçe Karşılığı var mı?

Kelimelerin Turkce karsilari var midir

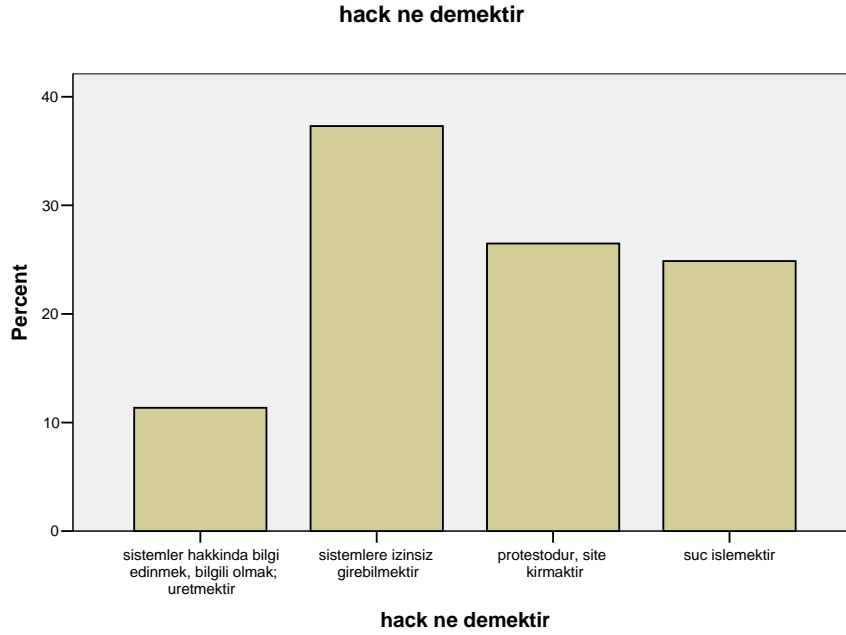
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Turkce karsiliklari yoktur	131	50.8	57.5	57.5
	Turkce karsiliklari vardir	97	37.6	42.5	100.0
	Total	228	88.4	100.0	
Missing	0	30	11.6		
Total		258	100.0		

Tablo 20: Kelimelerin Türkçe Karşılığı var mı?

Katılımcılar büyük oranda hacker, cracker, script kiddie ve lamer kelimelerine Türkçe karşılık önermeme yönünde fikirlerini açıklamışlardır. Küreselleşme sonucunda uluslararası olan bir alt kültür için bu beklendik bir durumdur. Zaten bu konuda Türkçe karşılıklar düşünüldüğünde her kullanılan Türkçe karşılığının kırıcı kültürüne belli bir

yaklaşım tarzını da temsil ettiği görülük, üstad, korsan, eylemci hactivist gibi. Bu yüzden hacker kelimesi daha tarafsız bir anlam sergilediği için tercih edilmektedir.

14) Hack ne demektir?

Şekil 18: Hack Nedir

hack ne demektir

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	sistemler hakkında bilgi edinmek, bilgili olmak; uretmektir	21	8.1	11.4	11.4
	sistemlere izinsiz girebilmektir	69	26.7	37.3	48.6
	protestodur, site kirmaktır	49	19.0	26.5	75.1
	suc islemektir	46	17.8	24.9	100.0
	Total	185	71.7	100.0	
Missing	0	73	28.3		
Total		258	100.0		

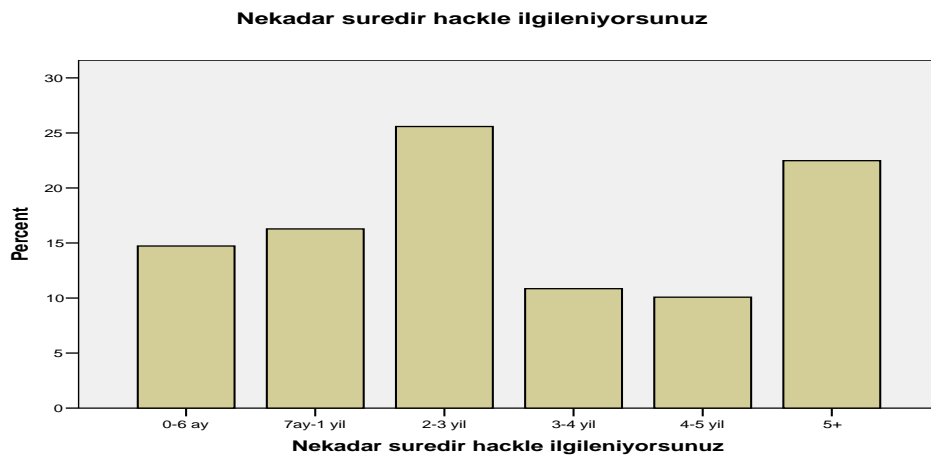
Tablo 21: Hack Nedir

Kırma eyleminin anlamının sorulduğu bu soruda katılımcılar büyük oranda kırma eylemini sistemlere izinsiz girebilmek olarak tanımlamıştır. Birşeyin varlığı kadar yokluğu ya da azlığı da manidardır. Hacker kelimesi ile ilgili olarak üstad anlayışını benimseyen katılımcılar kırma eylemi konusunda korsan yaklaşımını benimsemektedirler. Oysa üstad anlayışının uzantısı olarak sistemler hakkında bilgili olmak üretmenin değerlendirilmesi beklenir. Burada üstadın bir kavram ve değer olarak saygı gördüğü ama pratik alanda korsan yaklaşımının daha fazla benimsendiği ve gözlemlendiği anlaşılabilir. Burada bir etik ve değer anlayışının da ortaya çıktığı görülmektedir. Örneğin görüşme yapılan kırıcılardan Madtoxic şöyle söylemektedir:

“Bence Hack in anlamı kötü yönlü bir alışveriş dir . neden dicesiniz hack demek bir sistemde maddi değeri olan yada Kredi kartı bilgileri yada ne bileyim Banka Sistemine girip kötü yönlü kullanmaktır ... Dicesiniz ki siz hacker değilmisiniz hayır ben hacker yerine göre ve haram olmadan yapıyorum mesala ülkemin çıkarı için ...Hacker lar site hacklemez Kendi çıkarlarını gözetirler bizler ise Hacker lık değilde Defacer Olarak iş yapmaktayız peki dicesiniz sizde sistemlere giriyorsunuz sizde hacker oluyorsunuz o zaman evet ama onlar gibi biz cebimizi düşünmüyoruz yani bizler iyi niyetli birer hacker yada defacer ız..”(Madtoxic)

Burada siteleri kırmanın ya da bir sisteme izinsiz bir giriş yapmanın hack olup olmaması ile yapma nedeni ile ilişkilendirilmektedir haram olmadan yapmak, ülke çıkarı için yapmak hack eylemini suç kategorisinden çıkarmaktadır.

15) Ne kadar süredir hack ile ilgileniyorsunuz?

Şekil 19: Nekadar Süredir Hackle İlgilendiği

Nekadar suredir hackle ilgileniyorsunuz

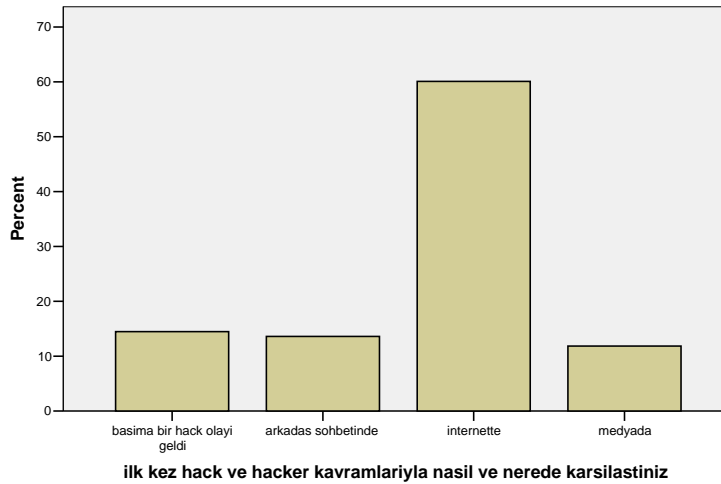
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0-6 ay	38	14.7	14.7	14.7
	7ay-1 yil	42	16.3	16.3	31.0
	2-3 yil	66	25.6	25.6	56.6
	3-4 yil	28	10.9	10.9	67.4
	4-5 yil	26	10.1	10.1	77.5
	5+	58	22.5	22.5	100.0
	Total	258	100.0	100.0	

Tablo 22: Nekadar Süredir Hackle İlgilendiği

Katılımcıların ne kadar süredik kırıcılık ile ilgilendikleri sorusunda 2-3 yıllık bir deneyime sahip oldukları görülmektedir. Görüşme yapılan kırıcılar da büyük oranda 5 yıl ve üzeri deneyime sahiptir. Bu süre ilginçtir. Bu sürenin üzerinde olan kırıcılar ya kırıcılığı bırakmakta ya da bilişim teknolojisinin ticari alanında bilgilerini kullanmaktadırlar.

16) İlk kez hack ve hacker kavramları ile nasıl ve nerede karşılaştınız?

ilk kez hack ve hacker kavramlarıyla nasıl ve nerede karsilastiniz

Şekil 20: İlk Kez Hack ve Hacker Kavramlarıyla Karşılaşması

ilk kez hack ve hacker kavramlarıyla nasıl ve nerede karşılastınız

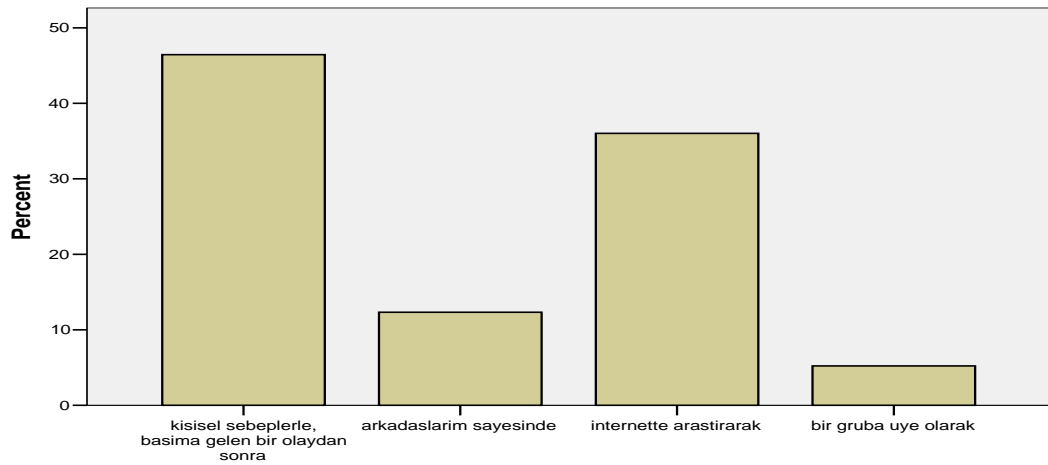
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	basıma bir hack olayı geldi	33	12.8	14.5	14.5
	arkadas sohbetinde	31	12.0	13.6	28.1
	internette	137	53.1	60.1	88.2
	medyada	27	10.5	11.8	100.0
	Total	228	88.4	100.0	
Missing	0	30	11.6		
Total		258	100.0		

Tablo23: İlk Kez Hack ve Hacker Kavramlarıyla Karşılaşması

Katılımcılar ilk kez hack ve hacker kavramları ile internette tanışmışlardır. İnternet bu alt kültürün yayılması için zaten temel bir unsurdur. Burada ilginç olan en düşük kategorinin medya olarak çıkmasıdır. Burada katılımcıların medyayı takip edip etmemeleri de bir değişken olarak değerlendirilmelidir.

17) Hack ile ilgilenmeye nasıl başladınız? O günden bu güne gelişiminizi ve kısa hikayenizi anlatır mısınız?

hackle ilgilenmeye nasıl basladiniz

hackle ilgilenmeye nasıl basladiniz

Şekil 21: Hackle İlgilenmeye Başlayışı

hackle ilgilenmeye nasıl başladınız

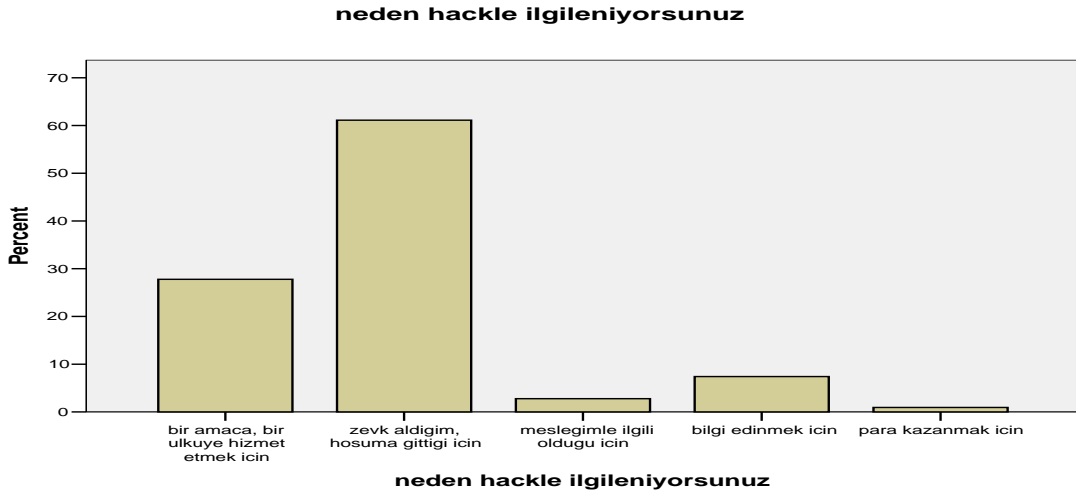
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	kisisel sebeplerle, basıma gelen bir olaydan sonra	98	38.0	46.4	46.4
	arkadaşlarım sayesinde	26	10.1	12.3	58.8
	internette araştırarak	76	29.5	36.0	94.8
	bir gruba üye olarak	11	4.3	5.2	100.0
	Total	211	81.8	100.0	
Missing	0	47	18.2		
Total		258	100.0		

Tablo 24: Hackle İlgilenmeye Başlayışı

Katılımcıların kırıcılık ile ilgilenmeye başlamaları konusunda başlarına gelen bir olay ve kişisel sebepler ön plana çıkmaktadır. Katılım bu açıdan bireysel bir yol izlemektedir. Hemen arkasından takip eden kategori olarak İnternette araştırarak kategorisi kişilerin bu kültüre maruz kalmak yerine kendilerinin yöneldiğini de ifade etmektedir. Bu konuda Suskun şöyle demektedir:

“kız arkadaşımın ayrıldığı dönemde psikolojik destek aldım o sıralarda benim başka şeylerle uğraşmam gerektiğini söylemişti bu vesile ile başladı meraklarım denedim ama en zevk veren bu idi egomu tatmin ediyordum çünkü intikama çocukluk olarak bakıyorum şimdi.” (Suskun)

18) Neden hack ile ilgileniyorsunuz

Şekil 22: Hackle İlgilenme Nedeni

neden hackle ilgileniyorsunuz

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
bir amaca, bir ulkuye hizmet etmek icin	60	23.3	27.8	27.8
zevk aldigim, hosuma gittigi icin	132	51.2	61.1	88.9
meslegimle ilgili oldugu icin	6	2.3	2.8	91.7
bilgi edinmek icin	16	6.2	7.4	99.1
para kazanmak icin	2	.8	.9	100.0
Total	216	83.7	100.0	
Missing	0	42	16.3	
Total	258	100.0		

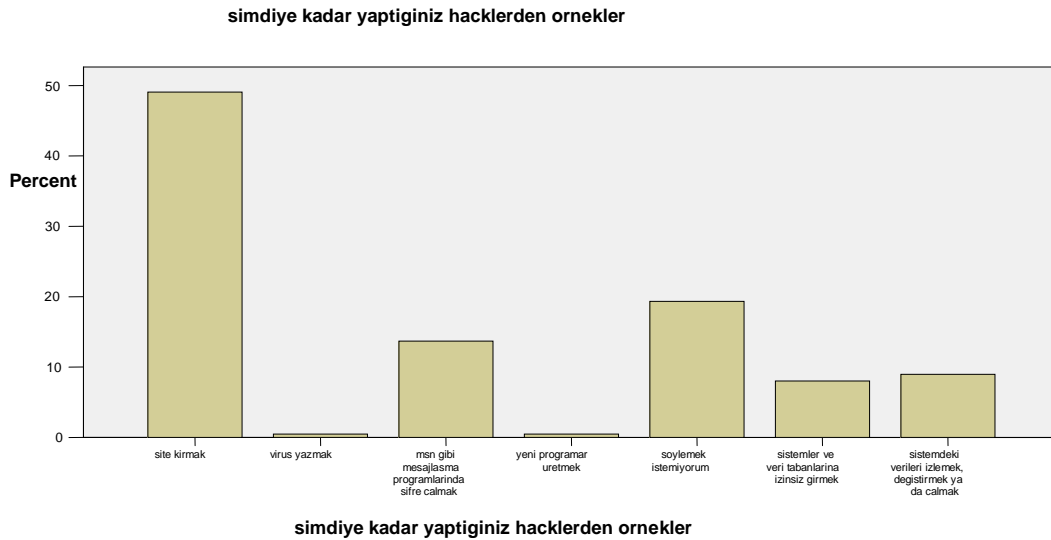
Tablo 25: Hackle İlgilenme Nedeni

Bu tabloda öne çıkan iki kategori kırıcılık işinden zevk almak ve bir amaç ve bir ülküye hizmet etmek için kategorileridir. Zevk almak zaten kırıcı etiği içerisinde geleneksel protestan etiğinden farklı olarak çalışmayı neşeli ve zevkli bir uğraş olarak görmektir. Zevk almak Karl Marx'ın terimleriyle söylersek yabancılaşmamış çalışmadır. Huizinga'nın oyun kavramının değişimi konusundaki yorumu da burada

değerlendirilebilir. Huizinga(1995) oyunun modern zamanda insan hayatından çekildiğini belirtmektedir. Çünkü oyun auto-telos amacı kendi içinde olan bir eylemdir. Ancak amacı kendi içinde olan bir eylemde insan özgür olabilir ve yabancılaşmaz. Bu açıdan bakıldığında kırıncılık konusunda zevk almak kategorisi kırıncılığın insanlar için amacı kendi içinde ve neşeli bir çalışma olarak algılandığı görülmektedir. Bir amaca ve ülkeye hizmet etmek için hack ile ilgilenmek ise farklı bir alanda açıklama gerektirmektedir. Burada kırıncılık amacı kendi içinde olan bir eylemden başka bir şey için araçsal bir kullanıma doğru gitmektedir. Bir toplumsal protestonun ya da toplumsal hareketin araçlarından biri durumuna gelmektedir. Bu konuda özellikle milliyetçi bir tavır belirlemektedir. Örneğin Madtoxic şöyle demektedir:

“Ben Şunu söyleyim Ben Vatanına AŞIK olan Bayrağı Vatanı Uğruna Ölümü Göze Almış birisiyim Beni Onca PKK lı Tehdit etmesine rağmen hayla buradayım ve burada kalıcıyım 30 u aşkın güvenli denilen pkk sitesi hackledim sitedeki tüm dosyaları çekip yetkili mercilere yolladım Bu benim görevim dir ben bunu yapmaz isem devlet hangi birisi ile uğraşacak Ben Akralarımdan çok şehit verdim ve acısı öyle büyüki pkk nın sanal ayağını bizler kaydırmaz gidip de boş işler yaparsak bunun amacı misyonu merde kaldı”(Madtoxic)

19) Şimdiye kadar yaptığınız hack'lere birkaç örnek vererek bunları nasıl gerçekleştirdiğinizi anlatır mısınız?

Şekil 23: Yaptığı Hacklerden Örnekler

şimdiye kadar yaptığınız hacklerden örnekler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
site kırmak	104	40.3	49.1	49.1
virus yazmak	1	.4	.5	49.5
msn gibi mesajlaşma programlarında şifre calmak	29	11.2	13.7	63.2
yeni programlar üretmek	1	.4	.5	63.7
söylemek istemiyorum	41	15.9	19.3	83.0
sistemler ve veri tabanlarına izinsiz girmek	17	6.6	8.0	91.0
sistemdeki verileri izlemek, değistirmek ya da calmak	19	7.4	9.0	100.0
Total	212	82.2	100.0	
Missing	0	46	17.8	
Total	258	100.0		

Tablo 26: Yaptığı Hacklerden Örnekler

Çevrimiçi ankette kırııcılık eylemleri ile ilgili olarak kişilerin neler yaptıkları ile ilgili olan bu tabloda kendisini kırııcı kültürü içerisinde hisseden katılımcıların kırııcılık eylemi olarak en fazla site kırma eylemini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Kırııcılığın zevk yanında bir ülkü ve misyon için yapıldığının anlaşıldığı tablodan sonra bu daha da anlam kazanmaktadır. Burada ülkü ve misyon dahilinde site kırmak bir tür protesto etkinliği olarak da değerlendirilebilir. Bu konuda görüşme yapılan kırııcılar da en çok site kırma eyleminde bulduklarını ifade etmişlerdir. Siteler arasında ise kırılması daha zor sitelerin ya da uluslararası ilişkilerde ortaya çıkan beklenmedik olayların ertesinde ilgili ülkenin sitelerinin tercih edildiği belirtilmiştir(Suskun). Görüşülen bir başka kırııcı olan Lance ise şöyle demektedir:

“Ben sadece Türklüğe İslama karşı gorduğum siteleri hacklerim yada herhangi bir Ülkede türklüğe ve islama karşı bir karar alınmıssaO ülkenin sitelerini hackleyip Kendi Düşüncelerimi sayfalarına yazarımAmacım zarar vermek değil Şöle diyim Konsoloslugun bahcesine siyah celenk koymak gibibir ne Protesto sesimizi duyurmak ve bu konuda xxxxxx team olarak dünya capında Haberlerimiz varyani sesimiz bi yerler gitmiş”(Lance)

İkinci en yüksek kategori olan söylemek istemiyorum kategorisini de yapılan eylemler sonuçta bir suç olarak değerlendirilebileceği için katılımcıların çekingen davrandıkları şeklinde yorumlamak mümkündür.

20) Yaptığınız hack'lerin genellikle sebebi nedir? (ilk üç sebebinizi işaretleyiniz)

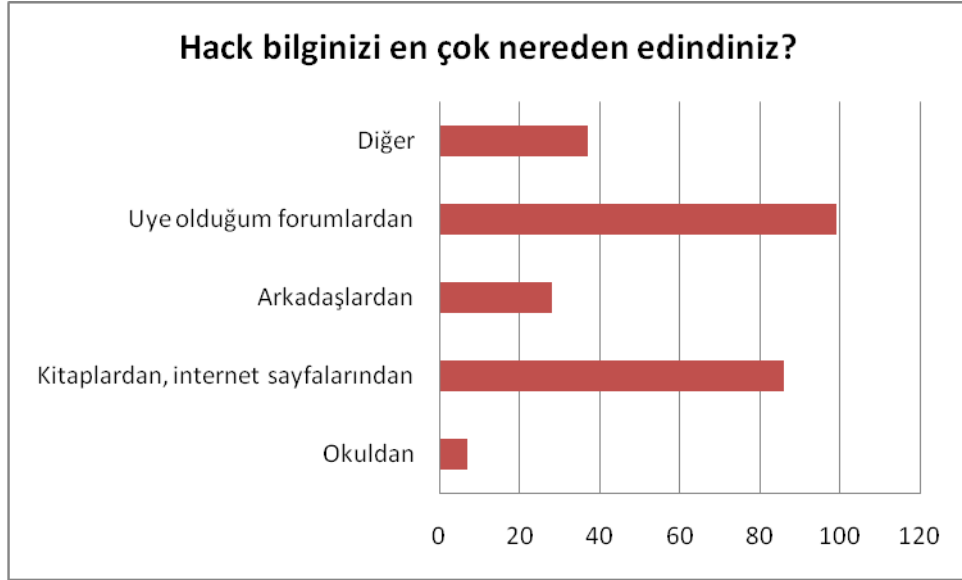

Şekil 24: Yaptığı Hacklerin Sebepleri

Bir önceki tablo ile de ilişkilendirerek söylemek gerekirse yapılan kırıcılık eyleminin nedeni olarak politik amaçlı protestonun birinci kategori olarak çıkması beklenen bir durumdur. Bunun yanında, karşı taraf ile kişisel sorun ve merak öğrenmek ile uyarı amaçlı açığı ispat nedenleri de önemli nedenler arasında görülmektedir. Politik amaçlı protestoyu bir hack sebebi olarak algılayan görüşe istinaden forumlar temelinde Türkiye'deki protesto amaçlı hack yapan gruplar hakkında, görüşme yapılan kırıcılardan ersever şöyle demektedir:

“milliyetçi denilince şuan ilk sırada biz varız gerek ekip olarak gerekse güç olarak din temelli denilince nur cemaatine bağlı C..... tim var bölücü olarak ise pa..... hackers denen bir ekip vardı”(ersever)

21) Hack bilginizi en çok nereden edindiniz? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)

Şekil 25: Hack Bilgisini Edindiği Yollar

Bir önceki grafik ile karşılaştırılınca bu tablodaki sonuçlar daha fazla anlam kazanmaktadır. Katılımcılar bilgilerini en çok üye oldukları forumlardan elde etmektedirler. Bu forumlar ise belli bir misyon çerçevesinde kırılcılık yapan, kırılcılık yapma sebebi protesto amaçlı olan ve daha çok milliyetçi ve dini değerler temelinde hareket eden gruplardır. Bilgi edinmek isteyen insanlar buralara dahil olmakta ve bilgi de edinmektedirler. Hatta bazı gruplar üye alırken bazı koşullar da öne sürmektedirler. Bu konuda Ersever kendisinden örnek vermektedir:

“bütün Türk timleri A... çatısı altında birleşecek deniyordu. çok da mantıklı geldi bana2003 yılında başvurduğum hemen de kabul edildim tabi ilk işleri bana baya birşeyler öğretmek oldu eğitim verdiler herkesi kabul etmezler sabıka kayıtlarına bakılır önce hain olmamak gerekir başvuru formunda TC kimlik numarası da var tabi ki o olduktan sonra.. milletine & devletine şartsız bağlılık yüz kızcırtıcı olmamalı.. devlet aleyhtarı olmamalı”(Ersever).

22) Hiç bir hack grubuna üye oldunuz mu? Neden?

Şekil 26: Hack Grubuna Üye Olmuş mu
bir hack grubuna üye oldunuz mu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	evet	187	72.5	74.5	74.5
	hayir	64	24.8	25.5	100.0
	Total	251	97.3	100.0	
Missing	0	7	2.7		
Total		258	100.0		

Tablo 27: Hack Grubuna Üye Olmuş mu

Grupların etkinliği konusunda değerlendirilen bu tabloda da katılımcıların büyük bölümünün bir gruba üye olduğu anlaşılmaktadır. Görüşme yapılan kırıcılar da ya halen bir grubun üyesi yada yöneticisidirler ya da daha önce bir gruba katılmışlardır

23) Hiç bir hack grubundan çıktınız mı? Neden?

Şekil 27: Hack Grubundan Çıkmış mı

bir hack grubundan cıktiniz mi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	104	40.3	49.5	49.5
	Hayir	106	41.1	50.5	100.0
	Total	210	81.4	100.0	
Missing	0	48	18.6		
Total		258	100.0		

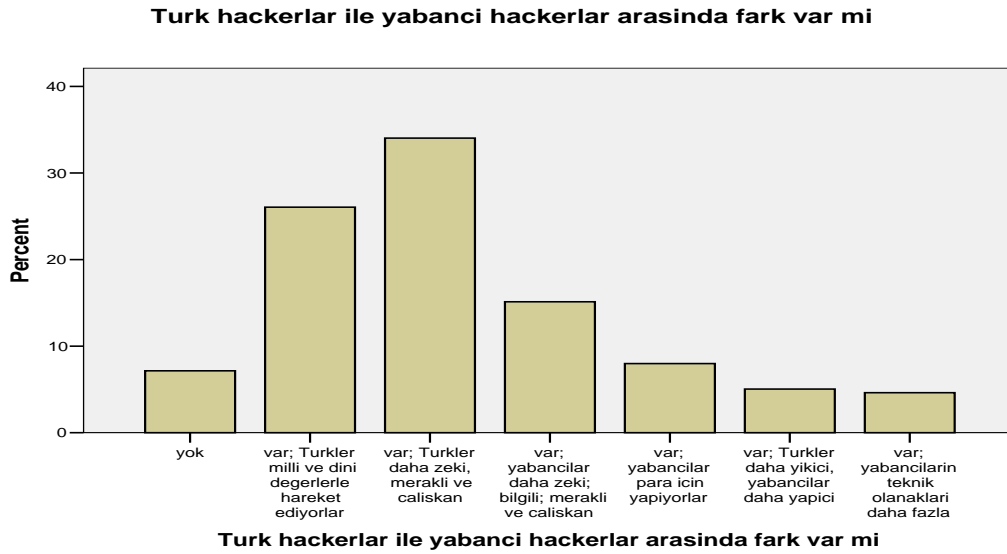
Tablo 28: Hack Grubundan Çıkmış mı

Bu tabloda gruplar konusu biraz daha farklı bir açıdan ele alınmıştır. Bir gruba girme nedenleri bilgi edinmek olarak ya da misyon olarak anlaşılabilir. Bu gruplardan çıkmakta mıdır? Katılımcıların yarısı üye olduğu bir gruptan çıkmış ayrılmış ya da atılmıştır. Grupların hiyerarşik bir düzenle yönetildiği görüşme yapılan kırıcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Swan şöyle belirtmektedir:

“Ayyıldız Team katıldıktan sonra başta basit yöntemlerle uğraşıp zaman geçiriyordum. eğlenceydi benim için. çok basit forum açıkları vardır phpbb dediğimiz. her gece onlardan 15-20 tane deface edip siteye ekliyordum. sonra bugün site admininden teklif

geldi bizimle çalışmak istermisin diye.kabul ettim.sonra rütbe arttırımı oldu.çünkü hiyerarşik bir düzenle yönetiliyor. ilk katılan teğmen olarak başlıyor,msj sayısına göre üstteğmenliğ yükselebiliyor.daha sonrasını ise site yöneticileri atıyor.ben şu anda tuğgneral olarak halen devam etmekteyim hayır msj sayısına göre asteğmen-teğmen-üstteğmen olabiliyorsunuz.bundan sonrasına (yüzbaşı,binbaşı...) yönetim karar veriyor”(Swan)

24) Türk hackerlar ile yabancı hackerlar arasında fark görüyor musunuz? Kısaca açıkla mısınız?

Şekil 28: Türk Hackerları İle Yabancı Hackerlar Arasındaki Farklar

Türk hackerlar ile yabancı hackerlar arasında fark var mı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
yok	17	6.6	7.1	7.1
var; Türkler milli ve dini değerlerle hareket ediyorlar	62	24.0	26.1	33.2
var; Türkler daha zeki, merakli ve caliskan	81	31.4	34.0	67.2
var; yabancilar daha zeki; bilgili; merakli ve caliskan	36	14.0	15.1	82.4
var; yabancilar para icin yapiyorlar	19	7.4	8.0	90.3
var; Türkler daha yıkici, yabancilar daha yapici	12	4.7	5.0	95.4
var; yabancilarin teknik olanaklari daha fazla	11	4.3	4.6	100.0
Total	238	92.2	100.0	
Missing	20	7.8		
Total	258	100.0		

Tablo 29: Türk Hackerları İle Yabancı Hackerlar Arasındaki Farklar

Bu tablonun sorusunda katılımcılara yabancı kırıcılar ile Türk kırıcılar arasında bir fark görüp görmedikleri sorulmuştur. Gördükleri temel fark Türk kırıcıların daha zeki meraklı ve çalışkan olduklarıdır buna eşlik eden kategori ise Türk kırıcıların yabancıardan farklı olarak milli ve dini değerlerle hareket ediyor olmalarıdır.

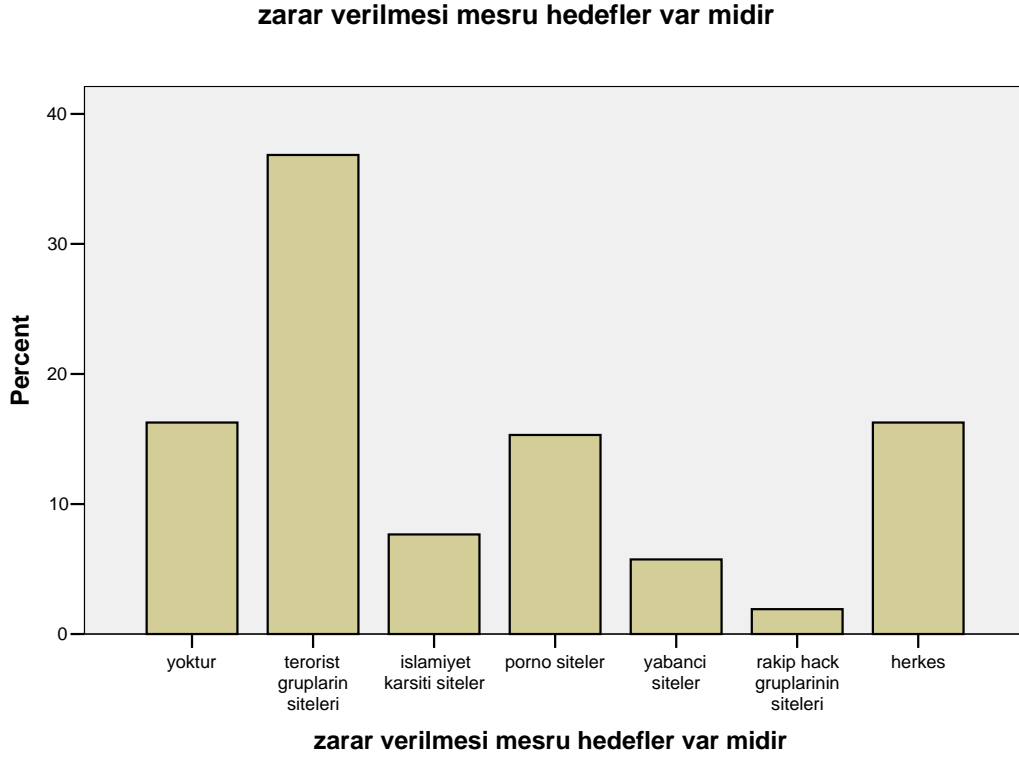
26) Hack yaparken, hiç bir hedefe zarar verdiniz mi? Neden?**Şekil 29: Hack yaparken zarar vermiş mi****hack yaparken hic zarar verdiniz mi**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	evet	168	65.1	71.8	71.8
	hayir	66	25.6	28.2	100.0
	Total	234	90.7	100.0	
Missing	0	24	9.3		
Total		258	100.0		

Tablo 30: Hack yaparken zarar vermiş mi

Kırıcılığın belirli bir misyon çerçevesinde gruplar temelinde protesto amaçlı olarak yapıldığı değerlendirildiğinde sadece siyah çelenk koymanın ötesinde katılımcıların çoğunluğu kırma eylemi yaparken zarar verdiğini belirtmektedir.

27) Zarar verilmesi meşru hedefler var mıdır? Örnek verebilir misiniz?

Şekil 30: Zarar Verilmesi Meşru Görülen Hedefler

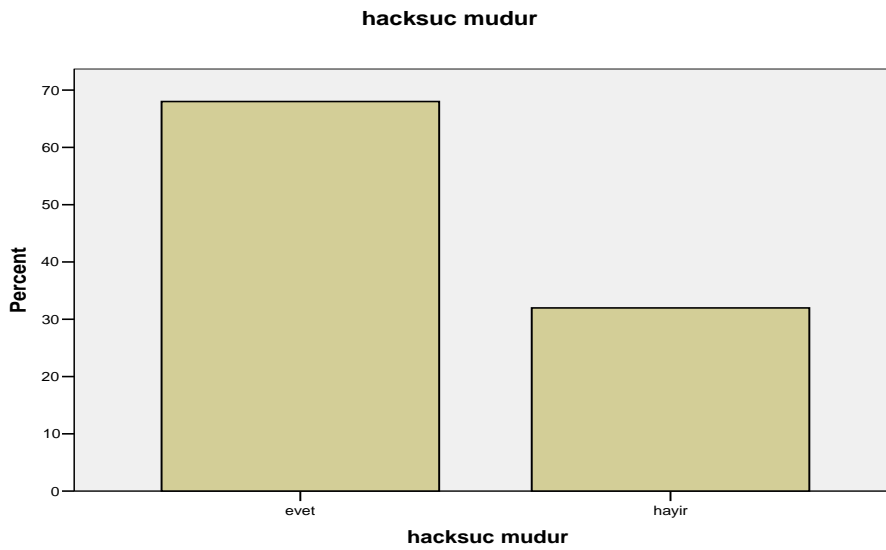
zarar verilmesi mesru hedefler var midir

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yoktur	34	13.2	16.3	16.3
	terorist gruplarin siteleri	77	29.8	36.8	53.1
	islamiyet karsiti siteler	16	6.2	7.7	60.8
	porno siteler	32	12.4	15.3	76.1
	yabanci siteler	12	4.7	5.7	81.8
	rakip hack gruplarinin siteleri	4	1.6	1.9	83.7
	herkes	34	13.2	16.3	100.0
Total		209	81.0	100.0	
Missing	0	49	19.0		
Total		258	100.0		

Tablo 31: Zarar Verilmesi Meşru Görülen Hedefler

Katılımcılar tarafından zarar verilmesi meşru görünen hedefler arasında birinci sırada terörist grupların siteleri yer almaktadır. Hemen ardından porno siteler gelmektedir. Zarar verilmesi meşru bulunan hedefler konusunda katılımcı kırıcıların burada milliyetçi ve muhafazakar bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir.

28) Sizce hack suç mudur? Neden?

Şekil 31: Hack Suç mudur

Hack suc mudur

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	evet	168	65.1	68.0	68.0
	hayir	79	30.6	32.0	100.0
	Total	247	95.7	100.0	
Missing	0	11	4.3		
Total		258	100.0		

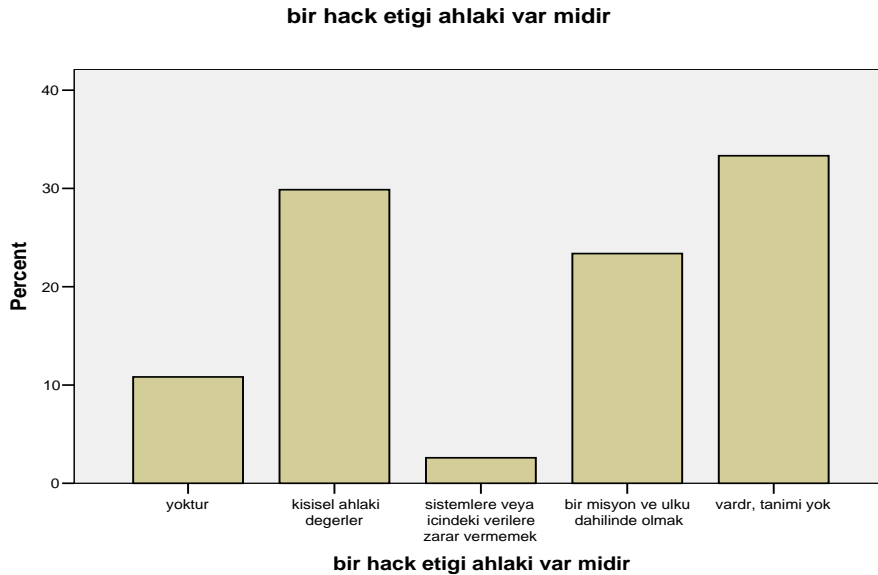
Tablo 32: Hack Suç mudur

Kırıcılık eylemi suç mudur sorusuna katılımcılar büyük oranda suçtur diyerek yanıt vermişlerdir. Kırıcılığın yasal anlamda suç olduğunu bilmelerine rağmen bu

eylemi yapmaya devam etmektedirler. Suçlar kanunlarda yazılıdır. Ve kanunlar genel görüş itibarı ile toplumun mutabakatı ile oluşturulmuştur. Dolayısıyla hukuk anlayışında suç işlendiği zaman bu toplumun mutabakatına karşı bir davranış olarak değerlendirilir. Bu noktada bir yandan suç toplumsal mutabakata karşı bir davranış olarak değerlendirilirken görüşme yapılan kırıcılardan Gençturk şöyle söylemektedir:

“toplumun menfaatine olacağını düşündüğünüz ve kendinize herhangi yönden bir şey katmayan bir şeyi yapıyorsanız suç değildir,kendi çıkarınız için bu yolu kullanıyorsanız suçtur. sonuçta toplumun tamamını ilgilendiren, ülkenin tamamını ilgilendiren bir olaydan bahsediyorum bu terör olur, ya da uluslar-arası alanda topluma yapılan bir haksızlık olabilir vatandaşların ülke içindeki teröre ses çıkarması ve kendi çapında bir şey yapması tam aksine temsili gönderdiği insanlara bir mesaj olarak gider görevlerini hatırlatır o zaman sivil toplum örgütlerini de gereksiz kurumlar olarak görmek lazım sonuçta içimizden birilerini seçmişsek yeterli olmadıklarını gördüğümüzde bizim de ses çıkarma hakkımız olduğunu düşünüyorum tüm halk ses çıkarsa zaten terör kalmazbu da kaostan çok yarar getirir bir ülke için bir gün bile çok uzun bir süreç bir dahaki oyu beklersek onarılmaz sorunlara sürüklenmemiz de mümkün eğitim sistemine inanmıyorum zaten alt sistemlerde sorun olmazsa dediğiniz üzere demokratik sistem üzerinde de bir sorun çıkmayacaktır” (Gencturk)

29) Bir hacker etiği(ya da ahlaki) var mıdır? Nasıl tanımlarsınız?

Şekil 32: Hack Etik Olabilir mi**bir hack etiği ahlaki var midir**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	yoktur	25	9.7	10.8	10.8
	kisisel ahlaki degerler	69	26.7	29.9	40.7
	sistemlere veya icindeki verilere zarar vermemek	6	2.3	2.6	43.3
	bir misyon ve ulku dahilinde olmak	54	20.9	23.4	66.7
	vardır, tanimi yok	77	29.8	33.3	100.0
	Total	231	89.5	100.0	
Missing	0	27	10.5		
Total		258	100.0		

Tablo 33: Hack Etik Olabilir mi

Kırıcı etiği 1950'lerde MIT de vücut bulduğundan beri elbette değişime uğramıştır ama özgürlükçü temelleri devam etmiştir. Bilgi özgür olmalıdır ilkesi kırıcı etiğinin en önemli önermelerinden ve çatışma noktalarından da birini oluşturmuştur. Siberpunk yaklaşımı çerçevesinde anarşist değerler de ön plana çıkmıştır. Türkiye'de ise kırıcı etiği dürüst olmak, gösteriş yapmamak, zalim olmamak, güçsüzü ezmek gibi kişisel ahlaki değerler ve bir misyon ve ülkü dahilinde olmak olarak anlaşılmaktadır.

30) Dünyada hacker kültürü ile ilgili okuduğunuz kitap, izlediğiniz film ya da takip ettiğiniz yabancı siteler var mı?

Şekil 33: Hack Kültürü Üzerine Takip Edilen Yayınlar

dunyada hack kulturu uzerine takip ettiginiz yayın					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	var	163	63.2	67.4	67.4
	yok	79	30.6	32.6	100.0
	Total	242	93.8	100.0	
Missing	0	16	6.2		
Total		258	100.0		

Tablo 34: Hack Kültürü Üzerine Takip Edilen Yayınlar

Katılımcılar çoğunlukla kırıcılık üzerine bir yayına tanık olmuşlardır ama kendi ifadelerinde bunlar kırıcılık ile ilgili filmler ya da Türkçe'ye çevrilmiş birkaç kitapla sınırlıdır.

31)Hack yaparken en çok hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?(en fazla kullandığınızı işaretleyiniz)

Şekil 34: Hack Yaparken Kullandıkları Yöntemler

Kişisel bilgisayarın yaygınlaşması ile kırıcılık temelinin geniş bir tabana yayılması örneğinde olduğu gibi kırıcılık ile ilgili programlar ve teknoloji arttıkça yöntemler de çeşitlenmektedir. Yukarıda görülen baskın yöntemler exploit, xss açıkları, sql injection site kırmak için kullanılan yöntemlerdir. Daha çok siteyi oluşturan

programcının açıklarının sömürülmesi yoluyla gerçekleştirilmektedir. Bu açıklar da zaten legal güvenlik sitelerinde sıklıkla açıklanmaktadır. Bunun yanında kendi başına bir açığı yakalamak da bir değer olarak kırıcı kültürü içerisinde yer almaktadır.

32) Hangi gazeteleri okursunuz?

Şekil 35: Gazete Tercihleri

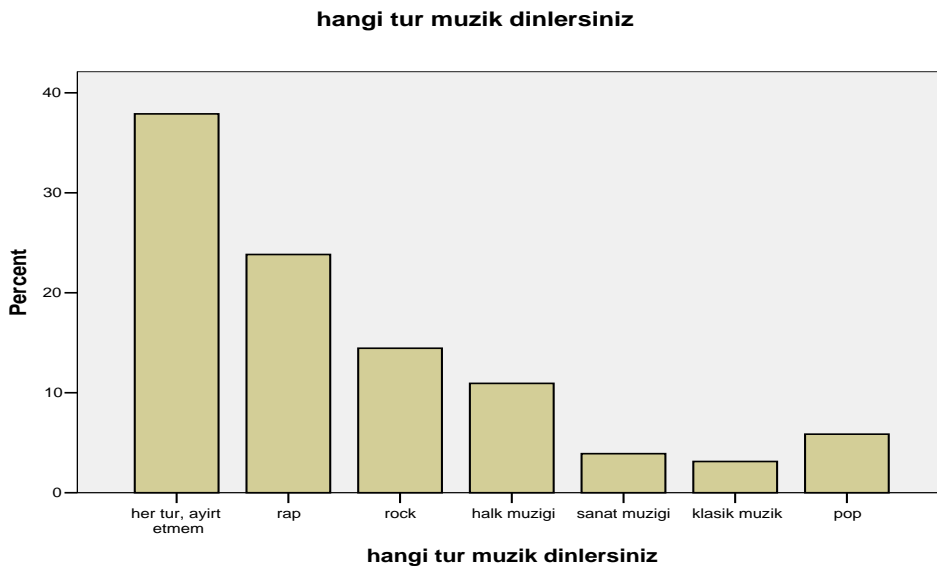
hangi gazeteleri okursunuz

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid gazete okumam	28	10.9	11.0	11.0
internetten takip ederim	22	8.5	8.7	19.7
Aksam, Posta, Sabah, Hurriyet, Milliyet	86	33.3	33.9	53.5
Cumhuriyert, Radikal, Birgun	13	5.0	5.1	58.7
Zaman, Yenisafak, Vakit, Taraf, Turkiye	43	16.7	16.9	75.6
Kurultay, Ortadogu, Yenicag	12	4.7	4.7	80.3
Fotomac, Fanatik	7	2.7	2.8	83.1
Dergi	7	2.7	2.8	85.8
Farketmez	36	14.0	14.2	100.0
Total	254	98.4	100.0	
Missing 0	4	1.6		
Total	258	100.0		

Tablo 35: Gazete Tercihleri

Çevrimiçi ankete katılan katılımcıların gazete tercihleri kendi ifadelerinin öbeklenmesi yoluyla oluşturulmuştur. Buradan yola çıkarak en çok akşam, posta, sabah, hurriyet ve milliyet gazeteleri en çok okunan gazeteler arasında yer almıştır. Hemen ardından gelen grup ise Zaman Yenişafak, Vakit, Taraf, Türkiye gazeteleridir. Bu gazete tercihleri kırıcıların çoğunun ana akım medyayı takip ettiklerini göstermektedir. Takip eden grup ise sağ görüşlü muhafazakar gazeteleri tercih etmektedir.

33) Hangi tür müzik dinlersiniz?

Şekil 36: Müzik Tercihleri

hangi tur muzik dinlersiniz		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	her tur, ayirt etmem	97	37.6	37.9	37.9
	rap	61	23.6	23.8	61.7
	rock	37	14.3	14.5	76.2
	halk muzigi	28	10.9	10.9	87.1
	sanat muzigi	10	3.9	3.9	91.0
	klasik muzik	8	3.1	3.1	94.1
	pop	15	5.8	5.9	100.0
	Total	256	99.2	100.0	
Missing	0	2	.8		
Total		258	100.0		

Tablo 36: Müzik Tercihleri

Kırıcıların müzik tercihleri sorusunda en yüksek oranda her tür ayırd etmem kategorisi çıkmıştır. Üstad yaklaşımı çerçevesinde yapılan değerlendirmelerde örneğin Sherry Turkle kırıcıların Bach dinlemeyi sevdiklerini çünkü onun matematiksel formlarına hayranlık beslediklerini belirtmektedir. Dinlenen müzik de alt kültür ile bir tutarlılık göstermektedir. Türk kırıcılar arasında ise rap, her tür ayırt etmem kategorisinden sonra en çok dinlenen müzik türüdür.

34) Siyasal görüşünüzü nasıl tanımlarsınız?

Şekil 37: Siyasal Görüşleri

Kırıcıların siyasal görüşleri kategorileri katılımcıların kendi ifadeleri doğrultusunda oluşturulmuştur. En yüksek oranda görüşüm yok kategorisi çıkmaktadır. İkinci olarak milliyetçi, ülkücü kategorisi gelmektedir. Görüşü olmayanlar için bu siyasetin bir meşruiyet sorunudur. Küreselleşme süreci içerisinde bir yandan uluslararası sermaye diğer taraftan uluslararası kuruluşlar tarafından hareket alanı kısıtlanan ulus devlet hükümetlerinin erkinde ve etkinlik gücünde bir azalma ve sınırlanma olmuştur. Bu doğrultuda siyasetin de “etkisiz” ve işlevsiz olduğu görüşü etkili olmuş olabilir. Diğer yandan ülke yönetiminde bir sosyal aktör olarak bireyin etkisizleştiği ve karar alma süreci içerisinde siyasetin de alanının sınırlandığı görüşü ülke içindeki siyasetin bireylerin gözünde işlevini ve meşruiyetini olumsuz yönde etkilemiş olabilir. Diğer yandan, hack in protesto amaçlı olarak bir ülkü ve misyon temelinde yapıldığı sonuçlarının çıktığı tablolar hatırlanırsa bu tabloda çıkan milliyetçi ve ülkücü görüşü bu misyonun milliyetçi ve ülkücü bir temelde olduğunu gösterir.

siyasal gorusunuzu nasil tanimlarsiniz

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ataturkcu Kemalist	13	5.0	5.8	5.8
	Milliyetci ulkucu	63	24.4	28.3	34.1
	Turanci, irkci, sovenist	16	6.2	7.2	41.3
	sosyal komunist	12	4.7	5.4	46.6
	sol goruslu sosyal demokrat	8	3.1	3.6	50.2
	islamci	8	3.1	3.6	53.8
	sag muhafazakar	5	1.9	2.2	56.1
	liberal merkez sag	16	6.2	7.2	63.2
	gorusum yok	73	28.3	32.7	96.0
	AKP	9	3.5	4.0	100.0
	Total	223	86.4	100.0	
Missing	0	35	13.6		
Total		258	100.0		

Tablo 37: Siyasal Görüşleri

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada daha önce Linux kırıcıları üzerine yapılmış bir çalışmadan başka hiçbir çalışma bulunmayan bir konu olan Türkiye'deki kırıcı kültürü araştırılmıştır. Bu kültür, eylemleri ile suç kategorisine de girdiği için bir yeraltı kültürü olarak da değerlendirilmektedir. Bu sebeple içine nüfuz edilmesi ve bilgi alınması oldukça güç bir alandır.

Bu doğrultuda yapılan çalışmada kısaca ifade etmek gerekirse: Türkiye'de kırıcıların yoğun biçimde erkeklerden oluştuğu 14-21 yaş aralığında oldukları ve çoğunluğunun öğrenci olduğu bulunmuştur. Gelir düzeylerinin 0-1500 tl arasında orta alt seviyede yer almaktadır. Eğitim düzeyi lise ve üniversite düzeyindedir. Kendilerini kırıcı ya da kırıcı olmak isteyen biri olarak tanımlamaktadırlar. Kültürün batıdaki bazı kavramlarına tanıdık olmakla beraber bazı kavramları konusunda bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Kırıcı kavramından üstad yaklaşımını anladıkları, kırıcılık eylemini de büyük oranda sistemlere izinsiz girebilmek ve protesto amaçlı site kırmak olarak tanımladıkları görülmüştür. Çoğunluğunun 2-3 yıldır kırıcılık ile uğraştığı, kırıcılık kavramı ile internet vasıtasıyla tanıştıkları, kırıcılığa kişisel sebepler, başına gelen bir olay ya da internette araştırarak başladıkları belirlenmiştir. Kırıcılık ile uğraşmalarının nedeninin zevk almak ve bir amaca ve ülkeye hizmet olduğu, kırma eylemleri arasında en çok site kırma eylemini uyguladıkları bulunmuştur. Yaptıkları kırıcılık eylemlerinin sebeplerinin genellikle protesto amaçlı site kırmak, uyarı amaçlı açığı ispat etmek ve merak ve öğrenmek olduğu, kırıcılık ile ilgili bilgilerini çoğunlukla forumlardan edindikleri ve çoğunluğunun bu forumların üyesi oldukları, forumlarda hiyerarşik bir yapının bulunduğu anlaşılmıştır. Türk kırıcılar ile yabancı kırıcılar arasındaki en önemli farkları, Türk kırıcıların daha zeki, meraklı ve çalışkan olduğu ile Türk kırıcıların milli ve dini değerlerle hareket etmeleri olarak algılamaktadırlar. Çoğunluğunun yapmış olduğu kırıcılık eylemlerinde bir zarar vermiş olduğu, terörist grupların sitelerinin ve porno sitelerinin en çok zarar verilmesi meşru hedefler olarak algılandığı görülmüştür. Kırıcılık eylemini en temelde bir suç olarak algıladıkları ama eğer bir ülkü veya amaç uğruna yapılıyorsa suç sayılmaması gerektiğini düşündükleri, kırıcı etiğini kişisel ahlak ve bir misyon ve ülkü dahilinde olmak olarak algıladıkları,

daha çok varolan açıklar üzerinden kırılcılık eylemlerini gerçekleştirdikleri, ana akım medyayı takip ettikleri, müzik türü konusunda temel bir tercihlerinin olmadığı, siyasal görüş konusunda da ya görüşlerinin olmadığı ya da milliyetçi ve ülkücü bir görüşe sahip oldukları bulunmuştur.

Internet temelli bir alt kültür olarak kırılcılık kültürü batıda elli yıllık bir geçmişe sahip olmasına rağmen, teknoloji temelli bir alt kültür olması ve Türkiye'nin bu teknolojilere çok daha geç yıllarda kavuşmuş olması da dikkate alınırsa Türkiye'de kırılcılık kültürün batıdaki benzerlerinden oldukça farklı olduğu görülmektedir. Özgürleşimci ve neredeyse anarşist köklerin yerini milliyetçi ve muhafazakar bir temel almıştır Türkiye'de. Aynı zamanda kırılcılık kültürü Türkiye'de bir ülkü bağlamında milliyetçi değerler temelinde protesto aracı olarak değer kazanmaktadır.

Kırılcılık kültürü temel olarak teknoloji toplum ve kültür arasındaki ilişkide önemli bir etkiye sahiptir. Teknoloji konusundaki iyimser ve kötümser bakış açıları bir tarafa kırılcılar teknoloji konusunda toplum için bir hizmet gördükleri kanaatinde dirler. Bu hizmet teknoloji konusunda halkı tekrar uyandırmaktır. Yaşanan durumu uyku durumuna benzetmektedirler. Bir çeşit bilinçsizlik hali olarak değerlendirmek de mümkündür. Teknoloji ilerledikçe ve yaşamın tüm alanlarına yayıldıkça, yaşamın düzenlenmesi ve kontrolü daha güvenilir olduğu düşünülen teknolojiye dayandırılmaktadır. Teknolojiye bu aşırı güven insanların kendi özelliklerini teknolojiye hibe ederek birer nesneye dönüşmelerine de işaret etmektedir. Ayrıca teknolojilerin gittikçe daha opak hale gelmesi kişilerin bunlara müdahale edememesi üretici kullanıcılardan tüketici kullanıcılara doğru bir dönüşümün olduğunu göstermektedir. Bu noktada kendi yaşamının öznesi olmayan, kendi yarattığı bir ürün olarak teknolojiye bağımlı ve nesne konumuna gelmiş tüketici kullanıcı bireylerin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Kırılcıların yaptıkları eylemler insanlara bir açıdan teknolojinin o denli güvenilir ve mükemmel olmadığını anımsatan sistem arızalarıdır. Sistem arızaları sistemi daha iyi yapmak için sisteme müdahaleyi de getirir. Oysa teknoloji konusunda bilgisiz bir aşırı güven ile merak duygusundan ve eleştirelilikten yoksun bireyler sistemi iyileştirmek için sorgulamak eleştirmek ve müdahale etmek şöyle dursun, insanın

teknolojiyle ilgili summum bonum'unun deneyimledikleri nokta olduğunu düşünmekte, bu da en temelde yaratıcılığı ve aslında teknolojinin gelişmesini baltalamaktadır.

Bir alt kültür olması bağlamında alt kültürün işlevi olarak da sistem içerisindeki arıza kavramı kullanılabilir. Genel kabul görmüş bir açıklamaya göre alt kültürler sembolik ana akım içinde gürültüler oluşturarak ana akımı bozmakta, esnetmekte, değişmeye en azından hareket etmeye zorlamaktadırlar. Bu anlamda iktidar ile olan ilişkileri muhalif bir boyut kazanmaktadır. Fakat Türkiye'ye gelindiğinde, sembolik ana akım kültürü ve değerleri hareket ettirmek bozmak şöyle dursun güçlü bir biçimde muhafazakar değerleri sanal ortamda yeniden üretmektedirler. Bu durum bir bakıma sanal ortamın gerçek dünyadan ve onun zorunluluklarından çok da uzak kalamadığını göstermektedir. Sanal ve simulasyon arasındaki temel fark sanal olanda tüm kuralların değiştirilebilir olmasıdır. Simulasyon ise öykündüğü gerçekliğe örneğin fizik kurallarına uymak uydurulmak zorunluluğu içindedir. Bu anlamda sanal ortamdan daha çok gerçek hayatın zorunlu kurallarından etkilenen bir simulasyon ortamına doğru bir dönüşümün olduğu belirtilebilir.

Dünyadaki kırıcıların temel olarak karşı çıktıkları şey, kendilerinin yalnızca dayatılan ürünü tüketen bir kullanıcı haline dönüştürülmek istenmeleridir. Oysa onlar sistemlerin nasıl işlediğini de öğrenmek istemekte, kendi istekleri doğrultusunda ve sistemi daha verimli ve iyi bir hale getirebilmek amacıyla müdahalede bulunabilmek istemektedirler. Böylece “şeylerin” ve gittikçe dünyanın da nasıl işlediği konusundaki bilgiden uzaklaştırılan kişiler üretilen teknolojiye güvenmek ve hem bireysel hem de toplumsal yaşamlarındaki özne konumlarını teknolojiye ve aslında bir başka insan tarafından ve onun çıkarları doğrultusunda düzenlenmiş bir teknolojiye emanet etmektedirler.

Kırıcı tarzı çalışma, kırıcı tarzı etik, kırıcı tarzı mülkiyet (copyleft) varolan yapıyı zorlamaktadır. Bu anlamda kırıcılar teknolojiyi potansiyel olanı aktüel hale getirmek için birçok yollar açabilen bir olasılıklar hazinesi olarak görmek, oynamak ve özgürce bilgi edinebilmek, müdahale edebilmek ve aslında teknolojiye özne konumlarını muhafaza etmek niyetindedirler.

Türkiye’de kırıcıların daha çok site kırma eylemiyle meşgul olmaları, bu eylemi yapabilmek için gerekli bilgi donanımını daha kolay elde edebilmelerinden de kaynaklanmaktadır. Bunu da bir amaç ve ülkü uğruna gerçekleştirmek boyutu ise daha da önemlidir. Kırıcılığın suç olduğunu kabul etmiş olsalar da eğer bir amaç ve ülkü için bir başka deyişle kişisel çıkar için olmadıkça bu davranışları meşru görmekteyiz. Burada sapkın davranışların toplumdaki bireylerce tanımlanmasında kanun yapıcılar ile toplumdaki bireyler arasında bir ayırım göze çarpmaktadır. Bu ayırım kanun yapıcıların ticari şirketlerin baskılarından, toplumdaki bireylerin ise gelenek ve değerlerden destek alarak karşı karşıya geldikleri bir uzlaşmazlık noktası haline gelmektedir.

Türkiye’de kırıcı kültürü içerisinde kırıcı gruplarının ve Internet forumlarının büyük bir önemi vardır. Bu forumlar ve gruplar aynı zamanda bilgi üretim ve paylaşım noktalarıdır. Kendini geliştirmek ve bilgi edinmek isteyen bireyler bu topluluklara yönelmektedir. Bu topluluklar ise daha çok muhafazakar değerler temelinde hareket etmektedir.

Muhafazakarlık en temelde insanın eksikliği üzerine vurgu yapmaktadır. Aydınlanmanın insanın yalnızca aklıyla mükemmele erişebileceği inancının karşısına, yalnız aklın ve onun temelindeki bir sistemin bunu başaramayacağı ve gelenek ile değerlerden dinden destek alınması gerektiği inancını koymaktadır muhafazakarlık. Bu temel noktada, aydınlanma, yalnızca akıl temelinde bir teknolojik gelişme ve küreselleşmenin insanları mükemmele ulaştıramayacağı ve gelenek, değerler ve din konusunda düzenleyici, hatta bazen sınırlayıcı bir biçimde sürece dahil edilmesi gerektiği inancı bu davranışı sergileyen bireylerde görülebilir.

Bunun yanı sıra, yaptıkları eylemlerin suç olması, toplum vicdanında ve kanun yapıcıların gözünde daha savunulabilir bir pozisyon elde edebilmek için toplumun genelinin üzerinde uzlaştığı değerleri paylaşmak zarar görmeden yasak edilmiş teknoloji konusunda özne olma tutkusunu gerçekleştirebilmelerini sağlamanın bir yolu gibi görünmektedir.

Bilinmeyen bilinmeyenlerle yeni soruların sorulması oldukça güçtür. Örneğin bir kişinin arabası olup olmadığını bilmiyorsa arabasının renginin ne olduğunu da sorulamaz. Bilinmeyen bilinmeyenler bu açıdan yeni sorulara ve açılımlara imkan tanımazlar. Bu çalışma başladığında Türk kırıcıları ile ilgili bilgi durumu da buna benzemekteydi. Bilinmeyen bilinmeyenlerin olduğu karanlık bir yeraltı kültürüydü. Bu araştırma en azından bilinen bilinmeyenler üretmekte yarar sağlamıştır. Örneğin, kırıcıların genellikle cinsiyetlerinin ne olduğu konusunda bir bilgi yokken neden kadınların az olduğu sorusunu sormak mümkün değildir. Şimdi bazı bilinen bilinmeyenlerle yeni sorular da sorabilme imkanı ortaya çıkmaktadır. Bazı bilgiler ortaya çıkarılmışsa da hala karanlıkta kalmış çok bilgi vardır. Bu açıdan bakıldığında, kırıcı kültürü içerisinde kadın sorunu, suç kavramının anlaşılması, defacer kavramı ve yeni bir toplumsal eylem olarak site kırmanın siyasal bilim alanı içerisinde ele alınması, kırıcı gruplarıyla başka sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi, kırıcı kültürü içerisinde ideoloji, vb. konular ilk bakışta ortaya çıkan yeni sorulardır.

Bunların yanı sıra alt kültürlerin çevre ülkelerdeki toplumsal işlevleri de göz önüne alınması gereken bir noktadır. Küresel bir ana akıma karşı yerel bir ana akımla gürültü yapmak olarak da anlaşılabilir durum araştırılması gereken bir başka nokta olarak ortaya çıkmaktadır.

Kırıcı kültürü konusu, yeni toplumsal hareketler, alt kültürler, teknolojinin sembolik kurgulanışı gibi çok katmanlı yapısı nedeniyle ve eylemleri ile yerleşik sembolik düzeni zorlayıcı değişim önerileri ile araştırılacak bir çok alan açmaktadır. Bu alanların aydınlatılması çalışmanın başında da belirtildiği gibi teknolojinin ve dolayısıyla onun temelinde örgütlenen yeni toplumun nasıl bir yer olacağının belirlenmesine de katkı sağlayacaktır.

Ek 1 Çevrimiçi Anket Soruları

Türkiye 'de hack kültürü

ANKET BİLGİLERİ

Hazırlayan : öğretim görevlisi ufuk eriş
Kurum : anadolu üniversitesi iletişim bilimleri fakültesi
Düzenleme Tarihi : 07.01.2008

YÖNERGELER

Aşağıdaki sorularda size doğru gelen seçeneği işaretleyiniz. Yanıtlar tamamen gizli kalacaktır. İsteyen kişiler çalışmayı ve sonuçları araştırma bittiğinde Ufuk Eriş 'ten edinebilirler. Diğer sorularınız ve iletmek istedikleriniz için ueris@anadolu.edu.tr adresine yazabilirsiniz.

SORULAR

1.) Takma adınız(nickname) nedir? Ne anlama geliyor?

2.) Neden yukarıda belirttiğiniz takma adını seçtiniz?

3.) Yaşınız?

- 10-13
- 14-16
- 16-18
- 19-21
- 22-25
- 26-28
- 29-35
- 35-

4.) Cinsiyetiniz?

- Erkek
- Kadın

5.) İşiniz?

- Öğrenci
- Serbest meslek(esnaf)
- İşçi
- Memur
- Asker
- İşsiz

6.) Kişisel gelir düzeyiniz, aylık?(öğrenci iseniz ailenizin gelir düzeyi)

- 0-500 ytl
- 501-1000 ytl
- 1001-1500 ytl
- 1501-2500 ytl
- 2501-3000 ytl
- 3001-5000 ytl
- 5001- ytl

7.) Eğitim durumunuz

- ilkokul
- ortaokul
- lise
- Üniversite
- yüksek lisans
- doktora

8.) Kendinizi nasıl tanımlarsınız?

- Hacker

- Cracker
- Script kiddie
- lamer
- Hacker olmak istiyorum ve çalışıyorum
- hiç birisi değilim

9.) Yukarıdaki tanımlardan hiçbirisi sizi tanımlamıyorsa, kendi tanımınızı buraya yapınız

10.) Sizce Hacker ne demektir?

11.) Sizce Cracker ne demektir?

12.) Sizce script kiddie ne demektir?

13.) Sizce lamer ne demektir?

14.) Sırasıyla, hacker, cracker, script kiddie ve lamer kelimeleri için hangi Türkçe kelimeleri uygun görüyorsunuz?

15.) Hack ne demektir?

16.) Ne kadar süredir hack ile ilgiliniyorsunuz?

- 0-6 ay
- 7 ay - 1 yıl
- 2-3 yıl
- 3-4 yıl
- 4-5 yıl
- 5+ yıl

17.) İlk kez hack ve hacker kavramları ile nasıl ve nerede karşılaştınız?

18.) Hack ile ilgilenmeye nasıl başladınız? O günden bu güne gelişiminizi ve kısa hikayenizi anlatır mısınız?

19.) Neden hack ile ilgiliniyorsunuz?

20.) Şimdiye kadar yaptığınız hack 'lere birkaç örnek vererek bunları nasıl gerçekleştirdiğinizi anlatır mısınız?

21.) Yaptığınız hack'lerin genellikle sebebi nedir? (ilk üç sebebinizi işaretleyiniz)

- Karşı taraf ile kişisel sorun
- Politik amaçlı(protesto vb..)
- Yasadışı ekonomik gelir sağlamak amaçlı
- Gövde gösterisi, kişisel tatmin, tanınmak
- Uyarı amaçlı; açığı ispat etmek için.
- Merak ve öğrenmek için denemek, yapabileceğini göstermek.
- Eğlence amaçlı
- Diğer

22.) Hack bilginizi en çok nereden edindiniz? (birden fazla işaretleyebilirsiniz)

- Okuldan
- Kitaplardan ve İnternet sayfalarından
- Arkadaşlardan
- Üye olduğum forumlardan
- Diğer

23.) Hiç bir hack grubuna üye oldunuz mu? Neden?

24.) Hiç bir hack grubundan çıktınız mı? Neden?

25.) Türk hackerlar ile yabancı hackerlar arasında fark görüyor musunuz? Kısaca açıkla mısınız?

26.) Hack yaparken, hiç bir hedefe zarar verdiniz mi? Neden?

27.) Zarar verilmesi meşru hedefler var mıdır? Örnek verebilir misiniz?

28.) Sizce hack suç mudur? Neden?

29.) Bir hacker etiği(ya da ahlakı) var mıdır? Nasıl tanımlarsınız?

30.) Dünyada hacker kültürü ile ilgili okuduğunuz kitap, izlediğiniz film ya da takip ettiğiniz yabancı siteler var mı?

31.) Hack yaparken en çok hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?(en fazla kullandığınızı üçünü işaretleyiniz)

- Domain Hack: Register sistem açıklarını kullanarak
- FTP protokol: FTP password crack vs. yollarla hesap şifrelerini ele geçirerek
- IIS ve Apache vb.: Server sistem ve güvenlik açıklarını kullanarak
- Permission(izin): Hatalı izin yapılandırılmaları açıklarını kullanarak(file system object, Safemode vb..)

- Exploit: Derleme yoluyla çalıştırılan local ya da remote exploitler ile
- Script, cookie, XSS: Web programlama dillerinde yapılan kodlama hataları sonucu çıkan açıklardan faydalanarak
- İşletim sistemi: Web server larda işletim sisteminden kaynaklı aıklarla erişim sağlayarak
- SQL injection ile veri tabanına erişim sağlayarak
- RFI: Remote File inclusion ile erişim sağlayarak
- Casus programlar ile: Trojan vb.. programlar yardımları ile
- Sosyal mühendislik
- Diğer

32.) Hangi gazeteleri okursunuz?

33.) Hangi tür müzik dinlersiniz?

34.) Siyasal görüşünüzü nasil tanımlarsınız?

Yanıtlarımı Kaydet

Ek 2 Anket Kodlar

1. Takma ad.

- Eşya= 1
- Ünlü kişi=2
- Kelime(dilsel)=3
- Ruh hali=4
- Fiziksel özellik=5
- Teknik terim=6
- Gerçek ad =7
- Ait veya üyesi olduğu grup =8
- Coğrafi işaret veya ad =9
- Mesleki veya uzmanlık terimi =10
- Hayvan adı/Tür =11

2. takma adı seçme nedeni

- Hoşuma gitti=1
- Beni tanımlıyor=2
- Sebebi yok=3
- Diğer=4

3. yaşınız

- 10-13=1
- 14-16=2
- 16-18=3
- 19-21=4
- 22-25=5
- 26-28=6
- 29-35=7
- 35- =8

4. Cinsiyetiniz

- erkek= 1
- Kadın=2

5. İşiniz

- Öğrenci=1
- Serbest meslek=2
- İşçi=3
- Memur=4
- Asker=5
- İşsiz=6

6. Gelir düzeyi

- 0-500= 1
- 501-1000=2
- 1001-1500=3
- 1501-2500=4
- 2501-3000=5
- 3001-5000=6
- 5001- =7

7. Eğitim Durumu

- ilkokul=1
- ortaokul=2

lise= 3

Üniversite=4

Yüksek lisans=5

Doktora=6

8. Kendinizi nasıl tanımlarsınız

Hacker= 1

Cracker=2

Script kiddie= 3

Lamer= 4

Hacker olmak istiyorum ve çalışıyorum= 5

Hiçbirisi değilim=6

9. Kendinizi nasıl tanımlarsınız siz

Defacer=1

Bilgili biri=2

Öğrenmeye çalışan biri=3

Hacker in genel anlaşılan anlamına eleştiri=4

Diğer =5

10. Hacker ne demektir?

Üstad=1

Korsan=2

Eylemci=3

11. Sizce cracker ne demektir?

Programların kodlarını kıran bedava dağıtan= 1

Suç işleyen kişidir=2

Bilmiyorum =3

12. Sizce script kiddie nedemektir?

Bilmiyorum =1

Az bilgili yada bilgisiz kimse =2

Başkalarının bilgilerini kullanarak zarar veren kimse =3

Kod ve/veya Script yazan kimse =4

13. Sizce lamer ne demektir?

Yeni başlayan acemi= 1

Ezik, zavallı= 2

Bilmiyorum= 3

14. Kelimelere Türkçe karşılıklar

Türkçe karşılık yoktur= 1

Vardır= 2

15. Hack ne demektir.

Sistemler hakkında bilgi edinmek, bilgili olmak üretmektir= 1

Sistemlere izinsiz girebilmektir =2

Protestodur site kırmaktır=3

Suç işlemektir=4

16. Ne kadar süredir hack ile ilgileniyorsunuz

0-6 ay= 1

7 ay-1 yıl= 2

2-3 yıl=3

3-4 yıl= 4

4-5 yıl= 5

5+= 6

17. İlk kez hack ve hacker kavramları ile nasıl ve nerede karşılaştınız

Başıma bir hack olayı geldi=1

Arkadaş sohbetinde=2

İnternette= 3

Medyada= 4

18. Hack ile ilgilenmeye nasıl başladınız.

Kişisel sebeplerle, başıma gelen bir olaydan sonra= 1

Arkadaşlarım sayesinde= 2

İnternette araştırarak=3

Bir gruba üye olarak= 4

19. Neden hack ile ilgileniyorsunuz

Bir amaca bir ülkeye hizmet etmek için=1

Zevk aldığım, hoşuma gittiği için=2

Mesleğimle ilgili olduğu için=3

Bilgi edinmek için=4

Para kazanmak için=5

20. Şimdiye kadar yaptığınız hacklere birkaç örnek

Site kırmak= 1

Virüs yazmak=2

msn gibi mesajlaşma programlarında şifre çalmak=3

yeni programlar üretmek=4

söylemek istemiyorum=5

sistemler ve veri tabanlarına izinsiz girmek=6

sistemlerdeki verileri izlemek değiştirmek ya da çalmak=7

21. Yaptığınız hacklerin genellikle sebebi nedir? (var=1 yok=2)

21a karşı taraf ile kişisel sorun

21b politik amaçlı (protesto vb..)

21c yasadışı ekonomik gelir sağlamak amaçlı

21d gövde gösterisi, kişisel tatmin, tanınmak

21e uyarı amaçlı; açığı ispat etmek için

21f merak ve öğrenmek için denemek, yapabileceğini göstermek

21g eğlence amaçlı

21h diğer

22 hack bilginizi en çok nereden edindiniz

22a okuldan

22b kitaplardan ve internet sayfalarından

22c arkadaşlardan

23d üye olduğum forumlardan

23e diğer

23 bir hack grubuna üye oldunuz mu

evet =1 hayır =2

24 bir hack grubundan çıktınız mı

evet =1 hayır=2

25 türk hackerlar ile yabancı hackerlar arasında fark var mı

yok = 1
 var Türkler milli ve dini değerlerle hareket ediyorlar=2
 var Türkler daha zeki meraklı ve çalışkan=3
 var yabancılar daha zeki bilgili meraklı ve çalışkan=4
 var yabancılar para için yapıyorlar=5
 var Türkler daha yıkıcı yabancılar daha yapıcı=6
 yabancıların teknik olanakları ve destek daha fazla=7

26 hack yaparken hiç zarar verdiniz mi

evet = 1 hayır= 2

27 zarar verilmesi meşru hedefler var mıdır

yoktur = 1

terorist grupların siteleri =2

İslamiyet karşıtı siteler=3

Porno siteler=4

yabancı siteler =5

rakip hack gruplarının siteleri=6

herkes=7

28 hack suç mudur?

Evet= 1 hayır= 2

29 bir hacker etiği ya da ahlakı var mıdır

Yoktur=1

Kişisel ahlaki değerler=2

Sistemlere veya içindeki verilere zarar vermemek=3

Bir misyon ve ülkü dahilinde olmak=4

Vardır tanımı yok=5

30 dünyada hack kültürü üzerine takip ettiğiniz yayın

var=1 yok=2

31. hack yaparken en çok hangi yöntemi kullanıyorsunuz

31a domain hack

31b ftp protokol

31c IIS ve Apache server sistem güvenlik açıkları

31d permission

31e exploit

31f script, cookie, xss

31g işletim sistemi kaynaklı açıklar

31h sql injection

31i RFI

31j casus program trojan vb..

31k sosyal mühendislik

31l diğer

32 hangi gazeteleri okursunuz

gazete okumam=1

İnternette takip ederim=2

Akşam, posta, sabah,hürriyet, milliyet=3

Cumhuriyet,radikal,birgün=4

Zaman,yenişafak,vakit, taraf,türkiye=5

Kurultay,Ortadoğu,yeniçağ=6

Fotomaç,fanatık=7

Dergi=8

Farketmez=9

33 hangi tür müzik dinlersiniz

her tür, ayırt etmem= 1

rap=2

Rock=3

Halk müziği=4

Sanat müziği=5

Klasik müzik=6

Pop 7

34 Siyasal görüşünüzü nasıl tanımlarsınız

Atatürkçü kemalist=1

Milliyetçi ülkücü =2

Turancı ırkçı şovenist =3

Sosyalist komünist=4

Sol görüşlü sosyal demokrat=5

İslamcı=6

Sağ muhafazakar=7

Liberal merkez sağ=8

Görüşüm yok=9

Akp=10

Ek 3 Mackrulz ile Görüşme

U: hmm Şimdi bir ..

M: evet..

U: Şimdi bu gün 14 ağustos 2007 saat 11:24, İstanbul Hadımköy'de Mackrulz'la beraberiz. Görüşmeye başlayacağız. Benim tezim olan Türk Heckerları tezi için görüşmeyi kabul etti. Ediyorsun değil mi Mackrulz?

M: Evet

U: Ben de bu bilgileri başka hiç kimseye vermeyeceğim. Sadece bilimsel amaç için kullanılacak. O zaman, istersen önce, ee, işte, takma adını kullanıyorsun sadece.

M: evet Mackrulz olarak geçerse daha iyi

U: hıh, seni tanımak için bu işte, yaşın, cinsiyetin, işin, eğitim durumun, gelir durumun, gibi kendini nasıl, bir tanıtırsan iyi olur.

M: he, Ben şu anda üniversite öğrencisiyim. İstanbul'da ikamet ediyorum. ee, Şu an yazı değerlendirmek amaçlı bir bilişim firmasında görev almaktayım. Şu anda webmasteri falan da gibi ufak tefek işlerle de kendi harçlığımı kendim çıkarıyorum gibi diyebiliriz. Bunlarla uğraşıyorum. Ee Kendimi tanımlama..He.. Gelir durumum zaten, şu an yok, öğrenci olduğum için..

U: he yani peki bu işten hiç (konuşma kesilir) yani bu işlerden hiç para kazanmıyor musun?

M:Evet, bu işlerden para kazanmanın yolu var tabi ki. Mesela..

U: Hayır, sen hiç kazanmadın mı?

M: Ben kazandım. Evet, mesela reklam, ya da ne bileyim, webmaster, ufak tefek işler.

U: Ee

M: Bu şekilde para kazanabilirsin. Ama direk tabî ki heckerlıktan ..

U: Şimdi, bir takma isim kullanıyorsun.

M: Hım hım

U: Önce, bir kere niye takma isim kullanılır?

M: Evet, takma isim; biz şimdi burada, bu dünyada biraz, ee gizli kalmak gerekiyor. Yani ee, siyah perdenin arkasından bakarlar genelde. Ee, deşifre olma gibi bir, olmama gibi bir durum vardır, söz konusudur. Yani %99 kişiler kendi isimlerini kullanmazlar. Kendilerini ifade edebilecek en iyi takma adları bulurlar. Ben bu güne kadar 2 tane isim

değiştirdim. Bu ikinci nickim. Daha bundan öncekiler biraz daha amatör zamanlarımdakiydi.

U: Neden değiştirdin?

M: O nicki o zamanlar bulmuştum. O zamanlar kendimi, şimdiye göre daha amatör buluyorum, o zamanlar ki halimi. E bulunca, dedim ki yani bu nick bence çok amatörce duruyor. Değişmem gerekiyor. Kendimi ifade eden bir nick buldum. “I make the rules”un “kuralları ben koyarım” İngilizcesinden “Mackrulz” şeyini çıkartarak

U: Hmm

M: Bir nick oluşturdum kendime. A öyle devam ettim. Bayağıdır da o şekilde devam ediyor.

U: Şimdi, ee, kendini saklamak için nick kullanıyor herkes ama kendini saklamak için olsa, hiç kimse, hiç isim kullanmazlar. Bir taraftan kendini ifade etmek de istiyor yani.

M: Tabii ki, bunu

U: Ün şan biraz

M: var

U: Önemli bunda

M: Yani heckerlar kendilerini tatmin etmek isterler. Yani, bilgilerini açığa vurduğu zaman, insanların onları takdir etmesini isterler. Egolarını tatmin etmek isterler. Bu heckerların, her heckerın içinde vardır. Yani..

U: Kendin için söylersen?

M: Kendim için de, tabi kendim için de öyle. Yani

U: e nasıl bir his? Birisi bir, bir siteyi kırdığında, bir şey yaptığında isminin geçmesi orda?

M: e yani şimdi düşünsenize siz bir sayfayı hack ettiğiniz zaman, ana sayfaya bir index koyuyorsunuz. E o indexde sizin isminiz geçiyor. E bu kimdir? E isminiz geçmiyor ama nick name’iniz geçiyor. E bu kimdir? Şu şahıstır. Biliniyor ama onun ne yüzü biliniyor ne resmi ne cismi. Sadece o olduğu biliniyor. O şekilde bir üne sahip oluyorsunuz. Ama tabi ki biz belli amaçlar, olgular peşinde koştuğumuz süre içerisinde, bu nick şan şöhreti bir kenara bırakıp, sadece belli olgular peşinde koşuyoruz.

U: Ama hack y..

M: bunu .. (yapmamın??) amacı da bu zaten

U: Ama hack yapmanın da tereddütlerinden bir tanesi de biraz bu tanınma şeyi olabilir mi?

M: Tabii ki olabilir yani insanlar bu dünyada ön plana çıkmak tabi ki ister çünkü bunun artı yönleri de var. Ne kadar öne çıkarsanız o kadar daha, işin eğer maddi yolunu düşünüyorsanız çok daha da maddi boyutları artabilir. Ne kadar ününüz varsa, o kadar artar. Yani bunu sanat dünyasından örnek verebiliriz. Yani bir adamın ismi ne kadar, atıyorum; Bir İbrahim Tatlıses’i açılışa davet eseniz ne kadar gelir, para verilmek gerekir? Sıradan bir adam getirseniz ne kadar para vermek gerekir. Bunun gibi düşünebilirsiniz.

U: Şimdi o zaman daha genel sorularla devam edeyim.

M: Evet

U: Sence internet nedir? Nasıl tanımlarsın?

M:şe..

U: ne zaman tanıştın? İnternetin Türkiye'ye gelmesi çok eski değil çünkü

M: Hayır hayır. İnternet, ben kendi sitemde bunu açıkladım; hakkımda kısmında.

U: Hmm

M:ee.. İnternetin, bilgisayarla tanıştığım, bilgisayar denen makineyle tanıştığım süreyi hatırlamıyorum. O kadar küçüktüm yani. Onu hatırlamıyorum. İnternetiyse ee onu gene hatırlamamakla beraber hacking macerama atılma sürelerim, daha Türkiye'de ADSL yaygın değildi hatta yok gibiydi. Dial up'la bağlanıyordum. O zamanlar hacking macerama başlamıştım. Sonra bundan yaklaşık iki sene sonra Türkiye'ye ADSL gelmesiyle artık bu böyle daha da değişti benim boyutum da. Şimdi mesela günde siz dial upla iki-üç saat girerken, artık ADSL'le ben günde 15 saat, 18 saat, 20 saate kadar online olma sürem artıyordu. E bu şekilde arttı arttı, kendime artık görev edinmiş işlerin içinde buluyordum kendimi. Sadece bir egodan ibaret değil yani..

U: peki internet nedir yani şey yaptığın şimdi Biliyorsun artık internet toplumu diyorlar siber kültür diyorlar, hani dünya değişti diyorlar internetten sonra yani

M: evet

U: onu sen nasıl değerlendirirsin? İnternet

M: İnternet

U: internet önemi etkisi ...

M: İnternet bence insanlık için mükemmel bir şey yani bunun tarif edilebilir bir yanı yok ne televizyon ne başka bir şey. Benim için şu anda internet çok ön planda. İnternet kişiden kişiye göre değişir tabii ki ama benim geneldeki düşüncem şu; İnternet kullanıcısı insan her zaman kültürlü insandır. İnternet kullanan insan her zaman daha aktif, dünyadaki daha aktif, her şeyi böyle daha aktif görür ya ne bileyim. Televizyon sadece oturup izlersiniz ama siz internette bir şeylerle uğraşırsınız. İnternet kullanıcısı daha kull.. Mesela şurdan bir örnek vereyim : bir firma, bir firma reklam veriyor. Ben bunun şahit de oldum. Televizyon yerine internete daha çok reklam veriyor o kadar parası olmasına rağmen. Neden? Çünkü kültürlü insan çekmek istiyor.

U: hmm

M: Reklamı TVde vermek yerine internette adam reklamını basıyor her yere.

U: Kültürlü insan derken nasıl insandan bahsediyorsun

M: Kültürlü insan yani mağlumunuz. Yani şimdi bir tt kulanmayan tt kullanan ya da interneti devamlı kullananla kullanmayan bir olmaz. Benim gözümde öyle. Çünkü devamlı kullanan insan az önce bahsettim gibi yani belli bir kültüre gelmiştir artık yani ki o işlerin içindedir, internetle uğraşıyordur. İnternet kullanıcısı her zaman kültürlü kullanıcısıdır. Bu yüzden internette ve sadece internette reklam yapan bile adamlar tanıyorum yani

U: Hmm

M: Yani internet.. Benim için internet ne dersiniz; Benim için şu anda en iyi iletişim aracıdır. Belki de bir yani, bazı noktada diyebilirim ki ben bilgisayarsız hayat düşünemiyorum yani bilgisayarsız demiyim de internetsiz hayat düşünemiyorum. Çünkü bilgisayar deyince her şey genelleşiyor ama internetsiz hayat.. Yani benim için boş. İnternetsiz hayat boş bir bilgisayara benzer. Hiçbir şeye yaramayan kutuya benzer yani

U: Hehe

M: İnternet yoksa boş kutudan ibaret başka hiçbir şey değil

U: Hmm. Peki yani Dünyada böyle peki Türkiye’de nasıl vaziyet şu anda senin değerlendirmen??

M: İnternet olarak mı?

U: Hım Hım

M: Ya internet olarak o kadarını bilemiyecem ama hecking olarak bakarsanız, dünyada belli bir sıralamamız var.

U: Yo internet olarak dedim. Yani Türkiye’deki Türkiye’de internetin durumu nedir? İnsanlarımızın yaklaşımı. Çünkü benim elimde istatistikler var ki yani Türkiye nüfusunun yalnızca %18’i falan internet kullanıyor.

M: Evet yani bunun sayısının artması yani Türkiye’nin potansiyele bağlı. Dediğim gibi kültürlü insan sayısın artmasına bağlı. Artık Burda hakarete mi gircek bilmiyorum ama. Yani kültürlü insan az önceki o kavramı kullandım . yani ne kadar çok kültürlü insan olursa o kadar internet seviyesi artar ya da buna paralel olarak gider zaten. Yani bir adam internet kullanıyorsa kültürlü olur. Kültürlüyse zaten internet falan iş hayatındadır. Onun hayatına girmiştir. Yani benim açımdan öyle. Çünkü internetsiz bir yaşam düşünemediğim için bunları söyleyebiliyorum. Yani..

U:Yani

M: Türkiye’de bence çok daha ilerleyecek. Yani bu aşamada daha yeni sayılabilir.

U: bütün her yer

M: Yani internetin geçmişi Türkiye’de çok

U: Evet her yerde internete bağlantısı var yani daha iyi bir yer mi olur? Daha ne gibi bir iyilik etkisi olur?

M: Yani her yer

U: ne düşünüyorsun yani bu konuda

M: Yani her yerde yani yurt dışındaki..

U: Çünkü internet sanal bir şey, değil mi?

M: Evet

U: Ekmek üretmiyor, su üretmiyor, maden üretmiyor

M: Hım hım

U: Yani daha sandalye yapmıyor ayakkabı yapmıyor Ne düşünüyorsun

M: Ama bir çok insan bunda acayip şekilde para kazanabiliyor. Çoğu insanın yani profesyonelleşmiş insanların buradaki geçim kaynağı diyebilirsin. Yani en ufak bişeyle örnek vericem. Web master yapan insanlar, profesyonel bir iş yaptığı zaman beş bin dolardan aşağı almıyor. E bu iki-üç haftalık bir şey için sen 5 bin dolar alıyorsan zaten aşmışsın ve bu senin gelir kaynağın olur

U: Evet

M: yani bu ciddi anlamda potansiyele sahip şu anda bu kullanıcılar için bu internet ne kadar yaygınlaşırsa yani bu iş imkanı daha bile artar yani

U: Doğru

M: İş kendi aklını kullananlar için

U: Şimdi daha genel bi sorucam sonra sadece senin özelinde sorucam.

M: hım hım

U: Genel olarak dünyada, ben de çok literatürünü okudum, hacking ve hackerla ilgili

M: hm hm

U: yani bilgi ne düzeydedir? Onların tarihi ya da fikirleri, düşünceleri, ünlü hackerlar nasıl başlamış yada dünyada şu an ne durumda önceden nerden geldi gibi. E bunları da içine alacak şekilde sence hacking nedir? Kendince tanımlarsan bi de yani dünyadaki tanımla aynı olması gerekmiyor bunun.

M: anladım anladım

U: Herkes farkı bir şey söylüyor

M: Öncelikle şunu söyleyeyim: yani dünyadaki hackerları ben inceledim. Birkaç tarihçesini falan okudum. Mesela Kevin (‘’) nicki duymuşsunuzdur.

U: Evet

M: Yani bu çok ünlü bir adam. Yani neler yaptığımı ben kaçtı 9-10 sayfalık falan bir texti vardı onu okumuştum.

U: hım evet

M: İşte nasıl başladığını falan. Diğer insanları falan okudum. Acayip ilginç şekillerde başl. Ama sonuç itibaren her şeyin ucu bir yere dayanıyor. Bir noktaya dayanıyor. Sadece merak.

U: hmm

M: Merak olmadan u iş asla olmaz

U: Bu sende de mi böyle?

M: Mecbur

U: Bu çok enteresan ya onu biraz açıklar mısın? Yani nasıl bir şey bu yani

M: yani merak

U: Yani hiçbir çıkar kaygısı gütmüyorsunuz orda

M: tabi tabi

U: yani bir şey elde edeyim diye değil sadece merak

M: Bunu tabi işin kötü yanlarını düşünenler de var o tamam şimdi çıkar yolu da düşünelim o zaman şöyle; mesela dünyadaki eski hackerlardan bir tane örnek verelim. Mesela breaking/cracking Denen bir olay var şimdi.yani telefon görüşmelerini bedava yapmak

U:hımm

M: eskiden bu çok meşhurdu. Zaten internetin ilk çıkış ya da internet hackin diyeyim ilk başlangıcı bu. crackingden başladı. Cap'n Crunch mıydı neydi bi adamdı tam hatırlayamıycam kendisini eee çöpten bulduğu plastikmiydi yoksa jipten çıkan plastik bir düdüğ reklamı ne çıkardığı plastik sinyal sesiyle bedava telefon görüşmesi yapan ilk insandı ve bu tarihe geçti. Ve bu tarihte bedava telefon görüşmesi yaptı. 1800 küsur yıllardı yani o zamanlar da yapmıştı taa bunu. Bu şekle belki hack dünyasını değil ama Hackin bir temeli olan telefonu ilk hack eden kişi olarak tarihe geçti mesela. Yani bu çok önemli bir olaydır. Kevin Paulsen'in hayatına bakarsak, gene çocuklukta aslında çok profesyonel adamların Kevin Paulsen'dan örnek vereyim gene; çocukluğuna baktığımız zaman hep itilmiş, hor görülmüş

U: hmm

M: Köşeye çekilmiş birkaç darbe almış falan gibi, insanlar kendilerini gerçek hayata değil de artık sanal hayatta kendilerini ispatlamaya çalışan insanlardır. Aslında bu işin bu, bu başka boyutu da bu. Türkiye'de bu kadar insan yok. Türkiye'de bunlar yok bile. Yani Türkiye'dekiler sadece hobi olarak yapıyor bu işi. Şimdi hobi olarak başlıyorsunuz. İşler profesyonelliğe dönüşünce bizim gibi gruplaşmalar falan oluyor. İdealler için idealistler için bir geçim kaynağı oluyor. Siz bu olgular için bir mücadele veriyorsunuz. Bizim misyonumuz doğrultusunda birkaç mücadele veriyorsunuz. Ha bu nedir? İslamiyet için, bu malum bir ara karikatür krizi vardı. Onlarla ilgili yapılan çalışmalar olsun, Bölücü terör örgütüne karşı yapılan çalışmalar olsun. Bu sanal âlem diyip geçmemek gerekir. Burdan insanların beyni çok güzel bir şekilde yıkanabiliyor. Ya bunların önüne geçmeye çalışıyorsun, he bunu yaparken ne oluyor sen bilgini kullanıyorsun, çöpe atmamış oluyorsun bilgiyi, kötü yolda kullanmıyorsun, bu doğru

yolda kullanıyorsun. Yani en azından diyorsun ki benim bilgim bir işe yarasin. Ya bu ideallerle yapıyorsun

U: Yani tam olarak şunu tanımlarsak; neye hack diyebiliriz, neye diyemeyiz? Bir adam mesela bir siteyi kırdı

M: Hayır bu Hack değil

U: Hack demek mesela

M: bir elektronik sistemini kırmak da bir haktır.

U: He nedir hack yani onu bir söylersen.

M: yani Hack

U: hm Neye hack deriz?

12:08 M: yani hack, hack yani şimdi bunu açmak yani hacker olarak bakarsanız bunu açıyorsunuz. Yani hacker o bildiğiniz tabirleri okumuştunuz. security sprit cracker.. fln gibi bunlar açılıyor. bunları biliyorsunuz. Cracker malumunuz program kırar. Sprit ?? başka bişey. Bi de ?? diye tabir edilen hackerların yaptıklarını yapmaya çalışan mesela hacker düşünür. Olguyu düşünür. Nedir yani Türkiye’de dediğim gibi onların sayısı çok az yani parmakla gösterilecek kadar az yani gerçekten ki onlar da zaten nick name falan kullanmazlar. Yani bilinirler yani ama o kapasiteden insanlardır ama o bilgisini fazla kullanmazlar ama onların o kadar aşmış o kadar kapasiteleri olduğu bilinir onlar zaten parmakla gösterilir Türkiye’de. Ben birkaç tane ismini biliyorum sadece. Ne tanışmak ne de görmek fırsat olmadı. Ee mesela bizim sitede de cyberwarrior’da da adminlerimiz yani kendisiyle ben yüz yüze de gördüm. Gerçekten çok bilgili yani bunları göz ardı edemeyiz gerçekten çok bilgili insanlar. He Hack dediğiniz zaman bir elektronik sistemini kırmak da bir haktır. Yani atıyorum bir adam bilgisayardan bir helikopteri düşürebiliyorsa bu da bir haktır. Yani illa web sitesi değil yani bu iş. Yani bir adam PCye girip adamın özel şeylerine giriyorsa bu da bir hackingdir. Malilini alıyorsa bu da bir hackingdir. Hacking genel bir kavram. Hacking dalın ucu. O açılıyor.

U:hmm

M: Yani başka dallara açılıyor. Ama Hacking hepsi yani hack zaten hack..

U: Yani iyi olsun kötü olsun hepsine hack deniliyor.

M: Tabi hepsi hack. Hack içinde ayrılır. İnsanlar içinde ayrılır.

U: Peki bu yaptıkları şeyler. site kırmak ya da Şifre çalmak bunlara hepsine hack diyelim ama bunların hepsinin bir kalite düzeyi var.

M:tabi

U: Onu ne belirler mesela şu daha iyi bir hack şey mesela

M: He yani bu ee site bazında bakarsak mesela tutup da şimdi bir ABDnin bir sitesini indirmekle Türkiye’deki herhangi bir portalı indirmek bir tutulamaz tabi ki

U: Neden?

M: Çünkü onların güvenlik sistemleri, web masterları daha kaliteli. Ne kadar web master kaliteli web master olursa yazdığı kodlar o kadar sağlam olur. Sistemde o kadar az açık olur.

U: Yani daha zor bir şeyi becermek

M: Daha zor bir şeyi becermek her zaman daha zordur. E şimdi siz bir koşuda 10. Olursunuz sıralamaya giriyorsunuz ama herkes biliyor a bu adam 10. Olmuş. Ama o yarışmada bir de birinci olmak var. Daha zoru başarıyorsunuz. Tabi ki isminiz çok daha ön planda olur yani.

U: Hmm

M: Bunu zaten belli yani düşünemiyorum şu an google'ın bir index yediğini düşünemiyorum yani o adamı zaten o adamın gelip elinden alırlar o ayrı bir mevzu da, ama öyle bi

U: Ama öyle bir haber okumaktan da zevk alırdın herhalde.

M: Acayip zevk alırdım.

U: 😊😊

M: Acayip Hele İsrail falan gibi sitelerin indiğini ben bazen okuyorum böyle acayip zevk alıyorum yani gerçekten

U: 😊

M: He google olmasa da büyük sitelerle uğraşan arkadaşlarım var. Gördüklerim var indirenler de var birkaç ay önce mynet hacklenmişti.

U: Hmm evet.

M: Ee bu tanıyorum yani sanal alemden arkadaşlar ama bizzat tanımıyorum ama sadece isimlerini tanıyorum yani mynet Türkiye'deki google gibi bir şey diyebilirsiniz.

U: Evet çok büyük.

M: Çok büyük zaten şirket yani baya büyük bir şey ama gördüğünüz gibi en ufak

U: Ne yapmışlar??

M: Onun ne yaptığını zaten açıklamaz

U: Hayır hayır yani ne yapmışlar hack yapınca deface mi etmişler sadece?

M: Deface etmişler ana sayfa değişmiş baya domain ayarlarından falan sanırım baya büyük bir hack yani öyle sıradan bir hack değil. Yani ilginçti bence ama

U: yani hiçbir

M: Ama yani şimdi bu güç bizde de var.

U: hmm

M: Bende olmasa bile atıyorum başka bir arkadaşım da var. Yani bunu biliyorum ama bir de şöyle düşünüyorsunuz ben neden Türk sitesi Hackleyeyim?

U: Hmm

M: Yani belli başlı misyonlar olgusuyla hareket ediyorsan Türk sitesi hacklemezsın zaten Türk sitesi index basmazsın. ama bir de şöyle düşünen var: ya benim elimde mynet'i indirmek gibi ya da google'ı indirmek gibi bir fırsat var. Ben neden bunu yapmayayım? Bu egosunu tatmin ediyor işte o anda. Hacker denilen kavram orda ortaya çıkıyor diyor ki adam: Ben egomu tatmin etmeliyim bu işi yapmalıyım ne olursa olsun. Ne pahasına olursa olsun. Benim yakalanan içeri giren arkadaşlarım da var. Yani adam ama yapıyor.

U: peki onlarla görüşmüşsündür ya da kendi fikrinde neden gidip hackemişlerdir orayı? Birincisi anladığım kadarıyla Hacklenmesi zor olduğu için

M: hm hm

U: Zor bir yeri Hacklemek yüzünden de isimlerini duyurabilecekleri için.

M: Evet neden.. Mynet olarak konuşursak bir nedeni yoktur bence büyük bir ihtimalle çünkü açığını gördüğü anda adam mynet gibi bir yerle kendini üne kavuşturmuştur yani.

U: Hmm

M: A mesela bir BM sitesi birleşmiş Miletler sitesini hackleyen arkadaşlar var, gene msn'in subdomainini hackleyen arkadaşlarım var yani bunlar oluyor. İsrail'in msn'inin hackleyen arkadaşlarım var. Msn ?? fln gibi uzantısını. Yani bunlar

U: Şimdi onlar şimdi isimleri duyuluyor ama

M: Hm hm

U: Sonuçta sokaktaki insan tarafından duyulmuyor. Yine o hacker camiası

M: Tabi hacker camiasındakiler duyuyor. Zaten o onlara yetiyor.

U: he

M: yani ben sitemde okudunuz mu bilmiyorum o Hollanda'daki parlamento 2. Parlamento üyesi bir adamı hackleme sebebim vardı. Nedendi? Çünkü bu karikatür krizine destek veriyordu. Televizyonda falan.

U: Burası tam açık olmadı. Yani sen şimdi Hollanda'daki bu karikatür sitesine destek veren birisinin sitesini hackledin.

M: Evet hem de parlamento üyesi. Bu bir görevdi sitede verilen.

U: yani Ama bunu sen de mi sen de istedin

M: tabi yani bu bir zaten organizasyon olduğu için

U: Hmm

M: Biz her şeyi gönüllü yapıyoruz adamlar yani böyle böyle görevler var bu kabulleniliyor ya da bu sana veriliyor. Ya da sen istiyorsun. Yani bunlar değişebilir ama önemli olan oradaki amaç bu adam böyle bir şey yapmış. Bunun cezası verilmeli. Bizdeki olgu bu. Ben bununla baya bir uğraştım ve orda sonuca ulaştım. Çok da güzel oldu.

U: biz..

M: Adamla röportaja gitmişlerdi hatta okul..

U: ☺

M: Baya iyiydi.

U: Şimdi sokaktaki adam için düşününce yani parlamentodaki millet vekilinin sitesini kırmanın ona nasıl bir zararı olabilir ki? Nasıl bir ceza olabilir ki diye düşünebilirler.

M: Olur mu

U: Bunu bir açıklayabilir misin?

M: Evet aslında yani onun için bir ceza olmaz. Tabi ki n'olur: yani sen onun sitesini deface edersen tamamen kapamadıktan sonra domainlik yapmadıktan sonra, tekrar geri düzeltebilir sitesini bu normal

U: Çünkü sanal bir ceza gibi

M: Tabi sanal bir ceza ama ona o korku yetiyor aslında. Bazılarına

U: Nasıl bir korku yani?

M: Yani şimdi yani "biz boş değiliz, seni takip ediyoruz korkusu ona yetiyor. Yani ben o adamı hacklediğim zaman, sitesine index bastığım zaman, o sayfada benim yazdıklarımı gördüğü zaman, o adam, yüzündeki ifadeyi yani görmemiz lazım. Her insanda o muhakkak olur. Yani çünkü emek vermişsiniz, bir şey ortaya çıkarmışsınız, bir site oluşturmuşsunuz, sizin o ortaya çıkardığınız siteyi başkası uzaktan kontrolüne ulaşıyor üstelik ulaşıp sizin bilgilerinize erişip istediği yazıyı yazabiliyor. Bu çok mükemmel hem de ben Türkiye'deyim adam Hollanda'da. Yani çok uzakta olma rağmen ben ona istediğim mesajı veriyorum. "Bak biz boş değiliz. Burada bu işlerle uğraşıyoruz. Sonuçta karikatür krizi de sanalda çıktı. Bunu da unutmamak gerekiyor.

U: Hmm

M: O sanalda olduğu için ceza da tabi ki sanal da olabilir yani bu da gayet normal bir şey. Zaten bu cezalar verildikçe verildikçe bu adamlar "hee bunlar boş değil. Yani biz şey yapalım fln". Ne kadar ceza almasa da genelde, bu ego denen olay. Bir kısmın da var. Bu işin içinde ego gene var yani. Siz bunu yapıyorsunuz. Ama bakın bunu hack ettiğiniz zaman gidip orda o adamla röportaj yapmışlar işte. Siteniz hacklendi, macrules tarafından hacklendi ne düşünüyorsunuz fln. Çatı arasına sığabileceğiniz kadar bir yerde Bilgisayarımı açtığım zaman o sayfayı görünce gerçekten çok korktum. Gelen mail, maillerle de daha hala da korku yaşamaktayım demiş röportajında. Ben bu adama

bu korkuyu yaşatabildiysem, ne mutlu bana. Yani bu adam şiiiriyle karikatürleriyle o destek vermesiyle televizyona çıkmış ünlü bir adam. E ben bunu bu korkuyu yaşatabildiysem bu bana yeter. Hem ego hem de cezasını vermiş oldum.

U: Bir yandan da belki başka bir yolla bu kadar direk ulaşamazdı mesajın.

M: Tabi. Yani sen ona mail atsan ne kadar alakalı olacak ki. Biz Türkiye'den cyberwarrior teamdeniz. Sizin yaptığınız çalışmalarını kınıyoruz fln gibi.. adam yani ne kadar sallarsanız ki sizi hiç çünkü onu yapan adam her şeyi göze almıştır. E o alırsa biz de alırız.

U: anladım. Şimdi biraz da senin şeye gelelim ne kadar süredir hackersın, ya da kendine hacker diyebilirsin? Ya da istersen öyle başlayalım kime hacker denir?

M: Valla..

U: Kime lamer denir kime script-kiddy denir. Kime cracker denir? (20. Dk.)

M: Cracker script-kiddy gibi daha çok kavramlar da var açılıyor. Bunlar ana başlıklar halindeki.

U: Evet

M: ee hacker çok büyük bir olguya sahip insandır bence. Yani böyle Türkiye'de zaten az evvel....

U: Şöyle söyleyeyim: mesela lamerla hackerı ne ayırır? Ya da script-kiddy'le..

M: Zaten lamerla hackerı hemen ayıkabilirsiniz

U: nasıl ayırırız?

M: Hacker, oturur, atıyorum phreakerin üzerinden örnek verirsek, oturur, siteyi inceler, açığını tespit eder, onarır ya da gerekirse program yazar, ona göre diyelim gerekirse kod yazar, bilmem ne yazar expirt yazar cart yazar curt yazar nerden eder o işi yapar. Ama lamer onun yaptığını alır kullanır.

U: Hmm

M: Atıyorum piyasa da bir program vardır.

U: Üretmez yani.

M: Üretmez asla üretmez. Ama zaten Türkiye'deki nasıl diyeyim.. Türkiye'den örnek vermek gerekirse, yani program yazan arkadaşları alıyor, e atıyorum. Bir programdır tamam mı, oraya bir CDyi şey yaparsın o atıyorum: Google'da bir arama yapar mesela ufak bir arama, açığı bulur gider ona şey yapar, index basar, al sana hackerım der, böyle değil.

U: hmm

M: Bunlar lamerdir yani. Kopyacı hacker olma isteği artıyor içinde ama asla bir adım atamayan insanlar.

U: hmm biraz da sanki mesela zoru pek denemek yerine, daha kolay

M: Basite kaçıyor tabi olaya hemen yapılmış hazır var ben bunu alayım tak, hemen bu şekilde işler yayım meşhur olayım. Onlardaki ego. Olmayan bir şeyin egosunu zaten yapamazsınız. Adam olmadığı bir şeyin egosunu almak istiyor. Yani olay bu bundan ibaret

U: Anladım. Peki ne kadar süredir hackersın sen?

M: Ya ben açıkçası gene kendime hacker demek istemiyorum yani Türkiye'deki, yani Türkiye'deki değil dünyadaki adamları görünce, kendime hacker deyince onlara haksızlık ettiğimi düşünerek bilirim. Ama

U: Onlar yüksek düzeyde çok çok yüksek düzeyde hackerlar yani sen kendi düzeyini bilsen bile yine de lamer diyemezsin herhalde

M: Tabi yani lamer diyemeyiz tabi o kadar da değil ama sonuçta hacker şeyine girseniz bile belli bir kategoridesiniz yani çok üst seviyelerde diyemem kendime çünkü dünyada

o kadar önemli insanlar var ki yani keven?? Fln fistan gibi yani mesela o adam şu an çok ünlü güvenlik firmalarına seminerler fln veriyor. Böyle arkadaşlar da var.

U: Hmm

M: Türkiye’de de var birkaç tane Bunarı göz ardı edip kendime hacker diyemem. Sadece hacker olma yönünde büyük adımlar atmış biriyim diyebilirim

U: Anladım.

M: Kaç senedir.. az önce de bahsettiğimiz gibi işte bilgisayarla bir tanışma bir tanıma hatırlamıyorum ama 2002 2001 yıllarından beri bu işlerle uğraşıyorum yani yaklaşık 6 sene fln

U: Ne olduktan sonra ben artık lamer değilim ya hacker olmaya başladım dedin?

M: Öncelerde yani önceleri tabi ben lamer hacer, hacker, heykır derler dalga geçmek için

U: Şöyle diyelim o zaman soruya: nasıl başladın?

M: nasıl başladım: benim bir kere PC merakım çoktu

U: hm

M: Yani aşırı derecede bilgisayara merakım vardı. Bundan önce bir desktop bilgisayarım vardı. Ee kaç yılındaydı o.. Yanlış hatırlamıyorsam 4-5 .. İşte 5-6 sene bu merak. Zaten kişisel bilgisayarım olduktan sonra merak sarmaya başladım. Ondan önce tabii ki yani

U: Okulda

M: oralarda takılmayla bu işler olmaz ne zaman kişisel bilgisayarım oldu dial upla ben bu maceraya başladım.

U:hmm

M: Tabi o zamanlar tabi takılıyorduk. Ufuk tefek işler yapıyorduk.

U: O hackerlık bilgisini ya da bunları mesela nerelerden aldın? Bir kitaptan mı televizyondan mı? Filmden mi internetten mi aldın?

M: Hayır sadece

UM:..

M: bu işin kitabı olmaz bence. Kitabı olur n’olur dokümanlar olur. Siz onu gene okursunuz ve uygulamak zorundasınız. Yani

U: yo Hackerlıkla ilgili mesela nerden duydun? O bilgileri nerden aldın?

M: He

U: İnternetten mi televizyondan mı duydun? Kitaplarını mı okudun adamların?

M: Yani Hacker nedir? Oraya nasıl girdin falan mı?

U: arkadaşlar mı? Nasıl?

M: Sistemlerin kırıldığını zaten biliyordum önceden

U: Evet

M: Yani bilgisayar.. kişisel bilgisayarım olmadan önce ee sistemlerin kırıldığını falan zaten biliyordum Bilgisayarlara girme fln. Aslında bu işin başlangıcı bende bilgisayara girmeydi. Yani kişisel bilgisayarlara uzaktan erişmek. Yani: bu web hacki sonradan başladı bende yani..

U: O da bir hacking?!

M:tabi o da bir hacking tabii ki yani uzaktan kontrol ediyorsunuz bilgisayarı. Bu da bir hackingdir yani. İstedğin bilgisayara ulaşırsın ki zaten ben onun bilgisayarına uzaktan erişim sağladığım zatem onun şifrelerini fn da alırsın e domain şifresini fln da aldığın zaman ordan da web hackinge fln bile gidersin yani bu işin ucu ona kadar dayanır. İstedğin kadar uzatabilirsin bu işi.

U: Nedir bunu biraz açıklar mısın ani başkasının bilgisayarına girmek.. yani bu da merak mı sadece?

M: tabi ben burada böyle başladım.

U: güç kontrol edebilmekle mi başlıyor?

M: tabi ki düşünsenize yani siz oturduğunuz yerden karşıdaki adamın CDromunu açabiliyorsunuz monitörünü açıp kapatıp onunla dalga geçebiliyorsunuz, ekranına istediğin yazıları yazabiliyorsun, o mükemmeldir orda. Hele ki sizi kızdırdığı zaman.. düşünsenize yani adam klavye başından yazıyor.. siz de buradan yazıyorsunuz ee artık bazı dayanma noktanız patlıyor artık biliniz devreye giriyor, ben sana bunu yapıcım diyorsun. Adamı düşünsene karşında biri yazıyor bak şimdi CD romunu açıcım klavyeni delirticem ışıkların yanıp sönecek, monitörün açıp kapanacak. Windowsunu çökerteceğim format atıcım, fln gibi

U: böyle mi başladı?

M: böyle başladı yani, daha tabi çocukken oluyordu

U: o zamanlar bu forumlar başlamış mıydı?

M: başka forumlarda takılıyordum henüz cyberwarrior team ile tanışmamıştım. Başka forumlarda takılıyordum. Genelde her yerden fln bilgi almaya fln çalışıyordum, genelde bir gruba bağlı fln değildim ama

U: internetten hep

M: tabi internetten

U: peki internette mesela web sayfası mı, chat odaları mı_

M: web sayfası.. Ben chat odalarında fln öyl şeylerde hiç takılmadım.

U: hmm

M: takılmam ben yani o alanla pek de uğraşmadım. Hep forum doküman, portallar yani..

U: kim sen de bunlar bu hale geldikten sonra kendin de doküman koyuyorsundur büyük ihtimal

M: he he

U: yani niye oraya doküman koyar o adamlar? Bir çıkarları yok orda

M: evet yok gene ucu dayanıyor egoya..

U: hmm

M: yani sonuçta adam oraya yazıyorsa, bunu oraya yazmış, demek ki bu adam hakikaten bilgili bu camia

U: insanlar da onu takdir ediyor.

M: tabi takdir ediyor yani

U: bilgi ürettin diye

M: takdir ediyor ama ama bu gün beni takdir eden adamlar yarın birkaç şey öğrendi diye, atıyorum, msnde gelip size üstadım diye hitap eden insanlar aradan siz çekilip birkaç ay sonra tekrar döndüğünüz zaman ne haber lan fln diye hitap edebiliyor. Yani bu Türkiye de çok yaygın maalesef. Ben bunun çok örneğine rastladım. Yani bunlar olabiliyor. İnsanlar hemen kendini bir iki şeyde ya ben hacker oldum baba oldum bu olay bitti artık ben de meşhurum fln gibi tavırlar sergileyebiliyorlar artık bu neden kaynaklanıyor insanın kendi psikolojisinden mi bilmiyorum ama bu tavırlar da oluyor yani.

U: Böyle başladın forumlarla

M: Böyle başladım.. Yani PC hacking devam etti işte

U: bu hackingin 2000 2001 yılları böyle yavaş yavaş bilgi topluyorsun.

M: Bilgi topluyorum. Bilgisayar hacking pc hackinge devam ediyorum

U: hep ama tek başınasın bu sırada

M: tek başınayım tabii ki yani herhangi bir gruba bağlı değilim. Sadece bilgisayar..
Sonra devam ediyordum. Çeşitli gruplara fln girmeye çalışıyorum. Girdim.

U: Niye giriyor insan gruba?

M: Yani insanın burada.

U: Bilgiye ulaşmak için mi?

M: Bir bilgiyi.. Yani ben şöyle şey yapayım.. Bir elin nesi var iki elin sesi var.

U: Hmm.

M: Yani şimdi siz tek başınıza da çalışabilirsiniz ama yani grup halinde çalıştığın zaman hem daha organize oluyor hem de daha büyük işler başarma şansını elde ediyorsun. Hem de bilgilerini paylaştıkça, karşı taraftan da alınan bilgilerle bilgilerini iyice pekiştiriyorsun. Böylece daha bir organize daha bir seri oluyor

U: Hmm. Nasıl giriliyor? Seni nasıl alıyorlar yani? Herkesi de almazlar. Bilgi birikimi açısından mı?

M: Yani şöyle; cyberwarrior teamden örnek vereceksek şu an forumun 100.000 üyesi var. 100.000 üyesinin içinden en sağlam deseniz 1000 tane vardır. Şimdi herkes üye ama orda belli başlı gruplar var, görev organizasyonları var, teamler var, bunların içinde seçili adamlar alınır. Belli başlı adamlara rütbe verilir. Belli başlı adamların unvanı olur. Belli başlı adamlar madalya alır.

U: onu neye göre..

M: Onlar onları üst yönetim belirler. Yani senin seviyeni ölçer, görür; bu adam kaliteli, bizim yanımızda duruyor

U: Forumlardan mı takip ediyor sen mi başvuruyorsun??

M: Hayır forumlar değil forumdan.

U: Forumdan takip ediyorlar.

M: Çünkü ordasın sen. Başka bir yerde değilsin

U: Hmm

M: Ben zaten sadece cyberwarrior team ile çalıştığım zaman başka hiçbir yerle alakam yoktu. Kestim. Her yerle ilişki kestim sadece oraya bağlandım yani. Orda kendimdi daha çok geliştirdim.

U: Ondan sonra yani bilgi düzeyine göre senin daha başka görevler yapmana izin veriyorlar.

M: Tabi tabi

U: Görev veriyorlar

M: Bilgi seviyene göre rütben artıyor. Çeşitli organizasyonlarda bulunuyorsun. Çeşitli görevlerin lideri oluyorsun. Yani çok baya bir grubun liderliğini yaptım yani.

U: 2001 yılından itibaren mesela şöyle o zamanlardan neler yapmıştın? Hiç örnek verebilir misin?

M: 2000-2002 yıllarında falan

U: Yani ya da bu zamana gelene kadar şöyle 2 senlik

M: Nerden nereye falan mı?

U: Yani neler yaptın?

M: Anladım

U: Deface mi ya da binin bilgisayarına girebildimle mi başladın?

M: Tabi, ilk başlarda, ilk layım, ilk hacking maceram, Hotmail hackti. Yani mail hackti. Çok basit bir oldu. Hackmaildi. Yani

U: Kimse yemiyor artık onu.

M: Tabi ki yemez yani malum iyice çoluk çocuk işi oldu. O zamanlar tabi yoktu. Yani 2002 yılından bahsediyorum. Bundan 5 sene önce falan. Normal bir PC kullanıcısı da

bunu yer. Kolay bir şekilde yer yani. O zaman öyle başlamıştım. E böyle başladık. Mail hack. Sonra trojen, keylocker falan gibi şeylerle bilgisayarlara ulaşmaya çalıştım. Bunlarla devam ettim. Ettim ettim kişisel bilgisayarlara ulaştım. Öyle bir şeyler yaptım ki; adamın klavyeden bastığı her tuş bana beş dakikada bir geliyordu. Yani adam böyle basıyordu falan. Yazıyordu. Mouseuyla falan yazmış oyun oynuyor, yani anlıyordum falan böyle. Ya da ne bileyim,

U: Sana e-maile geliyor..

M: Beş dakika içinde yani beş dakikada bir rapor halinde tak tak tak geliyor. Bakıyordum, adam kişisel bilgilerini girmiş, şifre girmiş. Aa bu forumda burada takılıyor hemen şifrelerini alıyordum. E onun orda kredi kartı olduğunu düşünün, hemen şifresini aldım bitti. Olay biter. Bunları da yaptım ama hiçbir şekilde kötü yönde kullanmadım işte. O var. Yani siyah şapkayla beyaz şapka burada ortaya çıkıyor zaten. Biz ben her zaman beyaz oldum yani. Ne gri ne de siyaha doğru hiçbir zaman yönelmedim.

U: Neden?

M: Bilmiyorum. Kötü yolda işim olmadı.

U: Kişinin kişiliğiyle alakalı.. seçimiyle alakalı

M: Tabi tabi

U: yani orda beyaz şapka da siyah şapka da o güç var diyorsun; İstese ..

M: Yani siyah şapkaları işi kafası kurnazlığa çalışıyor. Beyaz şapkaların ki işte belli başlı misyonlar olgusunda devam eden kişiler. Yani bir siyah şapka adamın akli fikri “ya şu kredi kartını nasıl çekerim? Şu database’i nasıl indiririm?” gibi. Yani beyaz şapkalara da bu teklifler gelir. Adam derki: Hayır, olmaz, asla!. Yani burada durur adamın şeyi.

U: O işte key loggerlardan sonra yavaş yavaş ne olmaya başlıyor.

M: keyloggerlardan sonra 2004 yılında falan cyberwarrior teamle tanıştım işte. Ondan sonra artık web hackingine döndüm. Web hacking daha çok hoşuma gitmeye başladı. Çünkü çok daha genel bir şeydi. Yani bir kişisel bilgisayar yerine siz bir webhacking yaptığınız zaman binlerce kişi duyuyordu sizi. Ve binler.. O zamanlar ego ön plandaydı tabi ilk başladığım zamanlar.. az önce de bahsettiğim gibi ön plandaydı.. webhackinge devam ettim ettim. Baya bir süre sürdü bu. İşte 2005, 2006 diye devam etti. Hala da webhackinge devam etmekteyim.

U: Önceleri bu kadar beli amaç dahilinde mi yapıyordun? Sonra ?..

M: Önceleri hayır. Önceleri ne bulursam indiriyordum. Ama yabancı gene. Yani Türklerle gene uğraşmıyordum.

U: Neden?

M: çünkü yani Türkler’e neden zarar vereyim ki? O benim milletim yani benim insanım.

U: Sence yurtdışındaki hackerlar da böyle mi yapıyorlar?

M: Hmm adam tabi ki kendi sitesine gereken cezayı vermekle yükümlüyse ya da vermesi gerekiyorsa, vermeli. Türk de olsa biz bunu yapıyoruz.

U: Hmm

M: Yani bir Türk sitesi diye biz bunu.. Adam yani bizim değerlerimize hakaret ediyorsa biz gene onun gereğini yapıyoruz. Yani gidip onun açığını uyarıyoruz. Gene basıyoruz. Atıyorum; Misyoner sitesi: isamescid.org diye bir sitesi vardı. Bir sene mi iki sene mi önce ne biz onu hack etmiştik. Yani Türk sitesiydi. Her şey Türkçeydi ama misyonerlik görevi yapıyordu. Türkiye’de misyonerlik yapıyordu. Biz bunu ceza durdurmak amaçlı, ona bir tepkimizi göstermek amaçlı bunu yaptık.

U: Yani senin şöyle söyleyelim o zaman: Senin kendi yaptığın ya da grup halinde yapılmış şeylere örnekler verebilir misin? Böyle

M: Grup halinde mi?

U: Yani grup halinde ya da tek başına yaptığın. Şimdi seni tabi tanıtırken şunları şunları da yapmıştır Mackrulz diye.

M: İşte mesela az önce o parlamento üyesini örnek verebilirsiniz.

U: Hm hm

M: Tekrar karikatür kriziyle ilgili bir..

U: Seninki yok benim sormak istediğim yani senin kafadaki dereceleri açısından soruyorum ben: Bence şu hacklerim çok iyiydi..

M: Hmm bence bence en iyisi yani kişisel bazda bakarsanız ben kişisel yaptım ama gene site adına yaptım

U: Evet

M: Fakat ben yaptım o işi. Sadece biz grup olduğumuz için grup ismi geçiyor. Yani bizim hackerlerimizde kişisel isim geçmez asla ondan bahsediyorum. Gruplaşmadaki amaç bu.

U: Hmm

M: Benim arkadaşım da hacklese o isim yazıyor, ben de hacklesem o isim yazıyor. Gruplaşma bu yani. Onu ben yapmışımdır grup ismi geçtiği için.. Bence en iyi hackim oydu. Parlament üyesiydi. Bunun dışında başka hacklerim de oldu ama basında bu kadar yankı uyandırmadı. Yabancı basında Hollanda basınında falan baya yankı uyandırdı hatta adam kendi sitesinde açıklama yapmak zorunda bile kaldı. Şu an hala durur açıklaması; arada sırada ziyaret ederim bakarım yani..

U: EE başka planların var mı böyle?

M: Yani şu anda..

U: Yani sen gündemde olup bitene göre neresini yapacağına mı karar veriyorsun?

M: Olgu şu yani gruplaşmadaki olgu şu, grup olayında şunu yapıyorduk: Gündemi takip ediyorduk. Karikatür krizindeyken zaten sürekli karikatür sitelerine saldırıda bulunuyorduk. Ve bu malumunuz..

U: Şimdi mesela bunu bir görev olarak düşünüyorsun

M: Evet

U: Peki şöyle sorayım: Bir siyasal partiye üye misin?

M: Hayır

U: Değilsin ama bir siyasal partiye üye olmak demek reel olarak müdahale etmek demek. Sen mesela ismini falan hiç vermiyorsun

M: Evet

U: Sanal olarak müdahale ediyorsun. Neden bunu tercih ediyorsun? Yani neden gizli müdahale ediyorsun?

M: Gizlisi daha hoşumuza gidiyor. Sadece ego.. gene oraya geldi yani iş uğraşmaktansa gizli olup böyle şeylerle uğraşmak daha hoş. Yani perdenin arkasından milleti izlemek daha hoş geliyor.

U: Hmm

M: Sizin bir sopanız var. Onu kullanıyorsunuz ama sizi görmüyorlar. Bence bu daha ilginç, daha göz alıcı.

U: hmm ilginç evet. Şimdi şeyi sorayım, hacking nedir dedik; Bir kırıcı etiği var mı sence?

(msn sesleri)

U: Şimdi diyorlar ya her şeyin bir etiği var, kırıcılığın da bir etiği var diyorlar Pekka Himanen'in bir kitabı var; Hacker Etiği diye

M: Hmm Okumadım.

U: Bir şeyleri var. Onların kendilerine göre bir etikleri olduğundan bahsediyor. Etik dediğimiz, bazı ahlak kuralları; şunu yapar şunu yapmaz, iş ahlakı gibi.

M: Evet evet

U: İş etiği gibi.

M: Gerçekten hacker olanlar zaten bunlar..

U: Nedir mesela şimdi hackerların genel olarak etiği nedir? Bir de Türk Hackerlarının ayrı bir etiği var mı?

M: Hmm anlıyorum.

U: Mesela Rus hackerı ayrı, Brezilya hackerı ayrı mı yoksa hacker dedin mi dünyada her tarafta aynıdır mı?

M: Yani gerçekten hacker dedin mi dünyada, genel başlık olarak bakarsan zaten mecbur aynı olmak zorunda. Dediğim gibi dalın ucu hacker ya zaten. Ha ayırırsanız dallara ayrılır. Şu an dünyada sıralamaya bakarsanız ben birinci olarak Rusları görüyorum.

U: Neden?

M: Çünkü onlar gerçekten ileride. Yani yaptıkları işler olsun.. Başlarda hala daha biz onların bazı şeylerini kullanırken, oldu yani kullandığımız alanlar oldu onların yaptığı scriptleri fln kullandığımız alanlar oldu, yani onlar bence biraz daha önde bizden. Türkiye'nin sıralaması çok geri değil, yani üç falan.

U: yani %18i sadece bilgisayar kullanan bir ülke için..

M: Yani çok iyi bir oran aslında. Bu tabi nüfusla da oranlı ama bu kültür.. Kültür demeyeyim de yani internet kullanıcısı sayısı ne kadar arttıkça, kişinin merakı ne kadar arttıkça bu sayı da artar. Yani bu gene merakla dayanıyor. Ya adam meraklı olursa, ya otursam şimdi ben bunu yapsam diyecek. Bu sefer başlayacak program yazmaya, bir şey üretmeye, falan pişman derken, bir bakıyorsun, Rusya'yla aynı seviyeye gelmişsin, beklide onu geçmişsin. Yani Türkiye de

U: Peki şöyle söyleyeyim o zaman, mesela dünyadaki diğer hackerlardan Türk hackerlarını ayıran şeyler nelerdir yani? Ya da var mı böyle bir şey diyebilir miyiz?

M: Böyle bir şey aslında yok ama Türkiye'deki hackerların, gruplaşma içinde olanların, zaten misyon diye bir olgusu vardır. O olgu içinde hareket ettiği zaman, bakarsınız adam bu davada bu iş için uğraşiyor. Bunun için uğraşiyor. Ama dışarıya baktığınız zaman, adam kredi kartı çalıyor. Yani onların da kendi başlarına

U: Yani pek bir amaçları yok diyorsunuz.

M: Yani vardır onların da misyonları ama o kadarını incelemedim. Çok meraklanmadım orasına kadar.

U: Türkiye'de şöyle bir kanaatim var, acaba bunu sence de doğru mu değil mi: Türkiye'deki hacker diyelim grubu, yani hacker grubunu, hacker cemaati diyelim

M: evet

U: Büyük oranda bu gruplar oluşturuyor.

M: Evet, kişisel bazda da

U: yani tek tek hackerlar biraz az gibi.

M: evet az ama az önce de bahsettiğim gibi, bir elin nesi var iki elin sesi var. Yani şimdi iki tane, bir tane profesyonel adam mı daha iyi, yoksa iki tabi yarı profesyonel adam mı daha iyi dersiniz, bence iki tane yarı profesyonel adam daha iyi. Çünkü ama sonuç olarak bakarsanız, bilgi düzeyi diyelim, atıyorum, adam %100 diyelim bir değer vermek gerekirse, e iki tane %50 birleşince %100 oluyor orana bakarsanız eşit gibi gözüküyor

ama bence her zaman iki tane olan daha iyidir. Çünkü iki tanenin iki beyni vardır. Her zaman daha farklı şeyler üretme kapasitesi daha yüksektir. O adam tek kişidir, tek başınadır ama bu adam yanlış yapacağı zaman yanlış yapar tek başına. Ama bu adam yanlış yapacağı zaman ötekisi uyarabilir. Öyle bir şans var. Misal örnek veriyorum. Bence gruplaşma her zaman daha ön plandadır.

U: En ..

M: Duyulmasının amacı duyulmasının nedeni de bence bu. Yani kişisel duyulanlar da var

U: En, şahit olduğun sürede, Türkiye’de şöyle bir Hacker tarihine bakarsan, kimlerle başlıyor, nasıl devam ediyor, şimdi durum ne? Onu bir anlatır mısın senin şahit olduğun kadarıyla, sen daha işin içindesin çünkü?

M: Ben şahit olduğum kadarıyla işte..

U: Cehennem.comla başladı diyorlar

M: Cehennem.org diye duydum, evet. O da, o zamanlar tabi ben daha yoktum yani o hacking macerama başlarken, cehennem.orgla falan daha önceden kurulmuştu sanırsam

U: tabi

M: Kaçtı.. benden de önceydi yani. Ama şu anki pozisyonuna baktığım zaman

U: kapalı

M: Kapalı ya da çok da ilgisiz alakasız bir portal gibi duruyor. Cyberwarriorsteam de 2001 yılında kurulduğuna göre benim bu işlere başlama yıllarıma denk geliyor zaten. Ama ben ozamanlar hala daha tanıımıyordum. Yani sonradan tanıştım cyberwarriorsteam’le. Nereden nereye geldi dersiniz bence çok büyük bir yol kat etti. Neden? Çünkü internetin Türkiye’de geçmişine bakarsanız zaten çok eski değil. Kaç sene? 15-20. Çok değil. Yani bunun yanında internetin yanında okadar gelişmiş olmamasına rağmen, hacking bu kadar ilerlemesi bence çok iyi bir şey.

U: Neden acaba internet o kadar ilerlemedi hacking ilerledi?

M: Meraklı insanların sayısının artmasıdır bence.

U: Hmm

M: Yani dediğim gibi PCye merakı olan insanın.. merak merak merak. Ya adam bunu merak ediyor, iyice içine giriyor. Yani adam bunu merak ediyor. Atıyorum en basitinden örnek vereyim. Bir tane adam var şimdi ismini burada vermeyeceğim.

U: Tamam

M: Ama kendini unihackerım diye geziniyor. Şeyde o zone-h’da birinci olan adam.

U: Hmm İskorpitx bahsediyorsun? :D:D:D:D

M: Evet ondan bahsediyorum. Başta ismini vermek istemedim ama zon-h.org.da birinci oldu deyince herkes anlıyor. Aslında o adamın çok iyi kaç? Ben televizyonda bir röportajını izledim yani. 40 yaşlarında bir adam

U: Evet 40-45 yaşlarında

M: muhasebeyle ilgileniyor.

U: Evet

M: Çok iyi bir hacker olduğu söylenemez

U: Deşifre de olmuş zaten

M: Ya deşifre olup olmaması o kadar önemli değil. Yani adamı görüp görmemek o kadar önemli değil yaptığı işler önemli. Sonuçta biz de yönetim olarak bir ara toplandık. 30 kişi falan birbirimizi gördük. Ama n’oldu 30 kişiden başka kimseyi görmedik. He yani..

U: Bu arada onu da söyleyelim yani sonuçta sen de cyberwarrior.org.da sadece orda üyelerden birisi değilsin yönetimde de yer almışsın görevlerde de yer almış liderlik etmişsin

M: Tabi yani.. ben yöneticiydim, ayrıca orda akıncılarda bulundum. Bir çok grupta bulundum orda akıncılar, Lojistik, haberci, istihbarat, bakın istihbarat çok önemlidir orda.

U: Ne yapıyor istihbarat orda? Bunları bir istersen oraya bir girelim (girmesen olmaz zaten =)

M: Tabi girelim

U: Yani mesela çeşitli bölümler var dedin başka?

M: akıncılar, arge, lojistik, haberci, istihbarat, strateji, fetva, bu kadar.

U: Neler yapıyor bunlar? İstihbarat mesela?

M: Mesela, bizim serverın olgusu şu: üst yönetimden ve stratejiden şey gelir. Bilgiler falan konuşulur. Şunun yapılması falan gerekir, şunun yapmalıyız falan gibisinden. Çaycı geldi diyebiliriz.

U: Buyrun buyurun

(dış ses: Konu dışı konuşmalar:41:54)

M: Gruplar, dediğim gibi, fetvadan onay çıkar, fetva bizim sitenin işleyişini söylemek gerekirse, yani zaten cyberwarrior' a girip baktığınız zaman

U: Orda var zaten evet

M: İşleyişi resimize edilmiş hali sistemize edilmiş hali hepsi zaten orda var. He şimdi söze dökmek gerekirse, fetvadan onay gelir, akıncılar gerekli saldırıyı yapar, lojistik akıncılara destek verir.

U: nasıl destek bu mesela? Saldırılı yapana..

M: Evet. Atıyorum, saldırıyı yapacak adam ama diyelim elinde bir MD5 var. MD5 dediğimiz, şifrelenmiş şifre. kriptografiye giriyor. Şifrelenmiş şifre kısaca diyebiliriz. Onu kırmak için akıncılar değil de lojistik uğraşır. Misal. Örneğin. Ona destek verir

U: Destek veriyor.

M: Akıncılar saldırıyı yapar. Lojistik her türlü desteği verir. ARGE ne yapar? Lojistik mesela programla sağlanan. Ama ARGEprogramı geliştirir. ARGE

U: Hmm çok önemli bir bölüm ozaman orası.

M: tabi ARGE.. Bunların hepsi aslında birbirine bağlı. Kontak halinde çalışıyorlar. Şimdi bir akıncının işine yarayacak bir şey varsa ARGEden destek ister. ARGE o programı geliştirir. Yapar, verir. Arge, akıncı olmasa da program geliştirir. Yani araştırma geliştirme. Adı üstünde. Devamlı gelişim halinde bir yer. Lojistik, bir tek akıncılara destek verir. Gibi.. Akıncılar, saldırıyı yapar. Haberci, saldırıdan sonraki basındaki haberleri toplarlar.

U: Hmm

M: Sen saldırı yaptın basında yankı buldu. Hemen toplar. Sitede yayınlar. Bunun yanında BT dünyasındaki, bilişim teknolojileri dünyasındaki haberleri de portala taşır

U: Hmm

M: Bunun gibi bir görevi de vardır. İstihbarat ise, belki de cyberwarrior'da en böyle girilmesi istenen, en arzulanan gruptur ama herkesi almazlar. O zaten belli. Belli başlı kişileri alırlar.

U: Hangi sitelerin kırılacağına mı karar veriyorlar?

M: Hayır istihbarat, adı üstünde istihbarat yapar. Yani başka sitelerde gezer tozar ama sizin orada olduğunuz bilinmez. Başka kimliklerle gezerler. Atıyorum onların içine sızarlar. Şu zaman, şöyle bir saldırı yapılacağını öğrenip gelip bize söylerler. Ya da ne

bileyim, bizdeki birinin, tabiri caizse başka yerlerde çalıştığını gören insanları tespit ederler bunları üst yönetime bildirirler. Bunun gibi bir sürü görevi var. istihbarat adı üzerinde; ajan gizli yani ajan bir ajan ne yapıyorsa siteyle ilgili onları yapar.

U: Mesela sen o Cyberwarrior'a neden girmiştin? Hacking için mi?

M: Hacking maceramı daha da profesyonelleştirmek için.

U: ama bir sürü grup vardı.

M: Bir sürü grup vardı.

U: Niye orayı seçtin?

M: Cyberwarrior'ı neden seçtim? Mesela 2003te bir sürü 1500 Brezilya sitesi hacklendi. Bu basında baya bir yer buldu.

U: Evet.

M: Askerimizin başına çuval geçirme olayı..

U: Evet.

M: Bu da bir gündem maddesidir.

U: Evet.

M: On bir askerimizin başına çuval geçirildi, bordo berelilerimizin. Biz buna karşı işte, bin beş yüz tane site hacklendi. Brezilya Amerika cart curt. Yani bu baya basında yankı buldu. Hala da siteyi incelediyseniz orada basında biz görünür yine, röportajları mevcut. Bunu zaten cyberwarrior'un (45.06) patlama noktası oydu. 2003teki patlama noktası oydu yani. Zaten 2001di 2 sene falan oldu. 2003te patladı. Benim onu tercih etme sebepim o değil.

U: hmm

M: Onu ben oraya girdikten sonra öğrendim ama büyük bir oluşum olduğunu biliyordum. Ben onlarla tanıştıktan sonra da zaten büyük bir oluşum olduğuna kendim karar verdim.

U: Büyük bir oluşum olduğu için, güçlü oldukları için daha fazla belki bilgi edinebileceksin.

M: tabi tabi daha fazla bilgi edinebileceğim, ben de bilgilerimi, bildiklerimi daha fazla kişilere ulaştırabileceğim. Bu da önemli

U: Hmm anladım..

M: Sizin gene bir egonuz var orada. O gen devreye giriyor.

U: Genellikle gruplara baktığımda, bu gruplar domine ediyorlar. Yani çoğunluğunu bunlar oluşturuyorlar Türkiye'deki hacker cemaatinin diyelim. Büyük bir bölümü de bu grupların ya milliyetçi ya da İslamiyetçi

M: evet evet

U: Yani mesela daha önce de konuştuğumuz gibi MSNde komünist hacker grubu diye bir şey yada solcu bir hacker grubu diye bir şey yok..

M:Evet, evet çünkü azınlık.

U:Değil mi? Sizde de görmedim.(?) (46:04)

M: Evet yani azınlık olduğu için yani. Bunun için sol kesimi fazla yok.

U: Bunu söyleyebiliriz değil mi? Türkiye'deki hackerların büyük bir bölümü bu kesimdedir.

M: Evet evet sağ kesimdedir.

U: Bunu nasıl değerlendiriyorsun? Niye bu solcular buna hiç halbuki onlar derler bilime çok yakın. Niye acaba sence?

M: Ama yani Bu sitelerin azınlıkta olmasından dolayıdır bence. bunlar zaten tutunamayacaklarını bildiği için hiç öyle bir girişimlerde bunun yanında

U: Niye tutunamazlar sence

M: Bunun yanında şöyle örnek vereyim. Bölücü terör örgütünden de hackerlar var. Yani bunlar da bizim devlet sitelerimize gov.tr'lere saldırıda bulunuyor. Yani ona bakarsanız böyle bir kesimde var yani. Onlar da kendi çapında yaymaya çalışıyorlar bir şeyi.

U:Türkiye'de mesela zoneh.org'un biçiminde bir şey yapmışlar yine. Türkiye'deki mirrorları gibi.

M: Var bir çok var. Bizim kendi yönetiminin de var. Bir çok öyle mirror site var Türkiye'de.

U: Gövde gösterisi gibi. Mirror sitesi açmışlar. Orada ben görüyorum. Bazı gov.tr'leri kırıyorlar. Sizin de kıldığımız oluyor mu?

M: Bizim gov.tr asla. Biz yani kırsak bile zaten. Bizim cybersecurity'de gov.tr'lere ücretsiz güvenlik hizmeti veriyoruz. Ücretsiz. Neden biz bunu hackleyelim

U: Neden? İşte neden devlettir korusun kendini.

M: Devlet bizim. Çünkü zaten onu kendine misyon edinmişsin. O topraklar bizim vatan topraklarımız gibi. Gov.tr'ler bizim vatan toprağımız gibi.

U: Burası çok önemli. Neden? Çünkü gençler için sizin için. Kaç yaşındasınız bu arada?

M: 21

U: Hmm 21. Gençler sizin için. Genellikle denir ki 80 sonrası gençler için, çok apolitikler hiçbir şeyle ilgilenmiyorlar. Toplumsal olaylara duyarızlar. Sırf müzik dinleyeyim eğleneyim şöyle çürüyüp gidiyorlar. Senle böyle konuşunca şaşırıyorum.

M: Aslına bakarsanız ben de öyleydim belki. Aslında ben de öyleydim. Dediğiniz gibiydim ben de. Aslında sosyal hayatım benim böyle durduğuma bakmayın benim sosyal hayatım çok vardır. Bayağı da iyiydim. Ama belli başlı işlere girince bayağı bir vakit ayırmanız gerekince ben günde 20 saate kadar online olduğumu biliyorum. Yani o bilgisayarın başından kalkmadığım yemek yiyemediğim günleri de biliyorum. Yani ter kan içinde kaldığım günleri de biliyorum. Üzerimde hiçbir şey olup Gecelerce 4'lere 5'lere 6'lara kadar uğraştığımı da bilirim. Böyle günlerim de oldu. Ama bunun getirmesinin sebebi? Yani bu iş hobi olarak başladı. Benim için bir zevk haline geldi. Sonra da bir misyon haline gelip olgu haline geldi. Böyle devam ediyor. Bu işten ben para da kazanabilirdim kötü yoldan. Para da kazanabilirdim.

U: Ama şu an para kazanmıyor musun yani? Onu tercih edecek(?)

M: Şu an ben sadece normal yoldan herkesin yaptığı gibi webmasterlık yapıyorum. Çalışıyorum. Eməğimin hakkıyla para kazanıyorum. Bu normal. Ama bunun yanında kötü yollardan da aklımı kötü yollara sarf edip başka şekilde kurnazlık yapıp kredi kartı cc çalıp milletin hesabını indirip milyarlar transfer edebilirdim. Milyarlar transfer edip yakalanan arkadaşım da var. Bizzat arkadaşımın arkadaşı Benim okulda bir arkadaş çıktı. Gazeteye falan çıkmıştı. Hatta Malatya'da hacker falan yakalandı diye bir şeydi. Arkadaş da onun arkadaşıydı. Bana bahsediyordu falan. Böyle böyle bir iş yaptıklarından bahsediyordu. O onlara yardımcıydı. Benim konuştuğum adam onlara yardım ediyordu. Böyle böyle yapıp Amerika'dan işte birkaç hesap dolandırıyor. Hani yani hemen çakmasınlar diye. birkaç hesaptan hesaba hesaptan hesaba aktara aktara aktara Türkiye'ye getiriyorlardı parayı. Ama böyle az buçuk da para değil. Fotoğrafını çekmişlerdi adamın böyle yani kucağında böyle dolarlar vardı. Bu şekilde böyle bir fotoğrafı vardı adamın. Düşünün yani. Belki de

U: Ama siz burada. Ama sen bu işi biraz da misyon(?). Ben o yüzden dedim yani. genellikle yani çok da duyarlı değıllerdir toplumsal olaylara 80 sonrası gençlerin.

M: Evet

U: Ama görüyorum ki. İşte Irakta o çuval meselesinden sonra ya da karikatür krizinden sonra bir tepki gösteriyorsunuz.

M: Evet. Şimdi herkesin kendi içindeki duyguya bağlı. Şimdi Bu adam milliyetçi kesim ne kadar karikatüre karşı saldırıda bulunur ki ama bir bölücü terör örgütü sitesi indirmek onun için daha faydalı. Anlatabiliyor muyum? Herkesin bakış açısı farklı. bizim bizde cyberwarrior team yönetiminde önce İslami kesim. Önce İslami bakış açısı ondan sonra milliyetçilik. Ama başka taraftan baktığınız zaman. gene grup ismi vermeyeceğim ama bazıları kendilerine grup diyenler. Örneğin bazıları milliyetçi diye geçinen gruplar var. yani onlara göre önce milliyetçilik önce Türk siteleri onları şey yapmak gibi. Yani herkesin aslında bu işin içine gene biraz siyaset giriyor.

U: Peki değerlendirirsen hangisi daha öncesi hangisi daha temel. önce hacking onun üstüne İslamcılık ya da hürriyetçilik gibi bir misyon mu yoksa önce o misyon ve grup var yoksa onun üstüne mi hacking geliyor?

M: eee. aslında her ikisi de olabiliyor. kişiye göre değişiyor. Nasıl? Mesela bir adam geçmişte...

U: Bu gruplarda nasıl mesela? işte cyber warrior olsun ya da ayyıldız team olsun. şey gibi

M: yaa o grupla bizimkini aynı yerde geçirme ismini ya. zaten hiç sevmeyiz biz onu. düşmanızdır da hatta bir kaç grupla falan. Çünkü onlar milliyetçi diye geçinen yani biz onların içlerini falan bildiğimiz için milliyetçi diye geçinen takımlar. yani onları pek de kaile almıyoruz biz. kendi başlarında o bahsettiğiniz zone-h'daki birinci adam oranın adminleriydi mesela.adminiydi. yani oradan

U: hmm.

M: o bahsettiğiniz adam.zamanında o zone-h'da birinci olan adam, bizim sitede zamanında kullanıcıydı. bizim siteden atılmadı o da.yani Türkiye'deki hacker sağlayıcısı diyebilirsiniz cyber warrior team'e. zaten bizim adminimizdir kendi home pageinde bunu yazmıştır. yani o adam bizim siteden atılmadı. ama Türkiye'deki hackerların çoğu ya bizden atılmadı ya da yani bir şekilde bizden uzaklaşmıştır. kendi oluşumunu kurmuştur. ama başlangıç temeli gene bizdir. öyle olmayan 2-3 ya da (?) site vardır. yani bizim zamanımızda eski anlatıldıklarına göre bizim başlangıcımızda 2 ya da 3 site vardı. bizle beraber 2 ya da 3dük yani. şimdi baktığınız zaman elinizi attığınız zaman grup çıkıyor.

U: şimdi yeri gelmişken daha önce de söylemiştim. Şöyle hani o kadar olmasa da, hani olacak diyebileceğin 2-3 öyle bir grubun sitesini söyleyebilir misin?

M: aa evet. daha önce bahsettiğiniz gibi. Ayyıldız şimdi tahribat diye bir site var. şimdi tahribat da şu an öyle bir pozisyona geldi ki yani geyik yüzde 90'ı geyik oldu sitenin. bana da arkadaşlar falan anlatıyor. biz de ki biz de cyber warrior içinde ciddiyet, nizam çok önemli.

U: peki mesela hacker grubu olsa da bunların hiçbir misyonu olmasa arkadaş bizim misyonumuz falan yok.

M: istediğimizi yaparız.

U: biz sadece hackerlık yapıyoruz. hackerlığı geliştirmek istiyoruz. teknolojiyle ilgileniyoruz. başka da hiçbir şeyle ilgilenmiyoruz desek. bunu nasıl değerlendirirsin?

M: iyi değerlendiririm. çünkü nasıl, gene de adam iyi bir şeyler yapmaya çalışıyor, geliştirmeye çalışıyor.

U: ama misyonu falan yok.

M: olsun misyonu olması o kadar önemli değil. geliştirmesi gene yeterli. yani öyle arkadaşlar da var. yani herhangi bir olguya sahip değil ama gerçekten profesyonel yeri

geldiğinde istediğini yapıyor yeri geldiğinde istediği programı yazıyor yeri geliyor para da kazanıyor yasal yoldan.

U: eee yani şöyle bir röportajlarını okudum. Ayyıldız Tim'dekilerin de bize bazı yerlerden para desteği geliyor. devlet bize şöyle yapıyor falan. bunlara inanıyor musun?

M: bence yalan. bence onlar kendilerinin devletle bir bağdaştırıp şey yapmaya çalışıyorlar.

U: bu adamlar kim zaten yani. önce bir siyasal ya da sosyal grubun üstüne inşa edilmek maskesi altında

M: Cyberwarrior team hiçbir ideolojiyle, hiçbir siyasal grupla bütünleştirilemez. Cyberwarrior team sadece misyon adına çalışır.

U: önce hacking var diyorsunuz

M: Yani

U: Önce hacking, sonra?

M: Sonra misyon olgusu, yani, hiçbir ideoloji ile bağdaştırılmazlar. Zaten orada kurallarımız içinde bu geçerli, okursanız orada göreceksiniz. Sadece misyon adına çalışır yani. Hiçbir ideolojiye de sahip değildir.

U: Ama bazı savunduğu şeyler var.

M: Tabii. Onlar zaten misyon içinde geçer.

U: Bu hep böyle gidecek, yani

M: Gündemi takip eder.

U: Gündemi takip edecekler. Bir şey olduğu zaman tespit edecekler. Bunun karşılığında hiç mi bir şey beklemiyorlar?

M: Hiçbir şey beklemiyorlar. Sadece temiz bir internet...

U: Hmm

M: Kendi yurdunda temiz bir internet... Bakın şu an zaten

U: Ama neyin yararlı neyin zararlı olacağına kim karar verecek?

M: İşte bu soru hep soruluyor. Buna kendimiz karar veriyoruz aslında. Çünkü artık o kararı verebilme seviyesine gelmiş insanlarız. Anlatabiliyor muyum, o olguya sahip insanlar olduğumuz için, bu bizim internetimiz için zararlıdır. Bunun yok edilmesi gerek diyorsak biz, yok edilmelidir.

U: Bizim internetimiz diyorsun ama ülke ülke ayrılmıyor ki internet, herkesin birden interneti.

M: Öyle ama,

U: Biz senin söylediğin bir site mesela, belki Hollanda'nın. Hollanda server'ının yani.

M: Tabii tabii. Olabilir, bizim internetimiz derken Türk kullanıcılardan bahsediyorum. Türk sitelerden bahsediyorum.

U: hmm

M: Türk sitelerde biz zararlı diyorsak, Türk sitesi de yok edilmeli. Yani biz orada korumayız.

U: Ne gibi, örnek verir misin mesela?

M: Bence pornografik siteler.

U: Pornografik siteler, başka?

M: On sekiz yaş altındaki, on sekizi bırakın, on altı deyin. on altı yaşındaki küçük çocukların, o sitelerde takılması, bence zihinsel açılarından problem. Yani bu iş kesinlikle yanlış.

U: Peki bunun

M: Hee, geldi. on sekizine geldi. On sekizden sonra zaten belirli bir kafa yapısına sahip oluyorsun. Sana ne yaparlarsa yapsın, zaten pek değişmezsin.

U: Hmm.

M: Ama o yaşıta sana bir şeyler empoze edilmeye çalışılırsa bozulursun yani. Bunun önüne geçmeye çalışıyoruz.

U: Bu devlette demokrasi açısından söyle bir şey var. Bu durumda bir dilekçe veriliyor savcılığa. 'Ben bu siteden şikâyetçiyim'

M: evet.

U: Ben bu siteden şikâyetçiyim, diye.

M: o yeni oldu ya

U: Devlet de bilmem nereye gönderiyor. Şöyle böyle işlemler oluyor. O siteye uyarı gönderiliyor falan gibi. Onun yerine siz direkt kırılıyorsunuz.

M: evet

U: iki tane yol var yani böyle.

M: Ama sizin dediğiniz yeni oldu.

U: Daha uzun sürmesine rağmen sonucu belki de aynı olabilecek bir olgu var. Bir de çok daha kısa sürede, tak diye, kendiniz indirilebilir bir şey.

M: evet.

U: Bunu değil de yani, normal yolu değil de yani, bunu niye seçiyorsunuz?

M: Şimdi normal yol da artık seçiyoruz. Şöyle ki; hemen o zaman konuya girelim. Bilişim Suçları Kanunu değişti. Türkiye'de bayağı ciddi anlamda boyutlara geldi ve...

U: Nasıl değerlendiriyorsun o kanunu? İyi mi?

M: Bence bazı yönden kötü oldu. Artık her egoyu tatmin edemiyorsunuz.

U: Hmm

M: Artık o nokta bitti. Artık ego tatmin etme diye bir şey kalmadı. En azından bizim için kalmadı cyberwarrior olarak. Ego diye bir olay yok artık yani.

U: Eee, bilişim suçları değişti, bayağı ciddi boyutlarda maddeler eklendi. Ben bunu okudum. Şeyde de okudum.

M: Sitede de okuyabilirsiniz. Ciddi boyutta maddeler eklendi. Biz de bu aşamada kendimizi bayağı legalleşme yolunda adımlar attık. Örneğin, gövde gösterisinde mesela bizim sitenin hacklenen siteler yer alırdı.

U: Hmm

M: artık hacklenen siteler yok.

U: Haa

M: Orada artık hacklediğin siteyi; sen karışırın bizle alakası yok. Biz, cyberwarrior team'de bulunuyorsun, ama grupta falan değilsin sen gidip o site adına hack yapamazsın. Mesela x kişinin sitesini hackleyip cyberwarrior team yazamazsın.

U: Hmm. Kendi adına yapacaksın.

M: Kendi adına yapacaksın. O, zaten onu yiyen görür ama

U: Ama gövde gösterisi yapamıyorsun?

M: Gövde gösterisi yapıyordun eskiden. Mesela atıyorum, ben mackrulz, cyberwarrior team değil, kendi adıma hacklediğim de oldu. Gruplara, akıncılar grubuna girmeden önce; artı parantez açayım, akıncılar grubuna dahil olduğunuz zaman ferdi hack yapamazsınız.

U: Hmm.

M: Yaptığınız her hacki akıncılar adına yaparsınız. ki o da, belli başlı kriterlerden geçtikten sonra. Onay verildikten sonra. Ben akıncılar grubuna dahil olduktan sonra, kafama esti, şunu pat indireyim, akıncılar basayım demek yok. Öyle bir şey yok. O olgu da kalkıyor. Belli başlı fetvadan?? onay gelecek, geçecek her şeyden, kriterlerden geçecek. Ondan sonra saldırıya geçip akıncıları basabilirsiniz. Bu, ben mcrulz'ken tek

başına yaptıklarım da oldu. Mrcruz'u basıyordum. Öyle cyberwarrior team değil, mrcruz yazardım. Gövde gösterisini de yayınlardım. Şimdi bilişim suçlarında, değiştikten sonra, gövde gösterisi artık yasaklandı. Biz tamamen artık securitye döndük, güvenlik. Site legalleşme yolunda olduğu için bunlar şart.

U: Legalleşme, yani kurallara uymaya çalışıyorsunuz?

M: Evet, yani bir nevi kılıfına uyduruyoruz.

U: Aslında,

M: kurallara uyunca

U: Kurallara uyunca da artık, hacking olmayacak gibi gözüküyor.

M: Hayır, olacak ama, kılıfına uyduruyoruz.

U: Hmm.

M: Nasıl? Şöyle; ee gövde gösterisini açmıyoruz. Bizim turkh.org diye bir sitemiz var. Mirror sitesi. Yani Türkiye'de bayağı iyi bir yerde şu an. Daha da ilerleyecek inşallah. Turkh.org'a bakıyoruz, e siteyi buraya kayıt ediyoruz. Ki ne yapıyorduk? Atıyorum, gövde gösterisinde ne yapıyorduk biz? Gövde gösterisi cyberwarrior team'e bağlı olduğu için, artık bilişim suçları kanunu da geldiği için, bizim o sitede, bir sürü bizi izleyen adam var. Onların içinde gizlileri de var, polisler de var, ajanlar da var, siber polisler de var. Hepsi bizi takip ediyor yani, ben bunun farkındayım. E gövde gösterisi

U: Ve hemen erişimi engelleyebilirlerdi.

M: Ee, tabii ki. Erişimi engellemenin dışında daha beter şeyler de yaparlar yani. Sizin kimlik bilgileriniz zaten ellerinde. Adam gelip tak diye alabilir, isim yani. Atıyorum, x kişi şu siteyi ekledi. Ben cyberwarrior team adına bir site hackledim. Bu adam bundan şikayetçi olursa, ama bakın, onay çıkmadan, ben onların adına hacklediysen siteyi, akıncılarda değilim misal, buna da şikayet verilirse, bizim admin ona kullanıcı bilgilerini vermek zorunda. Ve verdiği anda, savcılığa da verir. Savcılık da suç duyurusunda bulunur, falan fistan, öyle uzar gider. Bu işin mahkemeye kadar yolu var.

U: Peki, akıncılar site yukarıdan geliyorlar ya, diyorlar işte şunu kırın diye, onlara güveniyor musun yani?

M: Evet, zaten fetvadaki kişiler gerçekten dini bilgileri ve nasıl diyeyim ilmi bilgileri de bunların yanında, gerçekten iyi kişiler. Birisi zaten admin, fetva grubunda olanlardan. Stratejiler de

U: Ailen nasıl? Onlar da böyle dinine bağlı insanlar mı?

M: Evet, ailen dinine bağlı insandır. Ama ailem, hacking konusunda yani, hiç sevmezler.

U: Niye sevmiyorlar?

M: Yani, çünkü saatlerimi başında harcadığımı düşünüyorlar. Yani, bana hiçbir getirisi olmadığını, malum az önce bahsettik, hiçbir getirisi olmadığını düşünüyorlar. Haklılar da aslında, ama, dediğim gibi, hobydi. Sonra misyon oldu falan fistan. Bilişim suçlarına dönecek olursak, gövde gösterisindeki ne oluyordu? Foruma yazıyordunuz. Altında işte, konuşmalar geçirdi. Cevap yazılırdı. Eline sağlık, güzel olmuş. ya da, iyi işti; ya da senin egonu tatmin edecek şeylerle... Ama sonuçta forumdu ve cyberwarrior team'e bağlıydı. Egonun yanında tartışma alanı da oluyordu. Gövde gösterisinde bir şey yaptığın zaman, adam diyordu, ya neden yaptın? Bunun için yaptım. Ben bu olguya, bu davada olduğum için, şu sebepten dolayı yaptım. Adam da diyor, hmm. E sen bunu yapınca, o adam da o olguyu sahiplenme içerisine girebiliyor. Bu gibi, böyle bir sürü artısı vardı. Şimdi bu kalkınca, legalleşme yolunda, bilişim suçlarının doğrultusunda, ne oldu? Turk-h yöneldiler. Turk-h'ta bu sefer facelerini veriyorsun. Orada yani bir yorum yok. Sadece x kişisi şunu yapmış, kayıda alınmıştır; şu, bitti. Tekrar bilişim suçuna

dönecek olursak, kılıfına uyduruyoruz dedik ya; web güvenlik açıkları, açıyoruz atıyorum, bilmem hangi portalda şu hukuki açıklığı ile hack. Bu değışti ne oldu? Artık güvenlik nasıl olur, güvenlik siteleri var birkaç tane, security focus, security reason, milva... bunun gibi birkaç site daha var. Orada mesela sistem nedir? Portal şu, açık şu, tespit edilecek şu, şu tarihte tespit edildi, zararı şu, kapatılması, giderilmesi yani fixlenmesi şu şekilde olur. sonuç şu, bitti. Yani başlık olarak izah ediyor bunu birisi. Bilmem ne cookieyle hack değil bilmem ne cookiede güvenlik açıklığı tespit edildi. Kılıfına uyduruluyor her şey, anlatabildim mi? İçeride yazılıyor. Şunu şu şekilde yaparsan şöyle hacklersin değil, şunda şu şekilde açık vardır, şu şekilde kapatırsın. Ee zaten bu şekilde açık olduğunu bilen adam, o şekilde hack yapmak isterse yapar, ama, analiz edilmiş şekli başka oldu artık. legalleşme yolunda artık bunlar şart. Gene kılıfına uydurma lafına geliyor yani. Bu şekilde gene kılıfına uyduruldu.

U: Yani kendi güvenliğinize dikkat edin, gibi bir uyarı yapıyormuş gibi

M: yapıyormuş gibi, ama

U: Gene de kırılıyorsunuz?

M: İsteyen adam o şekilde, oradan bir şey çıkartabiliyor.

U: Ama şimdi, bilişim suçları açısından baktığın zaman, adamların sitesini kırmak; ister Hollandalı olsun, ister bilmem kim olsun

M: Bu doğru ama

U: O da suç.

M: tabii suç.

U: Adam diyor ki mesela, ben, diyor, para kaybına uğradım. FİFA'nın sitesini falan da kırdılar.

M: evet evet.

U: Ben para kaybına uğradım. O da suç.

M: Yani o Fifa üstüne düşse bulunurdu. Ama pek üzerine düşmüyorlar herhalde, çünkü

U: Onu nasıl değerlendiriyorsun? Yani hackliyor, adam birinin sitesini kırıyor. Kendi misyonu dahilinde tabii ki ama, ticaret açısından da baktığın zaman, ben para kaybettim, diyor adam.

M: Hacklenen kişi

U: Suç nedir yani bu açıdan baktığımız zaman, internet suçu?

M: Bilişim suçlarında şu an hapis cezasına kadar, 5 yıldaki hapis cezasına kadar net gözüküyor.

U: Ne suçtur ne değildir? Senin kendi görüşün... Bilişim suçlarında öyle yazıyor da sence yani..

M: Benim şahsi.. Şimdi abi..

U: Olması gereken yani

M: Benim sayfam hack edildi ve ben bundan zarar gördüysem bu benim için suçtur. Ben hmen başvurumu yaparım. Benim mailim bile hacklensin zaten suçtur. Benim mailim hacklendi. Gereğinin yapılmasını isterim falan.. Savcılığa duyuruda bulunabiliyorsun. Yani artık bunlar suç kavramına girdi.

U: Sence de suç yani

M: Bence suç denebilir artık. Çünkü Türkiye'de böyle olmak zorunda. Yani eskiden değildi gibi.. İlk başlarda değildi. Alırdın istediğini yapardın. O bana kafa tuttu ben ona tuttum. Ben onun mailini elinden aldım olay bitti gibi. Ama şimdi suç. Bu bilişim suçları suç oldu. Artık legalleşme yolunda dernek kuruldu bizim. Bilişim Suçları ve Bilişim Suçları ile Mücadele Derneği. Cybersecurity.com.tr oldu.

U: yani yavaş yavaş belki şirketleşecek

- M: Tabi şirketleşiyor zaten. Yani Cybersecurity.com.tr. Ozaman bg.org.tr oldu.
- U: O zaman Türkiye'deki hacker meselesinin şirketleşip securityye doğru gittiğini mi, gidecek mi ya da?
- M: Şimdi Türkiye'de zamanı gelince bütün web portalları kapanacak. Bence böyle bir şey yaklaşıyor yani. Çünkü bilişim suçlarına, kanununa göre yazıyorsa bunların hepsinin kapatılması zorunda. Yani bunlar değişim amacına girmezse kapatılacak bence ileride. Biz de bu olguya çoktan vardık ve değişime çoktan başladık yani ve Türkiye'de bir ilkiz yani bunu ilk yapan biziz.
- U: Belli bir süre sonra böyle bir grup olduktan sonra legalleşmek zorunda ya da dağılmak zorunda
- M: evet aynen öyle. Türkiye'de öyle olmak zorunda. Bence öyle de devam edecek yani.
- U: Peki Türkiye'de. Dışarıda mesela bu adamların uzun süredir devam eden dergileri var çıkardıkları, online şeyleri var. Türkiye'de hiçbir şey var mı böyle?
- M: Türkiye'de birkaç kitap çıkartan insan var ama ne kadar tutuldu bilmiyorum. Sadece kitap çıkarmak olsun diye kitap çıkaranlar var. öyle bir şey duydum. Ama basında yankı uyandıracak kadar duymadım.
- U: hacker olan da bilgiyi yine forumlardan alıyor.
- M: tabi yani
- U: kendisi yaparak
- M: Bu işi gene internet çözer. Dayandığı yer gene internet. Sen internetten öğrendiğin bilgiyi kitaba döküyorsun ama sonuçta kaynak gene internettir. Bu işin temeli internet.
- U: Şu son sorulara bir bakayım bir dakika ben
- M: tabi
- U: hiç bir sistemi kırdınız mı, zaten örnek verdin buna. Belli bir amacı olduğunu da söyledin. Zarar verilmesi meşru olan ya da olmayan siteleri de ayırdın. Mesela porno sitelere zarar verilebilir.
- M: Yani bize göre tabii ki olguya göre.
- U: Ama devlet açısından baktığın zaman devlet de mesela kadın satıcısından da vergi alıyor ve bu diyor meşrudur.
- M: evet ama o bize göre işte
- U: heh ileride diyecek ki porno sitesi de meşrudur bana vergisini veriyor. Yine de kırar mısın yani?
- M: O zaman da devleti kırarız.
(gülüşmeler)
- U: Yani belli değerler var. Onun diyorsun kanunla falan olmaz o iş.
- M: yani evet bu işin kanunu olmaz. Bize göre misyonsa misyondur. O konmuştur olay bitmiştir yani.
- U: Hmm anladım onu. Şimdi biraz seninle ilgili sorular kaldı geriye. Hangi televizyon programlarını beğenerek izliyorsun?
- M: Televizyon programı izleyemiyorum.
- U: İzlemiyorsun bilgisayar yüzünden.
- M: Mecbur. Yani bazı şeylerden fedakardık etmek gerekiyor.
- U: Türk ve yabancı müzik sanatçıları?
- M: Evet müzik dinliyorum. Yabancı dinlerim. Türkçe hiç dinlemem. Yabancı metale ağırlık veririm.
- U: Neden?
- M: Özellikle Hacking yaparken metal müzik çok iyi gidiyor.
- U: Allah Allah

M: Metallica falan çok severim, dinlerim. Evanescence dinlerim. MSNde de bahsettik zaten bundan.

U: Niye Hacking yaparken o müzik gidiyor.

M: Böyle bir action kazandırdığına inanıyorum bazen yapıyorum yani eskiden hacking yaparken müziği açardım böyle hoşuma giderdi yani böyle gerilim gibi bir şey oluyordu. Yani sana böyle artı bir duygu katıyordu.

U: Motive ediyordu yani

M: evet Yani böyle motive action bir şeyler yapıyordu sana. Ama zaten severim. Yani metali zaten rocku zaten seviyorum. O yüzden çaldıkça böyle bir artı

U: Ama şey istiyorsun. Bir yandan biraz daha İslami görüşün içerisinde yer alıyorsun. Yani o görüşe dahil misin? Onlara inanıyor musun?

M: Evet evet tabii ki. Onlara inanıyorum tabii ki, sağ görüşlü bir insanım.

U: Ama diğer taraftan metal müzik içinde geçen sözler hiç..

M: Ama bu beni hiç ilgilendirmez ben sadece nasıl diyeyim müziğin kendisine bakarım. Bana verdiği hazza bakarım. Aslında bakarsanız Metallica'nın söylediği sözlerin de mesela ben bazılarının Türkçeleri'ni bile bilmem. Sadece yaptığı müzik. O gitarın bana verdiği haz benim için önemli olan. Orada olay biter benim için.

U: Yok diyeceğim yani o tarafta olan insanlar bu metal müziği falan pek sevmezler de yani kültür açısından

M: O aşırı sağ kesim için. Ben aşırı sağ kesimden falan değilim. Ben sağ görüşlü bir insanım. Sağ görüşlü bir insan istediğini yapar bence yani çok aşırıya kaçmadıktan sonra. Yani ben metal, Rock müzik dinlemekle ..

U: Hack yaparken daha iyi oluyor diyorsun

M: evet bir action katıyor evet

U: he he

M: Bazen de öyle hackingler oluyor ki çıt çıkarılmasını istemem. Öyle de anlar oluyor yani. Kapımı kitlerim yani, odamın kapısını, hiç yani..

U: Peki hangi gazeteleri okuyorsun? Gazete okuyor musun ya da? Online olsun ya da normal..

M: Gazete, öyle özellikle okuduğum bir gazete yok. Elime ne geçerse okuyorum.

U: o zaman özellikle okumadığın gazete var mı?

M: Hayır yok. Yani bir kere netle ilgili bir haber gördüm mü hemen okurum muhakkak.

U: Hiç fark etmez nerede olduğu

M: Hiç fark etmez hangi gazete olursa olsun. Önümde gördüğüm gazetede net haberi varsa mutlaka okurum. Ailemde de şöyle bir olgu oluştu. Mesela gazetelerde falan hack, hacker, hacking haberleri görünce, hemen diyorlar işte gel buraya falan bak işte haber çıkmış gene. İşte birkaç tanesi benim tanıdığım arkadaşlardı. Gerek bizim sitede olsun gerek haberlerde.

U: Demek ki kabullendiler yani artık.

M: Evet, yani biliyorlar zaten. Bunun dışında ailemin dışına falan da baya çıktı aslında. Bazı yerlerde falan da duyuldu. Arkadaşlarım falan.. Yani aslında..

U: Ne oluyor böyle duyulunca

M: Yani onlar olayın ciddiyetinde olmadığı için her arkadaşım

U: nasıl bakıyorlar sana?

M: Onlar yani bir nasıl diyeyim hobi gibi. Yani bu online oynanan oyunlar vardır ya adam orada vaktini geçiriyor bu adam da forumda vaktini geçiriyor. Olay onlardan ibaret Yani bu olguya sahip olmayanlar için çok basit bir şey.

U: Peki oyun gibi daha ciddi bir şey diyorsun yani

M: Tabii ki yani oyun ne ki onun yanında? Herkesin bakış açısı farklı işte. Onun bilip bilmemesi benim için pek bir şey ifade etmiyor. Anlatabildim mi?

U: siyasal görüşünü sen şimdi nasıl tanımlarsın? Son sorumuz o. Siyasal görüşünü tanımla deseler.. Bir parti ismi söylemek değil

M: Ben ilk defa oy kullandım bu sene ve AKPy'e oy verdim. Dediğim gibi sağ görüşlü bir insanım ama ben aşırı sağcı falan değilim. Mesela merkez sağ falan diye mi tabir ediliyor? Aslında siyasetle fazla hiç de işim olmaz. Yani bu güne kadar hiç benim siyasetle işim olmadı.

U: Ama bir misyon dahilinde site kırıyorsun

M: Yapıyorum. Ama bu şimdi bir olguya bağladıysanız bunun amaçlarını yamak zorundasınız. Ama ister istemez. Sen bunu istemesen de sonradan bu içine yerleşiyor artık istiyorsun. Şimdi benim o karikatürlere saldırmamdaki amaç belli ama ben bunu isteyerek yapıyorum. Ama yani bu da benim aşırı dindarlığımı değil herhangi bir sol görüşlü insan da bu görüşe sahip olabilir. Sonuçta bizim peygamberimize yapılmış bir saldırı bu yani. Hem de çok iğrenç bir saldırıydı yani

U: Evet

M: O kadar kötü karikatürler gördüm ben yani.. Buradan o adamı vurup öldüresim geldi yani o derece karikatürler gördüm. Gerçekten çok iğrenç. Onlar zaten işin İslami boyutunu düşünemedikleri için bunu yapıyorlar ama bir yandan da çok iğrenç şeyler oldu. Buna karşı da boş durmak istemedik. Bir şekilde bir şeyler yaptık yani kendimizce. Yani siyasal görüşüm sağ merkez. Merkez sağ. Yani öyle bir şeyim yok.

U: Peki yavaş yavaş bitireyim ama bundan sonra da sorum olursa ek, MSN'den sorarım tekrar.

M: eklersiniz, olabilir.

U: Onu eklerim. En son şeyi sorayım. N'olur böyle Türkiye'de? Bundan sonra ne olur? Hackleme konusunda?

M: Türkiye'de gene herkesin kendi kafasını kullanmaya bakar. Yani nasıl diyeyim Hocam?

U: Nereye doğru gider iş? Çünkü bilişim suçları Bilişim Suçları geldi.

M: Evet artık geldi. Bence legalleşme yolunda büyük adımlar.. Bunun zaten Türkiye'de.. Zaten çoğu şeyin Türkiye'de yükünü biz yapıyoruz. Yani orada bize ait küçük şeyler diye bir kısım var. Onu okursanız, Türkiye'de birkaç şeyin, çoğu şeyin bizden çıktığını göreceksiniz. Hatta isim bile.. Herkes eskiden şeydi böyle bilmem ne hacktim bilmem ne hacktim diye, Cyber olgusunu bile bizim site getirmiştir yani. Cyberwarrior diye isim, artık bir de şey çıktı ; Cyber bilmem ne, siber bilmem ne.. Herkes Cyberlı bir şeyler. O olguyu bile biz getirdik yani. Yani atıyorum team olgusunu biz getirdik falan gibi. Birçok guruplaşma organizasyon şeyi biz getirdik. Atıyorum o akıncılardan az önce bahsettiğimiz gibi. Guruplaşma, organizasyon işini bizden görenler, kendi portallarına uyguladılar gibi.

U: Şimdi hemen aklıma bir tane geldi soru da..

M: Evet?

U: Aslında bitti de onu sorayım: Bu teknolojinin merkezi Amerika.

M: Tabii

U: niye Amerika hackingde lider değil de Rusya, Brezilya, Türkiye?

M: İşte bu işin merak olduğunu daha önceden söylemiştim. Yani deme ki Amerika bu kadar meraklı değil. Ama ona barksanız Google Amerikan.

U: Yani

M: Yani bu işin maddi boyutu, ticari boyutu başka, bu boyutu başka.

U: Bu farklı bir şey yani.

M: Bu farklı bir şey. Yani bu adam burada maddi çıkar kazanmadan da bu işi yapıyor, maddi çıkarın da bu işi yapıyor. Ama o iş sadece ticaret yapıyor. Google, Amerika bilmem ne.. Amerika'da yani belli başlı büyük siteler var yani Amerika'da malumunuz. Yahoo'lar olsun bilmem MSN'ler falan. Bir sürü siteler var yani. Onları yabancı ülkelerde..

U: Valla benim soracaklarım bu kadar. Ekleyeceğin bir şey var mı, düşün şöyle söylemeyi?

M: Ekleyeceğim bir şey yok ama Türkiye'deki.. Bazen şunu görüyorum Türkiye'de: yani hackerların küçümsendiğini görüyorum ben bazen.

U: Nasıl küçümsendiğini?

M: Yani onların yapabileceklerini biliyorlar fakat yani yapmazlar diye mi yani acaba ne bileyim.. Uğraşmazlar diye mi..? Öyle siteler görüyorum ki öyle konuşmalar görüyorum ki; kendilerinden hiç korkuları yok. Yani bir adamın gelip de ya bu bizle uğraşır, Bizim şeyimizi patlatır bilmem ne, serverı göçertir.. Bu göçertme patlatma kavramları yani bir az basite indiriyorum ki yani bir az böyle şey olsun diye.. Aslında böyle tabir edilmez yani. Hatta dalga geçilmek için şey bile derler..

U: He nasıl tabir edilir? Öyle özel bir dili var mı?

M: öyle özel tabiri yok da şey derler MSN'i patlattık gibi falan.. Hatta dalga geçmek için Hackera heykır falan bile derler. Yani o şekilde

U: he he

M: Heykır ne haber falan derler yani.. Tabiler değişiyor. Bunları görüyorum Türkiye'de bunların olmaması gerekiyor. Mesela geçen bir haberde okumuştum. Baya oldu 5-6 ay falan. Devlette görevli birisiydi, bakandı ama ne bakanı olduğunu unuttum. İşte hackerlara meydan okumuş: bizim siteyi hackleyemez falan. Hem de bunu devlete bir adam söylüyor. Yani ben de onun altına o haber veren siteye yorum yazmıştım. Türkiye'de bu kadar dış görüşlü adam varken siz bu bakanın bu açıklamayı yapması bence çok yanlış dedim. Yani biz belli başlı olgular içinde hareket ediyoruz ama e bu adam zaten şey yapacak yer arıyor, patlayacak yer arıyor. Sen de buna hedef gösteriyorsun kendine. Diyorsun ben.. E adam indirecek seni rezil olacaksın artık o adam da üne kavuşacak. Bu yani. Microsoft'un hedef alınmasının sebebi bu.

U: Öyle mi?

M: Evet. Microsoft, hep bir numara gibi gözüküyor. Ama Microsoft'a sizin isminizi yazdığınızı düşünsenize. He bütün dünyada biter olay, hemen anında flash habersiniz yani.

U: He bu Microsoft'u kırmanın ilk amacı para kazanmak değil diyorsunuz

M: değil değil. E gene ego çıkıyor ortaya. Gene adamın egosu çıkar. Microsoft'un sizin neye, sizin şu an kullandığınız Windows Microsoft'a ait.

U: He he

M: Yani sizin ona karşı ne gibi bir anti şeyiniz olabilir ki? He sadece Amerikalı diye kafayı takmış olabilirsiniz o kadar. Ona bakarsanız bir sürü Amerikalı var git ona yap.

U: Ne düşünüyorsun o konuda hakikaten? Microsoft konusunda?

M: Yani Microsoft

U: Seviyor musun? Çünkü herkes mesela şeyde Windows da kullanmak yerine şey kullanıyorlar ya

M: Linux

U: Linux

M: Kullanabilir. Evet ee o tarz bakış açıları da var. Ben Microsoft kullanmam.. Aslında Linux.. kaliteli kullanıcılar Linux kullanır. Hackerlar falan tabi. Ben de kullandım arada falan da, yani isteyen istediğini kullanır tabi. Ama Microsoft bence İnternet

U: Tekel

M: Büyük bir devrim zaten bu göz ardı edilemez muhakkak. Google da o şekilde yani. Bunlar internet aleminde büyük devrim ama dediğim gibi mükemmel bir ego tatmin etme olayı. Yani siz o işi yapın bu işi bırakın.

U: Yani orada koskocaman bir şirket var bilmem kaç mühendisli, burada sen ve lap topun var.

M: Bitti. Herhangi bir yerden wirelesstan bağlanıyorsun atıyorum. Gidiyorsun her köşede otur böyle. Aç wireless'ı orada da wireless varsa gir oradan wireless'dan. Yapacağını yap. Microsoft.com da Merulz yaz kocaman. Simsiyah bir sayfa. Ortada Owned your system. İşte security, your security %0. Bitti yani.

U: He he

M: Altında da koskocaman Mackrulz. Yani bunu yap, bu işi bırak. Demeyeyim de yani ben olayın boyutunu göstermek için diyorum. Gerçekten büyük bir ego tatmin etme olayı yani. Bu işleri yapanlar sırf ego için yapıyor. Yani orada herhangi bir olgu yok. Adam Microsoft zaten yani ne gibi bir anti şeyi olabilir ki? Onlar tamamen ego. Az önceki konuya dönecek olursak, Türkiye'deki hackerların

U: (öksürük) [sigara içme! ☹]

M: seviyesi

U: pardon

M: Türkiye'deki hackerların sayısının artmasını diliyorum ama kaliteli insanların sayısının artmasını istiyorum. Şimdi bu bir dernek olunca, dernekleşme yolunda mesela devlette bu açık var. Ben bunu biliyorum. Gerekli kişilerle de görüştüm.

U: Ne açığı var?

M: Devlette siber polis açığı var. Yani bir savcıya adam geliyor, diyor ki, şimdi bu kanun çıktı ya, adam diyor ki, benim mailim hacklendi, diyor. Size başvuruyor. E savcı ne yapacağını bilmiyor. Geliyor, bize soruyor, bizim adamlara soruyor. E şimdi bu boşluğu dolduracağız biz işte. Bu dernekleşme yolunda bu boşluğu dolduracağız.

U: Ama resmi bir şekilde oraya kayıt olmayacaksınız herhalde? Çünkü resmi bir memur olduğunuzda

M: Resmî, yoo dernek resmî. Bildiğiniz Greenpeace filan var ya. Onun gibi, bayağı bir dernek, bir toplum

U: Hee, sivil toplum.

M. Sivil toplum, aynen. Sivil toplum örgütü, bravo. Zaten altında yazıyor, sivil toplum örgütü diye.

U: Yani hayvanları koruma derneği gibi internetimizi koruma derneği? ☺☺

M: Aynen, aynen. Aynen o şekilde. Bir şey olduğu zaman, devlet tak bizi bulacak hemen. Oradan gerekliyse, oradan adamı alacak. Bilirkişi yazacak. Gerekli işlemi o adamın şeyinde yapacak. Bunlar devletimize hep artı yönde ekleyecek.

U: Hmm. Bunlar zaten.

M: Gerekirse oradan adam çekecek.

U: Bunlar zaten oluyor mu?

M: Zaten oluyorsa bile, çok gizli. yani ya da ne bileyim, çok az. Çünkü dernekleşme olunca orada 100.000 üye var ya bizim cyberwarrior team'de, dernekte şu an toplansanız 30-40 kişi falan var. Yani orada seçili kişiler olacak. Ben de derneğe üyeyim. Zaten derneğe, oraya üye olanların, biz toplandığımızda ikinci gün tekrar toplanılır. Birinci

gün, ayrıca cyberwarrior team toplanıyor. İkinci gün, dernekte olanlar toplandı. Bilişim BDH kuruldu işte orada. Oradaki birinci günde toplananlardan bir kısmı oraya çağırıldı. Ben de aralarına dahildim. Orada toplandı, konuşuldu. Dernek kuruldu. Bildiğiniz dernek. Makbuz fişi var, defteri var, şeyi var, hatta dernek kurulurken saygı duruşuna bile geçtik. Orada bir kafe kapatıldı aşağıda. Saygı duruşuna geçildi. Dernek bayağı, nizami şekillere göre kuruldu. İlk dernek yöneticilerden kuruldu falan. yirmi kişi falan gibi. Yani, güzel bir olay oldu. Yani legalleşme yolunda, dediğim gibi, bunların olması gerekiyordu. Oldu da. Devletimizdeki açığı biz kapatacağız bir şekilde. Gerekirse, adam, işte diyecek, böyle böyle bir adama ihtiyacımız var. Bakılan adam oradan girecek. Belki bundan ekmek bile kazanacak adamlar olacak. Atıyorum bir işlem yapılacak. Site falan diyelim. Adam gelecek hemen derneğe. Bu işten para kazanacak. Adamın program ihtiyacı oluyor. Gelecek. Bizim tanıdıklarımız var, diyecek ki adam, bana bu program ihtiyaç, hemen gelecek ar-ge'ye söyleyecek. Ar-ge yazacak, bunu ticari boyutundan düşünüyorum, dernek açısından, adama diyecek, adam programı yazacak, hem derneğe ücret kazandırmış olacak, hem de kendine oradan harçlık çıkartmış olacak. Bu şekilde, hem de devlete yardımcı olmuş olacak. Bu şekilde dernekleşme yolunda bir oluşum başladı.

U: Hiç bunu düşünmemiştim.

M: Yani bu gerçekten çok büyük bir oluşum, ama, Türkiye'de oturması bayağı sürer.

U: Peki, şeyi düşünüyor musun? Bu işler böyle resmi olunca, çok ortaya çıkınca, hackerlık meselesi eskisi gibi olmaz, kaybolur gider.

M: Dernekteki olay artık şu: Mesela geçen konuşuluyordu. Bir örnekle açıklayayım. Bir polis, siber polis oturduğu zaman, bir site hacklendi ya, buna şimdi diyelim ki şey geldi, dilekçe geldi, şikayet. Adam da inceleyecek. Diyecek ki, oturacak bilgisayarın başına, diyecek ki, bu site nasıl hacklendi? Bunu bulacak.

U: hı, bilirkişilik yapacak?

M: Bilirkişilik yapacak. Bilirkişilik yapılacak. E bu adamlar kimde var, dernekte var. Dernekten adam alacaklar, anlatabildim mi, olay bu. Devlette bu açık var yani şu an. Mesela ben bir doküman yazdım. Bir sistemin romatöit files exclusion denilen bir açıktan ve cross ve script'in açıklarından nasıl hacklendiğinin bulunması, doküman, nasıl bulunur? nasıl giderilir? güvenliği nasıl sağlanır? Güvenliği nasıl alınır? Kanunlara göre cezası nedir, falan gibi. Bir polise bunları seminer vereceksin. Adam yetiştireceksin, o dernekten adamı alacaklar, seminer verdirecekler bu polisler, sen çıkacaksın bayağı, alacaksın. İşte arkadaşlar, işte bu site hacklenmiştir. Nedenini araştırıyoruz, nasıl hacklenmiştir, şöyle hacklenmiştir. Bakalım. Kodlarda açık vardır. İşte gördüğünüz gibi, koddaki açık şu, şuradan şu şekilde ulaşılmıştır, güvenliğini almamız için bunu yapmamız gerekiyordur. Kanuna göre cezası da budur. Yani, isterseniz bir de gösterebilirim. Kanunları da orada, kaydınız arasında ama

U: yoo yoo fark etmez, tabii.

M: Ben hemen göstereyim.

U: tamam.

M: Bundan farklı bir kullanıcıyla, şu an farklı bir kullanıcıdan girdim, ayrılmıştım ya

U: anladım. Bir de, bu gruplar arasında bazı sürtüşmeler oluyor. O onun sitesini indiriyor, o onun sitesini indiriyor.

M: O onun sitesini indiriyor, artık eskiden kaldı ya.

U: Artık yok mu öyle bir şey?

M: Artık o kadar kolay değil. Yani zaten bizim sitede olamaz öyle bir şey. Çok, bizdeki güvenlik üst seviyede.

U: Neden olur bu şey? Gruplar arasında niye çekişme var?

M: Neden olmasın yani, düşünsenize yani, iki tane rakip birbirine

U: Ne konuda rakip?

M: ee adam diyor ki, ben senden daha kaliteliyim. E kim kaliteli göster o zaman. E sen onun ana sayfasında, senin ismini yardırdıysan, sen daha kaliteli oluyorsun. Olay bundan ibaret. Gene egoya dönüşür yani. Şurda...

U: Sigara içilmiyor değil mi burada?

M: İçilmiyor da, dışarıda içeriz isterseniz. İşte şurada bilişim suçları kanunu yazıyor. Şurada doküman da yazmıştım ama, burada bulabilir miyiz...

U: Burada senin, bu kanunda beğendiğin, beğenmediğin şeyler var mı?

M: Az önce bahsettiğim şey, kanunda okudum, geneli güzeldi. Olması gerekiyor ama, dediğim gibi, egoyu sıfırladı. Mesela, şimdi burada örnek vermek gerekirse

U: Senin dediğin o hackingde merak meselesini

M: Ama yapanlar gene yapacak

U: Azaltmaz mı?

M: Hayır, azaltmaz. Yapan gene yapar yani. Meraklı olan gene yapar.

U: Zorlaştıkça daha da

M: Belki de egolarını daha da arttıracak, o da var. Bazı adamların arttırabilir çünkü, ne kadar zor olursa, ne kadar şey olursa, kaçamak olmak bazıları için daha heyecanlı olabiliyor. Bu bir suçsa, ben bunu yapıyorum ve kaçıyorum, toz oluyorum. Uçuyorum, toz oluyorum gibi, mesela

U: Şimdi bu senin yazdığın bir doküman

M: Şimdi mesela the modify diyor ki, bu nedir, nasıl yapılır, nasıl tespit edilir, güvenliği nasıl sağlanır, kanunlara göre cezası nedir?

U: Bunu sen foruma gönderdin yazıp

M: Bunu yazdım, bunu adminimiz istemişti benden. Bunu yazdım, mesela bunu ileride siber polisler seminer olarak verebilirsiniz. O seminerlerde bu böyle konu olarak anlatılır. Nedir, nasıl yapıldığını burada göstermişim. Nasıl tespit edilir? Güvenliği nasıl sağlanır, kanunlara göre cezası nedir? Bakınız, maddelerini okuyalım zaten, bilişim sistemine göre bilişim sistemine girme. Madde 241 - 1) bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis ve adli para cezası verilir. 2) Yukarıdaki fıkrada tanımlanan fiillerin bedeli karşılığında yararlanabilen sitemlerin işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir. 3) bir fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası hükmoluyor. 4) Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme... Madde 244 - 1) Bir bilişim sisteminin işleyişini engelleyen veya bozan kişi bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veriyi yerleştiren, bkz bir sürü eklenti yapmış içine, varolan verileri başka bir yere gönderen kişi 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bakın mesela başka yere gönderen; oradaki bilgileri mesela alıyorsun başka yere götürüyorsun. 3 yıla kadar, 6 aydan 3 yıla kadar cezasıyla, hapis cezasıyla cezalandırılır diyor. 3) Bu fiillerin bir bankaya veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum ya da kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerine işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında arttırılır.

U: Şimdi bu ilginç tabi. Yani ceza artıyor, daha büyük bir suç olarak düşünülüyor. Buna katılıyor musun yani?

M: Katılıyorum Çünkü herhangi bir portalla banka aynı değil. Çünkü orda maddi çıkar da olayın içine giriyor. Siz orada milyarlar kaçırabilirsiniz. Resmen soygun yani.

Bildiğiniz soygun oluyor. 4) yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin, kendisin veya başkasının yararına karşı bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması halinde 2 yıldan 6 yıla kadar hapis ve 5.000 Liraya kadar adli para cezası alınır.

U: Bu senin söylediğin açıkla yaparlarsa başlarına gelecek bunlar..

M: Maddeler bunlar. Bunların içinden bir tanesi ona uyar. O kişiye uyar yani.

U: Peki bu ceza sürelerine ne diyorsun yani sence, sen diyorsun ya polis şimdi bu kadar bilgili değil

M: Evet değil

U: peki bu cezaları yazanlar, çıkarımlar, ne kadar biliyorlar da..

M: Alında haklısınız da..

U: hiç şunu düşündün mü acaba: Bir sisteme girmek 1 yıldan 5 yıla kadar ceza diyor, bu süre acaba neyin karşılığı? Yani neye göre mesela şu sisteme girdim bir yıldan 5 yıla kadar, bu sisteme girdim bir yıldan 6 yıla kadar..

M: Az önce bahsetmişim mesela banka olayını bahsettim. O sadece banka diye ayırmış mesela bankada para ya da kamusal kurumlar açısından falan gibi ayırım yapmış. Diğerlerini ayrı bir başlıkta tutmuş. E tabii ki az önce de belirttiğim gibi yani bankalar tabii ki de daha önemli

U: benim dediğim daha temel bir şey ama. Yani gerçekten bir sisteme girmek 2 yıl mı eder, 3 yıl mı eder, 6 yıl mı eder?

M: Sınırları değişir doğru

U: Ne düşünüyorsun?

M: O sisteme göre değişir. Şimdi ben girip sisteme, yani gene o kanunu açmak gerekirse, oradan maddeden ben size hemen belirteyim. Bir bileşim sistemine ... Veya hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya deva eden kimse bir yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezası verilir. Şimdi mesela bakın: Bir bilişim sisteminin, siteden bahsediyorum, Bütününe veya bir kısmına, idex, hukuka aykırı olarak giren, orada kalmaya devam eden, bakın orada da kalmaya diyor, kimseye, bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir. Bu normal bir portal için geçerli

U: tamam

M: Herhangi bir siteyi hackle, adam başvursun, seni taglesinler, bir yıla kadar hapis cezası ya da adli para cezası sana verilir.

U: Peki sen tespit edebileceklerine inanıyor musun şu durumda?

M: Yani var.. Mutlaka hepsi tespit edilir. Evet edilir. Bunun işi şeye kadar gider Türk Telekom'a yani

U: Hmm

M: Türk Telekom'undan bilinen IP adresleri istenir. Bilmem ne.. Her ne kadar IPLer gizlense de bir şekilde gene asıl IPye ulaşılır. Nereden girdiğine ulaşılır. İstersen internet kafeden gir. O internet cafe bulunur. İnternet cafede o saatler içinde kimin girdiği tespit edilir. Yoksa internet cafe sahibi alınır. Araştırılır. O saate içinde kimin girdiği loglardan tespit edilir. O kişi girdi.. Bir daha girdiğinde tak alınır götürülür.

U: Peki senin kişisel fikrini soruyorum: Bir sisteme girmek yani bankaya girince daha fazla oluyor ama bir yıl mı eder cezası, altı ay mı eder cezası, 40 gün mü eder cezası? Bu neye göre belirlenir? Senin fikrin nedir?

M: Bence zaten olay şu: Adamın sonuçta nasıl diyeyim?.. Orası onun alanı. Yani siz şuraya kaçak inşa ettiğiniz zaman inşaat, bunu devlet gelip yıkıyorsa, yani bu demek ki

U: gerçekten hiçbir farkı yok diyorsun yani.

M: Hiçbir farkı yok. Hatta benzetelim. Domaini var bunun, postu da var. Post malumunuz bir alandır yani ona verilen bir alan. Sen o alana müdahale ediyorsun. Sen adamın evinin içine gelip bir eşya koyuyorsun. Ya da be bileyim bir şey inşa etmeye çalışıyorsun. Adamın ya da bir odasını alıyorsun. Adamın odasını sen eline geçiriyorsun. Kullanıma sunuyorsun. Birikimi, ya da tamamen, ya da tamamen evi kendine alıyorsun gibi.. Yani sonuçta onun alanına bir saldırıdır bu ve bence doğru bir karardır ve böyle maddelendirilmesi de siteden siteye değişmesi de yani banka olsun, işte bu kamusal alanlar olsun, değişmesinin sebebi de bu.

U: Peki ama aynı kanun başkalarında da var. sen de bir millet vekilinin, parlamento üyesinin oradaki sitesini kırdığın zaman,

M: Onlarda var mı bilmiyorum.

U: Sen de onun özel alanına girmiş oluyorsun.

M: Tabi tabi onlar da var mı bilmiyorum. Evet girdim o benim zaten hacking bir suçtur yani. Bunun şey bir alanı yok. He biz sağ duyulu olarak yapsak da bu bir suç yani. Ben sonuçta adam pornografik site de yapsa, onun alanı. Genelevler var atıyorum şimdi örnek veriyorum; Şimdi bunlar biliniyor yani var malum, e ben gidip orayı şimdi kapatabilir miyim yani? Odasının bir tanesini alabilir miyim? Ama bize göre suç.

U: Ama bu siber alanda olunca sen bunu kapatıyorsun resmen

M: Hı hı kapatıyorum ama niye kapatıyorum? Ben diyorum bana göre yanlış bu. Ben şeyimi gösteririm. Tepkimi gösteririm.

U: Hmm

M: he bu suç ama. Bunun suç olduğunu biliyorum. Yani şimdi kanunlarda iyice belirlendi. Şimdi bu işin cezai yaptırımını da olabilir yani artık. Yani artık pornografik yayını da olsa bu işin..

U: Peki öyle bir haber görürsen ne hissedersin? Yani birisi gitmiş öyle kötü pornografik bir yayını kırmış indirmiş siteyi, adam da şikayet etmiş, kalkmışlar adamı

M: Yakalamışlar

U: Hapse atmışlar. Ne hissedersin?

M: Valla yani gerçekten üzülürüm aslında.

U: Hangisi için?

M: Adam için.. Tabii ki biz zaten o olguda hareket eden insanlar olduğumuz için bilişim kanunlarının ters tepmesi oluyor yani. O bizim..

U: Yani nasıl olur?

M: Yani bizim için yan etkisi oluyor. Yani sonuçta bir mail de gittiği zaman, adamın maili hacklendiği zaman o da bir hack. O da adamın bir alanı. Ama o kadar şey yapmazsın. Sonuçta kişisel. Kişisele kişisel. Ama o adam, o siteden, oradan yayını yapan, oradan çocukların zekasını ya da ne bileyim işte gelişme sürecini engelleyen şeyi durdurmak amaçlı kendince doğru olan bir şeyi yapıyor. Ya bu yürüyüşler falan neden oluyor?

U: ??

M: Kendince doğru olduğunu savunan şeyler için oluyor. Ama halkın %90ına göre n'apıyor bunlar yani? Yürüyorlar, komünist midir başıma bilmem nedir falan gibi hareketler. Ama adam diyor ki "bana göre bu doğru! Benim bunu yapmam gerek!" Adam o yüzden yürüyüş yapıyor.

U: Belki de yani şöyle düşünebilir misin? Devletin o işi yapamadığını düşününce kendisi yapmaya karar veriyor.

M: evet! Aynen öyle!.. Zaten yani

U: Devlet yapsa onun yerine?! O yapmaya..

M: Yapmayabilir. Evet. Tamamen securitel güvenlik alanında olay devam edebilir. Ama artık bu zaten bu alanda devam etmek zorunda ki polisler de bu anlamda yani bu işlerle ilgilenen siber polisler de bu alanda geliştirilecektir mutlaka ki artık onlar yapacak bu işi. Anlatabildim mi olayı? O artık kalkacak onun yerine legal olan gelecek. O yüzden biz de dernekleşme amacına girdik.

U: Hmm Anladım. Böyle suç olarak başlasa bile sonradan da durumu düzelten bir legal şey oluşabiliyor.

M: Evet oluşumuna dönüşebiliyor gördüğünüz gibi yani. Ama gerekir mi bilmiyorum mesela ben şimdi bir pornografik siteyi polis neden kapasın? Şimdi o adamın kamusal alanı sonuçta. Öyle bir şey var. ama yani bu siber polisin zaten şeyi şu: Yani siber polis tutup sizi hacklemeyecek. Siber polis yapılan o hackingleri kimlerin yaptığını nasıl yaptığını tespit edecek. Olay bu! Biz de onlara destek vereceğiz. Seminerler vereceğiz. Derneğimiz kuruldu. Bilirkişi olarak yazılacağız. O şekilde yani. Bundan da gene herhangi bir maddi amaç güdülüyor.

U: Bir taraftan da bunlar sizi yakalamaya çalışanlardı. Onlara bilgi vermeye başlamak biraz..

M: Evet bizi aslında.. genel olarak bakarsanız bizi yakalamaya çalışanlardan ama biz şu ana kadar yaptığımız suç.. Suç demeyeyim de birkaç iş haricinde, benim gördüğüm en azından site olarak, birkaç iş haricinde öyle polislik bir durumumuz olmadı. Mesela bir tane vardı; evliyimamauygunum.com'u gördünüz mü bilmiyorum

U: Efendim?

M: evliyimamauygunum.com Böyle bir site vardı.

U: Evliyim ama uygunum?

M: Şimdi bu, hatta youtube'da falan da videoları var, izletirim birazdan size, ee şey oldu.. Domain yükledik bizim sayfamızdan.

U: nedir bu site? Ben bilmiyorum da bir söylersen..

M: bu, tabii, Bu yabancı bir ülkede olan bir sitenin Türkiye ayağı.

U: He..

M: Nasıl? Adam evli..

U: yani şirketin.. Şirket buraya böyle bir şey yapmış..

M: Ya böyle bir şey yapmış. Yani baya şey bir şey ünlü yani. Hatta İngilizce adı da neydi ya?.. MDA gibi bir şeydi. Married bilmem neydi fln. Orada öyleydi. Türkiye'deki adı, evliyimamauygunum.com'du. Nedir? Evli ama adam orada flört yapmak istiyor. Bu şekilde bir arkadaşlık sitesi falan ama uygun değil yani. Görüyorsunuz bakın isme bakın: evliyim ama uygunum. Yani bu, yuva yıkar ya burası. Yani bu şekilde bize göre yanlış. Bence bir çok kesime göre de yanlış olmalı zaten. Bu bizim tarafımızdan domain hack edildi. Tam açıklamadılar bize de.. sanırım polislik falan oldu durumlar falan.

U: şirket olduğu için?!

M: şirket olmasa da domain hack yani bitti. Elinden aldık adamların. Bitti yani. İstemezsek ömür billah vermeyiz yani.

U: Hmm

M: Domain. Her şeyi hesabını bizim hesabımıza geçirdik yani. Olay bitti. Tamamen bizim açtığımız bir site gibi oldu ve biz zaten siteye index koyduk. Şey yazıyordu sitede hatta, sitenin sloganı da şeydi: Bu dünyanın çivisini biz çıkarmadık. Zaten çıkıktı. Biz çıkmış çiviyle oynuyoruz. Gibi bir sloganı vardı. Bizim indeximizde de cevap: **Biz de geldik o çiviye çakıyoruz.** Altına bir animasyon. Çekice şöyle koyuyor. Ekran böyle titriyordu. Hepsini oturuyordu yerine böyle.

U: He he. O şey de deface yerine koyduğunuz şey de önemli yani değil mi?

M: tabi orada mutlaka mesajı vermeniz gerekiyor.

U: Bir de altında da bir az espri olması lazım sitede.

M: oldu ve çat diye yerine oturdu cevap yani. Onun üzerine güzel bir yazı yazıyoruz işte Türk internetinde sizin gibilere yer yok falan gibi diye güzelcene bir yazı yazıyorduk. Altında da kırmızıyla cevap: İşte geldik o çiviye çakıyoruz. Altına bir animasyon şöyle.. Tık yapıyordu. Yaptığı anda ekranda böyle titriyordu. Bir daha vuruyordu bir daha titriyordu falan böyle. Çok hoş bir iş.

U: Şikayet etmiş o zaman polis duyduğuna göre.

M: Tabii ki Sahibi falandır mutlak geri verildi çünkü site yani.

U: hmm

M: geri verildi site.. Bunun hakkında Star TVde röportajlar yapıldı. Kişiyile askeli şekilde röportaj yapıldı. Üst yönetim..

U: şikâyet edenle mi?

M: Hayır.

U: yapanlardan..

M: Bizden hackleyenlerden. Üst yönetimden birisi başına bereyi geçirip röportaj yaptı.

U: Polislerin tavrı nasıl olur tahminin? Böyle bir şey.. deseler ki böyle bir site varmış. Çocuklar da kırmış. Ne yapar sence polis?

M: Artık araştırmak zorunda.

U: Zorunda.. Hmm..

M: Evet Şimdi bu kanun üzerinden artık araştırmak zorunda

U: Yani içten içe böyle iyi yapmışsın deyip şey yapar mı?

M: Beklerim diyebilir ama uygulama olarak yapamaz. Sonuçta bütün polislerin görüşleri aynı değil. İnsan istediğini der. Adam sağ görüşlüdür. "Aferin iyi yapmışsın" der. E yani bir tanesi vardır. "oldu mu şimdi gitti bizim site" falan bile der yani

U: Hehe..

M: Yani herkesin görüşüne bağlı şimdi. N'aptın falan bizim site.. der yani. Bu herkesin görüşüne bağlı. Şimdi televizyonda ben onun röportajını gördüğüm zaman, kişiyile röportaj yapmaları için sokaktaki insanlara sordular. evliyimamauygunum.com diye bir site var işte. Bu sitede sanat camiasından da isimler var.

U: Oo..

M: Yakalandı. Bunları orada sizi deşifre edeceğiz falan diye de yazıldı yani. Bunların hepsi 30 milyon, hepsi böyle.. Acayip bir şekilde korku.. Orada zaten haberde de o şekilde az sonra izletirim size yani hatta bri yandan açayım onu yüklesin bilgisayar..

U: Oof off

M: yani kötü bir durum değil mi gerçekten? Adamlar korku içinde. Ondan sonra hiçbir şekilde.. öncelikle bizim zaten orada açıklama yaptı, üst yönetimden bir arkadaş, "bizim özel, kimsenin özel hayatına karışamayız ama bizim ahlaki değerlerimize uygun olmadığını bildiğimiz için böyle bir şey yaptık" diyor. Hemen hatta ben onu size açayım. Onu siz isterseniz kayda girsin o da yani. Ufak bir şey.

U: youtube'a kim atmış bunu?

M: Bizim elemanlardan biri yani bu Star TV deki bir kayıt.

TV Sesi Kadın: ... sitesi Türk hackerlarıyla karşı karşıya. Üyelerin kimliklerini açıklayacaklarını duyuran internet korsanları Star Habere konuştu.

U: Ama hala internet korsanları diyor.

M: Tabi

U: Korsan diyor yani

M: Korsan

U: İyi bir şeymiş gibi söylemiyor.

M: E tabii ki değil zaten yani bu malum.

U: Peki bu görüntülere ne diyorsun böyle? Işıklar geçiyor falan

M: O Matrixvari havalar verince olayı daha dikkat çekiyor.

TV sesi muhabir: Kendine Cyber warrior yani sanal savaşçı diyen Türk hacker gurubu, internette eş..

M: aslın bir az durmasını bekleyebiliriz.

U: Evet

M: Site burada..

U: Yani bu haberin burada böyle verilmesine falan ne diyorsun? Yani iş gerçekten böyle mi? Yok efendim sayılar geçiyor sürekli..

M: Hayır hayır sadece görsellik katmak için. Tabii ki öyle değil. Asla alakası yok. Bir mailin hacklenmesi ile bile domain elinizden gidebilir. Kayıt edilen mail ereaser maili eğer sizin hacklediğiniz mailse adamın elinden alıyorsunuz ya o mailse, oradan atıyorum domain şifresinden hesap bilgilerini istersiniz falan, hemen maile gelir falan. Güvenlik güvenliğiniz falan ne varsa. Gelir. E siz onu alırsınız sonra kendi hesabınıza aktarırsınız. Kendi sunucunuza aktarırsınız falan gibi. He böylece domain hack olur. Yani bir sürü şey olur ama yani asla böyle yok ışıklar efektler, o matrix filmlerinde olur. Olayı daha da böyle filmvari yapmak için.

U: He he. Polisler gibi bence medya da bilmiyor ozaman bu işin ne olduğunu.

M: Bilmiyor tabi canım. Tabii ki öyle sadece efektler katmışlar.

U: E korsan denmesinden rahatsız mısınız?

M: ben değilim. Hayır. Bu siteye erişince..

TV sesi muhabir: .. Ve kişisel kayıtlarına da ulaştı. 30 bin üyenin adını yayınlayacağız demiştiniz. Yayınlayacak mısınız?

TV sesi Hacker: şimdi öncelikle şunu belirtiyim. Kimsenin özel hayatı bizi ilgilendirmiyor.

M: Bakın Matrixten görüntüler de veriyor.

TV sesi Hacker: öyle bir amacımız da yok. Fakat sitenin yayın akışında tamamen bizim örf ve adetlerimize aykırı yayınlar yaptı.

TV sesi muhabir: Binlerce üye bu siber saldırının ardından panik yaşamaya başladı. Peki hackerlar isimleri yayınlayacak mı? Bu sorunun yanıtını gurubun üst düzey yöneticisi XY verdi.

M: Bunlar değerli görüşler oluyor hakikaten..

TV sesi Hacker: .. Sadece kendilerinin bilgilerinin bilinebileceğinin bilinmesini istiyorduk. Bir daha böyle yayınların çıkmamasını istiyoruz.

TV sesi muhabir: XY evliyim ama uygunum adlı sitede magazin ve siyaset dünyasından da isimlere ulaştıklarını söylüyor. 01.39.06.

M: İstedikleri zaman bunu yapabileceklerini öğrenmeleri açısından yaptığımı söyledi duydunuz mu?

TV sesi Hacker: ismi bir iki tane var fakat yayınlamayacağız biz.

M: sanatçı arkadaşlar var.

TV sesi muhabir: Hackerlar ilk olarak seslerini kuzey ırakta Türk askerlerinin başına çuval geçiren Amerikalılardan intikam almak için yaptığı siber saldırılarla duyurdu. Sonraki hedef, Hz Muhammed'e hakaret eden Danimarka sitesiydi.

TV sesi Hacker: Bir de Amerikan sitesi çökertmiştik, o da biraz yankı buldu.

TV sesi muhabir: Cyberwarrior adlı hacker oluşumu aslında yeni değil. 2001de kurulan hacker grubunun üye sayısı 100bine yakın. Belirledikleri siteyi bir süre izliyor ve fetva

kurulunun kararıyla saldırı başlıyor. Bu fetva grubu sadece kara listeye gelen eklenen sitelerin analizini yapıp, incelemesini yapıp sonrasında akıncı dediğimiz, yani saldırılar

U: Hmm

M: Bunlar arkadaşlar.

U: Yani söylediğin şekilde.

M: hmm hmm. Fetva deyince akla hemen din adamı geliyor ya.

U: He, onu konuşuyorduk sahi, fetva nedir?

M: Öyle değil, din adamı filan yok.

U: Ama fetva diyor,

M: Fetva, çünkü sitenin temel esasları, kelimeleri, cümleleri Osmanlı'ya dayanıyor. Osmanlıca. Kurulan teamler, eceli mahlukat, İslam forever, ne bileyim birkaç sitenin, yani isimleri şurada yazıyor.

U: Şimdi genelde sorulan sorular, soru da, kimin için ?

M: Osmanlıca isimler var olduğu için,

U: Şu isimlere bir bakalım.

M: Tabii, mesela bunlar aktif operasyonel kelimeler. Mesela bunlar tabii yeni olanlar: zabıta-i forum demiş bakın arzu alev falan, yani bunlar hep Arapça kökenli gibi. Aslında değil de yani, Arapça gibi Osmanlıca kökenli.

U: Biraz da şimdi sizde milliyetçilik de var ama diğer taraftan da İngilizce kelimeler de kullanıyorsunuz.

M: İngilizce de var tabii, zaten domainimiz İngilizce.

U: Evet, dediğin doğru. Cyberwarrior. Şimdi bu biraz çelişki gibi.

M: Evet aslında bu birkaç yani şimdi daha yerden şey oldu, tepki mi diyim artık, görüş oldu yani ama

U: Nasıl açıklıyorlar bunu

M: Açıklamasını tam hatırlayamayacağım şimdi, ama çok

U: Sen mesela kendi kim...

M: Bence bence bence mükemmel. Çünkü gerçekten yaptığımız işi en iyi ifade edebilecek isim. Siber savaşçılar.

U: Tamam ama siber savaşçılar değil, cyberwarrior, İngilizce yazmışlar yani.

M: Belki de ne bileyim, dış dünyayı düşünerek de yapmış olabilirler.

U: Aynı şey senin nickin için de geçerli. I make the rules diyorsun. Niye onu?

M: Evet, tabii, Osmanlıca Türkçe koyan arkadaşlarım da var. Osmanlıca koyan arkadaşlarım da var. Türkçe, Osmangazi diye bir arkadaşımız var mesela.

U: Sen niye öyle tercih ettin?

M: Ben, ben bilmiyorum. Daha hoş, daha etik duruyor. Ne bileyim yani, öyle yani. Herhangi bir nedeni yok, sadece, ben ilk oluştururken zaten düşünürüm önce bir falan. Sonra, i make the rules dedim. Sonra make'in açılışından falan örnekler, rules falan, okunuşlarını yazdım. Sonra bir baktım, güzel bir şey çıktı. Onu, ondan sonra nick olarak kabul ettim. Bir de, artı, i make the rules da sloganım oldu yani. O şekilde yani. Yani bu İngilizcesinin olmasının sebebi bence pek önemli değil.

TV sesi muhabir: Kendilerini adaletin yerine koyuyor, ahlak bekçiliği yapıyor, kimilerine göre ise bilişim yasalarında boşluğu doldurup unutulmayacak dersler veriyor. Bu konudaki tartışmalar da Türk hackerlarının eylemleri de uzun süre devam edeceği benziyor.

M: Bunlar işte, gördüğünüz gibi buna Youtube'dan tekrar bakabilirsiniz isterseniz

U: Tabii tabii ona bakacağım.

M: Bakın bu dışarıdaki haber mesela, burada diğer haberleri var. STV haber’de bakın şeyli, sansürlü. Bizim adminimizden konuşurken arkada biri anlatıyor, önünde de o şey var. Sansürlü bir şekilde.

U: Hani bakayım? Sen hangi görüşe katılıyorsun?

M: Ben...

U: Hani diyorlar ya ahlak bekçiliği yapıyor veya bilgisayar kanunlarının boşluğunu dolduruyor. Sen hangisini

M: Kimilerine göre diyor ama o. Bize göre değil, yani...

U: Sen hangisini

M: Dışarıdan bize bakanların. Bu işle hiç ilgisi olmayan adamların. Adamların bize bakış açısı...

U: Senin fikrin, kişisel fikrin ne, hangisi?

M: Benim kişisel fikrim her ikisi de yani. Gerek ahlak bekçiliği yapıyoruz. Bu ahlakdışı diyoruz. Çiziyoruz atıyoruz. Gerekse boşluğu dolduruyoruz. Yani biz, her ikisini de yapıyoruz. Ama dışarıdan bakan, anlamayan adam diyor yani bunlar ne yapıyor falan. Hiç anlamayan adam diyecek ki öyle yaptın adama bilmem ne. Yani bir şey için, bir amaç için koştuğumuzu bilmez.

U: Yani biraz da, bunun değerini anlayacak olan insan, biraz internet dünyasında olması lazım diyorsun.

M: Mutlaka. Mutlaka yani, o mutlaka. O vazgeçilmez, tartışılmaz bir konu. Hiç anlamayan adam şey yapmaz yani. İnternetle bilgisayarla işi olmayan adam, he yani ne yaptın da ne oluyor, mail hackledin de ne oldu ya da ne bileyim bu site hackingini gerçekleştirdin de ne odlu falan.

U: Ama bu internet toplumu oldu artık. Burada da hiç internetle alakası olmayan adamın da

M: Tabii yani, mutlaka, zaten sizin de çevreniz internetle alakalı olduğu için o tarz bir diyalogla da karşılaşmıyorsunuzdur. Mesela burada

TV sesi muhabir: İnternet sitesi korsanlar tarafından ele geçirildi. Siber savaşçılar ahlaksızlıkla suçladıkları sitenin üyelerini tek tek deşifre edeceklerini söylüyor.

M: Bu böyle görüntüler gösteriyor, olayı iyice şey yapmak için. ‘Evliyim ama artık uygun değilim.’

TV sesi muhabir: Bu adam internette tanıştığı biriyle buluşmayı bekliyor.

TV sesi adam: Kendisini resimlerinden gördüm, web-cam’den görüştüm. Ama kendisini ilk defa göreceğim. hı hı. Benim için yani düşünceleri önemliydi.

TV sesi muhabir: Ve beklenen kişi geliyor. Birbirlerini ilk defa gören çift, hemen el ele tutuşuyor. Onları makul bir sanal arkadaşlık belki. Her ikisi de bekar. Ama tam iki aydır internette faaliyet gösteren, evliyim ama uygunum sitesinde evli kişiler aynı şeyi yapıyor.

(TV sesleri...)

TV sesi muhabir: Eşinin ruhu duymadan aldatanlar, evli ama uygun olanlar. Tam 30bin üyeli evliyim ama uygunum sitesi çöktü. Evlerde panik başladı.

(TV sesi): Herkes takılsın kafasına göre.

TV sesi muhabir: Kendilerine devrim lideri olarak Pınar Altuğ’u seçen, ‘Dünyanın çivisini biz çıkartmadık. biz geldiğimizde çıkmıştı. Biz yalnızca onunla oynuyoruz’ sloganıyla hareket eden site sakinleri bir sabah uyandıklarında, giriş sayfasında şöyle bir not buldular. Biz de geldik o çiviye çakıyoruz.

TV sesi muhabir: Birlikte olduğunuz insan bu siteye girse...

TV sesi: Öldürürüm.

TV sesi muhabir: Evlilik kurumunun zedelendiğini düşünen ve bu yüzden siteyi çökerten siber savaşçılar bir de tehdit savurdular. Site üyesi 30bin kişiyi açıklarız.

Şimdi evlerde panik var. İşler arapsacı.

U: İşin bir de bu tarafı da var diyorsun.

M: Tabii,

U: Yani Türk sitesi de kırılıyorsunuz bazen?

M: Evet.

U: OK Mıruz. Başka ekleyeceğin bir şey var mı?

M: Hayır, teşekkür ederim buraya kadar zahmet ettiğiniz için.

U: OK ne demek. Ben teşekkür ederim. Kapatıyorum kaydı artık.

M: Tabii.

KAYNAKLAR

Althusser, Louis, **İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları**. İstanbul: İletişim. 1994.

Beck, Ulrich, **Risk Society: Towards a New Modernity**. London: Sage. 1992.

Bell, Daniel. **The Coming of Post Industrial Society: A Venture In Social Forecasting**. New York: Basic Books 1999

-----, “ Post-Industrial Society”. **The Information Society Reader**. Der. Frank Webster. London: Routledge 2004.

Benjamin, Walter. **Pasajlar**. Çev. Ahmet Cemal. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 1995.

Berkay, Ahmet.(2005). Hack Teknikleri.

<http://www.bilmuh.gyte.edu.tr/~ispinar/BIL673/Hacktek.pdf>.

Berman, Marshall. **Katı Olan Herşey Buharlaşıyor**. Çev.Ümit Altuğ ve Bülent Peker. İstanbul: İletişim. 1999.

Caincross, F.(2005). The Death of Distance.

<http://www.deathofdistance.com>

Capling Ann, Nossal, K. Richard.(2001) “Death of Distance or Tyranny of Distance: The Internet, Deterritorialization, and The Anti-globalisation Movement in Australia”. **The Pasific Review**, Vol. 14. No. 3.

<http://www.tandf.co.uk/journals>.

Castells, Manuel. **The Power of Identity**. Oxford: Blackwell. 2004

----- **The Internet Galaxy: Reflections on The Internet, Bussiness, and Society.** Oxfort: Oxford University Pres. 2001

-----**The Rise of The Network Society.** Oxford: Blackwell. 2000

Cleaver, H.(1999). Computer-linked Social Movements and the Global Threat to Capitalism.

<http://www.eco.utexas.edu/faculty/Cleaver/polnet.html>

Çabuklu, Yaşar. **Özgürlükçü Düşüncenin Peşinde.** İstanbul: Metis. 2003

Çayır, Kenan. “Toplumsal Sahnenin Yeni Aktörleri: Yeni Sosyal Hareketler”. **Yeni Sosyal Hareketler Teorik Açılımlar.** Editör: Serkan Özburun. İstanbul: Kaknüs. 1999

Deleuze, Gilles, Felix Guattari. **Kapitalizm ve Şizofreni 1, Göçebilimi İncelemesi: Savaş Makinası.** Çev.Ali Akay. İstanbul: Bağlam. 1990.

Denning, D.(1990) Concerning Hackers Who Break into Computer Systems, 13th National Computer Security Conference, Washington, D.C sunulmuş bildiri.

<http://www.cs.georgetown.edu/~denning/hackers/Hackers-NCSC.txt>

Desertsun(2005) **Kişisel Görüşme. (Online)(Msn.Messenger.7.0.Beta ile)** 02:23 28 Şubat Pazartesi 2005

Devlet İstatistik Enstitüsü(DİE) (2004) Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması.

<http://www.bilgitoplumu.gov.tr>

Devlet Planlama Teşkilatı(DPT)(2004) 2005 Yılı Programı Bilgi ve İletişim Teknolojileri. 31 Ekim 2004 Tarih ve 25629 sayılı Mükerrer Resmi Gazete

<http://www.bilgitoplumu.gov.tr>

Dyson, Easter., George Gilder, George Keyworth, Alvin Toffler. "Cyberspace And The American Dream". **The Information Society Reader**. Der. Frank Webster. London: Routledge 2004

Fincher, David.(1999) **Fight Club..**

Foucault, Michel. **Hapishanenin Doğuşu**. Çev. Mehmet Ali Kılıçbay. Ankara: İmge. 1992

Freud, Sigmund. **Totem ve Tabu**. Çev. Niyazi Berkes. İstanbul: Cumhuriyet. 1998

Galloway, Anne.(2004). Implications for Internet Governance.

<http://www.purselipsquarejaw.org/hack/governance.html>

Garnham, Nicholas. **Emancipation The Media and Modernity**. Oxford Uni. Press. 2000

Giddens, Anthony. **Sosyoloji**. Çev. Hüseyin Özel, Talip Kabadayı, Mine Turhan Kara, Nursen Oral, Işıl Bayar, Hamdi Bravo. Ankara: Ayraç. 2000

Goldstein,Emmanuel,(2004)"Q&A with Emmanuel Goldstein of 2600: The Hacker's Quarterly".

<http://edition.cnn.com/TECH/specials/hackers/qandas/goldstein.html>

Güçlü, Abdülbaki, Erkan Uzun, Serkan Uzun, Ümit Hüsrev Yolsal. **Felsefe Sözlüğü**. Ankara: Bilim ve Sanat. 2003

"Hacktivists: Cyberwarriors or Political Agoraphobics."(2001)

<http://www.gn.apc.org/pmhp/hippies/>

Habermas, Jürgen, **Kamusalığın Yapısal Dönüşümü**. Çev. Tanıl Bora ve Mithat Sancar. İstanbul: İletişim, 1997.

Hacker Dosyası(2005). <http://dosya.hurriyetim.com.tr/hacker/haber2.asp>.

Hakim Bey. **T.A.Z. Geçici Otonom Bölgeler**. Çev.Rahmi G. Ögdül. İstanbul: Stüdyo İmge. 2002

Hançerlioğlu, Orhan. **Başlangıçtan Bugüne Özgürlük Düşüncesi**. İstanbul:Varlık1999

Hebdige, Dick. **Gençlik ve Altkültürleri**. Çev. Esen Tarım. 1.basım. İstanbul: İletişim, 1988.

Himanen, Pekka. **Hacker Etiği, İş Hayatına Yıkıcı Bir Yaklaşım**. Çev. Şebnem Kaptan. 1. Basım. İstanbul: Ayrıntı: 2005.

Horkheimer, Max, Theodor W. Adorno. **Aydınlanmanın Diyalektiği Felsefi Fragmanlar II**. Çev. Oğuz Özügül. İstanbul: Kabalcı. 1996

Horkheimer, Max. **Akıl Tutulması**. Çev. Orhan Koçak. İstanbul: Metis1998

Huizinga, Johan. **Homo Ludens: Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme**. Çev. Mehmet Ali Kılıçbay. İstanbul: Ayrıntı Yay. 1995

Jargon File Version 4.4.6.(2003) <http://jargon-file.org/archive/>

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Ankara: 1995

Koçak, Orhan. "Horkheimer ve Frankfurt Okulu". Horkheimer, Max. **Akıl Tutulması**. Çev. Orhan Koçak. İstanbul Metis. 1998

Koyre, Alexandre. **Yeniçağ Biliminin Doğuşu**. Ankara: Gündoğan. 1994

Laing, David. **Tek Akorlu Mucizeler Punk Rock'ın Anlamı ve Gücü.** Çev. Nigar Özlem. İstanbul: Altıkırkbeş. 2002

Lawson, Loraine(2001). You say cracker; I say Hacker: A hacking lexicon
<http://www.TechRepublic.com>

Leadbeater, Charles. "Living On Thin Air". **The Information Society Reader.** Der. Frank Webster. London: Routledge 2004

Levy, Stephen.(1984). Hackers, Heroes of the Computer Revolution.
<ftp://sunsite.unc.edu/pub/docs/books/gutenberg/etext96/hckrs10.txt>

Mardin, Şerif. **İdeoloji.** İstanbul: İletişim1995

Marx, Karl. **Felsefenin Sefaleti: M.Proudhon'un Sefaletin Felsefesine Yanıt.** Çev. Ahmet Kardam. Ankara: Sol Yayınları 1992

Masuda, Yoneji. "Image Of The Future Information Society". **The Information Society Reader.** Der. Frank Webster. London: Routledge 2004

Mattelart Armand, Michele Mattelart. **İletişim Kuramları Tarihi.** Çev.Merih Zıllıoğlu. İstanbul: İletişim. 1998

Mattelart, Armand, **Bilgi Toplumunun Tarihi.** Çev. Halime Yücel Altmel. İstanbul: İletişim. 2004).

Meyer, Gordon, Thomas, Jim.(2004). A Postmodern Interpretation of Computer Underground.
<http://www.fiu.edu/~mizrachs/byte-bandit.html>

Milliyet(22. Kasım. 1998). Türk Hackerlara Seferberlik Emri.
<http://www.milliyet.com.tr>

Norman, Amy.(30 Kasım 1998) Take Their Struggle to the Web. **The New York Times**.

<http://www.nytimes.com/library/tech/98/10/biztech/articles/31hack.html>.

Offe, Claus.“Yeni Sosyal Hareketler: Kurumsal Politikanın Sınırlarının Zorlanması”. Çev. Kenan Çayır. **Yeni Sosyal Hareketler Teorik Açılımlar**. Editör: Serkan Özburun. İstanbul: Kaknüs. 1999

Oskay, Ünsal. “Modernizm ve Postmodernizm: Pazarda Profesyoneller ve Sıradan İnsanların Düşleri”. **Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 2000a

----- . “Enformasyon Toplumuna Geçmezsek Geleceğin Aztekleri Olabiliriz.” **Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 2000b

----- . **XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri: Kuramsal Bir Yaklaşım**. Ankara: A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi. 1984

Özcan, Mehmet(2003) 14.03.2003 Tarihinde yapılan Ropörtaj.

<http://www.tiev.net/modules.php?name=News&file=article&sid=396>

Özipek, Bekir Berat. **Muhafazakarlık Akıl Toplum Siyaset**. Ankara: Liberte Yayınları 2004

Postman, Neil. **Technopoly: The Surrender of Culture To Technology**.New York: Vintage Books 1993

Raymond, Eric Steven.(2003).Nasıl Hacker Olurum?. Çev. Yaşar Şentürk, Yalçın Kolukısa.

<http://pusula.belgeler.org/howto/hacker-howto/hacker-howto.html>

------(2000). Noosferi İskana Açmak. Çev.Deniz Akkuş Kanca.
<http://pusula.belgeler.org/howto/homesteading.html>

Rheingold, Howard. **Smart Mobs. The Next Social Revolution. Transforming Cultures and Communities in the Age of Instant Acces.** USA: Perseus Books Group. 2002.

Rheingold, Howard. (2005). Virtual Communities

<http://www.rheingold.com/vc/book/VirtualCommunities>

Riemer JW. (). “Grass-Roots Power Through Internet Technology: The Case of the Crandon Mine”. **Society&Natural Resources**. 16(10). S. 853-868. 2003

Risan Lars.(2004). <http://folk.uio.no/Irisan/linux/Identity.games/>

Sanal Alemin Polisi Cybercop Yetersiz Kalıyor.(11. Aralık 2004).

<http://www.hurriyetim.com>

Sauer, Geoffrey.(1996). “Hackers, Order and Control”. Bad Subjects. Issue24
<http://eserver.org/bs/24/sauer.thml>

Scott, Alan. **Ideology and The New Social Movements.** London: Unwin Hyman. 1990

Seçen, Turgay.(2003) Türk Hackerlar.

<http://www.turkinternet.com>.

Tanilli, Server. **Uygarlık Tarihi.** İstanbul: Adam. 2000

Temiz, Hasan Ejder. **Küreselleşmenin Sosyal Boyutları ve Türkiye Açısından Etkileri.** İzmir: Birleşik Metal İş Sendikası 2004

Timisi, Nilüfer. **Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi.** Ankara: Dost. 2003

Thomas, Douglas.(2002)Notes From Underground; Hackers as Watchdogs of Industry

<http://www.ojr.org/ojr/bussiness/1017969515.php.USC.Annenber/onlinejournalismreview>

Touraine, Alain. **Modernliğin Eleştirisi**. Çev. Hülya Tufan. İstanbul: Yapı Kredi Yay. 2004

Turkish hackers begin to challenge Brazilians to claim top spot.(06.Şubat.2003).
<http://www.zone-h.org/en/news/read/id=2796/>

Turnard R, C. “From State-Controlled Media to the Anarchy of the Internet: The Changing Influence of Communications and Information in Serbia in the 1990’s”.
Southeast European and Blacksea Studies, Vol 3, No 2. May. S. 97-120.
London: Frank Cass. 2003

Tüfekçioğlu, Hayati. **İletişim Sosyolojisine Başlangıç**. İstanbul: Der. 1997.

Türk Dil Kurumu.(2005). <http://www.tdk.gov.tr>

Underwood, Mick. “Kamusal Alan Olarak İnternet”. Çev. Mehmet Küçük.
Cogito: İnternet: Üçüncü Devrim? 30.İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 2002.

Wall, David, S. “Cybercrimes: New wine, no bottles?” **Invisible Crimes: Their Victims and their Regulation**. London. MacMillan. 1999.

Walleij, Linus, (2003) COPYRIGHT DOES NOT EXIST: A book about information and power, for everyone and for no one.
<http://svenskefaen.no/cdne/ch1web.htm>

Weber, Max. **Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu**. Çev. Zeynep Gürata. Ankara: Ayraç. 1999.

Weinzierl, Rupert(2001) Subcultural Protest in Times of the Pop-Entrepreneur
<http://www.eipcp.net/>

Whittle, David, B. **Cyberspace: The Human Dimension**. New York: W. H. Freeman and Co. 1997.

Wikipedia(2005). <http://www.wikipedia.org>

Witheford, Nick Dyer. **Siber Marx: İleri teknoloji Çağında Sınıf Mücadelesi**. Çev. Ali Çakıroğlu. İstanbul: Aykırı. 2004

Yıldırımoğlu, Murat(2005). Türkiye Kaynaklı Hackerlıklar.

<http://www.muratyildirimoglu.com/makaleler/T%C3%BCrkiyeKaynakliHacker.htm>

Zengingönül, Oğul. **Yoksulluk, Gelişmişlik Ve İşgücü Piyasaları Ekseninde Küreselleşme**. Ankara: Adres Yayınları 2004